

**ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ**

**Α Π Α Ν Τ Α
ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ**

Εποπτεία
ΠΑΝ. Κ. ΧΡΗΣΤΟΥ — ΣΤΕΡ. Ν. ΣΑΚΚΟΥ
Καθηγητῶν Πανεπιστημίου

Ἐπιμέλεια
ΒΑΣ. Σ. ΦΕΥΤΟΓΚΑ — ΘΕΟΔ. Ν. ΖΗΣΗ
Διδασκῶρων τῆς Θεολογίας

**ΙΩΑΝΝΟΥ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΕΡΓΑ**

ΤΟΜΟΣ 21

ΜΕΡΟΣ Α΄

**ΟΜΙΛΙΑΙ ΕΠΙ ΤΩΝ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ**

Εισαγωγή—Μετάφραση—Σχόλια
ΒΑΣΙΛΑΕΙΟΥ ΤΡ. ΓΙΟΥΛΑΤΣΗ

Κείμενον: B. Montfaucon

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ

ΕΙΣ ΑΓΩΓΗ

Τὸ σύβολον τῶν ἑμιλίων «Ἐπὶ τῶν γεγονότων τῆς θείας οικονομίας» ἀποτελεῖ ὀργανικὴν ἐνότητα ἀνεξαρτήτως τοῦ χρόνου ἐκφωνήσεως αὐτῶν, διότι καλοῦται τὸν εἶλον κύκλον τῶν διαποικίων ἑορτῶν τοῦ λειτουργικοῦ ἔτους. Ὅσαι αἱ ἑμιλίου ἐξερωνήθησαν εἰς τὴν Ἀναθήσειον καὶ τὰ πέρη, χαρακτηρίζονται δὲ ὡς ἐνὸς ἐκείνου δυναμισμοῦ, ὁ ὁποῖος κυμαίνεται μεταξὺ τῆς ζωηρᾶς ἐπιθυμίας τοῦ Χριστοσύμου νὰ οικοδομηθῇ τοὺς Χριστιανοὺς ἀκροατὰς του καὶ τῆς σθεναρᾶς διαθέσεως αὐτοῦ νὰ ἐλέγξῃ τὴν πληροκαρδίαν τῶν Ἰουδαίων καὶ τὴν ἀσέβειαν τῶς εἰδωλοκρατῶν.

Ἡ πρώτη ἑμιλία ἀναφερομένη «Εἰς τὴν γενέθειον ἡμέραν τοῦ Σωτήρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ» ἐξερωνήθη τὴν 25ην Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους 386, μετὰ τοὺς κατὰ Ἰουδαίων λόγους, καὶ ἀποτελεῖ ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῆς λεπτομεροτάτην ἀπόδειξιν περὶ τῆς ἀκριβοῦς ἡμερομηνίας τῆς γεννήσεως τοῦ Κυρίου. Ἡ ἐπίτειος αὐτῆ ἑορταζομένη ἀπὸ μακροῦ εἰς τὴν Δύση ἐγένετο γνωστὴ εἰς τὴν Ἀνατολὴν μάλιστα τὸ ἔτος 378 καὶ ἐνὸς ἐλαχίστου χρόνου κατέστη περιλαμπρὸς ἑορτὴ χάρις εἰς τὴν πρὸς ταύτην βαθεῖαν ἐπιλόθειαν τῆς πλειονότητος τῶν χριστιανῶν τῆς Ἀνατολείας. Πρὸς τὴν εὐλόθειαν ταύτην ἀπαυθύνοντες ὁ πατὴρ, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς ἀμφιβολίας ὄρασαν ἐπιφυλακτικῶν ἐκθέται διὰ τριῶν βασιλικῶν ἐπιχειρημάτων τοὺς λόγους διὰ τοὺς ἑποικοὺς ἢ 25ην Δεκεμβρίου ἀποτελεῖ τὴν ἐπίτειον τῆς γεννήσεως τοῦ Κυρίου. Ἀρχικῶς προβάλλει ὡς ἐπιχείρημα τὴν ταχύτητα διὰ τῆς ἑποίας ἐνὸς ἐλαχίστου χρόνου, θεῖα ἐκινῶσαι, ἢ ἑορτὴ κατέστη γνωστὴ τῶς πᾶσι. Ἀκολούθως ὑπενηθίζεται διὰ πρὸς τῆς Ἀνατολῆς ἐκτελέσθη εἰς τὴν Δύση καὶ διεκτέρας εἰς τὴν Ρώμην, ὅπου ἦτο εὐκόλον εἰς τοὺς πιστοὺς νὰ πληροφρονηθῶν τὴν ἀκριβῆ ἡμερομηνίαν τῆς γεννήσεως τοῦ Κυρίου ἐκ τῶν πινάκων τῆς κατὰ διαταγὴν τοῦ Κεῖσικου Αὐγούστου ἀπογραφῆς τοῦ ἡγεμόνος τῆς Συρίας Κυρηναίου. Τέλος διὰ τοῦ ἑποικροῦς καθορισμοῦ τῆς ἑορτῆς τῆς τελεωπηγίας, ἡμέρας

1. Τὸ ἔτος 386 ἀποτελεῖ καὶ ἐπισημὸς ἔτος ἐνάρξεως τοῦ κρατικῶν ἔργων τοῦ Χριστοσύμου, διότι χαρακτηρίζεται κατ' αὐτὸ εἰς ποσοστὸν τῶν τῶν ἐπισημῶν Ἀνατολείας φιλομικροῦ ἑαδὲ παρ' αὐτοῦ τὴν ἐπίτειον τοῦ κτηνῶν εἰς τοὺς μεγαλοπόδας νεκρῶς τῆς πόλεως. Βλ. J. Οὐάστρεπ, *Initiation aux Pères de l'Église*, Paris 1962, tom. III, pag. 691.

της εικότου του Ζαχαρίου εις τὰ Ἅγια τῶν ἁγίων προβάλλεται τὸ τελευταῖον ἐπιγεγραμμένον διὰ τοῦ ὁποίου καθορίζεται ὁ χρόνος τῆς συλλήψεως τοῦ Ἰωάννου ὑπὸ τῆς Ἑλισάβετ' ἀλλ' ὡς γνωστὸν (Λουκ., 1, 36) τὸ γεγονός τοῦτο τοποθετεῖται ἕξ μῆνας πρὸ τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς Θεοτόκου καὶ συνεπῶς ἡ 25ῃ Δεκεμβρίου ἀποτελεῖ τὴν γενέθειον ἡμέραν τοῦ Κυρίου.

Ἡ δεύτερα ἑμίλια ἐπιγεγραμμένη «Εἰς τὸ γενέθειον τοῦ Σωτήρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ» ἰερουργεῖται κατὰ τὴν ἐορτὴν τῶν Χριστουγέννων, ἀλλ' ἄγνωστον ποῦν ἔτος. Ὡς πρὸς τὴν γρηγοριανὰν αὐτῆς ὑπεστηρικθῆσαν παλαιότερον διάφοροι ἀπόψεις, ἀλλ' ἔσθ' ἡμῶν διὰ τῶν ἐργασιῶν τοῦ C. Martin ἀπεδείχθη ὡς ἀσθενική. Ἐπισημὸν θέμα τῆς ἑμίλιας ἀποτελεῖ τὸ μυστήριον τῆς ἑσωπευόμενης τοῦ Ἄδμου καὶ προσηγορίας ἢ ἐρημίας τοῦ μεγαλειώδους σχεδίου τῆς θείας οικονομίας. Ἡ προφητικὴ ἐξέφραξις τῶν γεγονότων τῆς Δαυὶδ ἐκ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης χρησιμοποιοῦται ὑπὸ τοῦ Χρυσόστομου δι' ἄλλην μίαν φορὰν πρὸς ἑλιγγὸν τῶν Ἰουδαίων, οἱ ὅποιοι καίτοι ἐστύρωσαν τὸν Μεσσίαν, παρέμειναν ἀμετανόητοι. Πιθανῶν ἐνδείξει περὶ τοῦ χρόνου ἐκφρασεως τῆς ἑμίλιας θὰ ᾔδοντο νὰ ἀποτελέσῃ ἡ ἐκκενή ἀναφορὰ εἰς τὴν ἐρημίαν ἐκ Πατρὸς γέννησιν τοῦ Ἰσοῦ. Ὡς γνωστὸν ἡ διδασκαλία αὕτη ἀπετέλεσε τὴν θεμελιωδέστεραν ἐκφρασιν τοῦ δόγματος τῶν συνόθων Νικαίας-Κωνσταντινουπόλεως (325/381 μ. Χ.) διὰ τῶν ὁποίων καὶ καθιερώθη ἡ ἀρειανισμὸς. Συνεπῶς ἡ χριστὸς ἦδον διαρροφθεῖσθαι ἐκφράσθαι ὡς «γεννηθεὶς ἀρρήτως ἐκ Πατρὸς», «ὄνο μόνος ἐκ μόνου Μονογενῆς», «Ὁ Πατὴρ ἀρρητίως ἐγέννησας», θὰ ᾔδοντο νὰ τοποθετῆσθαι τὴν ἑμίλιαν ὀλίγον μετὰ τὸ ἔτος 381 δι' ἑμὸς ἀνωρτερον.

Ἡ ἑμίλια «Εἰς τὸ ἅγιον καὶ σωτήριον δάπτημα τοῦ Σωτήρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ» ἀποτελεῖ εὐρύτερον πλαίσιον καὶ ἄλλων θεμάτων, τὰ ὅποια εἰς ἀφορμῆς εἰδικῶν περιστασιῶν ἀναπτύσσονται παραλλήλως πρὸς τὸ κεντρικὸν θέμα τοῦ βαπτισματος τοῦ Κυρίου. Ἀρχικῶς ἐλέγχονται οἱ πιστοὶ, οἱ ὅποιοι παραλείπουσιν νὰ ἐκκλησιασθῶνται τακτικῶς, καὶ ἐν συνεχείᾳ ἐκείνοι οἱ ὅποιοι ἀνεπίτως προσέρχονται διὰ νὰ κοινωνήσων τῶν ἀχράντων μυστηρίων. Τέλος, θεωροῦνται μιμηταὶ τοῦ Ἰουδαίου δούλου ἐγκαταλείπουσιν τοὺς ναοὺς πρὸ τοῦ τέλους τῆς θείας λειτουργίας. Τὸ κεντρικὸν θέμα τῆς ἑμίλιας διεξέρχεται ὁ ἱερεὺς πατὴρ μὲ τὴν μεγίστην δυνατὴν σαφήνειαν καὶ κατὰ τὴν προσφιλεῖ εἰς αὐτὸν τρόπον τῆς διαρκούς ἀνα-

2. BA. «Un centon d'extraits de l'homélie in Salvatoreis Nostri Iesu Christi Nativitatem de sancto Iesu Chrysostone» in «Le Museon» 54 (Louvain 1941) 50-53, 48-52 (Le sermon de Noël M^o 58, 385-384 est authentique; Texte grec 48-52).

φορὰς εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην. Ὅθεν τὸ δάπτημα τοῦ Κυρίου συγκρίνεται πρωτίστως πρὸς τὸ Ἰουδαϊκὸν καὶ ἀκολούθως πρὸς τὸ δάπτημα τοῦ Ἰωάννου. Διὰ τῆς συγκρίσεως ταύτης ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐξαιρεται τὸ ἕλος πνευματικῶς περιεχόμενον τοῦ βαπτισματος τοῦ Κυρίου ὅταν τοῦ νομοῦ τοιαύτου τῶν Ἰουδαίων, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀποκαλύπτεται τὸ περιεχόμενον τῆς θυσίας αὐτοῦ ἐν τῷ πλάσιμ τῆς ἐπὶ τοῦ Κυρίου πληρώσεως «πύσης δικαιοσύνης». Διὰ τοῦ βαπτισματος, λοιπὸν, ὁ Χριστὸς «κατέβαλε τὸ χρέος, ἐκλήρωσε τὸ ἔσλημα, ἐξήρακε τοὺς οἴα ἔχοντας δούλους» καὶ ἀπέδωκεν εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος τὴν σωτηρίαν καὶ τὴν λύτρωσιν. Ἡ ἑμίλια ἐξεφραγῆται τὴν 25ην Ἰανουαρίου, ἐορτῆν τῶν Θεοφανείων, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τὸ ἔτος 387, ὡς τοῦτο δόξαται νὰ ὑποστηρῆσθῇ ἐξ ἀλλόθων ἐκφράσεων, αἱ ὅποια ἀπαντοῦν εἰς προηγουμένας προσηγορίας ἑμίλιας «Εἰς τὴν ἁγίον Φιλογόνιον» 2^η; 20^{ης} Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους 386 καὶ «Εἰς τὴν γενέθειον ἡμέραν τοῦ Σωτήρος» τῆς 25^{ης} Δεκεμβρίου τοῦ ἴδιου ἔτους, περὶ τῆς ὁποίας ἐγγίνετο λόγος ἀνωτέρω.

Αἱ πρῆς ἑμίλιας «Εἰς τὴν προέσοιν τοῦ Ἰουδαίου» ἀποτελοῦν ἐν τῷ συνόλῳ τὴν λεπτομερέστεραν ἀφήγησιν τῶν δραματικῶν γεγονότων τοῦ καθῶς τοῦ Κυρίου. Ἐκ τούτων αἱ πρῶται θὰ ᾔδοντο νὰ θεωρηθῶν ὡς ἕως ἐκείνοιο ἑξέδοιο τοῦ αὐτοῦ ἔργου, περὶ τὸ γεγονός σαφούς διαφοράς μεταξὺ τῶν ὡς πρὸς τὸ ἕρος, τὴν ἔκτασιν, τὴν σαφήνειαν καὶ ἀκρίβειαν ἐπὶ μέρους λεπτομερείας. Ἐν αὐταῖς ὁ Χρυσόστομος ἀναγράφει τὴν εἰκόνα τῆς ψυχῆς τοῦ Ἰουδαίου, ὁ ὅποιος κινούμενος ἐκ φιλαργυρίας προέβλεπε τὴν διδασκαλίαν ἐν ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς ἄλλους μαθητὰς τοῦ Κυρίου, οἱ ὅποιοι φροντίζουσαν νὰ ἐκφράσων πρὸς αὐτὸν τὴν ἀφοσίωσιν καὶ τὴν ἀγάπην τῶν. Ἡ θυσία τοῦ Κυρίου, ὡς θυσία «λατρικῶν προβάτων» συνιστᾷ τὸ Πάσχα τῶν Χριστιανῶν ἐν ἀντίθεσιν πρὸς τὴν θυσίαν τοῦ «ἀλόγου προβάτου» διὰ τῆς ὁποίας ἔβρηθ τὸ Ἰουδαϊκὸν Πάσχα. Ἐπισημὸν ὁ Χριστὸς τὸ Ἰουδαϊκὸν Πάσχα ἀπέδωκεν εἰς τὸ πάσχα τῶν τοῦ νόμου τὴν ἐσχάτην τιμὴν, καὶ διὰ τῆς θυσίας αὐτοῦ καθήγησε τὴν ἰσχὺν τοῦ νόμου. Ὅθεν μὲν τῷ Ἰουδαϊκῷ Πάσχα ἐθυσίασθη «ἄλογος ἄμνος» χάριν τῆς σωτηρίας τῶν πρωτοτόμων τέκνων τοῦ Ἰσραὴλ ἐν Αἴγυπτῳ καὶ ἐπέθῃ ἡ ἰσχὺς τοῦ νόμου, ἐν δὲ τῷ Χριστιανικῷ ἐθυσίασθη ὁ λογικὸς ἄμνος διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ἀνθρωπότητος καὶ καθήγηθη ἡ ἰσχὺς τοῦ νόμου. Ἡ προέσοις τοῦ Ἰουδαϊκοῦ ἀποτελεῖ «σινάν» ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν χριστιανικὴν

3. H. Χρυσόστομος, Ἰωάννου Χρυσόστομου. Περὶ ἀνατάξεως τοῦ θεοῦ, ἐν Ἀθήναις 1905, σ. 9.

Πίσως, τὸ ἀποτελεῖν τὴν «ἀλήθειαν». Εἰς τὴν τέλος τῶν δύο ἑμιλιῶν ὁ Χρυσόστομος ἀναφέρεται ἰδιαίτερας εἰς τὸν τρόπον κατὰ τὸν ὁποῖον δευλοῦν νὰ προσέρχονται· οἱ πιστοὶ εἰς τὸ μυστήριον τῆς βασιᾶς εὐχαριστίας καὶ δι' ἑνωτικῶν ἐκφορῶν προσπαθεῖ νὰ καταστήσῃ τοὺς ἀκούστας τοῦ προσεκτικωτέρους καὶ εὐλαβεστέρους ἐναντίον τοῦ φρικτοῦ μυστηρίου. Διὰ τὸν λόγον τούτων ἄλλωστε, νομίζω ὅτι πρωταρχικὸν καθήκον πάντων εἶναι ἡ συγχώρησις τῶν ἐχθρῶν καὶ ἡ ἐκδήλωσις πρὸς αὐτοὺς ἀγάπης καὶ συμπάθειας. Αἱ ἑμιλίαι ἐξεφωνήθησαν τὴν Μ. Πέμπτην, ἀλλ' ἀγωνιστοὶ ποτεν ἔτος. Κατὰ τὸν Tillemont τοῦ ὁποῖου τὴν ἀπόκτον ὀφείσεται ματ' ἐπισημάνει καὶ ὁ Bareille τὸ πικανώτερον ἔτος δὲ ἠδύνατο διὰ τὴν δευτέραν νὰ εἶναι τὸ 395,* διότι τὸ ἔτος τοῦτο ἐξεφωνήθησαν αἱ ἑμιλίαι «Εἰς τὴν Γένεσιν» μετὰ τῶν ὁποῖων εἶχε αὐτὴ στενωτάτην συγγένειαν. Ὅσον ἀφορᾷ δὲ εἰς τὴν κρίσιν, τίποτε μετὰ δεδαιτύτου δὲν δύναται νὰ λεχθῆ. Παλλὰι ἐνδείξει τὴν τοποθεσίαν ἀλλ' ἔτι πρὸ τῆς δευτέρας.

Ἡ τρίτη ἑμιλία «Εἰς τὴν προδοσίαν» ταύτης διαφοράς κατὰ τὸ περιεχόμενον τῶν δύο προηγουμένων, ἐξεφωνήθη εἰς τὸ πρόσωπον τῆς Ἀντιοχείας, Ἀδάμ, ὅπου καλαιότερον ὑπέρχε κίος πρὸς τὴν τὴν τοῦ Δαφνίου Ἀπὸλλωνος. Τὸ γεγονός τοῦτο καθίσταται ἀφορμὴ διὰ νὰ ἐκθέσῃ ὁ Χρυσόστομος τὴς διαφοράς μεταξὺ χριστιανικῆς καὶ εἰδωλολατρίας καὶ νὰ ἐξέρῃ τὴν ὑπαρχοῦν τοῦ πρῶτου ἔναντι τῆς δευτέρας. Ἡ ὑπόλοιπος ἑμιλία ἀναφέρεται εἰς τὸ γεγονός τῆς προδοσίας, τὴν ὁποῖαν ἀναίκα ἐπιγραφικώτατα καὶ διὰ τῶν πλέον μελιῶν χρησιμῶν προκείμενον νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ὑπέρχε καρπὸς τῆς αἰληροκαρίας καὶ φιλαργίας τοῦ ἀκριστοῦ μαθητοῦ.

Ἡ ἑμιλία «Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ κοιμητηρίου καὶ τὸν Στωρὸν» ἀποτελεῖ σύνηθον ἀλλὰ πλῆρες ὀφρῶν θεολογικῶν ἠνωρῶν κείμενον, διὰ τοῦ ὁποῖου ὁ Χρυσόστομος δικαιολογεῖ τὴν ἔξοδον τῶν πιστῶν εἰς τὸν κοιμητήριον ἔξω τῆς πόλεως. Εἰς τὸ κοιμητήριον τὸ ὁποῖον ὀρθῶς ἀναμύθησθαι οὕτως ἀνακαταίνονται ἐκείνοι τοῦ ἔσχατον ἐκ τοῦ κόσμου καὶ ἀναμύθων τῶν Κύριον νὰ ἀναστήσῃ αὐτοὺς διὰ τὴν ἄλλην ζωὴν. Ὁ θάνατος, λοιπὸν, παρουσιάζεται ὡς ὄνομα διὰ τὴν θανάτου τοῦ Χριστοῦ ἵπικων ἰσχύουσα ἡ καταλυτικὴ δύναμις αὐτοῦ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων. Δὲν ὑπάρχουν πλέον πόλεις εἰς τὸν Ἄδην, διότι συνεκρίθησαν ὑπὸ τοῦ Κυρίου, δὲν ὑπάρχει πλέον πόλις διότι ἐκώφην «ὡς φῶς τῆς δικαιοσύνης». Καὶ διὰ τὴν ἑμιλίαν ταύτην δὲν εἶναι γνωστὸς ὁ χρόνος ἐξεφωνήσεως. Εἰδείξεται

4. J. Bareille. Ἰσίδιον τοῦ Χρυσόστομου. Τὰ εὐρησόμενα ἑκείνη. Paris 1866, τόμ. III, σ. 624.

ὅτι ἐξεφωνήθη τὴν Μ. Παρασκευὴν τοῦ ἔτους 392.*

Αἱ δύο ἑμιλίαι «Εἰς τὸν Στωρὸν καὶ τὸν ληστήν» ἐκ τῶν ὁποῖων ἡ μὲν πρώτη ἀποτελεῖ καὶ τὸ τελευταῖον κείμενον τοῦ παρόντος τόμου, ἡ δὲ δευτέρα τὸ πρῶτον τοῦ ἐπομένου, θεωροῦνται ὡς καὶ ἀναφερόμεναι εἰς τὴν προδοσίαν» δύο διαφόροι ἐκδόσεις τοῦ αὐτοῦ ἔργου. Παράλληλος δύναται τις νὰ διαπιστώσῃ καὶ ἀνωλογικῶς ἐφοίτησις πρὸς ἐκείνας ὡς πρὸς τὴν δομὴν αὐτῶν. Βασικὰ θέματα τῶν ἑμιλιῶν ἀποτελοῦν ἡ μίμησης τῆς μετανοίας καὶ τῆς πίστεως τοῦ ληστοῦ καὶ ἡ προδοτὴ τοῦ στωρῶς ὡς συμβόλου νίκης καὶ θριάμβου. Διὰ τὸν στωρὸν ἴδως, πρέπει νὰ γάρουν οἱ χριστιανοὶ, διότι οὗτος ὑπέρχεν τὸ πρόσωπον τῆς νίκης τοῦ Κυρίου κατὰ τὸ προσωπικῶν ἐχθρῶν τῶν ἀνθρώπων, τοῦ διαβόλου. Πάντα ταῦτα ἀποκλύου τὸ πάλαιον τῆς κίος ἐν Χριστῷ πραγματοποιήσας ἐν τῇ ὁποῖα πάντες συναβαλαφώθησαν διὰ τῆς ἐν τῷ στωρῷ θύσεως. Συνέπεια οὕτως ἀποτελεῖ ἡ ἐκδήλωσις ἀγάπης καὶ συγχώρησεως πρὸς τοὺς ἐχθροὺς, ἡ ὁποῖα καὶ ἀποτελεῖ τὴν σημαντικωτάτην θεωσίαν τοῦ πιστοῦ ἄνωγον τοῦ ἀποκατωμένου Κυρίου. Πότε ἐξεφωνήθησαν αἱ ἑμιλίαι αὗται δὲν δύναμεθα νὰ εἰπωμεν μετὰ δεδαιτύτου. Ἡ συγγένεια νοσημάτων ἡμῶς μὲ τὰς προηγουμένας «Εἰς τὴν προδοσίαν» καὶ ἡ ἐκφρασις τῆς δευτέρας «ὡς πρὸς τὴν παρρησίαν, ταῦτα καὶ νῦν πάλιν παραινῶ» καθιστᾷ πολὺ πιθανὴν τὴν ἀπόφιν ὅτι ἐπ' ὅσον αἱ ἑμιλίαι «Εἰς τὴν προδοσίαν» ἐξεφωνήθησαν τὴν Μ. Πέμπτην, αἱ «Εἰς τὸν στωρὸν καὶ τὸν ληστήν» δὲν ἀπαλείβεται· νὰ ἠραιοῦθησαν ἐκείνας κατὰ τὴν ἐπομένην ἡμέραν, ἤτοι Μ. Παρασκευὴν. Ὡς πρὸς τὸ ἔτος δὲ ἰσχυροῦν καὶ δι' αὐτὰς ὅσα εἰδείχθησαν καὶ περὶ τῶν δύο «Εἰς τὴν προδοσίαν». Ἡ ἀπατηρικώτατα ἀποφῆς ὅτι δυνατόν νὰ ἐξεφωνήθησαν τὴν αὐτὴν ἡμέραν τοῦ ἔτους εἰς δύο διαφορετικὰ ἀκροατήρια εἶναι μάλλον ἀσένητος.

Τὸ σύνθημα τῶν ἀνωτέρω ἑμιλιῶν, ὡς καὶ οἱ ἀκολουθεῖται εἰς τὸν ἐπόμενον τόμον τῆς παρούσης σειράς, χαρακτηρίζονται διὰ τὴν ρητορικὴν ἀπλότητα, τὸν πλοῦτον τὸν χρησιμοποιοῦμένων ἐπιχειρημάτων καὶ τὴν ἀκαμψίβολον σαφήνειαν, στοιχεῖα τὰ ὁποῖα συνθέτουν τὴν χαρακτηριστικὴν εἰκόνα τοῦ χρυσόστομοῦ κηρύττου. Ἐξ ἄλλου ἡ συνεχὴς ἀναφορὰ τοῦ ἱεροῦ πατρὸς εἰς γεγονότα καὶ χωρία τῆς Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης ἀποδεικνύει τὴν ἔμμετον ἐξάρτησιν τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ ἐκ τῆς ἁγίας Γραφῆς, ἡ ὁποῖα καὶ ἀποτελεῖ τὸ ἐπίκαιρον αὐτοῦ. Δι' ἔκων τῶν ὡς ἀνω στοιχείων αἱ ἑμιλίαι τοῦ Χρυσόστομου «Ἐπὶ τῶν γεγονότων»

5. Ἀθεοδῶ, τόμ. IV, σ. 2.

της θείας οικονομίας, παρ' ότι εξεφανίσθησαν πρό χιλίων παντακροσίων και ἑνῶν ἑτῶν, διατηροῦν και σήμερα τὴν πύξην και τὸν δυναμισμόν της επικαιρότητος, διότι ἀποτελοῦν ἴσως διαγραφαὶ τοῦ ἁρθεῶδους κηρύγματος.

ΒΕΣΙΛΕΙΟΣ ΤΡ. ΠΙΟΓΑΤΣΗΣ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΓΕΝΕΘΑΙΟΝ ΗΜΕΡΑΝ ΤΟΥ ΕΩΤΗΡΟΣ

Η ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ ΓΕΝΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΑΓΝΩΣΤΟΣ ΕΩΣ ΤΟΤΕ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΗΝ ΚΑΤΕΣΤΗ ΓΝΩΣΤΗ ΠΡΟ ΟΛΙΓΩΝ ΕΤΩΝ ΠΙΣΤΩΝ, ΟΙ ΟΠΟΙΟΙ ΗΘΑΝ ΕΚ ΤΗΣ ΔΙΣΣΩΣ ΕΑΙ ΤΗΝ ΑΝΗΓΓΡΙΑΣ.

1. Α Τὰ γεγονότα ἐκεῖνα, ποῦ ἀπετέλουν κατὰ τὸ παρελθὸν ἀντικείμενον ἀγωνιώδους στοχασμοῦ διὰ τοὺς πατέρας, καὶ οἱ προφήται προεφήτευσαν, καὶ οἱ εὐσεβεῖς, ἐπεθύμουν νὰ τὰ γνωρίσουν, σήμερον ἐπαληθεύθησαν καὶ ἐπραγματοποιήθησαν, καὶ Θεὸς ἐπὶ γῆς ὤφθη διὰ σαρκός, καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανειστήρατος (Βαρούκ 3, 36). Ἄς καιρώμεθα, λοιπόν, καὶ ἡς πανηγυρίζομεν μετ' ἀγαλλίσεων ἀγαπητοὶ μου. Διότι ἂν ὁ Ἰωάννης ἀνεσκήρτησεν εἰς τὴν κοιλίαν τῆς μητρὸς του, ὅταν ἡ Μαρία ἐπισκέφθη τὴν Ἐλισάβετ, πολὺ περισσότερο ἡμεῖς, ποῦ εἶδομεν διὰ ἀπλῶς τὴν Μαρίαν, ἀλλὰ τὸν Ἰῶαν τὸν Σωτήρα μας νὰ γεννᾶται σήμερον, πρέπει νὰ σκρτάμεν καὶ νὰ πανηγυρίζομεν, νὰ θαυμάζομεν καὶ νὰ ἐκπλητῶμεθα διὰ τὴν ἀσύλληπτον μεγαλωσίην τοῦ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας μας θείου σχεδίου. Β Σκέψου, λοιπόν, πόσον μεγαλειώδες εἶναι νὰ βλέπῃς νὰ καταβαίνει ὁ ἥλιος ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, νὰ βαδίξῃ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐξ αὐτῆς νὰ ἀποστέλῃ τὰς ἀκτῖνας αὐτοῦ εἰς πάντα τὰ δημιουργήματα. Ἄλλ' ἐὰν θὰ ἐπρόκαλει διακλήξιν εἰς ὄλους ἐκείνους ποῦ θὰ εἶδον νὰ συμβαίνει τοῦτο εἰς τὸν φυσικὸν ἥλιον, σκέψου καὶ ἀναλογίσου τώρα πόσον μεγαλειώδες εἶναι νὰ βλέπομεν τὸν ἥλιον τῆς δικαιοσύνης νὰ ἀποστέλλῃ ἐκ τοῦ ἀνθρωπίνου σωματός του τὰς ἀκτῖνας καὶ νὰ φωτίζῃ τὰς ψυχὰς μας.

Καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος ἐπιθυμῶ προ πολλοῦ νὰ πληροφορηθῶ περὶ τῆς ἡμέρας ταύτης. Καὶ διὰ ἀπλῶς νὰ πληροφορηθῶ μόνος ἀλλὰ μετ' ἑνὸς πλήθους τόσο μεγάλου. 155 Α Εὐχόμενοι, λοιπόν, διαρκῶς νὰ εἶναι πλήρης ὁ κύρος τῆς συγκεντρώσεώς μας, ὅπως ἀκριβῶς ἐλέπωμεν νὰ εἶναι τὴν στιγμήν αὐτήν. Τοῦτο ἐπαληθεύθη σήμερον καὶ ἐπραγματοποιήθη. Ἐνῶ δὲ δὲν παρελθον δέκα ἔτη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ποῦ ἐληροφορήθημεν καὶ ἐγνωρίσαμεν τὴν ἡμέραν αὐτήν, ἐν τούτοις διὰ τοῦ ζήλου σας ἐλαμπύνηται τόσο ὥστε νὰ μὴ παρεδόθῃ ἀπὸ πολὺ παλαιὰ καὶ πρό πολλῶν ἐτῶν. Διὰ τοῦτο δὲν εἶναι σφάλμα ἐὰν ὀνομασθῇ συγκρόσιμος νέα καὶ παλαιά. Νέα μὲν διότι πρό ὀλίγου τὴν ἐγνωρίσαμεν, παλαιά δὲ καὶ ἀρχαία διότι τακέως κατέστη συνομηλικὸς παλαιότερων καὶ ἐφθασεν εἰς τὴν ἴδιαν ἡλικίαν μετ' αὐτάς. Καθὼς τὰ κυριώδη καὶ εὐγενῆ φῶς Β ἀνατίσσονται καὶ καρποφοροῦν εἰς ὄλιγον χρόνον ἀφ' ἧς στιγμῆς φυτεθῶν, ἔτσι καὶ ἡ ἡμέρα αὐ-

τή που ήτο πρό πολλού γνωστή εἰς τοὺς λαοὺς τῆς Δύσεως καὶ μετεφέρθη εἰς ἡμᾶς ἐσκάτως καὶ οὐα πρό πολλῶν ἐτῶν, τόσον ταχέως διεδόθη καὶ ἐσπαρφόρησα, ὅσον διαπιστοῦται σήμερον, πού ὑπερπεληρώθη ὁ ἀέθρονος καὶ ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἀσφυκτικὰ γεμάτη ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν συγκεντρωθέντων. Τὴν ἀνταξίαν, λοιπόν, πρὸς τὸ ἐνδιαφέρον οὗς ἠμοιβῆν ἀναμενίνατε ἀπὸ τὸν Χριστὸν, ὁ ὁποῖος σήμερον ἐγεννήθη σαρκικῶς. Ἐκεῖνος θὰ οὐς ἀμείψῃ ἀποδοῖσποτε διὰ τὴν προθυμίαν οὗς αὐτῆν. Διότι ἡ ἀγάπη καὶ τὸ ἐνδιαφέρον πρὸς τὴν C ἡμέραν αὐτὴν εἶναι μεγίστη ἀπόδειξις ἀγάπης διὰ τὸν γεννηθέντα. Ἄν πρέπει ὄμως καὶ ἡμεῖς οἱ δοῦλοι τοῦ αὐτοῦ Κυρίου κἀπὶ τὰ οὗς προσφέρωμεν, θὰ τὸ πράξωμεν εὐχαριστικῶς, ἢ μᾶλλον θὰ προσφέρωμεν τὸ κατὰ δόξαν, δηλαδή οὗς ἐπιτρέπει ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ, διὰ τὴν ἰδικὴν οὗς ἀφέλειαν.

Τὶ λοιπόν, ἐπιθυμεῖτε νὰ ἀκούσῃτε σήμερον; Ἀλλὰ δεβαῖτε τὶ ἄλλο, παρὰ περὶ τῆς ἡμέρας αὐτῆς πού ἐσπαρτόμεν; Διότι γνωρίζω καλῶς, ὅτι καὶ σήμερον ἀκόμη πολλὰ ἀντιδικοῦν μεταξὺ τῶν, οἱ μὲν μὲ τὸ νὰ κατηγοροῦν, οἱ δὲ μὲ τὸ νὰ ἀπολογοῦνται. Ἄλλωστε παντοῦ γίνονται πολλαὶ οὐσιγῆσεις περὶ αὐτῆς καὶ ὠρῶμενοι τῶν κατηγορούν ὅτι εἶναι νέα καὶ πρόσφατος καὶ ἔχει θεσπισθῆ ἑσκάτως, ἐνῶ ἄλλοι τὴν ὑπερασπίζονται, ὅτι εἶναι παλαιὰ καὶ ἀρχαιοτάτη, ἀφοῦ ἤδη οἱ προφῆται προσεφύευσαν τὴν γέννησιν τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἦτο γνωστὴ καὶ σπουδαία εἰς τοὺς λαοὺς πού κατέκουν ἀπὸ τῆς Θράκης μέχρι τῶν Γαβείρων τῆς Ἰσπανίας.

Ἐμπρός, λοιπόν, δες ὁμιλήσωμεν δι' αὐτὰ. Διότι, ἐάν, ἐνῶ ὑπάρχει ἀμφισβήτησις περὶ αὐτῆς, ἀπολαύη τόσον ὑψηλῆς τιμῆς ἐκ μέρους οὗς, εἶναι προφανές ὅτι ἂν κατοιστῆ γνωστοτέρα θὰ εἶναι πολὺ μεγαλύτερον τὸ ἐνδιαφέρον δι' αὐτὴν, διότι ἡ ἀποσφάγιση, πού θὰ γίνῃ διὰ τοῦ κηρύγματος θὰ ἀύξηση τὸν σεβασμὸν οὗς δι' αὐτὴν. Ἐκὼ λοιπόν τρεῖς ἀποδείξεις νὰ προβάλλω, διὰ τῶν ὁποῖων θὰ κατανοήσωμεν σαφέστατα, E ὅτι αὐτὴ εἶναι ἡ ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποῖαν ἐγεννήθη ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὁ Θεὸς Λόγος. Δι' αὐτὰς τὰς τρεῖς ὑπάρχει μία ἀπόδειξις, ὅτι ἡ ἐποχὴ κατῆσθ γνωστὴ ταχύτατα καὶ ἔφθασεν παντοῦ καὶ εἰς τόσον ὄρος μεγαλοπρεπέας καὶ αἰγλῆς. Ἐκεῖνο δὲ πού ὑπεστήριξε ὁ Γαλιλαῖός σκεπτικῶς μὲ τὸ κριστιανικὸν κήρυγμα, ὅτι πᾶν ἡ ἐξ ἀθρώπων ἡ βουλὴ αὐτῆ... καταλυθήσεται: εἰ δὲ ἐκ Θεοῦ ἐστιν, οὐ δυνήσοθε καταλῆσαι αὐτοὺς —μῆποτε καὶ θεομάκωι εὐρεθήτε» (Πράξ. 5, 38-39), τοῦτο ²⁵⁶ A θὰ ἔλεγα κα' ἐγὼ διὰ τὴν ἡμέραν αὐτὴν ὅτι, ἐπειδὴ δηλαδή ὁ Θεὸς Λόγος ἐκ τοῦ Θεοῦ προέρχεται, διὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν ἂν ἐξηφανίσθη ἡ ἐποχὴ αὐτῆ, ἀλλὰ καὶ καθίσταται μεγαλύτερη ἀπὸ ἔ-

τους εἰς ἔτος. Δι' αὐτὸ καὶ ἡ κριστιανικὴ διδασκαλία ἐξηπλώθη ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν εἰς ἅλην τὴν οἰκουμένην ἂν καὶ αὐτοὶ πού τὴν μετέδιδαν παντοῦ ἦσαν ἀκηνοποῖοι, ἀλλεῖς, ἀγράμματοι καὶ ἀπλοῖκοι ὄνθρωποι. Ἄλλ' ἡ ἀπλοτής ἐκείνων πού τὴν ὑπηρετήσαν, οὐδερμίαν ἐπέφερε ἧμιαν, ἐπὶ τῆ δόναμης τοῦ περιεχομένου τῆς ἦτο ἰσχυροτέρα πάντων, καὶ ἀνέτρεπε ὄλα τὰ ἡμῶδια, ἐπέδεικνύουσα τὴν δόναμιν τῆς.

2. Ἐάν ὄμως κάποιος ἐξ αὐτῶν πού ἔρχονται ἂν παραδέκται τὰ λεχθέντα, δόναμα νὰ προβάλλω καὶ δευτέραν ἀπόδειξιν. Ποία εἶναι αὐτῆ; B Εἶναι ἐκείνη πού προκύπτει ἐξ ὄσον ἀναγινώσκωμεν εἰς τὰ εὐαγγέλια σκεπτικῶς μὲ τὴν ἀπογραφὴν. Λέγει, λοιπόν, ὁ εὐαγγελιστῆς: Ἐγένετο γὰρ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ἐξῆλθε δόγμα παρὰ Καίσαρος Αὐγούστου, ἀπογράφεσθαι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην. Αὐτῆ ἡ ἀπογραφὴ πρώτη ἐγένετο ἡγεμονεύοντος τῆς Συρίας Κυρηνίου. Καὶ ἐπαρῆσαν πάντες ἀπογράφεσθαι, ἕκαστος εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν. Ἀνέθη δὲ καὶ Ἰωσήφ ἀπὸ C τῆς Γαλιλαίας, ἐκ πόλεως Ναζαρέθ, εἰς τὴν Ἰουδαίαν, εἰς πόλιν Δαυὶδ, ἣτις καλεῖται Βηθλεὲμ, διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐξ οἴκου καὶ πατριᾶς Δαυὶδ, ἀπογράφεσθαι σὺν Μαρίῳ τῆ μεμνητευμένη αὐτῆ γυναικὶ ὡς ἐγκύω. Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς ἐκεῖ, ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ τεκεῖν αὐτῆν καὶ ἔτεκεν τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον, καὶ ἐσπαργάνωσεν αὐτόν, καὶ ἀνέκλιεν αὐτὸν ἐν τῆ φάτῃ, διότι οὐκ ἦν αὐτοῦ τόπος ἐν τῷ καταλύματι (Λουκ. 2, 1-7). Ἐκ τούτων εἶναι φανερόν, ὅτι ἐγεννήθη κατὰ τὴν πρώτην ἀπογραφὴν. Καὶ δόναται, ὁποῖος ἐπιθυμῆ νὰ ἐρευνηθῆ τοὺς ἀρχαίους δημοσίους κωδικὰς τῆς Ρώμης καὶ νὰ πληροφορηθῆ D ἀκριβῶς τὸν χρόνον τῆς ἀπογραφῆς. Θὰ ἔλεγεν ὄμως κάποιος: δὲν μὲς ἐνδιαφέρει ἐφ' ὅσον εἰμεθα μακρὰν τῆς Ρώμης καὶ οὐδέποτε τὴν ἐπισκέψομεν; Ἀκούε ὄμως καὶ μὴ ἀμφισβήτης, διότι ἔχομεν παραλάβει τὴν ἡμέραν ἐξ ἐκείνων, πού γνωρίζουν ταῦτα ἀπακριβῶς καὶ διαμένουν εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην. Διότι οἱ κῆρικοὶ τῆς τὴν ἐσπαρτοῦν ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἐκ παραδόσεως κα' οἱ ἴδιοι τᾶρα μᾶς τὴν ἐγνώριον. Οὕτε ἔλλωστε ὁ εὐαγγελιστῆς μὲς ἀνέφερε ὄσως τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἀλλὰ σκοπίμως μὲς τὴν ἐφανέρωσε διὰ νὰ καταδείξῃ τὸ σέβειον τῆς θεῆας ἀκονομίας. Οὕτε καὶ ὁ Αὐγουστος ἐφ' ἑαυτοῦ τοῦ καὶ μὲ προσωπικὴν πρωτοβουλίαν ἐξέδωκε τότε τὸ δέταγμα, ἀλλ' ὁ Θεὸς ὑπεκίνησε τὸν νοῦν τοῦ διὰ νὰ τὸν κῆρῃ νὰ ὑπηρετήσῃ ἀκόρη καὶ παρὰ τὴν βέλαιν τοῦ τὴν γέννησιν τοῦ Μονογενοῦς. Καὶ E διατὶ τοῦτο, λέγει, συντελεῖ εἰς τὴν ἐνούρκωσιν: Δὲν εἶναι μικρὸν, ὅστε τυχαίον, ἀγαπῆ, ἀλλ' ἀντιθέτως εἶναι πάρα πολὺ μεγάλο καὶ ἔνα ἀπὸ τὸ ἀναγκαῖον

καὶ τὰ ζητούμενα μὲ ἐπιμέλειαν. Ποῖον λοιπὸν εἶναι αὐτό; Ἡ Γαλιλαία εἶναι περὶ τῆς Παλαιστίνης καὶ ἡ Ναζαρέτ πόλις τῆς Γαλιλαίας. Κτ' 257 Α ἡ Ἰουδαία ἐπίσης εἶναι μία περὶ πόλις καὶ ὀνομάζεται ἐστὶ ὑπὸ τῶν ἐντοπίων τῆς, καὶ ἡ Βηθλεὲμ πόλις τῆς Ἰουδαίας. Ὅλοι οἱ προφῆται προσηφύτευαν διὰ τὸν θά ἐλθῆ ὁ Χριστὸς ἀπὸ τῆς Ναζαρέτ, ἀλλ' ἀπὸ τῆς Βηθλεὲμ, εἰς τὴν ὄψοιαν καὶ θά γεννηθῆ. Ἰδοὺ, λοιπὸν, τί λέγουσιν αἱ γραφαί: «καὶ σὺ Βηθλεὲμ, γῆ Ἰούδα, οὐδαμῶς ἐλαχίστη εἶ ἐν τοῖς ἡγεμόσιν Ἰούδα: ἐκ σοῦ γὰρ ἐξελεύσεται ἡγοούμενος, ὅπως ποιμανεῖ τὸν λαὸν μου τὸν Ἰσραὴλ» (Ματθ. 2, 6· Μιχ. 5, 2). Καὶ οἱ Ἰουδαῖοι ποῦ ἠρατήθησαν τότε ὑπὸ τοῦ Ἡρώδου, ποῦ ἐγεννήθη ὁ Χριστὸς, ἀνεφέραν εἰς αὐτὸν αὐτὴν τὴν μαρτυρίαν. Διὰ τοῦτο καὶ ἐστὶν ὁ Φίλιππος εἶπεν ἑἴς τρουσὺν τὸν ἀπὸ Ναζαρέθ εὐλόγησεν. **Β** καὶ τὸν ἠρώτησεν ὁ Ναθαναὴλ: «Ἐκ Ναζαρέθ δύναται τὸ ἀγαθὸν εἶναι;» ὁ Χριστὸς εἶπε δι' αὐτόν: «Ἴδε ἀληθῶς Ἰσραηλῆτις ἐν ᾧ ὄμιλος οὐκ ἔστι» (Ἰω. 1, 46-48). Ἀλλὰ θὰ διερωτῶται κανεὶς διατί τὸν ἐπήνεσαν; Ἐπειδὴ δὲν παρενόηθη ἐκ τῆς ἀναγγελίας τοῦ Φίλιππου, καὶ ἐγνώρισε σαφῶς καὶ μὲ ἀκρίβειαν, ὅτι ὁ Χριστὸς δὲν ἔπρεπε νὰ γεννηθῆ ἐκ τῆς Ναζαρέτ, οὐτε εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἀλλ' εἰς τὴν Ἰουδαίαν καὶ μάλιστα εἰς τὴν Βηθλεὲμ ὅπως λοιπὸν καὶ ἔγενε. Καὶ ἐπειδὴ ὁ μὲν Φίλιππος τὸ ἠγγίζει, ὁ δὲ Ναθαναὴλ ὡς νομομαθὴς ἀπήνησε συρρώνας πρὸς τοὺς λόγους τῆς ἀνωτέρου προφητείας, γνωρίζων ὅτι δὲν θὰ ἔλθῃ ὁ Χριστὸς ἐκ Ναζαρέτ, διὰ τοῦτο ὁ Χριστὸς εἶπεν: «Ἴδε ἀληθῶς Ἰσραηλῆτις ἐν ᾧ ὄμιλος οὐκ ἔστι». Διὰ τοῦτο καὶ ἀρισμένοι ἐκ τῶν Ἰουδαίων **Γ** ἔλεγαν εἰς τὸν Νικαῖωτον: «Ἐρευνήσαν, καὶ ἴδε, ὅτι προφήτης ἐκ τῆς Γαλιλαίας οὐκ ἐγγήγερται» (Ἰω. 7, 52). Καὶ εἰς ἄλλο σημεῖον: «Οὐκ ἀπὸ Βηθλεὲμ τῆς κώμης, ὅπου ἦν Δαυὶδ, ὁ Χριστὸς ἐρχεται;» (Ἰω. 7, 42). Καὶ ὅσοι εἶχαν τὴν ἴδιαν γνώμην, ὅτι ἐξ ἄπαντος ὁ Χριστὸς ἔπρεπε ἀπ' ἐκεῖ νὰ ἔλθῃ καὶ οὐκ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας. Ἐπειδὴ λοιπὸν, ὁ Ἰωσήφ καὶ ἡ Μαρία, ποῦ ἦσαν κάτοικοι τῆς Βηθλεὲμ, τὴν ἐγκατελείψαν καὶ ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν Ναζαρέτ, διου καὶ διέμενον (πρῶτα ποῦ συμβαίνει συνθήκας εἰς πολλοὺς ἀνθρώπους νὰ ἐγκαταλείψουν διαβαθὴ τὰς πόλεις ὅπου ἐγεννήθησαν, καὶ νὰ διαιοῦν εἰς ἄλλας πόλεις, εἰς τὰς ὁποίας δὲν ἐγεννήθησαν), ἔπρεπε δὲ ὁ Χριστὸς νὰ γεννηθῆ εἰς τὴν Βηθλεὲμ. **Δ** Ἐξεδόθη τὸ διάταγμα καὶ παρὰ τὴν θέλησιν τῶν ἡγαγόντων νὰ μεταβοῦν εἰς τὴν πόλιν ἐκεῖνην, διότι ἔτα εἶχε προνοήσει ὁ Θεός. Διότι ὁ νόμος ποῦ διέταξε τὸν καθέναν νὰ ἀπογραφῆ εἰς τὴν ἰδιοιτέραν πατρίδα του, τοὺς ἐξερνήγκαζεν ἀπ' ἐκεῖ νὰ ἐκινήσων, ἐννοῶ ἀπὸ τῆς Ναζαρέτ, καὶ νὰ ἔλθουν εἰς τὴν Βη-

θλεὲμ διὰ τὴν ἀπογραφὴν. Ἀκριβῶς αὐτὸ ὑπονοοῦσε καὶ ὁ εὐαγγελιστὴς ἐπὶν ἔλεγεν: «Ἀνέβη δὲ καὶ ὁ Ἰωσήφ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, ἐκ πόλεως Ναζαρέθ, εἰς τὴν Ἰουδαίαν, εἰς πόλιν Δαυὶδ, ἣτις καλεῖται Βηθλεὲμ, διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐξ οἴκου καὶ πατρὸς Δαυὶδ, ἀπογράφεται σὺν Μαρτῆμ τῇ **Ε** μεμνηστευμένῃ αὐτῷ γυναικὶ οὐσῶν ἐγκόμῳ. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς ἐκεῖ, ἐπλήθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ τεκεῖν αὐτήν, καὶ ἔτεκεν τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον» (Λουκ. 2, 4-7).

Σ. Εἶδες, ἀγαπητέ, τὸ μεγαλειώδες σκέδιον τοῦ Θεοῦ, ποῦ ρυθμίζει πᾶν διὰ ἀναφέρεται εἰς αὐτὸν μὲ τὸ νὰ χρησιμοποιοῦν ὡς ὄργανόν του πιστοὺς καὶ ἀπίστους, καὶ τοῦτο διὰ νὰ πληροφωροῦν οἱ ἀπιστοὶ τὴν ἔξω τῆς εὐσεβείας καὶ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὁ μὲν ἄσπῃρ ὠδήγει τοὺς μάγους ἀπὸ τῆς Ἀνατολῆς, τὸ δὲ διάταγμα ἔφερε **398** Α τὴν Μαρίαν εἰς τὴν πατρίδα, ποῦ προσηφύτευον οἱ προφῆται. Ἐξ αὐτοῦ γίνεται φανερὸν ὅτι καὶ ἡ Παρθένος κατήγετο ἐκ τοῦ γένους καὶ Δαυὶδ. Ἐπειδὴ ἦτο ἐκ τῆς Βηθλεὲμ, εἶναι προφανές ὅτι ἦτο καὶ ἐκ τῆς οἰκονομίας καὶ τῆς φυλῆς τοῦ Δαυὶδ. Τοῦτο καὶ προηγουμένως μὲς ἐδήλωσεν ὁ εὐαγγελιστὴς μὲ ὄσα **Ε** λέγειν: «Ἀνέβη δὲ καὶ Ἰωσήφ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας σὺν Μαρτῆμ, διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐξ οἴκου καὶ πατρὸς Δαυὶδ» (Λουκ. 2, 4). Ἐπειδὴ, λοιπὸν, ἐγνωρίσαμεν τὸ γενεαλογικὸν δένδρον τοῦ Ἰωσήφ, τοὺς δὲ προγόνους ἐκείνης οὐδέεις ἐσκέψθη νὰ μὲς καταστήσῃ γνωστοὺς, ὅπως τοὺς προγόνους τοῦ Ἰωσήφ, καὶ διὰ τὸ νὰ μὴ ἀμφισβάλῃ καὶ λέγη: ἀπὸ ποῦ **Β** φαίνεται, ὅτι κατὰ γένος καὶ αὐτὴ ἐκ τοῦ γένους τοῦ Δαυὶδ; ἀκούσε: «Ἐν τῷ μηνὶ τῷ ἕκτῳ ἀπεστάλη ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς πόλιν τῆς Γαλιλαίας, ἣ ὄνομα Ναζαρέθ, πρὸς παρθένον μεμνηστευμένην ἄνδρι, ᾧ ὄνομα Ἰωσήφ, ἐξ οἴκου Δαυὶδ» (Λουκ. 1, 26-27). Τὸ, ἐξ οἴκου Δαυὶδ» πρέπει νὰ θεωρηθῆ ὅτι ἐκεῖ λεχθῆ διὰ τὴν Παρθένον, πρᾶγμα ποῦ ἐκεῖ δηλωθῆ καὶ ἐδῶ. Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον ἐξεδόθη τὸ διάταγμα καὶ ὁ νόμος διὰ τὴν ὁδηγήσῃ αὐτοὺς εἰς τὴν Βηθλεὲμ. Μόλις ἐφθάσαν εἰς τὴν πόλιν εὐθὺς ἐπέσχετο ἐγεννηθῆ ὁ Ἰησοῦς. Διὰ τοῦτο καὶ ἐποποθετήθη εἰς τὴν φάτην ὡς θρέψος, ἐπειδὴ πολλοὶ καὶ ἀπὸ πολλὰ μέρη συνέρχοντο **Γ** τότε ἐκεῖ, καὶ καταλύμβαναν τὰ καταλύματα καὶ ἐδημιουργοῦσαν στενότητα κώρου. Διὰ τοῦτο καὶ οἱ μάγοι ἐκεῖ τὸν προσεκύνησαν. Διὰ τὸ ὅτι οὐκ προσφέρω ὅμως μίαν σοφειώτερον καὶ πλέον πειστικὴν ἀποδείξιν, ὡς παρακαλῶ ἐντείνετε τὴν προσοχὴν σας ὀλίγον: διότι ἐπισημῶ νὰ οὐκ διηγηθῶ μεγάλην ἱστορίαν καὶ νὰ οὐκ διαβάσω παλαιὸς νόμους, ὥστε μὲ ἅλα αὐτὰ νὰ κατανοήσετε σοφειώτερον τὴν ὁμίλιαν μου.

Υπήρχε κάποιο παλιόν ἔθιμον εἰς τοὺς Ἰουδαίους. Ἄλλὰ μᾶλλον δε μεταφερθῶμεν παλαιότερον, ὅταν ὁ Θεὸς ἐλό-
 τρωσε τοὺς Ἑβραίους ἀπὸ τῆς περπετείας καὶ τὴν θάρσα-
 ρον **D** τυραννίαν τῶν Αἰγυπτίων, ἐπειδὴ τοὺς ἐβλεπε νὰ ἔ-
 κουν ἀκόμη ὑπολεπήματα ὀσβεβείας καὶ νὰ εἶναι προσηλαμέ-
 ναι εἰς ὑλικά πράγματα καὶ νὰ, θαυμάζοντες τὸ κάλλος καὶ
 τὸν ὄγκον τῶν ναῶν, τοὺς ἔδωκεν ἐντολὴν νὰ οἰκοδομήσου-
 ναὶ λαμπρότερον πάντων τῶν ναῶν τῆς γῆς, ὅχι μόνον
 κατὰ τὴν πολυτέλειαν τῶν ὑλικῶν, οὕτε κατὰ τὸ εἶδος τῆς
 τέχνης ἀπλῶς, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ σκῆμα τῆς οἰκοδομῆς. Καὶ
 ὡσὺν φιλόσοφος πατήρ, ποὺ ἀνεβρε τὸν νόον του, ὁ ὁποῖος
 ἐπὶ πολὺν χρόνον συναναστροφήν με μαρῶς, διεφθαρμένους
 καὶ ἀσπίους ἀνθρώπους καὶ **E** ἀπῆλθεσε πολλὰς ἀμαρτίας, τοῦ
 προσφέρει ἀρεθῶς τὰ πάντα με σύνεσιν καὶ πολλὴν σκέψιν,
 ὥστε νὰ μὴ στενοχωρεῖται ἐνθυσιάζοντας τὰ περασμένα, οὕτε
 καὶ νὰ τὰ νοσταλγῆσῃ, ἔτσι καὶ ὁ Θεὸς βλέπων τοὺς Ἰουδαίους
 νὰ συγκινῶνται ἐκ τῶν ὑλικῶν πραγμάτων προσφέρει εἰς
 αὐτοὺς ἀφθονίαν αγαθῶν διὰ νὰ μὴ ἐπιθυμῶσιν τὴν κατὰ-
 σταν ἢ τὰ αγαθὰ τῶν Αἰγυπτίων. Καὶ τοὺς ἐμβάλλει τὸ
 σκῆδιον τῆς κατασκευῆς τοῦ ναοῦ κατὰ τὸ πρότυπον τοῦ αἰ-
 σθητοῦ καὶ νοητοῦ σύμματος. Καθὼς δηλαδὴ ὑπάρχει **359 A**
 γῆ καὶ οὐρανὸς καὶ μεταξὺ τῶν τῶ διὰστημα τοῦ στερεώμα-
 τος καθ' ὅμοιον τρόπον διέταξε νὰ κατασκευασθῇ καὶ ὁ ναός.
 Ἀφοῦ δὲ διήρσε εἰς δύο τὸν ναὸν καὶ ἐποσθέτησε καταπέ-
 τασμα εἰς τὸ κέντρον, ἐπέτρεψε τὴν ἐσοδὸν πάντων εἰς τὸ
 ἔσω τοῦ καταπετάσματος τμήμα, καὶ ἀνεγύρουν αὐτὴν
 καθὼς καὶ τὴν θέαν τοῦ ἐσωτέρου τμήματος εἰς πάντα
 πλὴν τοῦ ἀρχιερέως. Καὶ ὅτι δὲν ἀποτελοῦν ἰδικὴν μου φου-
 τασίαν ταῦτα, ἀλλ' ὅτι κατασκευάσθη ὁ ναός κατὰ τὸ πρότυ-
 πον τοῦ σύμματος, πρόσθετε τί λέγει ὁ Παῦλος ἀναφερόμε-
 νος εἰς τὸν Χριστόν, ὁ ὁποῖος ἀνέβη εἰς τὸν οὐρανόν· «Ὁ
 γὰρ εἰς κεραποῖτητα ἀγια εἰσῆλθεν ὁ Χριστός, ἀντίτυπα τῶν
 ἀληθινῶν» (Ἐβρ. 9, 24)· ἀποδεικνύων κατ' αὐτὸν τὸν πρό-
 πον ὅτι τὰ ἐπιγεια ἀγια ἦσαν ἀπομίμηση τῶν ἀληθινῶν. Τὸ
 ὅτι δὲ διὰ τοῦ καταπετάσματος διεχωρίζοντο τὰ Ἅγια τῶν **B**
 ἁγίων ἀπὸ τὰ ἔξωτερικά ἀγια, ὅπως ἀκριβῶς διακωρίζε ὁ
 οὐρανὸς τὰ εὐρισκόμενα ὑπεράνω αὐτοῦ ἀπὸ πάντων τῶν
 εὐρισκομένων εἰς ἡμᾶς, πρόσθετε πως ταῦτο ὑπεδηλώθη, κα-
 ρακτηρισθῆς ὁ οὐρανὸς ὡς καταπέτασμα. Ὁμιλῶν περὶ τῆς
 ἐλπίδος, ὅτι δηλαδὴ ἀποτελεῖ ἀσφαλῆ καὶ ἀνλόγητον ἄγκυ-
 ραν διὰ τὴν ζωὴν μας, προσέθεσε· «Καὶ εἰσαρκωμένην εἰς τὸ
 ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος, ὅπου πρόσδρομος ὑπὲρ ἡμῶν
 εἰσῆλθεν Ἰησοῦς, ὑπὲρ πᾶν οὐρανὸν ἄνω» (Ἐβρ. 6, 19-20).
 Βλέπει, λοιπόν, ὅτι ἀνόμισα τὸν οὐρανὸν καταπέτασμα; Ἐ-

τω τοῦ καταπετάσματος εὐρίσκειτο ἡ λυχνία, καὶ ἡ τράπεζα
 καὶ ὁ κάλκιος θωρός, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου προσεφέροντο αἱ θυ-
 σίαι καὶ τὰ ὀλοκαυτώματα. Ὅμοιον τοῦ καταπετάσματος καὶ
 εἰς τὸ ἔσω τμήμα τοῦ ναοῦ εὐρίσκειτο ἡ κωβίτις, κεκαλυ-
 μένη ἐξ ὀλοκλήρου **C** διὰ χρυσοῦ καὶ περιέχουσα τὰς πλά-
 κας τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν κρουσὴν στήμανα καὶ τὴν
 ράβδον τοῦ Ἀαρῶν, ἡ ὁποία ἐβλάστησε καὶ χρυσοῦν θωρόν.
 ὅχι διὰ θυσίας καὶ ὀλοκαυτώματα, ἀλλὰ μόνον διὰ θυρίσρα.
 Καὶ εἰς μὲν τὸ ἔξωτερικὸν τμήμα ἡ εἰσοδος ἐπετρέπετο εἰς
 ὄλους, εἰς δὲ τὸ ἐσωτερικὸν μόνον εἰς τὸν ἀρχιερέα. Δι' ὅλο
 ταῦτα θὰ σὰς παρανοήσω πάλιν μαρτυρίαν τοῦ Παύλου, ποὺ
 λέγει περὶ τοῦ ἔξῃς· «Ἐίκε μὲν οὖν ἡ πρώτη σκηνὴ δικαιο-
 ῦματα λατρείας, τὸ τε ἅγιον κοσμικόν» (Ἐβρ. 9, 1). Ὀνομά-
 ζει δὲ κοσμικὸν τμήμα τοῦ ναοῦ τὸ ἔσω τοῦ καταπετάσματος,
 ἐπειδὴ ἐπετρέπετο εἰς πάντα νὰ εἰσέρχεται ἑλευθέρως· «Ἐν
 ἡ ἡ τε λυχνία καὶ ἡ τράπεζα καὶ ἡ **D** πρόσθεσις τῶν ἔρτων.
 Μετὰ δὲ τὸ δεύτερον καταπέτασμα σκηνὴ ἡ λεγομένη τὰ
 Ἅγια τῶν ἁγίων, χρυσοῦν ἔκουσα θυσιάζητον, καὶ τὴν κω-
 βίτιον τῆς διαθήκης περικεκαλυμμένην πάντοθεν χρυσοῦ ἐν
 ἡ στήμανος κρουσῆ ἔκουσα τὸ μήνα, καὶ ἡ ράβδος Ἀαρῶν ἡ
 θλαστήσασα, καὶ αἱ πλάκες τῆς διαθήκης ὑπεράνω δὲ αὐτῆς
 Χερουβιμ δόξης, κατασκέδοντα τὸ ἐλαστήριον. Τοῖσιν δὲ οὐ-
 τω κατασκευασμένων, εἰς μὲν τὴν πρώτην σκηνὴν διαπαντός
 εἰσίσταν οἱ ἱερεῖς, τὰς λατρείας **E** ἐπιτελοῦντες· εἰς δὲ τὴν
 δευτέραν ἀπεὶ τοῦ ἐνιαυτοῦ μόνος ὁ ἀρχιερεὺς, οὐ χωρὶς
 σμματος, ὁ προσφέρει ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ τῶν τοῦ λαοῦ ἁγνοη-
 μάτων» (Ἐβρ. 9, 2-7). Βλέπει, λοιπόν, ὅτι καὶ μόνος ὁ ἀρ-
 χιερεὺς εἰσέρχεται, καὶ διὰ μίαν καὶ μόνην φορὰν καθ' ὅλον
 τὸ ἔτος;

4. Ποῖαν λοιπὸν σκέψιν ἔκουν αὐτὰ, θὰ ἔλεγε κάποιος,
 μετὰ τὴν ἡμέραν διὰ τὴν ὁποῖαν ὀμιλοῦμεν; Ἀναμείναιτε λίγο
 ἀκόμη καὶ μὴν ἀνησχοῦντε. Διότι ἐξ ἄρχης σκάπτουμεν τὴν
 πηγὴν καὶ ἐπιγόμεθα νὰ φθάσωμεν εἰς τὴν ἰδίαν τὴν ἀκρὴν
 τῆς, ὥστε με εὐκολίαν νὰ σὰς **360 A** γίνουσι ὅλα φανερά.
 Καλλίτερον διως, διὰ νὰ μὴ εἶναι ἡ ὀμιλία μου δυσνόητος
 ἐπὶ πολὺ καὶ ἀποθῆ εἰς βάρος σας ἡ ὀδοφεία, διὰ τῆς διαρ-
 κείας, θὰ σὰς εἰπω ἀμέπως τὴν αἰτίαν, ἔνεκα τῆς ὁποῖας ἀνε-
 κίνησα ὅλα αὐτὰ. Ποῖα, λοιπόν, εἶναι ἡ αἰτία; Ὅταν ἡ Ἐλι-
 σάβετ ἦτο εἰς τὸν ἕκτον μῆνα τῆς κηφσεως τοῦ Ἰωάννου,
 τότε ἤρχισεν ἡ ἐγκυμοσύνη τῆς Μαρίας. Ἐάν, λοιπόν, πλη-
 ροφορηθῶμεν ποῖος ἦτο ἐκεῖνος ὁ ἕκτος μῆνας, θὰ γνωρίσω-
 μεν καὶ πότε ἤρχισεν ἡ ἐγκυμοσύνη τῆς Μαρίας. Ἐπειτα
 δὲ ἀφοῦ πληροφορηθῶμεν πότε ἤρχισεν ἡ ἐγκυμοσύνη, θὰ
 γνωρίσωμεν καὶ τὸν χρόνον τῆς γεννήσεως, ἀφοῦ μετρήσω-

μεν ένένθα μήνας από της συλλήψεως.

Πώς, λοιπόν, θα μάθωμεν, ποίος ήτο ό έκτος μήνας της ένκαιροσύνης της Έλισάβετ; Άν μάθωμεν ποίος ήτο ό μήνας κατά τόν όποιον Β ήρξισεν ή σύλληψις, Άλλά με ποίον χρόνον θα πληροφορηθώμεν ποίος ήτο ό μήνας, κατά τόν όποιον συνέλαβεν, Άν μάθωμεν ποίαν έποχήν ό σύγγός της Ζαχαρίας επληροφορήθη εκ του άγγελού την καρμόσικον είδησιν. Καί τούτο από ποσά θα τό γνωρίσωμεν: Από τής θέας Γραφής. Καθώς λέγει τό ιερών Εύαγγέλιον, ό άγγελος έφερε τήν ευχάριστον είδησιν εις τόν Ζαχαρίαν ένψ εύρίσκειτο εις τό "Άγια τών άγιών και του άνακαινώσεν τήν γέννησιν του Ιωάννου. Άν λοιπόν αποδειχθή σαφώς εκ τής άγίας Γραφής, ότι και μίαν φοράν εισήρχετο ό άρχιερεύς εις τό "Άγια τών άγιών, και μόνος του, και πάτε, και ποίον μήνα του έτους πραγματοποιείται ή μοναδική αύτή είσοδος, θα καταστή C άπόλυτως γνωστός ό καιρός της άναγγελίας της είδήσεως. Καί άποθί γίνη γνωστός και έξ αύτης ό καιρός αυτός, τότε θα γίνη γνωστός εις όλους και ό καιρός της συλλήψεως. Τό ότι έμια μίαν μόνο φοράν εισήρχετο εις τό "Άγια τών άγιών ό άρχιερεύς, και ό Παύλος τό έδίδαξε και ό Μωύσης τό φανεράναι διά τών έξης λόγων: «Και έλάλησε Κύριος προς Μωύσην λέγων: Δάλλησον προς Άαρών τόν άδελφόν σου, και μή εισπορευέσθαι πώσαν ώραν εις τό Άγιον τό εώτερον του καταπετάματος εις τό πρόσωπον του Παστηρίου, ό έστιν επί της κιβωτού του μαρτυρίου, κα. ούκ άποθανείται» (Λευϊτ. 16, 2). Καί πάλιν: «Και πώς άνθρωπος ούκ έστι εν τή σκηνή του μαρτυρίου, εισπορευομένου αυτού έξιλάσασθαι D εις τό Άγια, έως άν εξέλθη, και έξιλάσεται περι έαυτου, και του οικου αυτού, και πάσης της συναγωγής των υιών Ισραήλ» και έξιλάσεται επί τό θυσιαστήριον τό έναντι Κυρίου» (Λευϊτ. 16, 17). Τό ότι λοιπόν δεν εισήρχετο εις τό "Άγια τών άγιών ουκάνκις, ούτε όταν ήτο εις τό έσωτερικόν έπιτρέπεται να επικοινωνήη κανείς μετ' αυτού άλλ' έπρεπε έξει του παραπετάματος να ίσταται, είναι γνωστόν εκ τών άνωτέρω. "Ήδη γνωρίζετε επακριβώς πάντα ταύτα. Υπολείπεται, λοιπόν, να αποδεικώ ποίος ήτο ό καιρός κατά τόν όποιον εισήρχετο εις τό "Άγια τών άγιών και δι η έπρατε τούτο μόνος και μίαν φοράν καθ' όλον τό έτος. Από ποσά, λοιπόν, είναι γνωστόν τούτο: Από αυτό E τό όνο τό βιβλίον του. Με τά έξης λόγια λέγει τούτο: «Εν τῷ μηνί τῷ έβδομῷ, δεκάτῃ του μηνός, ταπεινώσετε τάς ψυχάς υμών, και πάν έργον ού ποιήσετε εν αύτῷ, ό ατύχων, και ό προήλυτος ό προσκείμενος εν υμίν. Εν γάρ τῇ ήμέρᾳ ταύτῃ έξιλάσεται περι υμών καθαρίσαι ήμάς περι ποσών των άμαρτιών υμών έναντίον Κυρίου κα-

θαρισθήσεθε. Σάββατα σαββάτων, άνάποισις αύτή έσται υμίν, και ταπεινώσετε τάς ψυχάς υμών νόμιμον αιώνιον έσται υμίν. Καί έξιλάσεται ό Ιερεύς, άν άν χρίσωσιν αυτόν, και άν άν τελειώσωσι τάς χείρας αυτού Ιερατεύειν μετά τόν πατέρα αυτού» και ένδύσεται τήν ³⁶¹ A στολήν αυτού τήν άγιάν, και έξιλάσεται τό άγιον του άγίου, και τήν σκηνήν του μαρτυρίου, και τό θυσιαστήριον έξιλάσεται, και έξιλάσεται περι των άμαρτιών των Ιερέων, και περι πάσης της συναγωγής έξιλάσεται. Καί έστι τούτο υμίν νόμιμον αιώνιον, έξιλάσασθαι περι των υιών Ισραήλ από ποσών των άμαρτιών αυτών. Απαξ του ένιαυτου ποιηθήσεται, καθότι επ συνέταξε Κύριος τῷ Μωύσῃ» (Λευϊτ. 16, 29-34). Έδώ ήμεις περι της έορτής της Σκηνοπηγίας. Δίδει τότε μίαν φοράν καθ' όλον τό έτος εισήρχετο ό άρχιερεύς. Τούτο, λοιπόν και ό όσιος έδίδαξε, λέγων εν: «Απαξ του ένιαυτου τούτο ποιηθήσεται».

Ε. Άν, λοιπόν, ό άρχιερεύς εισήρχεται Β μόνος εις τό "Άγια τών άγιών κατά τήν έορτήν της Σκηνοπηγίας. Εμπρός λοιπόν θε αποδεικώμεν ότι τότε παρουσιάσθη ό άγγελος εις τόν Ζαχαρίαν, όταν αύτός ήτο εις τό "Άγια τών άγιών. Διότι εις αυτόν μόνον έπαρουσιάσθη κατά τήν στιγμήν της προσφοράς του θυμιάματος, ό θε άρχιερεύς ούδέποτε άλλοτε εισήρχεται μόνος πορά μόνον τότε. Ποιτε έξ άλλου έν πάς ήμέραις Ηρώδου του βασιλέως της Ιουδαίας, Ιερεύς τις άνόματι Ζαχαρίας, και ή γυνή αυτού εκ των θυγατέρων Άαρών, και τό όνομα αύτης Έλισάβετ» (Λουκ. 1, 5). «Εγένετο δε, έν τῷ Ιερατεύειν αυτόν έν τῇ τάξει της εφημερίας C αυτού έναντίον του Θεού, κατά τό έθος της Ιερατείας, έλαχε του θυμιάσαι εισελθών εις τόν ναόν του Κυρίου. Καί πών τό πληθος του λαού ήν προσευχόμενον έξω, τῇ ώρα του θυμιάματος» (Λουκ. 1, 8-10). Ένθυμησού, άγαπή μου, τήν μαρτυρίαν εκείνην ποδ λέγει: «Και πώς άνθρωπος ούκ έστι εν τῇ σκηνῇ του μαρτυρίου, εισπορευομένου αυτού έξιλάσασθαι εις τό "Άγια τών άγιών, έως άν εξέλθη. Τῷρη δέ αύτῷ άγγελος Κυρίου, έστώς εκ δεξιών του θυσιαστηρίου του θυμιάματος». Δέν ειπε του θυσιαστηρίου των θυσιών, αλλά, του θυσιαστηρίου του θυμιάματος» (Λουκ. 1, 11). Διότι τό έσωτερικόν θυσιαστήριον D ήτο διά θυσίας και ολοκαυτώματα, ένψ τό έσωτερικόν διά τό θυμιάμα. Συνεπώς εκ τούτου και εκ του γεγονότος ότι μόνον εις αυτόν έπαρουσιάσθη και έπειδή λέγεται ότι ό λαός εύρίσκειτο και τόν άνέμενε έξω, είναι προφανές ότι εισήλθεν εις τό "Άγια τών άγιών. «Και επεράχθη Ζαχαρίας Ιβάν, και φόβος έπέπεσεν έπ' αυτόν: Είπε

δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ ἄγγελος· Μὴ φοβοῦ, Ζαχαρία, διότι εἰσηκούσθη ἡ δέησίς σου, καὶ ἡ γυναῖξ σου Ἐλισάβετ γεννήσει υἱὸν σοι καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰωάννην. Καὶ ἦν ὁ λαὸς προσδοκῶν τὸν Ζαχαρίαν, καὶ ἐθαύμαζον ἐν τῷ χρόνῳ ζεῖν αὐτόν. Ἐξελθὼν δὲ ἔδεδυκεν αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἠδύνατο λαλῆσαι (Λουκ. 1, 12-22).

Βλέπετε διὰ ἴτε ὅπως τὸ καταπετάματος; Τότε λοιπὸν ἐπληροφόρησεν τὴν χαρμῶσαν ἄγγελίαν. Καὶ ἡ ἐποχὴ **E** καὶ ἦν συνέθετος τὸ γεγονός· τούτου ἴτε περίοδος τῆς Σκηνοπηγίας καὶ τῆς νηστείας. Διὰ τοῦτο σημαίνει ἡ φράσις· «Ταπεινώσατε τὰς ψυχὰς ὑμῶν». Ἐορτάζεται δὲ ἡ εὐρηστικὴ αὐτὴ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων περὶ τὸ τέλος τοῦ Σεπτεμβρίου καθὼς καὶ οἱ σεις κάλλιστα γνωρίζετε. Πράγματι τότε ἐξερρήθησαν τοὺς πολλοὺς καὶ μακροὺς λόγους κατὰ τῶν Ἰουδαίων, ἐπακρίνοντες τὴν παράκαιρον νηστείαν των. Τότε λοιπὸν συνέλαθε καὶ ἡ Ἐλισάβετ ἡ σύζυγος τοῦ Ζαχαρίου καὶ ἔκρυψε τὴν ἐγκυμοσύνην τῆς πέντε μηνῶν λέγουσα, δι· «Ὅπως μοι ποιήσκειν ὁ Κύριος ἐν ἡμέραις αἷς ἐπέδεν ἀρελεῖν τὸ δυνάδες μου ἐν ἀνθρώποις» (Λουκ. 1, 25). Τώρα λοιπὸν εἶναι ἡ κατάλληλος στιγμή νὰ ἀποδειχθῶς διὰ τὴν εὐρηστικὴν εἰς τὸν **362** Ἄ ἔκτον μῆνα τῆς ἐγκυμοσύνης διὰ νὰ γεννηθῆ τὸν Ἰωάννην, ἡ Μαρία ἔλαβε τὴν χαρμῶσαν ἄγγελίαν διὰ τὴν μείνη ἔγκυος. Μόλις, λοιπὸν, τὴν ἐπεσεκρήθη ὁ Γαβριὴλ τῆς εἶπε· «Μὴ φοβοῦ, Μαριάμ· εὐρες γὰρ κέριν παρὰ τῷ Θεῷ. Καὶ ἰδοὺ συλλήψῃ ἐν γαστρὶ, καὶ τέξῃ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν» (Λουκ. 1, 30-31). Ἐπεὶ δὲ ἦμας ἐκείνη ἐταράχθη καὶ ἀνεζήτησε νὰ πληροφορηθῆ τὸν τρόπον πραγματοποίησης τοῦ γεγονότος, τῆς ἀπεκρίθη ὁ ἄγγελος καὶ τῆς εἶπε· «Πνεῦμα ἁγίου ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ, καὶ δύναμις Ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι· διὰ καὶ τὸ γεννηόμενον ἐκ σοῦ ἁγίον, κληθήσεται Υἱὸς Θεοῦ. Καὶ ἰδοὺ Ἐλισάβετ ἡ συγγενὴς σου, καὶ αὐτὴ συνεληφθεῖς υἱὸν ἐν γήρῳ αὐτῆς· καὶ οὗτος μὲν ἔκτος ἐστὶν αὐτῆ **B** τῆ καλουμένης τεσσάρων διὰ ὅτι δύναιται παρὰ τῷ Θεῷ πᾶν ρῆμα» (Λουκ. 1, 35-37). Ἐάν, λοιπὸν, μετὰ τὸν Σεπτέμβριον ἤρξισεν ἡ ἐγκυμοσύνη τῆς Ἐλισάβετ, καθὼς ἔχει ἀποδειχθῆ, πρέπει νὰ μετρήσωμεν ἕξ μῆνας μετὰ τούτων. Εἶναι λοιπὸν οἱ μῆνες αὗτοι· Ὀκτώβριος, Νοέμβριος, Δεκέμβριος, Ἰανουάριος, Φεβρουάριος, Μάρτιος.

Μετὰ, λοιπὸν, τὸν ἕκτο-ποῦτο μῆνα ἤρξισεν ἡ ἐγκυμοσύνη τῆς Μαρίας. Ἐπομένως ἂν μετρήσωμεν ἑννέα μῆνας μετ' αὐτὸν θὰ φθάσωμεν εἰς αὐτὸν τὸν ταρινὸν περὶ τοῦ ὁποῖου ὁμιλοῦμεν. Ὁ πρῶτος λοιπὸν μῆνας τῆς συλλήψεως τοῦ Κυρίου εἶναι ὁ Ἀπρίλιος, ποὺ ἀντιστοιχεῖ εἰς τὸν Σανθὸν, μετὰ τὸν ὁποῖον ἀκολουθοῦν οἱ Μάιος, Ἰούνιος, Ἰούλιος, Αὐγουστος,

Σεπτέμβριος, Ὀκτώβριος, Ὀκτώβριος, Δεκέμβριος ὁ μὲν εἰς τὸν ὁποῖον εὐρισκόμεθα καὶ εὐορτάζομεν τὴν ἡμέραν αὐτήν. Διὰ νὰ γίνῃ περισσότερο σαφὲς αὐτὸ τὸ ὁποῖον λέγω, ἀφοῦ ἐπαναλάβω ἐν συντομίᾳ τὰ ἴδια, θὰ εἴπω εἰς τὴν ἀνάστην σας Μίαν φοράν τὸ ἕτος μόνος εἰσῆρατο ὁ ἀρχιερεὺς εἰς τὰ Ἅγια τῶν ἁγίων. Καὶ τότε ἐγένετο τοῦτο; Κατὰ τὸν μῆνα Σεπτέμβριον. Τότε λοιπὸν εἰσῆλθεν εἰς τὰ Ἅγια τῶν ἁγίων ὁ Ζαχαρίας καὶ τότε ἐπληροφόρησεν τὴν χαρμῶσαν ἄγγελίαν τῆς γεννήσεως τοῦ Ἰωάννου. Ἐξῆλθε λοιπὸν ἀπ' ἐκεῖ καὶ ἤρξισεν ἡ ἐγκυμοσύνη τῆς γυναίκος σου. Μετὰ δὲ τὸν Σεπτέμβριον, καὶ διὰ τὴν εὐρηστικὴν ἡ Ἐλισάβετ εἰς τὸν ἕκτον μῆνα, ποὺ εἶναι ὁ **D** Μάρτιος, ἤρξισεν ἡ ἐγκυμοσύνη τῆς Μαρίας. Ἐάν μετρήσωμεν λοιπὸν ἀπὸ τοῦ Ἀπριλίου ἑννέα μῆνας θὰ φθάσωμεν εἰς αὐτὸν περὶ τοῦ ὁποῖου ὁμιλοῦμεν καὶ κατὰ τὸν ὁποῖον ἐγεννήθη ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός.

6. Ἀλλ' ἤδη ὡς κατέστρα γνωστὰ διὰ τὰ σκεπτικὰ πρὸς αὐτὴν τὴν ἡμέραν. Ἀφοῦ λοιπὸν ἀναφέρω ἐν ἀκόμῃ, θὰ τελεώσω τὴν ὁμιλίαν μου καὶ θὰ παρακαρῆσαι τὴν θέαν μου εἰς τὸν κοινὸν διδασκαλὸν διὰ τὰ σημαντικώτερα. Ἐπειδὴ, λοιπὸν, πολλοὶ ἐπιβαλόντες, διὰ τὸ ἄσπουδον ὅτι ὁ Θεὸς ἐγεννήθη μετ' ἀνθρωπίνην μορφήν μᾶς περιγελοῖν καὶ μᾶς προσβάλλουσαν, καὶ πολλοὺς τῶν ἀπλοκῶν χριστιανῶν θορυβοῦν καὶ ταρασσόντων, εἶναι ἀπαραίτητον καὶ εἰς ἐκεῖνους καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ποὺ ταρασσονται νὰ ἀπειθυνθῶ, ὥστε ποτὲ πλέον νὰ μὴ θορυβεῖσθε μεταπεθόμενα ὑπὸ ἀνοήτων ἀνθρώπων, μήτε καὶ νὰ ταρασσεται κανεὶς ἀπὸ τὰς εἰρωνείας τῶν ἀπίστων. Διὸ καὶ τὰ μικρὰ **363** Ἄ παιδιὰ πολλὰκις γελῶν διὰν ἡμεῖς ὁμιλοῦμεν περὶ σοβαρῶν πραγμάτων καὶ σοκολοῦμεθα μετ' αὐθαρῆς ὑποθέσεις. Ἀλλ' ὁ γέλωτας δὲν εἶναι ἀπόδειξις ὅτι εἶναι γελοῖα αὐτὰ ποὺ περιγελοῖ, ἀλλὰ ἀπόδειξις τῆς ἀνοησίας, αὐτῶν ποὺ γελῶν. Τούτου θεοῦ δυνάμει νὰ εἴπωμεν καὶ διὰ τοὺς ἐιδωλολάτρους, διὰ ἡλαθῆ, ἐπειδὴ εἶναι περισσότερο ἀνόητοι τῶν παιδῶν, διασπορῶν ἐκεῖνα διὰ τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ ἀσθανώμεθα δέος καὶ ἄπειρον σεβασμῶν, ἐνῶ σέβονται καὶ ὑποστηρίζουν τὰ ἀληθῆς γελοῖα. Ἀλλ' ὁ μῆς καὶ ἐκ τῶν ἰδιῶν μας, ὅσα ἐκεῖνοι περιγελοῦν, ἐξακολουθοῦν νὰ παραμένουν σεβαστὰ χωρὶς εἰς τίποτε νὰ ζημωθῆ ἡ δόξα των ἐκ τῆς εἰρωνείας των. Ἐνῶ ἀντιθέτως τὰ ἰδικὰ των ἀπὸ παντοῦ προφύλασσόμενα, ἐπιδεικνύουν τὴν ἰδικήν των **B** κατωπρότητα. Πράγματι πῶς δὲν εἶναι δείγμα ἔκρας παραφροσύνης τὸ νὰ νομίζωμεν αὐτοὶ μὲν, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἐπικρατεῖς εἰς τὸ νὰ εἰσάγωμεν τοὺς θεοὺς των εἰς ζῦλα καὶ λίθους καὶ μπερμὰ ζυλόγλυπτα εἰδωλα καὶ τὸ νὰ τοὺς ἐγκλείωμεν ἐπὶ ὡσὺν εἰς φυλακὴν, διὰ τίποτε τὸ εἰσάκρον πῶ-

τε κáινουν οὐτὲ λέγουν, ἡμεῖς δὲ νὰ κατηγοροῦν διότι λέγομεν ὅτι ὁ Θεὸς κατεσκεύασε πρὸς χάριν τοῦ ζωντανῶν ναὸν διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος μὲ τὸν ὁποῖον εὐηργέτησε τὴν οἰκουμένην. Ἄλλ' εἶναι ἐγκλήμα τοῦτο; Διότι ἂν εἶναι ἀσπárων νὰ κατοική ὁ Θεὸς ἐντὸς ἀνθρωπίνου σώματος, εἶναι ἀπειρώς ἀσπρότερον νὰ κατοική ἐντὸς λίθων καὶ ξύλων· ἴσως δὲ ἀσπρότερον ὅσον ἀτιμότερον πρῶγμα εἶναι ὁ λίθος καὶ τὸ ξύλον ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ἐκτὸς θεοῦ ἂν νομίζον ὅτι ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι εἴμεθα εὐτελέστεροι **C** τῶν ἀφῶν τούτων ἀνικεπένων. Διότι αὐτοὶ τοιμοὺν νὰ κατεβάξουν τὴν οὐρανὸν τοῦ Θεοῦ εἰς γάτος καὶ σκύλους, ἐνῶ πολλοὶ αἰρετικοὶ καὶ εἰς ἀκρία εὐτελέστερα ὄντα. Ἦμεῖς ἀντιθέτως δὲν ὑποστήριζομεν τίποτε παρόμοιον, ἀλλ' οὔτε καὶ ἀνεχόμεθα νὰ ἀκούωμεν. Τοῦτο μόνον ἐμυλογοῦμεν, ὅτι ὁ Χριστὸς προσέλαβεν καθαρὰν καὶ ἁγίαν σάρκα ἐκ παρθενικῆς μητέρας, ἀμόλυτον πάσης ἁμαρτίας καὶ ἐπαněφερειν εἰς τὴν πρωταρχικὴν κατάστασιν τὸ δημιούργημά του. Ἄλλ' ἐκεῖνοι, καὶ οἱ Μανικαῖοι ποὺ ἀσεβοῦν καθ' ὅμοιον τρόπον μὲ αὐτοὺς ποτεοῦν ὅτι ὁ Θεὸς κατοικεῖ εἰς σκύλους, πῆδικους καὶ ποικίλα ζῶα (ὑποστηρίζοντες ὅτι ἅλα αὐτὰ ἔχουν ψυχὴν, ὡς ἀπόρροιαν **D** ἐκ τῆς θεϊκῆς οὐσίας), καὶ δὲν φοβοῦνται οὔτε ἐντρέπονται νὰ ὑποστηρίξουν δι' ἡμῶς ταῦτα, λέγοντες ὅτι ἔχομεν ἀντιλήψεις ποὺ δὲν ἀρμόζουν νὰ ἀναφέρονται εἰς τὸν Θεόν, διότι δὲν ἀνεχόμεθα οὔτε καὶ νὰ οκεφθοῦμε κάτι ἀπὸ αὐτά. Ἦμεῖς ὅμως ὑποστηρίζομεν αὐτὸ ποὺ ἐπρεπε καὶ ἤρρασε εἰς τὸν Θεόν, ὅτι δηλαδὴ ἀφοῦ ἦλθε κατὰ τὸν τρόπον τῆς γεννήσεως αὐτῆς ἀπεκατέστησε τὸ δημιούργημά του. Πῆς μου, λοιπὸν, ἄνθρωπε, τί λέγεις; Ἐνῶ διακηρύττεις ὅτι ἡ ψυχὴ τῶν φωνῶν καὶ τῶν μάγων προήλθεν ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Θεοῦ, τοιμὰ νὰ μὰς κατακρίνης, ἐπειδὴ τίποτε ἐκ τούτων δὲν ἀνεχόμεθα, οὔτε ὑποφέρομεν νὰ τὸ ἀκούωμεν νὰ λέγεται, ἀλλὰ καὶ θεωροῦμεν ἄσεβεῖς ἐκεῖνους, ποὺ καὶ ἀπλῶς τὰ ἀναφέρουν. Ἦμεῖς τοῦτο διακηρύττομεν, ὅτι ὁ Θεὸς ἀνήγειρε δι' αὐτὸν ναὸν ἀμόλυτον **E** καὶ δι' αὐτοῦ εἰσῆγγαγεν εἰς τὴν ζοὴν μας τὸ πάλισμα τῶν οὐρανῶν. Καὶ πῶ; δὲν θὰ ἔζιξε νὰ τιμωρηθῆτε μὲ ἀπειρώς θανάτου; καὶ διὰ τὰ ἐγκλήματα, ποὺ μὰς κατηγορεῖτε καὶ διὰ τὰς ἀσεβείας ποὺ συγκατεχετε νὰ διαπράττετε; Διότι ἐὰν ὁμοῦ διατίνεσθε ἐσεῖς, εἶναι ἀνάρμοστον εἰς τὸν Θεόν νὰ κατοικήσῃ εἰς σῶμα καθαρὸν καὶ ἀμόλυτον, εἶναι πολλὸ πο

1. Ὁ Χρυσόστομος θεωροῦσε τὴν τριτοῦν θεωρίαν τῆς ἀπορροίας (emanation) καθ' ἃν τὰ ὄντα ἐπορεύοντο ἐκ τοῦ Θεοῦ καὶ συνέθετον ἐκ τοῦ πρῶτου ἐλεγκτικὴν ἀνάγκαν· ἡ θεὸς οὐσίας.

ἀνάρμοστον νὰ ἐνοικήσῃ εἰς τὸ σῶμα τοῦ μάγου, τοῦ τυφλοῦ, τοῦ ληστοῦ, τοῦ παθῆκου καὶ τοῦ σκύλου, **A** καὶ διὰ εἰς τὸ ἅγιον καὶ ἁμίαντον, ποὺ τώρα κáθηται δεξιὰ τοῦ θρόνου τῆς μεγαλειότητος τοῦ Πατρὸς. Διότι ποῦ εὐχάσῃ θὰ ἦτο δυνατόν νὰ γῆναι εἰς τὸν Θεόν ἢ ποῦ προσβολὴ εἴε ἀφορμῆς τῆς οικονομίας ταύτης; Δὲν βλέπετε αὐτὸν ἐδῶ τὸν ἦλσον τοῦ ὁποῦ τοῦ σῶμα εἶναι φθαρτὸν καὶ μεταβλητὸν ἀνακείμενον; Ἔστω καὶ ἂν ἀπειρώς κáινουν στενακωροῦμενοι οἱ εἰδωλολάτραι καὶ οἱ Μανικαῖοι μὲ τὸ νὰ ἀκούουν ταῦτα. Ὅχι μόνον αὐτοὶ, ἀλλὰ καὶ ἡ γῆ καὶ ἡ θάλασσα καὶ γενικῶς ἀλόκληρος ἡ ὁρατὴ φύσις ὑπόκειται εἰς τὴν φθορὰν.

Καὶ αἴκου τὸν Παῦλον ποὺ τὸ διακηρύττει εἰς αὐτὰ ποὺ λέγει· «Ἢ γὰρ ματαιότητι ἡ ὑπετάγη, οὐκ ἔκουσα, ἀλλὰ διὰ τὸν ὑποτάξαντά ἐπ' ἐλπίδος» (Ρωμ. 8, 30). Ἐπειτα διὰ νὰ δηλώσῃ τί σημαίνει **B** ἡ ὑποταγὴ εἰς τὴν ματαιότητα, προσέθεσε λέγων· «Ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ» (Ρωμ. 8, 21). Ἦστε τώρα ἡ φύσις εἶναι μεταβλητὴ καὶ φθαρτὴ. Διότι ἐταν λέγωμεν ὅτι ἐν ἀντικείμενον ὑπόκειται εἰς τὴν φθορὰν, τίποτε ἄλλο δὲν ἐνοουῦμεν παρὰ ὅτι εἶναι φθαρτὸν. Ἄν λοιπὸν ὁ ἦλιος, ποὺ εἶναι φθαρτὸν σῶμα, ῥίπτει παντοῦ τὰς ἀκτίνας του καὶ ἐρχομενος εἰς ἐπαφὴν μὲ θερμῶρους, ἀκαθαροὺς καὶ μὲ πολλὰ ἄλλα τέτοια πράγματα δὲν κάνει τίποτε ἀπὸ τὴν καθαρότητά του, λόγῳ τῆς ἐπαφῆς του μὲ τὰ σῶματα αὐτά, ἀλλὰ καὶ πάλιν ἀνακαλεῖ τὰς ἀκτίνας του καθαρὰς, ἀφοῦ μεταδύσει **C** εἰς πολλὰ ἀπὸ τὰ ἀντικείμενα, τὰ ὁποῖα τὸν ἐδέχθησαν, ἀπὸ τὴν λαμπρότητά του, χωρὶς ὁ ἦλιος νὰ προσλάβῃ οὔτε τὸ ἐλάχιστον ἀπὸ τὴν δυσωδίαν καὶ τὴν ἀκαθαρσίαν, πολλὸ περισσύτερον ὁ ἦλιος τῆς δικαιοσύνης, ὁ Κύριος τῶν ἀσημάτων δυνάμεων, ὅχι μόνον δὲν ἐμολύνηται μὲ τὸ νὰ προσλάβῃ καθαρὰν σάρκα, ἀλλὰ καὶ οὐτὴν τὴν ἴδιαν τὴν ἔκαμε καθαριώτερον καὶ ἁγιωτέρον.

Γνωρίζοντες, λοιπὸν, πάντα ταῦτα καὶ ἐνθυμούμενοι τοὺς λόγους ἐκεῖνους· «Ἐνοκήσῃς ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐμπεριπατήσῃς» (Λευιτ. 26, 12)· καὶ ἐπίσης· «Ἔμεῖς ναὸς Θεοῦ ἐστε, καὶ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ἐνοκεῖ ἐν ὑμῖν» (Α' Κορ. 3, 16) ἂς ἀπαντήσωμεν καὶ ἡμεῖς εἰς ἐκείνους καὶ ἂς κλειώμεν τὰ ἀνεσκευῆτα σῶματα τῶν ἁσάρτων, καὶ ἂς ἀσθανώμεθα καρὰν διὰ τὰ ἀγαθὰ μας, ἂς δοξάζωμεν τὸν Θεὸν ὁ ὁποῖος ἐσπαρκόθη διὰ τὴν ἴσων μεγάλην συγκατάβασιν, καὶ ἂς ἀποκρίσωμεν εἰς αὐτὸν κατὰ **D** τὴν δυνάμιν μας, τὴν τιμὴν καὶ τὴν ἀνταμοιβὴν ποὺ τοῦ ἀέξει. Ἄλλ' ἡμεῖς οὐδεμίαν δυνάμεθα νὰ ἀποδώσωμεν ἀνταμοιβὴν εἰς τὸν Θεόν, παρὰ μόνον τὴν

σωτηρίαν μας και την σωτηρίαν τῶν ψυχῶν μας, και τὴν φροντίδα μας διὰ τὴν ἀρετὴν.

7. Ἄς μὴ γενόμεθα, λοιπόν, ἀγνώμονες εἰς τὸν εὐεργέτην μας, ἀλλ' ὡς τοῦ προσφέρωμεν δλοὶ, ὅλα τὰ κατὰ δόναμιν, δηλοῦν πίστιν, ἐλπίδα, ἀγάπην, σωφροσύνην, Ἐλευημοσύνην, φιλοξενίαν. Καὶ αὐτὸ εἰς τὸ ἄπιστον προηγουμένως ὡς προέτρεψα, διὰ τὸ ὅποιον και τώρα και πάντοτε δὲν θὰ παύσω νὰ ὡς προτρέπω. Ἄλλα τί εἶναι αὐτὸ; Σκεπτόμενοι νὰ προσέλθῃτε εἰς τὴν ψυχικὴν και θείαν τράπεζαν και τὴν ἱερὰν μυσταγωγίαν τῆς θείας εὐχαριστίας, κἄντε τοῦτο μὲ φόβον και τρόμον, μὲ καθαρὰν συνειδήσιν, νηστείαν και προσευχὴν, κωρὶς θορύβου και λακτομοῦς και διπλῆς φήσεως τῶν πλησίων. Διότι τοῦτο ἀποτελεῖ μεγάλην ἀπερισκεψίαν και σὺδὲλως τυχαίαν περιφρόνησιν. Διὰ τοῦτο και εἰς ἄλλους συμπεριφέρονται ἔτσι **148** Α ἐπέχονται ποῖναι και τιμωρίζαι. Σκέψου, λοιπόν, ἄνθρωπε, ποῖον θυσίαν πρόκειται νὰ προσεγγίσῃς, εἰς ποῖον θυσιαστήριον πλησιάζεις και ἐνθυμήσου ὅτι ἐνῶ εἶσαι κῆμα και οὐδέποτε μεταλατρώθεις σῶμα και αἷμα τοῦ Χριστοῦ. Καὶ ὅταν μὲν προσκαλήσῃτε εἰς δεῖπνον ὑπὸ βασιλέως, συμμετέχετε μετὰ σεβασμοῦ, λαμβάνοντες ἐκ τῶν παρασθεμένων φαγητῶν κοσμίως και ἡσυχως. Ἐνῶ ὅταν ὡς προσκαλεῖ ὁ Θεὸς εἰς τὴν τράπεζάν του και ὡς προσφέρει τὸν Υἱόν του, τὴν σιγήν κατὰ τὴν ὁποίαν ἀγγελικαὶ δυνάμεις παρίστανται μετὰ φόβου και τρόμου, τὰ Χερουβὶμ καλύπτουν τὰ **B** προσώπα των και τὰ Σεραφὶμ ψάλλον ἔντροπα, Ἅγιος, Ἅγιος, Ἅγιος, Κύριος σὺ, πῆς μου, φινωσκεῖς και προξενεῖς θόρυβον ἔμπρός εἰς ἓνα τέτοιο πνευματικὸν δεῖπνον; Δὲν γνωρίζεις, ὅτι τὴν στιγμήν εκείνην θάβεις νὰ γεμίσῃς τὴν ψυχὴν σου μετὰ γαλήνην; Ὑπάρχει ἀνάγκη πολλῆς ἡσυχίας και εἰρήνης ὅσα δὲ θυμοῦ και ταραχῆς. Διότι αὐτὰ κἄνουν ὀκθάρτων τὴν ψυχὴν ποῦ προσέρχεται. Ποῖα συγγνώμη, λοιπόν, θὰ ἡμποροῦσε νὰ ὑπάρξῃ δι' ἡμᾶς, ἐὰν κατόπιν τῶν ἀμαρτημάτων μῆτε τὴν στιγμήν τῆς προσελεύσεως δὲν καθαρῶμεθα ἐκ τῶν παραλόγων ἐκείνων παθῶν; Καὶ γενικῶς τί ποῦ ἀναγκαῖότερον ἂν πρὸς ποῦ προσίθηντας εἰς τὴν ἁγίαν τράπεζαν; ἢ τί μᾶς ἐνοχλεῖ ὡστε νὰ σπεύδωμεν, ὅπου ἐγκαταλείψωμεν αὐτὸ τὸ πνευματικόν, νὰ τρέχωμεν ἐκεῖ. Μή, ὡς παρακαλῶ και ὡς ἱκετεύω, μὴ ἐπισύρωμεν ἐναντίον μας τὴν ὄργην **C** τοῦ Θεοῦ. Εἶναι φάρμακον σωτηρίου διὰ τὰ τραυμάτια μας αὐτὸ ποῦ εὐρίσκειται ἐνώπιόν μας, ἀπεξέρχεται πλοῦτον και πρόξενος τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. Ἄς προσέλθωμεν, λοιπόν, μετὰ φόβον, και ὡς εὐχαριστήσωμεν τὸν Θεόν, ὡς προσέσωμεν μετὰ συντριβὴν ἐξομολογούμενοι τὰς ἀμαρτίας μας; ὡς

κλαύσωμεν μετὰ δάκρυν δι' ἕλας τὰς ἀνομίας μας και ὡς προσευχῶμεν διὰ μακρῶν εἰς τὸν Θεόν. Ἄφου διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ ἐξαγισθῶμεν και θεθαίως μετὰ τῆς καταλλήλου προσυχῆς και τάξεως, ὡς προσέλωμεν ὡς νὰ προσευκώμεθα ἐν κλίμα τοῦ βασιλέως τῶν οὐρανῶν. Καὶ ἄφου δεχθῶμεν τὴν ἁγίην και ἁγίαν θείαν εὐχαριστίαν, ὡς τὴν ἀσπασθῶμεν, ὡς τὴν ἐναγκαλισθῶμεν οἱ ὀφθαλμοὶ μας και ὡς ἀναθερμάνωμεν τὸ λογικόν μας, **D** εἰς τὸν ὅσον ὡστε ἡ συγκέντρωσις νὰ μὴ ὀρθῇ εἰς καταδίκην και κατάκρισιν μας, ἀλλ' εἰς ψυχικὴν γαλήνην, εἰς ἀγάπην, εἰς ἀρετὴν, εἰς συμφιλίωσιν μετὰ τοῦ Θεοῦ, εἰς σταθερὰν εἰρήνην και ὑπόθεσιν ὑπερίων ἀγαθῶν, διὰ νὰ ἐξαγάγωμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας, ἀλλὰ και τοὺς πλησίον μας νὰ ὀφελῶμεν.

Δι' αὐτὰ συνεχῶς ὁμιλῶ και δὲν θὰ παύσω νὰ ὁμιλῶ. Διότι ποῖον τὸ ὄφελος, νὰ προτρέχετε ἀσκόπως ἐδῶ και νὰ μὴ πληροφορησῃτε κατὰ τὴν κρήσιν; Ποῖον τὸ κέρδος ἐὰν διαρκῶς ὁμιλῶμεν περὶ εὐχαριστίας πραγμάτων; Ἐύνοιτος, ἀγαπητοῦ μου, εἶναι ἡ παροῦσα ζωὴ, και ὡς προσέλωμεν, **E** ὡς ἐπαγρυπνήσωμεν και ὡς αὐτοσυγκεντρωθῶμεν ἐπιδεικνύοντες πρὸς πάντας τὸ γνήσιον ἐνδιαφέρον μας, γενόμενοι εὐσεβεῖς κατὰ πάντα. Καὶ εἴτε εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀκρόσῃτε τὰ θεία λόγια, εἴτε νὰ προσεύχεσθε, εἴτε νὰ προσέρεσθε εἰς τὴν θείαν κοινωνίαν, εἴτε νὰ κἄντε ἀπὸ ἄλλο, ὡς γίνεται τοῦτο μετὰ φόβον και τρόμον Θεοῦ, διὰ νὰ μὴ προκαλέσωμεν μετὰ τὴν ἀδιαφορίαν μας τὴν ὄργην τοῦ Θεοῦ. Διότι λέγει: Ἐπικατάρατος πῆς ὁ ποῖον τὸ ἔργον τοῦ Κυρίου ὁ μελιχ; (Ἰερμ. 48, 10). Ὁ θόρυβος και ἡ ὄργη ἀποτελοῦν προσβολὴν διὰ τὴν θείαν **149** Α εὐχαριστίαν. Καὶ εἶναι μεγίστη περιφρόνησις νὰ προσφέρῃς μαλινόμενον τὸν ἑαυτὸν σου εἰς τὸν Θεόν. Ἄκουσε τί λέγει διὰ τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ τοῦ εἰδούς ὁ Ἀπόστολος: Ἐξ ἑκ τῶν ναῶν τοῦ Θεοῦ φέρει, φέρει τοῦτον ὁ Θεός; (Α' Κορ. 3, 17). Ἄντι, λοιπόν, νὰ ἐπιδεικνύωμεν τὴν συμφιλίωσιν μὴ ἐξοργίζωμεν τὸν Θεόν, ἀλλ' ἐπιδεικνύοντες κἄντε προσοχὴν και σεμνότητα και ψυχικὴν γαλήνην, ὡς προσερχώμεθα μετὰ προσυχῆς και συντριμμένην καρδίαν διὰ νὰ διηγήσωμεν διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ νὰ ἐξλιθώσωμεν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, και νὰ ἀπεκρίσωμεν τὰ ὀπτικόντα εἰς ἡμᾶς ἀγαθὰ διὰ τῆς κἀριτος και τῆς φιλανθρωπίας τοῦ ἰσίου τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ τοῦ ὅποιον εἰς τὸν Πατέρα και εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἀνήκει ἡ δοξολογία, ἡ δυνάμις, ἡ τιμὴ τώρα και πάντοτε και εἰς αἰῶνα; τῶν αἰώνων. Ἀμήν

ΕΙΣ ΤΟ ΓΕΝΕΘΑΙΟΝ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΗΜΩΝ
ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

I. Α Βλέπω παράξενο και παράδοξο μυστήριον, ποιμένες που παίζουν όχι άδικως τὰς φλογέρας των, ἀλλὰ πού ψάλλουν ούράνιον ὕμνον και γεμίζουν με τοὺς ἦχους των τὰ αὐτὰ μου. Ψάλλουν ἄγγελοι και ἀνυμνοῦν ἀρχάγγελοι, ἕμνον τὸ Χερουβὶμ και δοξαλογοῦν τὸ Σεραφὶμ. Ὅλοι πανηγυρίζουν διὰ τὴν εὐδοκίαν τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν γῆν και εἰς τοὺς οὐρανοὺς τῶν ἀνθρώπων. Βλέπουν αὐτὸν που εἶναι ἐπάνω εἰς τὸν οὐρανόν, κάτω εἰς τὴν γῆν, λόγις τῆς οἰκονομίας του διὰ τὸν ἀνθρώπον, και τὸν ἀνθρώπον που εἶναι εἰς τὴν γῆν, ἡμεῖς εἰς τὸν οὐρανὸν ἐξ αἰτίας τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Θεοῦ.

Σήμερον ἡ Βηθλεὲμ ἐμμήθη τὸν οὐρανὸν και ἐδέχθη ἀντὶ μὲν ἀστέρων τοὺς ἀνυμνοῦντας ἄγγελους, ὅντι δὲ ἡ λῆου, **B** κατὰ θαυμασιότατον τρόπον ἐκώρρησε τὸν ἕλιον τῆς δικαιοσύνης. Καὶ μὴ ἐπιζητῆς τὴν πληροφορηθῆς τὸν τρόπον κατὰ τὸν ὅποιον συνέβη τοῦτο. Διότι ἐκεῖ ὅπου ἀκηθλάνεται ἡ θέλησις τοῦ Θεοῦ νικῶνται οἱ φυσικοὶ νόμοι. Ἡθέλησε, λοιπόν, ἡδυνάμει, κατήλθεν ἐξ οὐρανόων και ἔσωσε τὸν ἀνθρώπον, διότι τὸ πάντα σεντρέκουν εἰς τὸν Θεόν. Σήμερον γεννᾶται ὁ αἰώνιος και γίνεται ὅ,τι δὲν ὑπῆρξε ποτέ. Διότι ἐνῶ ἦτο Θεὸς γίνεται ἀνθρώπος, χωρὶς νὰ παύσῃ νὰ εἶναι Θεός. Καὶ δὲν ἐγένετο ἀνθρώπος ὁ Θεὸς κατόπιν ἀπαρκαρύνσεως ἀπὸ τῆς θείας αὐτοῦ φύσεως, οὔτε πάλιν Θεὸς ὁ ἀνθρώπος κατόπιν ἡθικῆς προκοπῆς. Ἄλλ' ἐνῶ ἦτο Λόγος, ἀπαθῶς προσέλαβε τὴν ἀνθρωπίνην σάρκα ἐνῶ ἡ θεία φύσις παρέμεινε ἀμετάβλητος. **C** Καὶ ὅταν ἐγεννήθη, οἱ Ἰουδαῖοι ἤρνούοντο νὰ δεχθοῦν τὴν παράδοξον γέννησιν του και οἱ μὲν Φαρισαῖοι παρηρηγνευσαν τὰς θείας Γραφάς, οἱ δὲ γραμματεῖς ἐδίδασκον τὸ ἀντίθετο τοῦ μουσικῶν νόμου. Ὁ Ἡρώδης ἀνεζήτει τὸ νεογέννητον διὰ διὰ νὰ τοῦ προσφέρῃ τιμὰς, ἀλλὰ διὰ νὰ τὸ θανατώσῃ. Διότι κατὰ τὴν οἰμηρὴν ἡμέραν εἶδαν τὰ ἀντίθετα τῶν προσδοκῶν. Διὰ τὸ καθὼς λέγει ὁ Παύλος εὐκ ἐκράθη ἀπὸ πάντων ἰσχυρῶν αὐτῶν εἰς ³⁹³ **A** γενεὴν εἰέραν (Ψαλμ. 77, 4). Προσῆλθον, λοιπόν, βασιλεῖς εἰς τὸν ἐπουράνιον βασιλεῖα, ἀποροφίντες διὰ τὸν τρόπον

τῆς καθόδου του εἰς τὴν γῆν ἀνευ ἀγγέλων, και ἀρχαγγέλων, και θρόνων, και κυρατήτων, και δυνάμεων και ἐξουσιῶν, και διὰ τὴν διάθεσιν του ἀπὸ δρόμον παράξενον και ἀδόξωτον. Διότι ἐξῆλθεν ἐκ παρθενικῶν σπλάγχων και δὲν ἔπαυσε νὰ ἐπιστῆ τὸς ἄγγελους του, οὔτε ἀπεμακρύνθη τῆς θείας φύσεως κατὰ τὴν πρόδηλην τῆς ἀνθρωπίνης. Βασίλεις, λοιπόν, ἦλθαν νὰ προσκυνήσουν τὸν ἐνδοξον βασιλεῖα τῶν οὐρανόων, στρατιῶται νὰ ὑπηρετήσουν τὸν ἀριστράτηγον τῶν οὐρανόων δυνάμεων, γυναῖκες νὰ προσκυνήσουν αὐτὸν που ἐγεννήθη ἐκ γυναικὸς **B** διὰ νὰ μεταβάλῃ εἰς κάρην τὰς θλίψεις τῆς γυναικὸς. Ἦλθαν παρθένοι πρὸς τὸν υἱὸν τῆς Παρθένου, ἀποροῦσαι πῶς ὁ δημιουργὸς τῶν μητρικῶν μυστῶν και τοῦ γάλακτος, ἐκείνος που κἀνει τοὺς μαστοὺς νὰ ἐκκυλίσουν μόνοι των ἄρθρον γάλα, ἔφαγε παιδικὴν τροφὴν ἐκ μητρὸς παρθένου. Ἦλθαν τὰ νύμφα εἰς ἐκεῖνον, που ἐγενε νύμφον διὰ νὰ συντεθῇ πρὸς τὸν Κύριον ἕμνος διὰ στόματος νηπίων και θηλαζόντων. Ἦλθαν τὰ παιδία πρὸς τὸ παιδίον, που τὸ ἔκαμε μάρτυρά του ἐξ αἰτίας τῆς θρηωδίας τοῦ Ἡρώδου. Ἦλθαν οἱ ἄνδρες εἰς ἐκεῖνον που ἐγενε ἀνθρώπος και ἐθεράπευσε **C** τὰς ταλαιπωρίας τῶν δουλοῦν. Ἦλθαν οἱ ποιμένες εἰς τὸν κληθὸν ποιμένα, που θυσιάζεται διὰ νὰ σώσῃ τὰ πρόβατά του. Ἦλθαν οἱ ἱερεῖς εἰς ἐκεῖνον που ἐγένετο ἀκαρτερὸς κατὰ σαρὰν διαδοχῆς ἐκ τοῦ Μελκισέδεκ. Ἦλθον οἱ δοῦλοι εἰς ἐκεῖνον που ἔλαβε δοῦλον μορφήν, διὰ νὰ μετασκευασθῇ εἰς ελευθερίαν τὴν δουλείαν μας. Ἦλθον οἱ ἄλλοι εἰς ἐκεῖνον που μετέφερε τοὺς ἄλλοις ἄλλοις εἰς ἄλλοις ἀνθρώπων. Ἦλθον οἱ τελῶναι εἰς ἐκεῖνον που ἀνέδειξε ἕνα τῶν τελῶνων εἰς εὐαγγελιστὴν. Ἦλθον οἱ πόρνοι εἰς ἐκεῖνον που ἄρρησε τοὺς πόδας του εἰς τὰ δάκρυα τῆς πόρνης. Καὶ διὰ νὰ εἴπω ἐν συντομίᾳ, ὅσοι οἱ ἁμαρτωλοὶ ἦλθον νὰ ἴδουν τὸν ἄμνον τοῦ Θεοῦ που ἐσηκώσε ἐπάνω του **D** τὴν ἁμαρτίαν ὀλοκλήρου τοῦ κόσμου· οἱ ταπεινοὶ μάγοι, οἱ ποιμένες που τὸν ἐτήρησαν, οἱ τελῶναι που ἐκέρυξαν τὸ Εὐαγγέλιον, οἱ πόρνοι που τοῦ προσέφερον μύρα, ἡ Σαμαρεῖτις που ἐπεθύμει νὰ γενθῇ ὕδωρ ἐκ τῆς πηγῆς τῆς ζωῆς, ἡ Χαναναία, που εἶπεν ἀκλόνητον πίστιν. Ἀφου λοιπὸν ὅσοι ἀναπεδοῦν καιρόντες και ἐγὼ ἐπιθυμῶ νὰ σκερτήσω, ἐπιθυμῶ νὰ κορεθῶ και νὰ πανηγυρίσω. Χορεῖω δὲ χωρὶς νὰ παῖω καθάρων, χωρὶς νὰ κινῶ κλάδους κισσοῦ, χωρὶς νὰ κρατῶ ἀλόων, χωρὶς νὰ κρατῶ ὄνητμενος λαμπάδας,

3. Περὶ τῆς σημασίας τῶν ἀντιθέτων τῶν ἀρετῶν ἀγγελοῦν τελεθῶν λεπτομερεστέρων ἐτήρησον ὕδει ὁ Διονύσιος. Ἀποκαλυφτικὸς εἰς τὸ ἔρπον του (ἔρποντα.), Περὶ ὀρανόων Παρηλαίας 7, PG 3, 306.

ἀλλὰ κρατῶν εἰς τὰς χεῖρας μου ἀντὶ μουσικῶν ὀργάνων τὰ σπάργανα τοῦ Χριστοῦ. Διότι δι' ἐμὲ αὐτὰ εἶναι ἑλίξ, αὐτὰ ζωὴ Ἐ καὶ σωτηρία, αὐτὰ αὐλὸς μου καὶ καθάρα. Διὰ τοῦτο τὰ ἔχω μαζί μου, διὰ νὰ ποῦ ὁῦσον μετὰ τὴν δυνάμει των δυνάμει των λόγων, ὥστε νὰ εἶπω μετὰ τῶν ἀγγέλων ἐδόξα ἐν ὑψίστοις Θεῶν καὶ μετὰ τῶν πειρμένων καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη ἐν ἀνθρώποις εὐδοκίας (Λουκ. 2, 14).

Σήμερον γεννῶνται ἐκ Παρθένου κατὰ τρόπον ποῦ δὲν δύναμαι νὰ περιγράψω ἐκεῖνος ποῦ ἐγεννήθη ἐκ τοῦ Πατρὸς κατὰ τρόπον ἀνέκφραστον πρὸ πάντων τῶν αἰώνων. Ἀλλὰ τότε ἐγεννήθη ἐκ τοῦ Πατρὸς κατὰ τὴν θεῖαν φύσιν αὐτοῦ, δηλαδὴ πρὸ τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου καὶ καθὼς ἐγγνώριζεν ὁ Πατὴρ. Σήμερον ἐγεννήθη πάλιν, ὅχι ὅπως συμφάνως πρὸς τοὺς νόμους τῆς φύσεως, ἀλλὰ καθὼς γνωρίζει ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Καὶ ἡ προαιωνία γέννησις 394 Α αὐτοῦ εἶναι ἀληθὴς καὶ ἡ ἐπίγειος ἐπίσης εἶναι ἀνομιωσιθήτης καὶ θεσβίως ὁ Θεὸς ἐγεννήθη ἐκ τοῦ Θεοῦ, ὡς ἐπίσης καὶ ὁ υἱὸς ὡς ἄνθρωπος ἐκ τῆς παρθένου. Εἰς τὸν σύρανὸν αὐὸς ἐγεννήθη μόνος ἐκ μόνου τοῦ Πατρὸς Υἱὸς αὐτοῦ μονογενῆς καὶ εἰς τὴν γῆν ἐδὴ κατὰ μόνος ἐκ μόνος τῆς Παρθένου υἱὸς αὐτῆς μονογενῆς ὁ υἱὸς. Καθὼς λοιπὸν διὰ τὴν προαίωνα εἰς οὐρανὸν γέννησιν εἶναι ἀσέβεια νὰ δεκθῆμεν μητέρα, καθ' ὅραον τρόπον ἀποτελεῖ βλασφημίαν νὰ ὑποθέσωμεν τὴν συνεργίαν πατρὸς διὰ τὴν ἐπὶ γῆς θεῖαν ἐνανθρώπιαν.

Ὁ μὲν Πατὴρ ἐγέννησεν ἀνευ ἰσορᾶς, ἡ δὲ παρθένος ἀνευ φόβου τῆς ἀγνότητος αὐτῆς. Διότι οὕτε ὁ Θεὸς κατὰ τὴν γέννησιν ἔβασεν ὑπέρρα, ἐπειδὴ κατὰ θεῖον τρόπον ἐγέννησεν, οὕτε ἡ Παρθένος κατὰ τὴν γέννησιν ὑπέλασε τὴν ἀγνότητά της, διότι ἐγέννησε Β κατὰ τρόπον πνευματικόν. Συνεπῶς οὕτε ἡ προαιωνία γέννησις αὐτοῦ δύναται νὰ ἐρμηνευθῆ, οὕτε καὶ ἡ κατὰ τοὺς ὁσάτους καιροὺς ἐλευσίς του ἐπιδέχεται προσάθετον κατανοήσεως. Ἐκεῖνο λοιπὸν τὸ ὁποῖον γνωρίζω εἶναι ὅτι σήμερον ἡ Παρθένος ἐγέννησε τὸν Κόσμον, τὸν ὁποῖον πιστεύω ὅτι ὁ Θεὸς ἐγέννησεν προαιωνίως. Καὶ τὸν τρόπον τῆς γεννήσεως ἔμαθα νὰ ἀέθωμαι σωπηρῶς καὶ ἐξιδάχθη νὰ μὴ πολυσχیزη τὸ θέμα τοῦτο. Διότι ἐπὶ θεμάτων ἀναφερομένων εἰς τὸν Θεόν, δὲν πρέπει νὰ ἐξετάζωμεν τὴν φυσικὴν ἐξέλιξιν τῶν γεγονότων, ἀλλὰ νὰ πιστεύωμεν εἰς τὴν δυνάμει τοῦ δημιουργοῦ των. Φυσικὸς λοιπὸν νόμος εἶναι νὰ γεννηθῆ ἡ γυναικία ὄντιον πανδρευθῆ μετὰ ἵνους ἀνδρῶν. Ἀλλ' ὄντιον μία παρθένος ποῦ δὲν ὄπανδρευθῆ παρμεινῆ παρθένος C ἀφοῦ γεννήθη, τοῦτο ὑπέρεκειται ἰσὺν φυσικῶν νόμων. Ὀφείλομεν λοιπὸν νὰ ἐρευνᾶ-

μεν τὰ φυσικὰ φαινόμενα καὶ νὰ σεβώμεθα αἰσθηρῶς τὰ ὑπερφυσικά, ὅχι διότι εἶναι ἐπικίνδυνα, ἀλλ' ἐπειδὴ ὡς ἀνεπιμνήστεα, ἄξιον νὰ τὰ σεβώμεθα αἰσθηρῶς.

Παρακαλῶ ὅμως νὰ μὲ συγχωρήσετε, ἐπειδὴ ἐπιθυμῶ νὰ διακόψω τὸν λόγον ποῦ ἤδη ἤρξασαμεν. Διότι αἰσθηρῶς δειλίαν ἐνώπιον τῆς ἐρεῦνης τῶν ὑπερφυσικῶν θεμάτων δὲν γνωρίζω κατὰ ποῖον τρόπον καὶ εἰς ποῖαν κατεύθυνσιν νὰ στρέψω τὸν λόγον μου. Τί νὰ εἶπω λοιπὸν ἢ διὰ ποῖον θέμα νὰ ἀμιλήσω; Βλέπω τὴν μητέρα, ἀνεύχομαι τὸ βρέφος, ἀλλ' ἀδυνατῶ νὰ συλλάβω τὸν τρόπον τῆς γεννήσεως. Διότι ἐκεῖ ὅπου D θέλει ὁ Θεὸς, νικῶνται οἱ φυσικοὶ νόμοι καὶ κατανασθάνται τὰ ὅρα τῆς φυσικῆς τάξεως. Δὲν ἐπραγματοποιήθη λοιπὸν ἡ γέννησις συμφάνως πρὸς τοὺς φυσικοὺς νόμους, ἀλλ' ὑπῆρξε βῆμα ὑπερφυσικόν, διότι παρεμερίσθη ἡ φυσικὴ τάξις καὶ ἐνήργησεν ἡ θέλησις τοῦ Θεοῦ. Πόσον ἀνέκφρατος εἶναι ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ. Ὁ Μονογενῆς Λόγος πρὸ πάντων τῶν αἰώνων γεννήθηκε, ὁ ἀπρόσιτος καὶ ἀσάμαχος καὶ μονοδικὸς εἰσῆλθεν ἐντὸς τοῦ φθορῶν καὶ ὄρατου σωματός μου. Διὰ ποῖον λόγον; Διὰ νὰ διδάξῃ μετὰ τὴν παρουσίαν του καὶ διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ νὰ μὲς ὀδηγήσῃ πρὸς τὰ ὄρατα. Ἐπειδὴ λοιπὸν οἱ ἀνθρώποι πιστεύουν περισσότερον εἰς ὅ,τι βλέπουν παρὰ εἰς ὅ,τι ὀκροῦν, καὶ ἀμφισβᾶλουν δι' ὅ,τι δὲν βλέπουν, διὰ τοῦτο ἐδέχθη νὰ προσφέρῃ δι' ὄρατου σώματος τὸν ἑαυτὸν του Ε εἰς τὴν θεῖαν τὴν ἀνθρωπίνων ὀφθαλμῶν, ὥστε νὰ διαλυθῆ πᾶσα ἀμφισβᾶσις. Καὶ γεννῶνται ἐκ παρθένου, ἡ ὁποία δὲν ἐγνώριζε τοῦτο. Ὅστε συμμετέχε εἰς τὸ γεγονός, οὕτε αὐνεργασθῆ δι' αὐτὸ ποῦ ἐγένετο, ἀλλ' ὑπῆρξεν ἀπὸ τὸν ὄρατον τῆς ἀνεξικκιάστου θεῖας δυνάμεως, γνωρίζουσα μόνον ὅ,τι ἔμαθε ὄρατον ἀρτίποτε τὸν Γαβριὴλ, ὅτι «Ἦσας ἔσται μοι τοῦτο, ἐπεὶ ἄνδρα σὺ νινώσκεις» (Λουκ. 1, 34). Καὶ λέγει αὐτὸ θέλει νὰ μάθῃ; «Πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ, 395 Α καὶ δύναμις Ὑψίστου ἐπισκᾶσει σε» (Λουκ. 1, 35). Ἀλλὰ πᾶς ἦταν μαζί της καὶ μετ' ἄλλων ἐξῆλθεν ἐξ αὐτῆς; Καθὼς ὁ τεκνίτης ποῦ εὐρίσκει τὸ πλέον κατάλληλον ὑλικόν, κατασκευάζει ὀρατότατον σκεῦος, ἔτσι καὶ ὁ Χριστὸς ἐπειδὴ εὐρεν ὁπλασιν τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα τῆς παρθένου τὸ μετεσκευασεν εἰς ἔμψυχον νῶον διὰ τὸν ἑαυτὸν του, καὶ παρουσιάσθη σήμερον εἰς τὸν κόσμον ἀφοῦ ἔπλασε κατὰ τὸν τρόπον ποῦ ἤθελε τὸν ἀνθρωπῶν ἐντὸς τῆς παρθένου καὶ ἀφοῦ τὸν ἐνεδύθη, ἐνεφανίσθη σήμερον χωρὶς νὰ ἐντραπῆ τὴν ὀσκήμιον τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Διότι δὲν ἦτο προσβλητικὸν δι' αὐτὸν νὰ λάβῃ τὴν μορφήν τοῦ δημιουργημάτων του. Καὶ τὸ δημιουργημᾶ ἐξ ἄλλου ἀπελύθανε B μεγίστην τιμὴν καθιστάμενον ἐν-

δωμα του δημιουργού του. Καθώς λοιπόν εις την πρώτην δημιουργίαν ήτο αδύνατον να δημιουργηθῆ ὁ ἄνθρωπος πρὶν λάβῃ ὁ Θεὸς εἰς τὰ κέρατα του τὸν πηλόν, ἔτσι καὶ τὸ σκευὸς ποὺ εἶχε φθαρῆ ήτο αδύνατον νὰ ἀνακατασκευασθῆ ἂν δὲν ἐγένετο ἔνδυμα τοῦ δημιουργοῦ του.

2. Ἀλλὰ τί νὰ εἶπω, ἢ τί νὰ ὁμιλήσω; Διότι τὸ θαῦμα μὲ ἐκπλήσσει. Ὁ προαιώνιος γίνεται μικρὸν παιδίον, ὁ καθημερινὸς εἰς ὑψηλόν καὶ μεγαλοπρεπῆ θρόνον ἵθεται μέσα εἰς φάτιν, ὁ ἀπράστος καὶ μονοδικός, ὁ ἀούνητος καὶ ἀσώματος ὁπαργανάνεται δι' ἀνθρωπίνων χειρῶν. Ἐκεῖνος ποὺ θραύει τὰ δεσμὰ τῆς ἁμαρτίας, Ἐ θελοῦσιν αὐλισσεται μὲ θρησκευτὰ σπάργανα. Διότι θέλει νὰ μεταβάλλῃ τὴν ἀμιαντὴν εἰς πῦρ, νὰ ἐνδύσῃ μὲ δόξαν τὴν ἀσημίτην καὶ νὰ καταστήσῃ τὴν ἔκφρασιν τῆς ὕβρεως τρόπον ἔκφρασεως τῆς ἀρετῆς. Διὰ τοῦτο φορεῖ τὸ σῶμά μου, διὰ νὰ κωρώσω ἐγὼ τὸν λόγον σου. Καὶ ὅσο ἔλαβε τὸ σῶμά μου, ποὺ προσφέρει τὸ Πνεῦμά του, ὥστε διὰ τῆς προσφορᾶς καὶ τῆς λήψεως νὰ διαπραγμαστεύθῃ μοί μου τὸν θησαυρὸν τῆς αἰωνίου ζωῆς. Λαμβάνει τὸ σῶμα μου διὰ νὰ μὲ ἐξαγάγῃ, ποὺ δίδει τὸ Πνεῦμα του διὰ νὰ μὲ διασώσῃ.

Ἀλλὰ τί νὰ εἶπω, καὶ τί νὰ ὁμιλήσω; «Ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἔχει» (Ἦσ. 7, 14). Δὲν ἀναφέρεται πλὴν ὡς καὶ τὸ ὅποιον πρόκειται νὰ γίνῃ, ἀλλὰ θαυμάζεται, **D** ὡς καὶ τὸ ὅποιον ἤδη ἐγένε. Καὶ ταῦτο ἐγένετο εἰς τοὺς Ἰουδαίους ποὺ τὸ διέδδον, ἀλλ' ἔπιστεῦθη ἀπὸ ἡμᾶς, ποὺ οὐδέποτε περὶ αὐτοῦ ὁμιλήσαμεν. «Ἰδοὺ ἡ Παρθένος ἐν γαστρὶ ἔχει». Ἡ μὲν ἔκφρασις ἀποτελεῖ κείμενον τῆς Ἰουδαϊκῆς συναγωγῆς, τὸ δὲ περιεχόμενον τῆς ὁμῆς εἶναι κτήμα τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Ἰουδαϊκὴ συναγωγὴ εὖρε τὰ κείμενα ἐντός τῶν ὁποίων ἀνεφέρετο, ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία ἀνεκάλυψε τὸν πολὺν θησαυρὸν ποὺ περιείχαν. Ἐκεῖνη ἔθαψε τὸ νῆμα, οὐδέ ἔνεδύθη τὴν βασιλικὴν στολήν. Ἡ Ἰουδαία ὑπῆρξε ποτὶς τοῦ Κυρίου καὶ ἡ οἰκουμένη δόξαληρος τὸν ὑπεδέχθη. Ἡ Ἰουδαϊκὴ συναγωγὴ τὸν ἐδέχθη καὶ τὸν ἐγαλούχησε, καὶ ἡ Ἐκκλησία τὸν ἔλαβε καὶ ὠφελήθη. Ἐκεῖ ἐλάσθησε τὸ κλήμα τῆς ἀμπέλου καὶ εἰς ἐμὲ ὠρώσασε ἡ σταφυλὴ τῆς ἀληθείας. Ἐκεῖνη ἐτρόγγισε τὴν σταφυλὴν, καὶ τὰ ἔθνη πίνοντο τὸ μυστηρικὸν ποτὸν. Ἐκεῖνη ἔσπειρε τὸν σπέρμον τοῦ αἵτου εἰς τὴν **E** Ἰουδαίαν, καὶ τὰ ἔθνη ἔθρῆσαν τὸν σάκχυν μὲ τὸ δρεπάνον τῆς πίστεως. Τὰ ἔθνη ἔκωσαν μὲ σεβασμὸν τὸ τριαντάφυλλον καὶ εἰς τοὺς Ἰουδαίους ἐπέμεινον ἢ ἑαυτὰ τῆς ἀπιστίας. Ἄνοιξε τὰ περὰ του ὁ νεοσσός καὶ ἐπέτοξεν, καὶ οἱ ἀνόητοι ἀκόμη κόθηνται καὶ φυλάσσουν τὴν φυλακὴν. Οἱ Ἰουδαῖοι ἐρημηνοῦν τὸ βέδλιον ποὺ περιέχουν τὸ γράμ-

μα καὶ τὰ ἔθνη ἀπολαμβάνουν τὸν καρπὸν τοῦ Πνεύματος. «Ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ λήψεται». Πές μου, Ἰουδαίε, πές μου, λοιπὸν, ποῖον ἐγέννησε; Ἀδὲ θάρρος, παρακαλεῖ, ἰουδαϊκίον δσον ἔλαβες ἐνώπιον τοῦ Ἠρώδου. Ἀλλὰ δὲν ἔχεις θάρρος. Γνωρίζω τὸν λόγον εἶναι ἡ ἐπιβουλὴ σου κατὰ τοῦ Κυρίου. Εἰπες λοιπὸν εἰς ἐκεῖνον **396 A** νὰ τὸν φωνέσῃ, ἀλλ' εἰς ἐμὲ δὲν τὸ λέγεις διὰ νὰ μὴ τὸν προσκυνῆσαι. Ποῖον ἡμῶς ἐγέννησεν; Ποῖον; Τὸν Κύριον τῆς δημιουργίας. Διότι καὶ ἂν οὐ δὲν τὸ ὁμολογῆς, τὸ διακηρύσσει δὴ ἡ δημιουργία. Τὸν ἐγέννησε λοιπὸν, καθὼς ὁ γεννηθεὶς ἠθέλησε νὰ γεννηθῆ. Διότι ἡ φύσις δὲν ἐγνώριζε τοιοῦτον τρόπον, ἀλλ' ὁ Κύριος τῆς φύσεως εἰσήγαγε τὸν παράδεικτον τρόπον τῆς γεννήσεως διὰ νὰ καταδείκῃ ὅτι ἂν καὶ ἐδέχθη νὰ γίνῃ ἄνθρωπος δὲν ἐγεννήθη ὡς ἄνθρωπος, ἀλλ' ὡς Θεός.

Ἐγεννήθη λοιπὸν σήμερον ἐκ παρθένου, ἡ ὁποία ἐνίκησε τὴν φύσιν καὶ δὲν παρέστη ἀνάγκη νὰ ὑπανδρευθῆ. Διότι ἔμορξεν εἰς τὸν ὕψιστον κατὰ τὴν ἀγρότητα νὰ γεννηθῆ κατὰ τρόπον **B** ἄγνον καὶ καθαρὸν. Διότι εἶναι ὁ ἴδιος, ποὺ κάποτε ἔπλασε τὸν Ἀδὰμ ἐκ παρθενικῆς γῆς καὶ ἐμορφοποίησε τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἀνευ μεσοδουλοῦσιν γυναικός. Καθὼς λοιπὸν ὁ Ἀδὰμ ἀνευ γυναικὸς γυναικα ὀπίστησεν, ἔτσι καὶ ἡ Παρθένος ἀνευ ἀνδρὸς ἀνδρα ἐγέννησεν. Ἄνθρωπος λοιπὸν εἶναι, λέγει, καὶ ποῖος θὰ τὸν ἀναγνωρίσῃ; Ἐπειδὴ δηλαδὴ τὸ γυναικίον φύλον ἐκρωίστει κάρην εἰς τὸ ἀνδρικόν, οἷον ὁ Ἀδὰμ ἀνευ γυναικὸς ὀπίστησε τὴν ἔθνη, διὰ τὸν λόγον αὐτὸν σήμερον ἡ Παρθένος ἀνευ ἀνδρὸς ἐγέννησεν, ἀπληρώσασιν κάρην τῆς Ἐθῆς τὸ φρεϊλόμενον κρῶς εἰς τὸ ἀνδρικόν φύλον. Διὰ νὰ μὴ ὑπερηφανευθῆ δηλαδὴ ὁ Ἀδὰμ ἀνευ ἀνδρὸς ἀνδρα ἐγέννησεν, ὥστε διὰ τοῦ κιννοῦ ὀφάρσεν ἐκ τῆς πλευρῆς τοῦ Ἀδὰμ καὶ οὐδὲν ἐπέπεσε τὴν ομηριακὴν τοῦ ἀρτίου, ἔτσι καὶ ἐντός τῆς παρθένου κατασκευάσεν τὸν ἄνθρωπον νῶον καὶ κατ' οὐδὲν ἔθεξε τὴν παρθενικὴν τῆς ἀγνότητος. Ἀκέραιος παρέμεινε ὁ Ἀδὰμ καὶ μετὰ τὴν ἀφάρσιν τῆς πλευρᾶς, ἀδιάρθορος καὶ ἡ παρθένος μετὰ τὴν γέννησιν τοῦ θρέφους. Διὰ ταῦτα καὶ δὲν ἐκρημοποίησεν ἄλλου τρόπον διὰ τὴν κατασκευὴν νῶου διὰ τὸν ἑαυτὸν του, ὥστε ἐπλασεν ἄλλο σῶμα διὰ νὰ ἐμφανισθῆ ἐπὶ γῆς διὰ νὰ μὴ φανῆ ὅτι περφορεῖ τὴν ἄλην ἐκ τῆς ὁποίας ἐδημοουργήθη ὁ Ἀδὰμ. **D** Ἐπειδὴ λοιπὸν ἐξηπατήθη ὁ ἄνθρωπος καὶ μετεβλήθη εἰς ὄργανον τοῦ διαβόλου, διὰ τοῦτο ὁ Κύριος ἀνοικοδόμησε τὸν ἔμφυτον αὐτὸν νῶον ποὺ εἶχε καταστραφῆ, ὥ-

τε διὰ τῆς σκέσεώς του πρὸς τὸν δημιουργόν του ὀπαροῦνται αὐτὸν ἐκ τῶν ἐπιβράσειων τοῦ διαβόλου. Ὅμως ἂν καὶ ἐγένεν ἄνθρωπος, δὲν ἐγεννήθη ὡς ἄνθρωπος, ἀλλ' ὡς Θεός. Διότι ἐάν ἐγεννᾶτο ἐξ ἑνὸς συνήθους γάμου, ὡς ἐγὼ, πολλοὶ θὰ ἐθεώρουν ὀπίστην τὴν γέννησιν του. Διὰ τοῦτο τῶρα γεννᾶται ἐκ παρθένου, καὶ ἐνῶ γεννᾶται διαφυλάσσει ὄρατον **Ε** τὴν μητρικὴν μήτραν καὶ ἀκεραίαν τὴν παρθενίαν, διὰ νὰ γίνῃ ὁ παράδεικτος τρόπος τῆς κυοφορίας πρότερος μεγάλης πίστεως εἰς ἐμὲ. Διὰ τοῦτο εἶπε εἰδωλοτάτης μὲ ἑρωτῆ εἶπε Ἰουδαίος, ὅτι ὁ Χριστὸς ἐνῶ ἦτο κατὰ τὴν φύσιν του Θεός, πᾶς ἐγένεν ἄνθρωπος παρὰ τοὺς φυσικοὺς νόμους; θὰ ἀπαντήσω, ναί, καὶ θὰ καλέσω ὡς μάρτυρα τῶν λόγων μου τὴν βασιλεὺς σφραγίδος τῆς παρθενίας. Διότι εἶται ὁ Θεός ὑπερβαίνει τὴ φυσικὴν τάξιν· εἶται διατλάσσει τὴν μητρικὴν κοιλίαν καὶ ἐφευρίσκει τὴν παρθενίαν, ἐπειδὴ εὗρεν ἀμύλυντον **397** Ἄ τρόπον διὰ τὴν γέννησιν του καὶ ἀνίγειρε διὰ τὸν αὐτὸν του ναὸν συμφώνως πρὸς τὴν θέαν αὐτοῦ θέλησιν.

Πέες μου λοιπὸν. Ἰουδαίε, ἐγέννησεν ἡ Παρθένος ἡ δει; Διότι ἂν μὲν ἐγέννησεν, ἀφελίεις νὰ ὀρολόγησῃς τὸ ὑπερφυσικὸν τῆς γεννήσεως· ἂν δὲ δὲν ἐγέννησε, διατὶ ἐξηπάτησες τὸν Ἠρώδη; Διότι ὅταν ἐκείνος ἐλθῆι νὰ τὴν σφοδρῶσθῃ τὸν τόπον τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ, σὺ εἶπες ὅτι γεννᾶται εἰς τὴν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας. Μήπως λοιπὸν ἐγὼ ἐγνώριζα τὸ κωρὸν τοῦτο, ἢ τὴν περιουσίαν; Μήπως ἐγνώριζα τὴν ὄψιν αὐτοῦ ποῦ ἐγεννᾶτο; Δὲν ἀμίλησε περὶ αὐτοῦ ὁ Ἰσάιας ὅτι ἦτο Θεός; Διότι εἶπε· «Τίττειται υἱόν, καὶ καλέσεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανὴλ» (Ἠσ. 7, 14). Δὲν εἶπε σὺς ποῦ ἐνῶ ὑπῆρξατε **Β** γινώσκοντες ἐκείνους του, εἰδίδαξατε τὴν ἀλήθειαν; Δὲν εἶπε σὺς οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι, οἱ ἐκρίβετε τρηπαὶ τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου, ποῦ μὲς ἐβιδάξατε δια δια εἰς αὐτὸν ἀναφέρονται; Μήπως ἐγνωρίζομεν τὴν ἐβραϊκὴν γλῶσσαν; Ἐπεὶ δὲν ἐρμηνεύσατε τὰς Γραφάς; Καὶ ὅταν ἐγέννησεν ἡ Παρθένος, ἀλλὰ καὶ πάλιν γεννᾶται, διὰ νὰ μὴ φανῆ ὅτι ἐρμηνεύεται τὸ ὑπὸ τῶν Γραφῶν λεγόμενον πρὸς χάριν τοῦ Θεοῦ, σὺς δὲν ἐπαρουσιάζατε, ἦσαν οὗς ἠρώτησεν ὁ Ἠρώδης, μάρτυρα τὸν προφήτη Μιχαῖα, διὰ νὰ ἐπιβεβαιώσῃ τὴν μαρτυρίαν σας; Διότι λέγει· «καὶ σὺ Βηθλεὲμ οἶκος τοῦ Ἐφραθὰ οὐδομῶς· ἐλαχίστη εἰ ἐν τοῖς ἡγερόσιν Ἰουδαῖα ἐκ σου Ἐ γὰρ ἐξελεύσεται ἡγουμένος, ὅστις ποιμανεῖ τὸν λαόν μου τὸν Ἰσραὴλ» (Μιχ. 5, 2 Ματθ. 2, 6). Ὅρθως εἶπεν ὁ προφήτης ἐκ σου. Διότι ὅπου σὰς προσῆλθε καὶ ἐπαρουσιάζει εἰς ὀδοκλήραν τὸν κόσμον, ἐπειδὴ ἐκείνος ποῦ ὑπάρκα, παροικῶζεται, ἐνῶ ἐκείνος ποῦ δὲν ὑπάρκει κατοικεῦεται ἢ γίνεται. Αὐτὸς ὅμως καὶ

ὑπῆρκεν, καὶ προῦπῆρκεν καὶ ἦτο ἀκίνιος, ἀλλ' ἀκίνιος ἦτο ὡς Θεός καὶ κυβερνήτης τοῦ κόσμου, σήμερον ὅμως ἐγεννήθη διὰ νὰ καθοδηγήσῃ τὸν κόσμον ὡς ἄνθρωπος καὶ νὰ διασωσῇ τὴν οἰκουμένην ὡς Θεός. Πόσον πρᾶγμα εἶναι κρησμοὶ οἱ ἀντίπαλοι καὶ οἱ ἐπικριταὶ πόσον φιλόνητοι! Διότι αὐτοὶ ἀπέδειξαν κατὰ λάθος ὅτι εἶναι Θεός αὐτὸς ποῦ ἐγεννήθη εἰς τὴν Βηθλεὲμ, αὐτοὶ ἔκαμαν γνωστὸν ὡς Κύριον αὐτὸν ποῦ ἦτο κρυμμένος εἰς τὴν φάτιν καὶ ἐφανέρωσαν παρὰ τὴν θέλησιν των αὐτὸν ποῦ εὐρίσκειτο εἰς τὸ σπύλιον. Καὶ διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ χωρὶς νὰ θέλουν τὸν ἐφευρίσκεισαν, **Δ** διότι ἐνῶ ἤθελον νὰ ἀποκρίσθουν τὴν γέννησιν του, τὴν κατέστησαν γνωστὴν. Ἐβδερ πόσον ἄνοητοι διδασκαλαὶ εἶναι, δὲν κατανοοῦν καλῶς αὐτὰ τὰ ὅσα διδούσκειν ἐνῶ οἱ ἴδιοι πεινοῦν διατρέφουν ἄλλους· ἐνῶ ἐπιπὸν προσφέρουν ὕδωρ· ἐνῶ εἶναι πτωχοὶ ἄλλους πλουτίουν. Ἐμπρός λοιπὸν ἄς ἐαρτάσωμεν καὶ ἄς πανηγυρίσωμεν. Βεβαίως ὁ τρόπος τῆς ἐορτῆς εἶναι παράδεικτος, ἐπειδὴ καθ' ἕνα ἕνα τρόπον παράδοξος εἶναι καὶ ὁ λόγος τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ.

Σήμερον λοιπὸν ἐλύθησαν τὰ μακροκρόνια δεσμά, κατησπινῆ ὁ διάβολος, ἐδραπέτευσαν οἱ δαίμονες, κατηργήθη ὁ θάνατος, ἠνοιχθήσαν οἱ πύλαι τοῦ παραδείσου, ἐξηφανίσθη ἡ κατάρα, ἀπεμακρύνθη ἡ ἁμαρτία, ἐξεδικάσθη ἡ πλάνη, ἐπανήλθεν ἡ ἀλήθεια καὶ ἐξεκόσθη **Ε** τὸ κτήνημα τῆς εὐσεβείας παντοῦ. Ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν μεταφωτισθῆ εἰς τὴν γῆν, οἱ ἄγγελοι ἐπικοινωνοῦν μετὰ τῶν ἀνθρώπων καὶ οἱ ἄνθρωποι ἀφάδως συνομιλοῦν μετὰ τῶν ἀγγέλων. Ἀλλὰ διατὶ συμβαίνουν ταῦτα; Ἐπειδὴ κατέβη ὁ Θεός εἰς τὴν γῆν καὶ ὁ ἄνθρωπος ἀνέβη εἰς τοὺς οὐρανοὺς. Τὰ πάντα ἦλθεν εἰς στενὴν ἐπικοινωνίαν. Ἦλθε λοιπὸν εἰς τὴν γῆν ἐνῶ εὐρίσκειτο ἀποκλειστικῶς εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ ἐνῶ ἦτο ἀποκλειστικῶς εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ὅλος κατέβη καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ ἐνῶ ἦτο Θεός, ἐγένεν ἄνθρωπος χωρὶς νὰ παύσῃ νὰ εἶναι Θεός. Καὶ ἐνῶ ἦτο Λόγος μὴ ἐπιδεχόμενος μεταβολῆν, ἔλαθεν ἀνθρωπίνην μορφήν, ἐγένεν ἄνθρωπος **398** Ἄ διὰ νὰ κατοικήσῃ ἐντὸς τῶν ἀνθρώπων. Δὲν ἐγενε λοιπὸν Θεός ἐκ τῶν ὑπερῶν ἀλλ' ἦτο. Διὰ τοῦτο ἐορκώθη, διὰ νὰ δεχθῆ ἢ φάτιν αὐτὸν τὸν ὅποιον δὲν ἐκώρυσεν ὁ οὐρανός. Διὰ τοῦτο ἐποθετήθη εἰς τὴν φάτιν διὰ νὰ λάθῃ παιδικὴν τροφήν ἐκ παρθένου μητρὸς αὐτοῦ ποῦ προνοεῖ δι' ὀδοκλήραν τὸ σῶμα. Διὰ τοῦτο ὁ δημιουργὸς τοῦ μέλλοντος ἀνέκεται νὰ κρατηθῆ ὡς βηλάων ἑρέπος εἰς τὴν ἀγκάλην τῆς παρθένου διὰ νὰ δυνηθῶν νὰ τὸν πλησιάσουν οἱ μάγοι. Διότι σήμερον ἦλθαν καὶ οἱ μάγοι, ἀφοῦ ὑπερφόσαν νὰ ἀπαρνηθῶν τὴν ἐξουσίαν τοῦ σατανᾶ. Ἀλλὰ καὶ ὁ οὐρανός

καυκάται με τὸ νὰ ὑποδεκνῶ τὸν Κύριον ὡς ἀστέρα του, καὶ ὁ Κύριος κάθηται ἐπὶ ἐλαφρᾶς **B** νεφέλης, ποὺ εἶναι τὸ σῶμα τῆς παρθένου, καὶ κατευθύνεται πρὸς τὴν Αἴγυπτον διὰ νὰ φανῆ μὲν ὡς ἀποφεύγει τὴν ἐπιβουλὴν τοῦ Ἡρώδου, εἰς τὴν πραγματικότητά δὲ νὰ ἐπαληθεύσουν οἱ λόγοι τοῦ Ἡσαΐου: «Ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ Ἰσραὴλ τρίτος ἐν τοῖς Ἀσσυρίοις, καὶ ἐν τοῖς Αἰγυπτίοις· εὐλογημένος ἔσται ὁ λαὸς μου ἐν τῇ γῆ, ἣν εὐλόγησε Κύριος Σαβαώθ λέγων· Εὐλογημένος ἔσται ὁ λαὸς μου ὁ ἐν Αἰγύπτῳ καὶ ὁ ἐν τοῖς Ἀσσυρίοις καὶ ὁ ἐν Ἰσραὴλ» (Ἠσ. 19, 24-25). Τί ἔχεις νὰ εἰπῆς Ἰουδαίε, Σὺ, ὁ ὁποῖος ἦσάν πρωτος, ἔγινες τρίτος; Προηγῆσαν Αἰγύπτιοι καὶ Ἀσσυριοὶ καὶ ὁ πρωτότοκος **C** Ἰσραὴλ ἀκολουθεῖ; Ναί! Εὐλόγησε θὰ εἶναι πρώτοι οἱ Ἀσσυριοὶ διότι αὐτοὶ πρώτοι τὸν προσέκλησαν μετὰ τὸς μάγους των. Ἀκολουθοῦν κατόπιν αὐτῶν οἱ Αἰγύπτιοι διότι τὸν ἐδέχθησαν ἴσως κατέφυγεν ἐκεῖ λόγῳ τῆς ἐπιβουλῆς τοῦ Ἡρώδου. Τελευταῖος συγκαταλέγεται ὁ Ἰσραὴλ, ἐπειδὴ μετὰ τὴν ἐπιστροφήν ἀπὸ τὴν δόξαιον εἰς τὸν Ἰερδάνην τὸν ἐγνώρισε διὰ τῶν ἀποστόλων. Καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν Αἴγυπτον ἄφου συνεκλήθησαν τὰ εἰδωλά της καὶ ἔκλεισε τὰς πόλεις διὰ τοῦ ἀφανισμοῦ τῶν πρωτότοκων νηπίων. Διὰ τοῦτο καὶ σήμερον εἰσῆλθεν ὡς πρωτότοκος διὰ νὰ διαλύσῃ τὸ πένθος **D** τῆς παλαιᾶς ἐκείνης φρικαλεότητος. Καὶ τὸ ὅτι δὲ λέγεται πρωτότοκος ὁ Χριστὸς τὸ μαρτυρεῖ σήμερον ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς, ὁ ὁποῖος λέγει: «Καὶ ἔτεκε τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον, καὶ ἐπαργάνωσεν αὐτὸν, καὶ ἀνέκλιεν ἐν τῇ φάινῃ, διότι οὐκ ἦν αὐτοῖς τόπος ἐν τῷ καταλύματι» (Λουκ. 2, 7). Εἰσῆλθε λοιπὸν εἰς τὴν Αἴγυπτον διὰ νὰ διαλύσῃ τὸ πένθος τῆς παλαιᾶς ἐκείνης φρικαλεότητος καὶ ἀντὶ τῶν παλαιῶν πληγῶν προσέφερε καρὰν καὶ ἀντὶ νυκτὸς καὶ σκότους ἔκταρσε τὸ φῶς τῆς σωτηρίας. Τότε ἦτο ραλισμὸς τὸ ὕδωρ τοῦ ποταμοῦ ἕνεκα τῆς σφαγῆς τῶν ἀνωρίμων νηπίων. Εἰσῆλθε λοιπὸν εἰς τὴν Αἴγυπτον ἐκεῖνος ποὺ ἔκαμε παλαιότερον νὰ κοκκινίσῃ τὸ ὕδωρ τοῦ ποταμοῦ καὶ μετέλλαξε τὰς **E** δάσας αὐτοῦ εἰς πηγὰς σωτηρίας ἄφου μετὰ τὴν δύναμιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τὰς ἐκαθάριεν ἀπὸ τὴν μόλυσίν των. Ὑπέφεραν κακουκίας οἱ Αἰγύπτιοι καὶ πᾶσαις μανίαις ἠρνοῦντο τὴν πίσιν εἰς τὸν Θεόν. Εἰσῆλθεν εἰς τὴν Αἴγυπτον λοιπὸν καὶ ἐγέμισε τὰς ψυχὰς τῶν εὐσεβῶν ἀνθρώπων μετὰ τὴν ἐπήνουν τῶ Θεοῦ, καὶ ἔδωκεν εἰς τὸν ποταμὸν τὴν δυνατότητα νὰ τρέφῃ μάρτυρας τοῦ Χριστοῦ περισσώτερον εὐφόρους ἀπὸ τὰ σῶμα τοῦ σπαριοῦ.

Ἄλλ' ἐπειδὴ ὁ κρόνος εἶναι πολύτιμος, ἐπιθυμῶ νὰ σπορῶ τὴν ἠμιλίαν μου. Θὰ σπορῶ τὴν δὲ δὴ ἀφ' οὗ τὴν

συμπληρώσω μετὰ τὸν τρόπον κατὰ τὸν ὅποιον ὁ Λόγος ἐνῶ ἦτο **399** Ἄ ἀπαθὴς, περιεβλήθη ἀνθρώπινον σῶμα χωρὶς νὰ μεταβληθῆ οὐδὲν ἢ θεῖα φῶς του. Ἄλλὰ τί νὰ εἶπω, καὶ εἰς τί νὰ ἀναφερθῶ; Βλέπω ταυτοκρότως δημιουργὸν καὶ φάνη καὶ θρέφον καὶ σπάργονα καὶ λεκάναν παρθένον ποὺ στερεῖται τὰ πλέον ἀπαρτήτα, ἔλα κατέκονται ἀπὸ πτωχείαν, ἔλα πληροῦνται ἀπὸ ἀνάγκην. Εἶδες πλοῦτον μέσα εἰς τὸσον μεγάλην πτωχείαν; Εἶδες πᾶς ἐνῶ ἦτο πλοῦσιος ἐπαύκευσε κάρην ἡμῶν; Δὲν εἶχε κλίην οὐτε στραμίνην καὶ ἐν αὐτῷ ἐρήθη πᾶσα εἰς μίαν ἔρῶν φάνην. Ὡ πτωχεῖα, ποὺ εἶσαι πηγὴ πλοῦτου! Ὡ πλοῦτε ἀμέτρητε ποὺ καλύπτεται ἀπὸ πτωχείαν! Ἐδρῶσεται ἐντὸς τῆς φάνης καὶ συνταράσσει τὴν αἰκουμένην. Περιπλοῦσεται εἰς τὰ σπάργονα καὶ δισπᾶ τὰ δεσφὰ τῆς ἁμαρτίας. Χωρὶς νὰ **B** ἀφῶσθαι λέξω τὸς μάγους ἐδέξατο καὶ τοὺς παρεκίνησεν εἰς μετάνοιαν καὶ μεταστροφήν. Τί νὰ εἶπω, καὶ εἰς τί νὰ ἀναφερθῶ; Ἰδοὺ ἐν θρέφον σπαργανώταται καὶ ἐντὸς τῆς φάνης εὐδοκείται. Πλοῦσιος του εἶναι ἡ Μαρία ποὺ εἶναι παρθένος καὶ μητέρα. Συμπαρῶσται καὶ ὁ Ἰωσήφ ποὺ εἶναι πατὴρ του. Ἐκεῖνος ὀνομάζεται σύζυγος καὶ ἐκείνη γυναίκα του, Νόμοι ὀνομασίαι, ἀλλὰ χωρὶς περιεκόμενον οὐκ ἔγγικτο δεσμοῦ. Δάνασαι νὰ κατανοήσῃς τοῦ λόγου μου, ἀλλ' οὐ καὶ νὰ ἀκῆς εἰς τὸ γεγονός. Μόνον αὐτὸς τὴν ἐμνηστεύθη καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα τὴν ἐκάλυψε. Διὰ τοῦτο εὐδοκώμενος εἰς ὁποῖον ὁ Ἰωσήφ δὲν ἐγνώριζε πᾶς νὰ χαρακτηρίσῃ τὸ θρέφον. Δὲν ἐτόλμα νὰ εἴπῃ οὐ ἦτο καρπὸς μοικείας, καὶ δὲν ἠρόντο **C** νὰ προσέφῃ λόγον ἀλασφῶσμον εἰς ἄρας τῆς Παρθένου, οὐτε καὶ ἐδέκετο νὰ παραδεχῆται αὐτὸ ὡς τέκνον του, διότι ἐγνώριζε καλῶς ὅτι ἠγνοεῖ τὸν τρόπον καὶ ἐκ ποίου προήλθε τὸ θρέφον. Ἐνῶ λοιπὸν διεραπᾶτο διὰ τὸ γεγονός, ἦλθεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ μήνυμα διὰ τῆς φωνῆς τοῦ ἀγγέλου «Μὴ φοβοῦ, Ἰωσήφ· τὸ γὰρ γεννώμενον ἐξ αὐτῆς ἐκ πνεύματος ἔστιν ἅγιον» (Ματθ. 1, 20). Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα λοιπὸν ἐκάλυψε τὴν Παρθένον. Ἄλλο διὰ τί γεννᾶται ὁ Χριστὸς ἐκ τῆς παρθένου καὶ διατρεῖ ἄκρασιαν τὴν παρθενικήν της ἀγνότητά; Ἐπειδὴ παλαιότερον ὁ διάβολος ἐληπάτησε τὴν Ἐθῶν, ποὺ καὶ ἐκείνη ἦτο παρθένος, διὰ τοῦτο καὶ ἡ Μαρία ποὺ ἦτο παρθένος ἔλαθεν ἐκ τοῦ Γαβριὴλ τὴν καρμῶσμον εἰδοσιν τῆς γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος. Ἄλλ' ἡ Ἐθῶ **D** ἴσαν ἐληπάτηθι προεκάλεσε διὰ τῶν λόγων της τὸν θάνατον εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος, ἐνῶ ἡ Μαρία ἄφου ἐδέχεθι τὴν καρμῶσμον εἰδοσιν, ἐγέννησε μετὰ ἀνθρωπίνην μορφήν τὸν Θεὸν Λόγον, ποὺ ἔγινε φερρεὶς ζωῆς αἰωνίου εἰς ἡμᾶς. Ὁ Λόγος τῆς Ἐθῶς ἰπέδεξε τὸ ζῆλον μετὰ τὸ ὅποιον ἐδῶκεθι ὁ Ἄδμ

ἐκ τοῦ Παραδείσου, ὁ Λόγος ἴμως ποῦ ἐγεννήθη ἐκ τῆς παρθένου ἔδειξε τὸν σταυρὸν μὲ τὸν ὁποῖον ἐνέκτισεν τοῦ Ἀδὰμ ἀδήγησε τὸν ληστὴν εἰς τὸν παράδεισον.

Ἐπειδὴ λοιπὸν δὲν ἐπίστευαν οἱ εἰδωλολάτραι, οἱ Ἰουδαῖοι καὶ οἱ αἰρετικοί, ὅτι ὁ Θεὸς ἐγέννησεν ἀνευ ἁμαρτίας καὶ οἰασθήσασθε μεταβολῆς, διὰ τοῦτο γεννηθεὶς σήμερον διὰ μέσου παθητοῦ σώματος, τὸ παθητὸν σῶμα διεφόλαξεν ἀπαθεὶς **Γ** διὰ τὴν καταδεξιήν, ὅτι καθὼς ἐνῶ ἐγεννήθη ἐκ τῆς παρθένου δὲν ἠλλοίωσε τὴν παρθενικὴν τῆς ἀγνότητας, ἔτσι καὶ ὁ Θεὸς, ἐνῶ παρέμεινεν ἀναλλοίωτος καὶ ἀμετάστατος ἢ θεῖα οὐσία, ἐγέννησε Θεὸν ὡς Θεὸς κατὰ θεῖον τρόπον. Ἐπειδὴ λοιπὸν τὸν ἐγκατέλειψαν οἱ ἄνθρωποι καὶ κατασκευάσαν ἑόλινα ἀνθρωπομόρφα εἴδωλα, τὰ ὁποῖα ἐλάτρευαν, περιφρονούντες τὸν δημιουργόν, διὰ τοῦτο καὶ σήμερον ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ἐνῶ εἶναι Θεὸς ἐνεφανίσθη μὲ ἀνθρωπίνην ⁴⁰⁰ **A** μορφήν, διὰ τὴν καταργήσῃ τὸ ψεῦδος καὶ τὴν ἀπαναφέρῃ κατὰ κεκαλυμμένον τρόπον τὴν εἰς τὸ πρόσωπόν του λατρείαν. Εἰς αὐτὸν λοιπὸν, τὸν Χριστόν, ὁ ὁποῖος ἤνοιξε διόδους ἀπὸ ἀδιάβατον τόπον ἕως ἀποδείξασιν δοξολογίαν καθὼς καὶ εἰς τὸν Πατέρα καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ὅν καὶ αἶψ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΕΙΣ ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΒΑΠΤΙΣΜΑ

ΛΟΓΟΣ ΠΡΟΣ ΑΥΤΟΥΣ ΠΟΥ ΑΠΟΓΡΑΖΟΥΝ ΑΠΟ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΣΥΝΑΞΕΙΣ ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΚΑΙ ΣΩΤΗΡΙΟΝ ΒΑΠΤΙΣΜΑ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΜΑΣ ΧΡΙΣΤΟΥ ΚΑΙ ΠΡΟΣ ΑΥΤΟΥΣ ΠΟΥ ΚΟΙΝΩΝΟΥΝ ΑΝΑΘΙΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΟΤΙ ΑΥΤΟΙ ΠΟΥ ΗΓΚΑΤΑΞΗΘΗΝ ΤΗΝ ΘΕΙΑΝ ΑΒΙΟΥΓΡΙΑΝ ΗΡΗΚ ΤΕΛΕΤΑΙΣ ΚΑΙ ΒΕΒΗΧΘΗΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ ΠΡΟ ΤΗΣ ΤΕΛΕΤΑΙΑΣ ΕΙΣΤΗΣ ΜΙΚΡΟΤΑΙ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ.

1. 367 **A** Ὅλοι σας κείσεθε σήμερον καὶ μόνος ἐγὼ διακατέχομαι ἀπὸ ὀδύνης. Διότι ὅταν σπενίωσῃ τὴν πνευματικὴν αὐτὴν ἀνθρωποθάλασσαν καὶ ἀντικρύσῃ τὸν ἀμέτρητον πλοῦτον τῆς Ἐκκλησίας καὶ συλλογησῶ ὅτι μόλις τελείωσει ἡ ἔσρη, ὅλο αὐτὸ τὸ πλῆθος θὰ μὲς ἐγκαταλείψῃ καὶ θὰ ἀπομακρυνθῇ, ταράσσομαι καὶ ὑποφέρει ἡ ψυχὴ μου, διότι ἡ Ἐκκλησία μας ποῦ ἐγέννησε τόσα τέκνα δὲν ἤμπορεῖ νὰ τὰ ἀπολαμβάνῃ εἰς κάθε πνευματικῆν τῆς σὺνάξιν, ἀλλὰ μόνον κατὰ τὰς ἐσθίας. Πόση θὰ ἦτο ἡ πνευματικὴ φγαλλίσις, πόση ἡ καρὰ, πόση ἡ δοξολογία εἰς τὸν Θεόν, πόση **B** ἡ ψυχικὴ ἀφέλεισι ἐάν, εἰς κάθε σὺνάξιν ἐβλέπαμεν τόσων πλήρεις τοὺς κόπους τῆς ἐκκλησίας: Ἦώρα, ἐνῶ οἱ νοῦται καὶ οἱ κυβερνῆται τῶν πλοίων κάρουν τὸ πᾶν διὰ τὴν ἀφέλεισιν τὸ πέλαγος καὶ νὰ φθάσουν εἰς τὸν λιμένα, ἡμεῖς ἀντιθέτως ἀγωνίζομεθα διὰ τὴν κλονίζομεθα διαρκῶς εἰς τὸ πέλαγος, θυσιάζομενοι συνεχῶς εἰς τὰς τρικυμίας τῶν θωπικῶν προβλημάτων, καὶ περιφερόμενοι ἀσκόπως εἰς τὰς ἀγοράς καὶ τὰ δικαστήρια ἐνῶ ἐδῶ συναντῶμεθα μίᾳ ἢ δύο μόλις φορές καθ' ὅλον τὸ ἔτος.

Ἦ μήπως δὲν γνωρίζετε ὅτι ὁ Θεὸς ἐποποιήσῃ τὰς ἐκκλησίας ἐντὸς **C** τῶν πόλεων, καθὼς τοὺς λιμένας εἰς τὰ πελάγη, διὰ τὴν καταφεύγωμεν εἰς αὐτὸς ἀπὸ τῆς τολαιωρίας καὶ τῆς θωπικῆς μερῆνας καὶ νὰ ἀπολαμβάνωμεν μεγαλυτέραν γαλήνην καὶ ἀσφάλειαν: Διότι ἐδῶ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ φοβηθῶμεν οὔτε τὴν τρικυμίαν ποῦ προκαλοῦν τὰ κύματα, οὔτε τὰς ἐπιδρομὰς τῶν ληστῶν οὔτε τὰς ἐπιθέσεις τῶν κακούργων, οὔτε τὴν ὄρμην τῶν ἀνέμων, οὔτε τὰς ἐνέδρας τῶν θηρίων, διότι εἶναι πνευματικῶν λιμάνι ἀσπλάγγμενον

ἀπὸ ὅλα αὐτά, εἶναι πνευματικῶν ἡμιῶν διὰ τὰς ψυχάς. Καὶ δι' ὅσα λέγοι σεις εἰσθε μάρτυρες. Διότι ἂν κάποιος τὴν στιγμὴν αὐτὴν ἀνοήτῃ τὴν συνέσειον τοῦ θά εἴρη μέσα εἰς αὐτὴν πολλὴν γαλήνην. Ἐπειδὴ δὲν τὸν ἐνοκλεῖ ἡ ὄργη, οὔτε τὸν κατακαίει κάποια ἐπιθυμία, οὔτε τὸν λυώνει ὁ φόβος, οὔτε τὸν καταπέσει ἡ ἀπίστανσις, οὔτε τὸν καταστρέφει τὸ πάθος τῆς ματαδοξίας, **Δ** ἄλλα ὅλα αὐτά τὰ θηρία τῶν παθῶν ἔχουν δαμασθῆ, διότι ὡσὰν κάποιοι θείων ἄσρα, ἢ ἀερσασί τῶν θείων ἀναγνωριστῶν, εἰσέρχεται διὰ τῆς ἀκοῆς τοῦ καθενὸς εἰς τὴν φυκὴν καὶ ἀποκοιρῆζει τὰ κτηνώδη αὐτὰ πάθη. Πόσον ἄλλοι θὰ ἠδυνάμεθα να χαρακτηρηώμεθα διὰ τὸ οὔτε δὲν συγκόζομεν καὶ δὲν ἐμεθα διαρκῶς πληροῖον τῆς κοινῆς μητρὸς ὧλων μας τῆς Ἐκκλησίας, τὴν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποῖαν πρόκειται να ἀπολαύσωμεν τὴσιν μεγάλῃν ἀγίωτητο θίου; Διότι ποῖα ἀποσκόλησις θὰ ἠδύνασο **Ε** να μὴ εἴρηθῃ ὅτι εἶναι περισσότερο ἀποραϊτῆτος ἀπὸ αὐτῆν; Ποῖα δὲ εἶναι ὠφελιμώτερα συντροφιά; ἄλλα ποῖον εἶναι τὸ ἐμπόδιον διὰ τὴν πραγματοποιήσιν **368** **Α** τῆς συναντήσεώς μας ἐδῶ: Θὰ μὴ εἴρηθῃ θεσάφως ὅτι ἡ πτωχεία εἶναι τὸ ἐμπόδιον εἰς τὴν προσέλευσιν αὐτῆς τῆς ὠραίας συγκεντρώσεως, ἄλλ' ἢ δικταλογία σου δὲν εἶναι οὐραρά.

Ἐπὶ τῆς ἡμέρας ἔχει ἡ ἑβδομάς, καὶ τὰς ἐπιτὰς ταύτας διευμοιρόση ὁ Θεὸς μὰς μας. Καὶ δὲν ἐκράτησε διὰ τὸν ἑαυτὸν τὸν τὸ μεγαλύτερον ἡμῶν δίδων εἰς ἡμᾶς τὸ μικρότερον, πολὺ περισσότερο οὔτε ἔξ ἡμελείας διευμοίρεσε τὰς ἡμέρας καὶ δὲν ἔθυσεν οὔτε ἔλαβε κρίσις, ἄλλ' ἄρησε δι' ἐσθ' ἔξ καὶ διὰ τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἐκράτησε μίαν. Καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν ταύτης δὲν δέχεται να μείνη μακρὰν τῶν θιωτικῶν μεριμῶν, ἄλλὰ αὐτὸ μὴ κάμουν οἱ ἱερῶσολοι, τὸ ἴδιο καὶ οὐ ἀποτολμῶς να κάμει κατὰ τὴν ἡμέραν τούτην. ποὺ ἐνῶ εἶναι ἀπεριωμένη εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τὴν παρεκολοῦθησιν τῶν πνευματικῶν ἡμιλιῶν, τὴν σπετερίζουσι καὶ τὴν **Β** σπαταλῶς εἰς θιωτικὰ θέματα. Ἄλλὰ διὰτὶ ἡμιλιῶν δι' ὀλόκληρον ἡμέραν; Ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἔκαμε ἢ κίρη εἰς τὸ θέμα τῆς ἐλεημοσύνης, κάμει καὶ μὴ εἰς τὸ θέμα τοῦ χρόνου κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην. Ὅπως ἡλιαθὶ ἐκεῖνη προσέφεραν ἴσο ὀβολοῦς καὶ ἐκέρησαν πολλὴν ἔκ μέρος τοῦ Θεοῦ εὐλογίαν, ἔτσι καὶ σὺ ὅσο ὠρα εἰσέρχεται εἰς τὸν Θεὸν καὶ θὰ ἐπιτύχη να εἰσέλθῃ εἰς τὴν οἰκίαν σου κέρως μωρῶν ἡμερῶν. Ἄλλ' ἐὰν δὲν σγκαταίτθουσι, πρόσεξε μὴ πικρὴ, ἐνῶ δὲν ἐπιθυμῆς να κέρως ἐπίγεια κέρη κάρην μικροῦ τμήματος τῆς ἡμέρας, ἀπολόσης ἀργότερον κέρως ὀλοκληρῶν ἔτων. Διότι γνωρίζει ὁ Θεὸς ὅταν τὸν περιφορῆς να ἔξωφανῆ τὸ κέρωστο ποῦ συγκεντρώσεως. Τοῦτο ἀκριβῶς ἔλεγεν ὅταν ἡμελεῖ τοῦς **Γ**

ουδαίου, **Γ** ἐπειδὴ παρημέλου τὴν εὐπρέπειαν τοῦ ναοῦ· «Βισενέγκατε αὐτὰ εἰς τοὺς οἴκους ὑμῶν, καὶ ἐξεφύσησθε αὐτὰ λέγει Κύριος» (Ἄγγ. 1, 9). Πέες μου, λοιπὸν, ἐὰν ἐρχεται ἐδῶ μίαν ἢ δύο μόνον φορὰς κατ' ἔτος, τὶ θὰ ἠδυνάμεθα να σὲ διδῶμεν ἔκ τῶν πλέον ἀναγκαίων; Περὶ τῆς ψυχῆς, περὶ τοῦ σώματος, περὶ τῆς ὀθανασίας, περὶ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, περὶ τῆς θείας τρωρίας, περὶ τῆς καλώσεως, περὶ τῆς μακροθυμίας τοῦ Θεοῦ, περὶ τῆς ἐπιτελείας, περὶ τῆς μετανοίας, περὶ τοῦ βαπτισματος, περὶ τῆς συγκωρῆσεως τῶν ἀμαρτιῶν, περὶ τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου τούτου ἐδῶ ἐπάνω καὶ τοῦ κάτω κόσμου, περὶ τῆς ἀνθρωπίνης καὶ τῆς ἀγγελικῆς φύσεως, περὶ τῆς κακότητος τῶν δαιμόνων, περὶ τῶν πονηρῶν τεκνοσμάτων τοῦ διαβόλου, περὶ τοῦ τρόπου ζωῆς, περὶ τῶν δογμάτων, περὶ **Δ** τῆς ὀρθῆς πίστεως καὶ περὶ τῶν διεφαρμένων ἀρέσεων; Διότι ὀφείλει να γνωρίζῃ ὅλα ταῦτα καὶ πολὺ περισσότερα ταῦτων ὁ Χριστιανὸς καὶ δι' ὅλα να ἀπαντῆ ὅταν τὸν ἐρωτῶν. Σεις θμως οὐδ' ἐλάχιστον μέρος τούτων δὲν θὰ δυνηθῆτε να μάθετε ἂν ἐρχεσθε ἐδῶ ἀπαλ τοῦ ἔτους καὶ ἡ καρὶς οὐραρὸν ἐνδοκίφρον, ἄλλ' ἔκ συνηθείας να λάβητε μέρος εἰς τὴν ἐορτὴν καὶ οὐ ἔξ εὐλαδοῦς ἀνάγκης τῆς ψυχῆς. Διότι θὰ ἦτο ὑπέροκον ἂν κάποιος μὲ τὸ να λομβῶν μέρος εἰς κάθε συγκέντρωσιν, ἠδύνατο να τὰ γνωρίσῃ ὅλα αὐτὰ ἑπακριβῶς. Πολλοὶ τῶν παρωταμένων ἔχετε καὶ δούλους καὶ υἱοὺς, ποῦ ὅταν πρόκειται να ἐμπουτευθῆτε εἰς τεκνίτας τῆς προμηθείας σας διὰ τὸ ἐκμάθου κάποιαν τέχνην, τοὺς ἀναγορεύετε να ἀποκρίωνται τὴν οἰκίαν σας καὶ ἀπὸ τοῦς ἐτοιμάστε τρωφὰς καὶ **Ε** στρώματα καὶ παντὸς ἄλλου εἴδους προμήθειαν τοῦς ἀποκρεάνετε να διαμένουν πληροῖον τοῦ δδωκακόλου καὶ δὲν τοὺς ἐπιτρέπτε να ἐρχωνται συκνάκις εἰς τὴν οἰκίαν σας, διὰ να ἀποδῶσι ἢ συνεχῆς ἐκεῖ διαμονὴ τὴν καλύτεραν διδασκαλίαν, καρὶς να διακόπτεται ἡ μάθησις ἀπὸ καμῖόν φροντίδα. Τῶρα θμως δὲν πρόκειται να μάθετε κάποιαν τυχαίαν τέχνην, ἄλλὰ τὴν σπουδαιότεραν ὧλων, δηλαθὴ τὸν τρόπον κατὰ τὸν ὅποιον θὰ ἀποκτήσητε τὴν εὐνοαν τοῦ Θεοῦ καὶ θὰ κερδίσητε τὴν οὐρανίαν βασιλείαν, νομῆτε δὲ θι δύνασθε να κατορθώσητε τοῦτο. **369** **Α** καρὶς μεγάλην προστάθειαν; Πόσον ἀνάπτον θμως θὰ ἦτο τοῦτο; Ὅτι ἡλιαθὶ ἡ μάθησις εἶναι πρῶμων ποῦ κρεῖζεται πολλὴν προσοχήν, ἄκουσε τὶ λέγει ὁ Κύριος: «Μάθετε ἀπ' ἐμοῦ ὅτι πρῶς εἶμι, καὶ ταπεινὸς τῆ καρδίας» (Ματθ. 11, 23)· καὶ εἰς ἄλλο σημεῖον ὁ προφήτης λέγει: «Δεῖτε, τέκνα, ἀκούσατέ μου· φόβον Κυρίου διδάξω ὑμᾶς» (Ψαλμ. 33, 12)· καὶ πάλιν: «Σκολάσατε καὶ γνώτε, θι ἐγὼ εἶμι ὁ Θεὸς» (Ψαλμ. 46, 10). Συνεπῶς ἀπαιτεῖται πολλὴ ἀποσκόλησις δι'

εκείνον ποῦ πρόκειται νὰ διδαχθῆ αὐτῆν τὴν φιλοσοφίαν, δηλαδὴ τὴν φιλοσοφίαν τῆς χριστιανικῆς ζωῆς.

2. Ἀλλὰ διὰ τὴν μὴ βαπτανοσάμενον ὄλον τὸν διαδοχικὸν χρόνον κρίνοντας τὸ ἀμάρτημα ἐκείνων ποῦ παραμελοῦν τὸν συκὴν ἐκκλησιαστικὴν τὴν θὰ ἀρκεοῦσθαι εἰς ὅσα εἴπωμεν ἀναφορικῶς πρὸς τὴν Β' διδραχμὴν τῆς ἀμελείας ἐκείνων καὶ θὰ ἐμβαθύνωμεν εἰς τὸ γεγονός τῆς σημερινῆς ἑορτῆς. Διότι πολλοὶ συμμετέχουν εἰς τὰς ἑορτὰς καὶ ἐνῶ γνωρίζουν τὰ ὄνόματα αὐτῶν, ἀγνοοῦν τὰ γεγονότα ποῦ τὰς καθιέρωσαν. Ἐπὶ παραδείγματι, εἶναι εἰς ὄλους γνωστὸν ὅτι ἡ σημερινὴ ἑορτὴ ὀνομάζεται Ἐπιφάνεια. Ἀλλὰ ποῖα εἶναι ἡ ἐμφάνισις αὕτη, καὶ ἂν πρόκειται περὶ μιᾶς ἢ δύο, τὸ ἀγνοοῦν ἀκόμη καὶ σήμερον. Εἶναι λοιπὸν ἐντροπὴ καὶ μεγάλη εἰρωνευσιὰ νὰ ἐρτάζωμεν κατ' ἔτος τὴν ἑορτὴν ταύτην καὶ νὰ ἀγνοῶμεν τὸ περιεχόμενόν τῆς.

3. Κατ' ἀρχὰς λοιπὸν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀνοφῆρω εἰς τὴν ἀγάπην σας ὅτι δὲν πρόκειται περὶ μιᾶς παρουσίας τοῦ Κυρίου, ἀλλὰ περὶ δύο, καὶ ἡ μὲν μία εἶναι ἡ σήμερον ἑορταζομένη, ἡ δὲ ἄλλη θὰ συμβῆ ἐνδύως εἰς τὸ μέλλον κατὰ τὴν συντέλειαν τοῦ κόσμου. Δι' ἐκάστην τῶν δύο, ἤδη ἠκούσαμε σήμερον νὰ ῥηθῆ ὁ Παῦλος ἐκ τῶν Τίτων καὶ νὰ τοῦ λέγῃ τὸ ἔχει διὰ μὲν τὴν σημερινήν «Ἐπιφάνειαν ἡ τοῦ Θεοῦ χάρις ἡ σωτήριος πᾶσι ἀνθρώποις, παιδεύουσα ἡμᾶς, ἵνα ἀρνησάμενοι τὴν ἀσέβειαν καὶ τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας, σαφρόνως καὶ δικαίως καὶ εὐσεβῶς ζήσωμεν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι» διὰ δὲ τὴν μέλλουσαν «Προσεχόμενοι τὴν μακαρίαν Δ' ἐλπίδα καὶ ἐπιφάνειαν τῆς δόξης τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Τίτ. 2, 11-13). Ἀλλὰ καὶ ὁ προφήτης τὸ ἔχει ἔλεγε δι' αὐτὴν τὴν ἰδίαν «Ὁ ἥλιος μεταστραφῆσεται εἰς σκοτός, καὶ ἡ σελήνη εἰς αἷμα, πρὶν ἔλθειν τὴν ἡμέραν Κυρίου τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανῆ» (Ἰωὴλ 2, 31). Ἀλλὰ διὰ ποῖον λόγον δὲν ὀνομάζεται ἐπιφάνεια ἡ ἡμέρα τῆς γεννήσεως αὐτοῦ καὶ ὀνομάζεται εἶτα ἡ ἡμέρα τῆς βαπτίσεως; Διότι αὕτη εἶναι ἡ ἡμέρα κατὰ τὴν ὁποίαν ἐβαπτίσθη καὶ ἠγάσθη τὸ ὕδωρ. Διὰ τοῦτο καὶ κατὰ τὸ μεσοκύριον τῆς ἑορτῆς ταύτης, ὄλοι ἄφοι προμνησθῆναι ὕδωρ, τὸ τοποθετοῦν εἰς τὴν σκίαν τῶν καὶ τὸ φυλάσσειν Ἐ καθ' ἑλπὴν τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους, διότι σήμερον ἠγιασθήσαν τὰ ὕδατα. Καὶ τοῦτο ἀποδεικνύεται κάλλιστα ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι τὸ ὕδωρ ἐκεῖνο δὲν ἀλλοιοῦται μετὰ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου, ἀλλὰ καὶ ἀλόκληρον ἔτος καὶ δύο καὶ τρία πολλάκις διατηρεῖται εἰς καλὴν κατάστασιν καὶ πάντοτε πρόσφατον τὸ ὕδωρ ποῦ πρὸ ὀλίγου ἐλάμβανεν ἐκ τῆς πηγῆς. Ἀλλ' ἐξ αἰτίας τοῦ γεγονότος ἡ ἡμέρα αὕτη ὀνομάζεται Ἐπιφάνεια; Ἐπειδὴ δὲν ἔ-

γινε εἰς ὄλους γνωστὸς ὁ Κύριος διὰν ἐγεννήθη, ἀλλ' ὅταν ἐβαπτίσθη. Διότι ἦτο ἀγνωστὸς εἰς τοὺς πολλοὺς μέχρι τῆς ἡμέρας ταύτης. Καὶ ὅτι τὸν ἀγνοοῦσαν οἱ περισσότεροι καὶ δὲν τὸν ἐγνώριζαν ποῖος ἦτο, ἀκούσε τί λέγει ὁ Βαπτιστῆς Ἰωάννης «Μέσος 370 Α ὕψην ἔστηκα, δὲν ὕμεις οὐκ οἴδατε» (Ἰω. 1, 26). Καὶ δὲν εἶναι καθόλου παράδοξον ὅτι τὸν ἠγνόουν οἱ ἄλλοι, τὴν στιγμήν ποῦ καὶ ὁ ἴδιος ὁ Βαπτιστῆς δὲν τὸν ἐγνώριζεν μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης. Διὰ τοῦτο ἔλεγε «Καὶ γὰρ ἐγὼ οὐκ ἤβαιν αὐτόν, ἀλλ' ὁ πνεῦμα με βαπτίζειν ἐν ὕδατι, ἐκεῖνός μοι εἶπεν· Ἐγὼ ἂν ἂν ἴδης τὸ Πνεῦμα καταβαίνον, καὶ μένον ἐπ' αὐτόν, οὗτός ἐστιν ὁ βαπτίζων ἐν Πνεύματι ἁγίῳ» (Ἰω. 1, 33). Ἐκ τούτων εἶναι φανερόν ὅτι δύο εἶναι αἱ ἐμφανίσεις. Ἀλλ' εἶναι ἀνάγκη νὰ εἴπω διὰ τί ὁ Χριστὸς ἦλθεν διὰ νὰ βαπτισθῆ καὶ τί εἶδος ἦτο τὸ βάπτισμα ἐκεῖνο. Διότι πρέπει νὰ γνωρίζωμεν καλῶς τὰ περὶ τοῦτου, καθὼς καὶ τὰ περὶ τοῦ ἐπέου. Καὶ διὰ τὸ δεύτερον τοῦτο εἶναι ἀνάγκη ἀρχικῶς Β' νὰ ἀπειθυνθῶ πρὸς τὴν ἀγάπην σας, διότι ἐκ τούτου θὰ κατανοήσωμεν καὶ τὸ ἄλλο.

Ἐτύχηκεν τὸ ἰουδαϊκὸν βάπτισμα, ποῦ ἐκαθάριζε τὰς σωματικὰς ἀκαθαρσίας καὶ διὰ τὰς ἀμορτίας τῆς συνειδήσεως. Διότι ἐάν κάποιος ἔπιπεν εἰς τὸ ἀμάρτημα τῆς μοικείας, ἢ ἀπειθήσιμους κλοπῆν, ἢ διέπραττεν αἰσάνθηποτε ἀνάλογον πρᾶξιν, δὲν τὸν ἀπέλλασεν ἀπὸ τὰς ἀμαρτίας ταύτας. Ἀλλ' ἐάν κάποιος ἤγγικεν δατὰ νεκρῶν, ἢ ἐδοκίμαζεν ἀπηγορευμένον φαγητόν, ἢ ἐπέστρεφεν ἀπὸ φονικῶν, ἢ ἐπληρώζετο λεπρᾶς, ἐλούετο καὶ ἐνῶ μέχρι τῆς ἐσπέρας ἦτο ἀκάθαρτος, ἔπειτα ἐγένετο καθαρὸς ἐλούσεται γὰρ τὸ σῶμα αὐτοῦ ὕδατι καθαρῶς λέγει, «καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἐσπέρας, καὶ καθαρισθήσεται» (Λευϊτ. 15, 5). Διότι εἰς τὴν πραγματικότητα αὐτὰ δὲν ἦσαν ἀμαρτία οὔτε σωματικὴ ἀκαθαρσία, ὅλλ' ἐπειδὴ ἦσαν ἀλιγώτερον τέλει τοῦ δέοντος διὰ τοῦ τρόπου τοῦτου ὁ Θεὸς τοὺς ἔκαμε περισσότερον εὐσεβεῖς καὶ τοὺς προηγήσαμε προηγουμένως διὰ νὰ εἶναι καταλληλότεροι νὰ ἀσπληθῶν μετὰ τὰ πλέον ἀξιόλογα πράγματα.

3. Τὸ ἰουδαϊκὸν λοιπὸν βάπτισμα δὲν ἐκαθάριζεν ἀμαρτήματα, ἀλλὰ μόνο σωματικὰς ἀκαθαρσίας. Ἐνῶ τὸ ἰδικὸν μας δὲν εἶναι ἔτσι, ἀλλὰ πολὺ ἀνώτερον καὶ πλήρες βίαις χάριτος. Διότι ἀπελλάσσει ἐκ τῶν ἀμαρτιῶν, καθαρῆκε τὴν ψυχὴν καὶ κορυφῆ τὴν κἀρὴν τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Τὸ βάπτισμα ὄπως τοῦ Ἰωάννου ἦτο πολὺ ἀνώτερον τοῦ ἰουδαϊκοῦ, ἀλλὰ κατώτερον τοῦ ἰσχυροῦ μας καὶ ἀπετέλεσε κατὰ κάψαν τρόπον γέφυραν μεταξὺ τῶν δύο βαπτισμάτων διὰ νὰ δῆγησῃ ἀπὸ τοῦ ἰουδαϊκοῦ εἰς τὸ χριστιανικόν. Δ' Διότι, ὡς γνωστὸν, δὲν ἀδῆγει εἰς τὴν τήρησιν τῶν σωματικῶν καθαρ-

μὴν, ἀλλὰ προέτρεπε νὰ ἀπομακρύνονται ἀπὸ αὐτοὺς καὶ συνεβούλευε μεταστροφὴν ἀπὸ τῆς κακίας εἰς τὴν ἀρετὴν καὶ θεμελίωσιν τῆς ἐλπίδος πρὸς σωτηρίαν ὅχι εἰς διάφορα βάπτισματα καὶ καθαρῶς εἰς τὰ ὕδατα, ἀλλ' εἰς τὰ ἀγαθὰ ἔργα. Καὶ δὲν ἔλεγεν· πλὴν τὰ ἐνδόξατά σου καὶ λούσε τὸ σῶμα σου καὶ θὰ εἶσαι καθαρὸς, ἀλλὰ τί; «Ποιήσατε καρπὸν ἄξιον τῆς μετανοίας» (Ματθ. 3, 8). Καὶ κατὰ τοῦτο ἦτο ἀνώτερον τοῦ ἰουδαϊκοῦ καὶ κατώτερον τοῦ ἰδικοῦ μας, ἐπειδὴ τὸ βάπτισμα τοῦ Ἰωάννου δὲν παρέσχεν ὅσπερ τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ὅσπερ ἠμποροῦσε νὰ παράσχω τὴν συγκώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν. Παρέσχετο λοιπὸν εἰς μετάνοιαν, Ἐ δὲ δὲν εἶπε τὴν ἐξουσίαν νὰ συγκωρῆ ἁμαρτίας. Δι' αὐτὸ καὶ ἔλεγεν· «Ἐγὼ μὲν ὕδατι βαπτίζω ἐν ὕδατι, ἐκεῖνος δὲ ὕδατι βαπτίζει ἐν Πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρὶ» (Ματθ. 3, 11). Εἶναι φανερὸν ὅτι αὐτὸς δὲν ἐβάπτισε διὰ τῆς χάριτος τοῦ ἁγίου Πνεύματος, Ἄλλο τί σημαίνει, «Ἐν Πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρὶ»;

Ἐνθυμήσου τὴν ἡμέραν ἐκεῖνην κατὰ τὴν ὁποίαν εἶδαν οἱ Ἀπόστολοι νὰ διαιροῦνται γλώσσα πυρός καὶ νὰ κέθονται εἰς ἕναν ἕκατον ἐξ αὐτῶν. ³⁷¹ Ἄ Ἐκ τοῦ γεγονότος τούτου εἶναι φανερὸν ὅτι τὸ βάπτισμα τοῦ Ἰωάννου ἦτο ἀτέλες καὶ δὲν παρέσχε τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ὅσπερ συνεκώρει τὰς ἁμαρτίας. Διότι ὅταν ὁ Παῦλος συνήτησεν ἄπιστους μαθητὰς τοὺς εἶπεν· «Ἐἰ Πνεῦμα ἅγιον ἐλάβετε ποιεύσαστε; Οἱ δὲ εἶπον πρὸς αὐτὸν· Ἄλλ' οὐδὲ εἰ Πνεῦμα ἅγιον ἔσπον ἠκούσαμεν. Εἰπέ τε πρὸς αὐτούς· Εἰς τί οὖν ἐβαπτίσθητε; Οἱ δὲ εἶπον· Εἰς τὸ Ἰωάννου βάπτισμα. Εἶπε δὲ Παῦλος· Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισε θέλημα μετνοίας» (Πράξ. 19, 2-4)· μετνοίας λοιπὸν καὶ διὰ συγκωρήσεως. Καὶ ποῖος ἦτο ὁ σκοπὸς τοῦ βαπτίσματος τούτου; «Τῷ λαῷ λέγων· Εἰς τὸν ἐρχόμενον **Β** μετ' αὐτὸν ἵνα πιστεύσωσιν τοῦτ' ἔσπον, εἰς τὸν Κύριον Ἰησοῦν. Καὶ ἀκούσαντες ἐβαπτίσθησαν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. Καὶ ἐπιθέτων αὐτοῖς τοῦ Παύλου τὰς χεῖρας, ἦλθε τὸ Πνεῦμα ἐπὶ αὐτούς» (Πράξ. 19, 4-6). Εἶδες λοιπὸν ὅτι τὸ βάπτισμα τοῦ Ἰωάννου δὲν ἦτο τέλειον; Διότι ἂν ἦτο τέλειον, δὲν θὰ ἐβάπτισεν αὐτούς ἐξ ἄρχῆς ὁ Παῦλος καὶ δὲν θὰ ἐπέθετε τὰς χεῖρας του ἐπ' αὐτῶν. Ἀλλὰ πῶρα δι' ἄμφοτέρων τούτων τὴν πράξιν διεδύλωσε τὴν ἀνιστερότητα τοῦ ἰουδαϊκοῦ βαπτίσματος καὶ ὅτι τὸ ἄλλο βάπτισμα ἦτο πολὺ κατώτερον τούτου.

Ἐξ ἄλλων τούτων λοιπὸν ἔχομεν πληροφορηθῆ τὴν διαφορὰν τῶν βαπτισμάτων. Εἶναι ἀνάγκη ὅμως νὰ ἐπισημειώσω διὰ τὴν ἐβαπτίσθη **С** ὁ Χριστὸς καὶ ποῖον βάπτισμα ἐδέχθη. Βε-

βαῖος δὲν ἐδέχθη ὅσπερ τὸ ἰουδαϊκὸν βάπτισμα ὅσπερ ὅμως καὶ τὸ νεώτερον τὸ ἰδικὸν μας; διότι δὲν εἶχεν ἀνάγκην συγκωρήσεως τῶν ἁμαρτιῶν, ἐπ' ὅσον ἦτο ἀναμαρτίας. Διότι ἡ Γραφὴ λέγει· «Ἀμαρτιῶν οὐκ ἔποιησεν, οὐδὲ ἐνόησεν δόλος ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ» (Α' Πέτρ. 2, 22)· καὶ πάλιν, «Τίς ἐξ ὁμῶν ἐλέγχει με περὶ ἁμαρτίας;» (Ἰω. 8, 46). Ὅσπερ ἔλαμπε τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἐκ τοῦ σώματος ἐκείνου. Διότι πῶς τοῦτο θὰ ἦτο δυνατόν, ἄφοδ' ἐγεννήθη δι' ἁγίου Πνεύματος; Ἄφοδ' λοιπὸν τὸ σῶμα ἐκεῖνο δὲν ἔσπερτο ἁγίου Πνεύματος καὶ δὲν ἦτο **В** ὑπερόψων δι' ἁμαρτίας, διὰ ποῖον λόγον ἐβαπτίσθη;

Ἐπισημειώσω ὅμως εἶναι ἀνάγκη νὰ μάθωμεν ποῖον βάπτισμα ἐδέχθη, καὶ τότε θὰ κατανοήσωμεν σαφέστερον τὸ ζήτημα τοῦτο. Ποῖον βάπτισμα ἐδέχθη λοιπὸν; Ὅσπερ τὸ ἰουδαϊκόν, ὅσπερ τὸ ἰδικὸν μας, ἀλλὰ τὸ βάπτισμα τοῦ Ἰωάννου. Διὰ ποῖον λόγον, διὰ τὴν μίσην ἐκ τοῦ εἴδους τοῦ βαπτίσματος, διὰ δὲν ἐβαπτίσθη διὰ τὰς ἁμαρτίας, ὅσπερ διότι εἶχεν ἀνάγκην τῆς χάριτος τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Διὰ τὸ βάπτισμα ἐκεῖνο οὐδεμίαν εἶχε σκέψιν μετὰ τὴν ἄφραση τῶν ἁμαρτιῶν καὶ τὴν κορηγήσιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καθὼς ἤδη ἀπεδείχθημεν. Καὶ διὸ δὲν κατηρθώθη εἰς τὸν Ἰωάννην ὅσπερ διὰ συγκωρήσιν ἁμαρτιῶν, ὅσπερ διὰ τὴν λήθη τῆς χάριτος τοῦ ἁγίου Πνεύματος, εἶναι φανερὸν ἐκ τῶν ὀνομάτων. Ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν νουθεσίαν καὶ ἐξ ἐκείνων ποῦ ἦσαν τότε παρόντες, **Ε** διὸ προσήλθε διὰ τὴν λήθη βάπτισμα μετνοίας καθὼς οἱ ἄλλοι, ἀκούσε κατὰ ποῖον τρόπον ὁ Ἰωάννης διεκρίθησε τοῦτο. Αὐτὸς δηλαδὴ, ποῦ ἔλεγεν εἰς τοὺς ἄλλους· «Ποιήσατε καρπὸν ἄξιον τῆς μετανοίας» (Ματθ. 3, 8)· ἀκούσε τί τοῦ εἶπεν· «Ἐγὼ χρεὼν ἔχω ἵνα σὺ βαπτισθῆναι καὶ σὺ ἔρχῃ ἰπὸς με;» (Ματθ. 3, 14). Καὶ ἔλεγε τοῦτο διὰ τὴν καταδείξει ὅτι δὲν προσήλθε εἰς αὐτὸν διὰ τὸν ἴδιον λόγον, ποῦ τὸν ἐπισημαίωσεν τὸ πλῆθος, καὶ διὸ διαφέρει τόσον τὸ βάπτισμα τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἀπὸ τοῦ ἰουδαϊκοῦ καὶ ἀσχυκρίτως καθαρῶτερος καὶ αὐτοῦ τοῦ βαπτίσματος. Διὰ ποῖον λοιπὸν λόγον ἐβαπτίσθη, ἐπ' ὅσον ὅσπερ διὰ μετάνοιαν, ὅσπερ διὰ συγκωρήσιν ἁμαρτημάτων, ἀλλ' ὅσπερ καὶ διὰ τὴν λήθη τῆς χάριτος ³⁷² **Α** τοῦ ἁγίου Πνεύματος μετέβαινε πρὸς τοῦτο; Διὰ δύο ἄλλους λόγους· ὁ ἕνας εἶναι αὐτὸς διὰ τὸν ὅποιον ὀμιλεῖ ὁ μαθητὴς καὶ ὁ ἄλλος αὐτὸς τὸν ὅποιον ὁ ἴδιος ἀνέφερεν εἰς τὸν Ἰωάννην. Ποῖον λοιπὸν αἰτίαν ἀναφέρει ὁ Ἰωάννης ὡς αἰτίαν τοῦ βαπτίσματος τούτου; Διὰ τὴν γίνῃ εἰς τοὺς πολλοὺς γνωστὴν, καθὼς ἔλεγεν καὶ ὁ Παῦλος, διὸ ὁ Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισε βάπτισμα μετνοίας, εἰς τὸν ἐρχόμενον μετ' αὐτὸν ἵνα πιστεύσωσιν» (Πράξ. 19, 4). Τοῦτο ἠπέρχετο τὸ εὐαγγέλιον

τοῦ βαπτίσματος. Διότι τὸ νὰ περιέρχεται ἄφ' ἑνὸς τὴν αἰκίαν τοῦ καθενὸς καὶ, προσερχόμενος εἰς τὰς θύρας, νὰ καλῆ ἔξω τοὺς ἐνοίκους καὶ κρατῶν ἀπὸ τὸν κέρι τὸν Χριστὸν νὰ λέγῃ ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ Ἰῶς τοῦ Θεοῦ, θὰ ἔκαμνε ὑποπιπὼν τὴν μαρτυρίαν καὶ τὸ ἔργον του πολλὰ κοπιώδες. Ἄφ' ἑτέρου, ἐὰν ἄφου τὸν ἐλόμβανε μεθ' αὐτοῦ, εἰσέρχεται εἰς τὴν συναγωγὴν καὶ τὸν ἐπέδεικνυε καὶ **B** τοῦτο κατ' ἀνάλογον τρόπον θὰ ἐκαθίστα παρομοίως ὑποπιπὼν τὴν μαρτυρίαν. Ἀλλὰ τὸ νὰ ἔλθῃ ὁ Ἰῶς διὰ νὰ βαπτισθῆ τὴν στιγμὴν, ποῦ ἄλλος ὁ λαὸς κάθε πόλεως ἐξεκρόθη εἰς τὸν Ἰορδάνην καὶ παρέμενε κοντὸ εἰς τὰς θάλας τοῦ ποταμοῦ, καὶ νὰ δεχθῆ τὴν ἀνωθεν ἀναγνώρισιν διὰ τῆς φωνῆς τοῦ Πατρὸς καὶ διὰ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐν μορφῇ περιστερᾶς, τοῦτο συνέβαλε ὥστε νὰ μὴ θεωρηθῆ ὑποπιπὼν ἢ περὶ αὐτοῦ μαρτυρία τοῦ Ἰωάννου. Διὰ τοῦτο λέγει: «Κἀγὼ οὐκ ἔβην αὐτὸν» (Ἰω. 1, 31) καὶ καθιστῆ ἀξιώσιμον τὴν μαρτυρίαν του. Ἐπειδὴ λοιπὸν **C** ἦσαν μεταξύ των συγγενεῖς κατὰ σάρκα (Ἰβὸν γὰρ Ἐλισάβετ ἡ συγγενὴς σου, καὶ αὐτὴ συνειληφύια υἱόν) (Λουκ. 1, 36) λέγει ὁ ἄγγελος εἰς τὴν Μαρίαν διὰ τὴν μητέρα τοῦ Ἰωάννου καὶ ἐφ' ὅσον ἦσαν συγγενεῖς αἱ μητέρες εἶναι φανερόν ὅτι ἦσαν καὶ τὰ τέκνα). Ἐπειδὴ λοιπὸν ἦσαν συγγενεῖς καὶ διὰ νὰ μὴ φανῆ ὅτι ὁ Ἰωάννης ἐξ αἰτίας τῆς συγγενείας ἐμαρτύρει ὅτι ἦτο ὁ Χριστός, ἡ χάρις τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐπρονόμασε ὥστε νὰ διέλθῃ ὁ Ἰωάννης ἄλλο τὴν προηγουμένην του ἡλικίαν εἰς τὴν ἔρημον, διὰ νὰ μὴ νομισθῆ ὅτι αἰτία τῆς μαρτυρίας ταύτης ἦτο ἡ φιλία ἢ κάποιος ἄλλος δεσμός, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἐπιληροφόρηθ' ἐκ τοῦ Θεοῦ, κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον κἀνεκεν αὐτὸν γνωστὸν εἰς πάντας. Διὰ τοῦτο λέγει: «Κἀγὼ οὐκ ἔβην αὐτόν». Ἐκ ποίου λοιπὸν τὸν ἔμαθες; «**O** πνεύμας μεν, λέγει, ἔβαπτεν **D** ἐν ὕδατι, ἐκεῖνός μοι εἶπε» **T** ἡ αὐτὴ εἶπεν: «Ἐφ' ὃν ἦν Ἰῶς τὸ Πνεῦμα καταβαίνειν ὡσεὶ περιστερᾶν, καὶ μένον ἐπ' αὐτόν, αὐτὸς ἔστιν, ὁ βαπτίζων ἐν Πνεύματι ἁγίῳ» (Ἰω. 1, 33). Βλέπεις ὅτι ἀκριβὴς δι' αὐτὸν τὸν λόγον ἦλθε τὸ ἅγιον Πνεῦμα ὅχι ὡς κατερχόμενον τότε διὰ πρώτην φοράν, ἀλλὰ διὰ νὰ καταδείξῃ ἐκεῖνον, περὶ τοῦ ὁποίου ἐκήρυξαν αἱ προφῆται, καὶ διὰ τῆς πτήσεως τῆς περιστερᾶς ὡσάν διὰ δακτύλου νὰ καταστήσῃ εἰς πάντας γνωστὸν αὐτόν; Αὐτὸς λοιπὸν εἶναι ὁ λόγος διὰ τὸν ὅποιον προσήλθεν εἰς τὸ βάπτισμα. Ἀλλὰ καὶ δι' ἄλλην αἰτίαν, τὴν ὁποίαν ἀναφέρει ὁ Ἰῶς. Ποία λοιπὸν εἶναι αὕτη; Ὅταν ὁ Ἰωάννης εἶπεν, «Ἐγὼ κρείαν ἔκω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι, καὶ σὸ ἔρχη πρός **E** με;» αὐτὸς ἀπεκρίθη καὶ εἶπεν: «Ἄφεα ἄρα: οὕτω γὰρ πρέπει ἔσθ' ἡμῖν πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην» (Ματθ. 3, 14-15). Εἰ-

δες εὐγνωμοσύνην δούλου; Εἶδες ταπεινοφροσύνην Κυρίου; Καὶ τί σημαίνει τὸ, «Πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην»; Δικαιοσύνη νομοζέται ἢ τήρησις ὅλων τῶν ἐντολῶν, ὅπως θὲαν λέγῃ: «Ἦουν ἀμφοτέρως δικαιοσ πορευόμενοι ἐν ταῖς ἐντολαῖς τοῦ Κυρίου ἀμεμπτοί» (Αποκ. 1, 8). Ἐπειδὴ λοιπὸν ἔπρεπε ἴσθαι οἱ ἄνθρωποι νὰ τηρήσουν τὰς ἐντολάς ταύτας, ἀλλ' οὐδεὶς τὰς ἐτήρησεν ὅτε τὰς ἐφήρμωσεν, ἦλθεν ὁ Κύριος καὶ τὰς ἐτήρησεν.

4. Καὶ ποῖαν δικαιοσύνην ἐκπληρώνει, λέγει, μετὰ τὸ νὰ βαπτισθῆ; Μήπως ἦτο δικαιοσύνη τὸ ἐπιείσθη νὰ βαπτισθῆ ὑπὸ τοῦ προσφίτου; Καθὼς δαλαδὴ 373 **A** ἀπεβλήθη εἰς περιτομήν, καὶ προσέφερε θυσίαν, καὶ ἐτήρησε τὴν ἀργίαν τοῦ σαββάτου, καὶ συμμετάχων εἰς τὰς ἰουδαϊκὰς ἐορτὰς κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον προσέβαλε καὶ ταῦτα ποῦ ὑπελείπετο, δηλαδὴ ἐπέσθη νὰ βαπτισθῆ ὑπὸ τοῦ προσφίτου. Τὸ ὅτι ἦτο θέλημα Θεοῦ νὰ βαπτίζωνται τότε ἴσθαι, ἔκουσε τί λέγει ὁ Ἰωάννης, «**O** πνεύμας με βαπτίζειν ἐν ὕδατι» (Ἰω. 1, 33) καὶ ὁ Χριστὸς πάλιν, «Οἱ τελῶναι καὶ ὁ ἄλλος ἑδικαίωσαν τὸν Θεόν, βαπτισθέντες τὸ βάπτισμα Ἰωάννου» οἱ δὲ Φαρισαῖοι καὶ αἱ γραμματεῖς ἠθέτησαν τὴν δουλίην τοῦ Θεοῦ μὴ βαπτισθέντες ὑπ' αὐτοῦ» (Λουκ. 7, 29-30). Ἐὰν λοιπὸν ὁποτελεῖ δικαιοσύνην ἡ ὑπακοὴ εἰς τὸν Θεόν, καὶ ὁ Θεὸς ἔστειλε τὸν Ἰωάννην διὰ νὰ βαπτίσῃ τοὺς ἀνθρώπους, ὁ Χριστὸς ἐτήρησε καὶ αὐτὸ μαζὶ μετὰ ὅσα ἐπέβαλλει ὁ ἰουδαϊκὸς νόμος. Ἄν ὑποθέσωμεν λοιπὸν πῶς αἱ ἐντολαὶ τοῦ ἰουδαϊκοῦ νόμου ἀντιστοιχοῦν εἰς διακόσια δηνάρια. Τὸ κρέμα τοῦτο ἔπρεπε ἡμεῖς νὰ καταβάλωμεν. Δὲν τὸ καταβάλωμεν. Εἰμεθα ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ θανάτου ὡς ὑπεβήθησαν διὰ τὴν ἁμαρτίαν ταύτην. Ὅταν ἦλθεν ὁ Χριστὸς καὶ μὴς εὔρεν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ θανάτου, ἐπλήρωσε τὸ κρέμα, ἐξώφησε τὴν ἀπειλίαν καὶ ἠλευθέρωσε αὐτούς, ποῦ δὲν εἶχαν νὰ πληρῶσιν. Διὰ τοῦτο δὲν εἶπε: Πρέπει νὰ κἀμω τοῦτο κι ἐκεῖνο ἀλλὰ: «Πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην» (Ματθ. 3, 15). Πρέπει, ἐγὼ ὁ Κύριος, λέγει, ποῦ ἔκω νὰ πληρῶσω δι' ἐκείνους ποῦ δὲν ἔκουν. Αὕτη εἶναι ἡ **C** αἰτία τοῦ βαπτίσματος, διὰ νὰ καταστῆ φανερόν ὅτι ἐτήρησεν ὅλον τὸν νόμον, αὕτη εἶναι ἡ αἰτία καὶ ἡ ἄλλη ποῦ ἀνέφερε προηγουμένως. Διὰ τοῦτο καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα κατέβη ὡσάν περιστερᾶ. Διότι οὐο γίνεται καταλλαγὴ μετὰ τὸν Θεόν, ἐκεῖ ἐμφανίζεται καὶ περιστερᾶ. Καὶ πράγματι ἦλθε καὶ ἐκάθισεν ἐπ' αὐτὴν τὸν Νῶε φέρουσα κλάδον ἔλαιας ὡς σύμβολον τῆς φιλοφροσύνης τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἀναλλαγῆς ἐκ τοῦ κατακλισηοῦ. Καὶ τώρα ὑπὸ μορφὴν, ὅχι δὲ ἐν αἰσθητῇ περιστερᾷ (διότι ἡμεῖς ὀρθῶς νὰ γνωρίζωμεν ταῦτα) ἔρχεται τὸ ἅγιον Πνεῦ-

μα διὰ τὴν ἀναγγελίαν εἰς τὸν κόσμον τὴν εὐσπλαχνίαν τοῦ Θεοῦ, συγχρόνως δὲ τὴν διήλωση ὅτι πρέπει ὁ πνευματικὸς ἄνθρωπος νὰ εἶναι ἄπλος καὶ ἄκακος καὶ μακρὰν τῆς ἁμαρτίας, καθὼς λέγει καὶ ὁ Χριστὸς: «Ἐάν μὴ στραφῆτε καὶ γένηθε ὡς τὰ παιδιὰ, οὐ μὴ εἰσελθῆτε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν» (Ματθ. 18, 3). Ἐκεῖνη **Δ** λοιπὸν ἡ κωδὸς διὰ τὴν κατέπαυσεν ὁ κατακλυσμὸς ἐπιεικὲν ἐπὶ τῆς γῆς, ἐνῶ αὐτὴ μόλις ἐπέρσεν ἡ ὄρη τοῦ Θεοῦ ἀνελήφθη εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ εὐρίσκειται πῦρα εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ Πατρὸς τὸ ὄγγον καὶ ἀμόλυτον ἐκεῖνο σῶμα.

Ἐπειδὴ ὁμοῦ ἐνεθυμίσθη τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου εἶναι ἀνάγκη νὰ τελειώσῃ τὴν ὁμίαν μου, ἐφοῦ εἶπω καὶ ἄλλα σκεπτικὰ μὲ αὐτὸ. Γνωρίζω ὅτι πολλοὶ εἰς τὸν τόπον μας θὰ πλησιάσῃ τὴν πνευματικὴν καὶ τὴν τράπεζαν, ἐπειδὴ τοῦτο ἀποτελεῖ συνέθειαν τῆς ἐορτῆς. Θὰ ἐπρεπεν ὁμοῦ, καθὼς ἔκω εἶπω πολλὰς εἰς τὸ παρελθόν, νὰ μὴ προσέχωμεν τὰς ἐορτὰς διὰ τὴν πρόκειται νὰ κοινωνήσωμεν, ἀλλὰ νὰ καθορίζωμεν τὴν συνειδητὴν μας καὶ ἀκαλόπως νὰ προσεγγίζωμεν εἰς τὴν ἱερὰν **Ε** θύσαν. Διότι ὁ ἀσθεὴς καὶ ὁ ἁμαρτωλὸς σθε κατὰ τὴν διάσκεψιν τῆς ἐορτῆς θὰ ἠδύνατο νὰ κοινωνήσῃ τὸ ὄγγον καὶ τὴν ὁμίαν ἐκεῖνο σῶμα. Ἐνῶ ὁ καθαρὸς ἀπὸ ἁμαρτίας ποῦ ἐκαθαρίσθη ἐκ τούτων μὲ εὐλαβικὴν μετένοιαν καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν ἐορτῆς ἀλλὰ καὶ πάντοτε θὰ ἡμάρθῃ νὰ μετέχη τῶν θείων μυστηρίων καὶ νὰ ἀπολαμβάνῃ ἄξιως τῶν δωρεῶν τοῦ Θεοῦ. Ἐπειδὴ ὁμοῦ δὲν γνωρίζω πῶς ἔχει παραθεωρηθῆ ἀπὸ μεριστὰς, ἐνῶ εἶναι κατάφοροι ἁμαρτωλοὶ, διὰ τὸν ἴδον ὅτι ἐφθασεν ἡ ἐορτὴ, ὡπὼν νὰ τοὺς παρακινῇ ἡ ἡμέρα, λαμβάνουν μέρος εἰς τὰ ἱερὰ μυστήρια. **374** **Α** ποῦ ἀπαγορεύεται καὶ νὰ τὰ ἴδον ὅσοι εὐρίσκονται εἰς τὴν κατάστασιν αὐτῆν. Αὐτοὺς λοιπὸν ποῦ γνωρίζω διὰ παντὸς τρόπου θὰ ἐμποδίσω, τοὺς δὲ ἀγνώστους θὰ ἀφῶσιν εἰς τὴν προαίρεσιν τοῦ Θεοῦ, ποῦ γνωρίζει τὰ ἀπόρητα τῆς διανοίας τοῦ καθενός.

Τὸ ἁμάρτημα λοιπὸν ποῦ διαπράττεται ἐφ' ἑαυτῶν θὰ προσπαθῶσιν νὰ διαρθώσω ἡμέρον. Ποῖον λοιπὸν εἶναι τὸ ἁμάρτημα τοῦτο; Τὸ ὅτι δὲν προσέρχεσθε μὲ φόβον Θεοῦ, ἀλλὰ μὲ λακτισμοὺς καὶ κτύπους καὶ θυμὸς καὶ φωνὰς καὶ ὕβρεις καὶ σπουδαῖα τῶν πλησίων, πλημμυρισμένα ἀπὸ ταραχὴν. Αὐτὰ καὶ πολλὰς φορές τὰ ἄνεργα καὶ δὲν θὰ πείσω νὰ τὰ ἀναφέρω. Δὲν θέλετε τὴν συμφορὴν **Β** εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας, διὰ τὸν διερχεται τὴν ἀγορὰν κάποιοι κριτῆς στεφανωμένοι καὶ περιβεβλημένοι τὴν ἐπίσημον σπαρτήν, ἐνῶ σὸ χεῖρ τοῦ κρατεῖ τὴν ἐπίσημον ράβδον, τίση εἶναι ἡ τόξις. Ἐπειδὴ ὁ κληρὸς ἐφ' ἑαυτῶν νὰ κάμουν ἡσυχίαν καὶ

νὰ συμπεριφερθῶν κοσμίως; Πῶς λοιπὸν δὲν εἶναι παράλογον, ἐκεῖ ὅπου παρελαίνοι ὁ διάβολος νὰ γίνεταί τῶν ἡσυχία. ἐνῶ ἐκεῖ ποῦ προσκαλεῖται πλοῖον τοῦ ὁ Χριστοῦ νὰ ὑπάκη πολλὸς θόρυβος; Ἡσυχία εἰς τὴν ἀγορὰν, καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν φωναί; Γαλήνη εἰς τὰ πελάγη, καὶ εἰς τὸν λιμένα κύματα; Διατὶ προκαλεῖς θόρυβον, πῆς μου, ἄνθρωπε; Διατὶ θιάζεσαι; Μήπως σὲ πῆξει ἡ ἀνάγκη τῶν ἀσκολῶν σου; Ἰννορίζεις καλῶς, διὰ ἔχεις ἀσκολίας τὴν ὄραν ἐκεῖνην. Ἐνθυμίσαι καλῶς, διὰ εὐρίσκειται ἐπὶ τῆς **Σ** γῆς καὶ μεταῦ τῶν ἀνθρώπων; Καὶ πῶς δὲν ἀποδεικνύει τοῦτο λίθινον καρδίαν τὸ νὰ νομικῆ δὴλαδὴ κανεὶς διὰ εὐρίσκειται τὴν στήλην ἐκείνην ἐπὶ τῆς γῆς καὶ δὲν συγκαρτεῖ μετὰ τῶν ἀγγέλων. μετὰ τῶν ὁσίων καὶ ἀνεπέρπε ἐκείνην τὴν μυστικὴν ψαλμωδίαν, καὶ προσέφερε τὴν νεκρῆριον ὄδον εἰς τὸν Θεόν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς μὰς ἀνώμασεν ἀπεοὺς, λέγων: «Ὅποι τὸ πῦρον ἐκεῖ συναχθῶσιν καὶ οἱ αἰετοὶ» (Λουκ. 17, 37), διὰ νὰ ἀνοσθαίνωμεν εἰς τὸν οὐρανόν, διὰ νὰ πετύμεν ἐλαφρύτερον εἰς τὰ ὄψη μὲ τὰ πτερὰ τοῦ πνεύματος. Ἡμεῖς ὁμοῦ ὡς τὰ ἐρπετὰ σὺρθεθα ἐπὶ τῆς γῆς καὶ τρώγομεν κῆμα. Θέλετε νὰ σὺς εἶπω ποῦ ὄφειλεται ὁ θόρυβος καὶ αἱ φωναί; **Δ** εἰς τὸ ὅτι δὲν σὺς κλειόμεν τὰς θύρας καθ' ἑλπὴν τὴν διάρκειαν τῆς λειτουργίας, ἀλλ' ἐπιτρέπομεν πρὸ τῆς θείας εὐκαριστίας νὰ φεύγητε καὶ νὰ κατεθύνθητε πρὸς τὰς σέκας ὡς πρῶτος ποῦ ἀποδεικνύει πολλὴν καταφρόνησιν.

Τὶ κήρυξις ἀνθρώπου; Ἐνῶ ὁ Χριστὸς εἶναι παρὼν καὶ συμπαρίστανται ἀγγελοὶ, ἐνῶ ἐνώπιόν σου εἶναι ἡ φρικτὴ αὐτὴ τράπεζα καὶ οἱ ἀδελφοὶ σου συνεκίζουσιν νὰ μεταλαμβάνωμεν, σὺ τοὺς ἐγκαταλείπεις καὶ φεύγεις; Καὶ ἐν προσκλήσει εἰς δεξιῶν, καὶ κορτάσης πρῶτος, τολμῆς νὰ ἀναχωρήσῃς πρὸ τῶν φίλων ποῦ ἀκόμη δὲν ἔχουν τελειώσῃ; Ἐδῶ ὁμοῦ ποῦ τελώνται τὰ φρικτὰ μυστήρια τοῦ **Ε** Χριστοῦ καὶ ἐνῶ συνεχίζεται ἡ ἱεροιελεστία, ἐγκαταλείπεις τὰ πάντα εἰς τὴν μέσην καὶ ἀναχωρεῖς; Καὶ ποῦ συγκαρτεῖται ἕτοιμα πράγματα; Καὶ μὲ ποῖαν ἀπιλογοῖαν; Θέλετε νὰ σὺς εἶπω τίνας ἐργασίαν ἐπιτελοῦν, αὐτοὶ ποῦ ἀναχωροῦν πρὸ τοῦ τέλους τῆς θείας εὐκαριστίας, καὶ δὲν ἀναπέμπον εὐκαριστήριους ἔθνη εἰς τὸ τέλος τοῦ ἡμεῖνον. Ἰσως εἶναι πολλὸ θυμὸν, αὐτὸ ποῦ πρόκειται νὰ λεχθῆ, ἀλλ' εἶναι ἀνάγκη νὰ λεχθῆ ἕνεκα τῆς ἀβυσσοῦς τῶν παλῶν. Ὅταν ἔλαθε μέρος εἰς τὸ τελευταῖον ἡμεῖνον ὁ Ἰσθῶς, τὸ δεῖνον ποῦ ἔγινε κατὰ τὴν τελευταίαν ἐκείνην νύκτα ἐνῶ οἱ ἄλλοι ὄλοι **375** **Α** ἐκάθητο εἰς τὴν τράπεζαν, αὐτὸς ἐρηκῆθη πρῶτος καὶ ἔφαγεν. Ἐκεῖνον λοιπὸν μιμοῖνται καὶ αἱ τοῖ. ποῦ πρὸ τοῦ εἶ-

λους της θείας εὐχαριστίας ἀποχωρῶν, διότι ἐάν ἐκεῖνος δὲν ἔφρουγεν δὲν θὰ ἐγένετο προδότης· ἐάν δὲν ἐγκατέλειπε τοὺς συμμαθητὰς του, δὲν θὰ ἐκατεστρέφετο· ἐάν δὲν ἀπεχωρήκετο ἐκ τῆς παίρνης δὲν θὰ τὸν εὗρισκε μόνον ὁ λύκος καὶ δὲν θὰ τὸν κατέρωγεν· ἐάν δὲν ἀπεμακρύνετο ἐκ τοῦ ποιμένου δὲν θὰ κατεπαράσσετο ὑπὸ τῶν θηρίων. Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἐκεῖνος ἠκολούθησε τοὺς Ἰουδαίους, ἐνῶ αὐτοὶ ἀφοῦ μετὰ τοῦ Κυρίου ἠδύκαρτον τὸν Θεόν, ἔφυγον, βλέποντες ὅτι ἡ τελευταία μετὰ τὴν θείαν εὐχαριστίαν προσευχὴ γίνεται συμφώνως πρὸς τὸν τύπον ἐκείνης;

Καὶ ἰώρα, ἀγαπητοί μου, δε κατανοήσωμεν ταῦτα καὶ δε συλλογιζώμεθα με φόβον τὴν τιμωρίαν ποὺ ἐπιβάλλεται **B** διὰ τὸ ἀμάρτημα τοῦτο. Αὐτὸς σοὶ προσφέρει τὸ σῶμα του διὰ τὴν μεταλῶσιν καὶ σὺ οὐτε με λόγους τοῦ ἀνταποδίθεας τὴν σφειλὴν, οὔτε τὸν εὐχαριστεῖς δι' ὅσα ἔλαβες, ἀλλ' ὅταν ἀπολαμβάνῃς ὀλίγη τροφὴ προσεύχου μετὰ τὸ φαγεῖν, ὅταν θῆαι μετέχῃς εἰς πνευματικὴν τράπεζαν, ἀνωτέρου πάσης ὀρατικῆς καὶ ἀόρατου δημιουργίας, ἐνῶ εἶσαι ἄνθρωπος ἐξ εὐτελεσῆς φάσεως, δὲν ἐπιχειρεῖς νὰ εὐχαριστήσῃς με λέγουσ καὶ ἔργα; Αὐτὰ δὲν ἐξίξουν τὴν μεγαλύτεραν τιμωρίαν. Καὶ δὲν τὰ ἀνασφῆρα, οὔτε διὰ νὰ τὰ ἐπιδοκιμάζετε, οὔτε καὶ διὰ νὰ προκαλέητε θύρον καὶ νὰ κρουαζέτε, ἀλλὰ διὰ νὰ ἐνθυμεῖσθε τὰ λόγια αὐτὰ τὴν κατέλληλον σιγιμὴν καὶ νὰ ἐπιδεικνύετε τὴν ἀπαιτούμενην καλὴν διαγωγήν. Εἶναι καὶ λέγονται μυστήρια· καὶ ὅπου τελούνται μυστήρια ἀπαιτεῖται **C** ἡσυχία. Με πολλὴν λοιπὸν ἡσυχίαν, με πολλὴν τάξιν, με τὴν ἀπαιτούμενην ἐλάθειαν, δε λάθωμεν μέρος εἰς τὴν ἱερὴν ταῖτην θυσίαν διὰ νὰ κερδίσωμεν περισσώτερον ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ ἁγάπην, νὰ καθαρῶσωμεν τὴν ψυχὴν μας καὶ νὰ ὁλοκαύσωμεν τὰ αἰώνια ὀφθα. Καὶ εἶθε ὅλοι μας ταῦτα νὰ ἐπιτύχωμεν διὰ τῆς χάριτος καὶ τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὅποιον μετὰ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἀνήκει ἡ δόξα καὶ ἡ δόξα καὶ ἡ δόξα καὶ ἡ προσκύνησις πάντα καὶ πάντοτε, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΟΔΟΣΙΑΝ ΤΟΥ ΙΟΥΔΑ Α'

ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟ ΠΑΣΧΑ ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΝ ΤΩΝ ΜΕΤΗΤΗΡΩΣ ΚΑΙ ΚΙΣ ΤΟΥ ΟΤΙ ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΙΜΕΘΑ ΜΗΘΕΙΚΑΚΟΙ. ΕΒΕΘΩΝΗΘΗ ΒΑΤΑ ΤΗΝ ΑΓΙΑΝ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΝ ΠΕΝΗΤΗΝ.

1. Α. Εἶναι ἀνάγκη ἐν ὀλίγοις σήμερον νὰ ἀπευθυνῶ εἰς τὴν ἁγάπην σας καὶ νὰ εἰπω ὀλίγα, δε διότι οὐκ κουράζουσι τὰ πολλὰ. Ἄλλωστε δὲν εἶναι δυνατόν νὰ εὐρεθῆ ἄλλη πόλις, ποὺ νὰ ἐπιθυμῆ τόσο ζωηρῶς τὴν ἀκρόασιν λόγων με πνευματικὸν περιεχόμενον. Δὲν θὰ εἰπωμεν λοιπὸν ἕνεκα τούτου ὀλίγα, ἐπεὶ διστάζουσι δηλαδὴ νὰ οὐκ κουράσωμεν με πολλά, ἀλλ' ἐπεὶ εἶναι σοβαρὰ σήμερον ἡ αἰτία τῆς συντημίας, διότι βλέπω πολλοὺς πάντων πιστῶν νὰ ἐπειγόνται νὰ κοινωνήσωσι τῶν ἀκράντων μυστηρίων. Διὰ νὰ μὴ ἀπολέσωσι λοιπὸν οὔτε ἐκείνην, ἀλλ' οὔτε καὶ αὐτὴν τὴν τράπεζαν, εἶναι ἀνάγκη νὰ προσαρμόσωμεν ἀναλόγως καὶ τὴν πνευματικὴν μας προσφορὰν διὰ νὰ ἔχητε κέρδος καὶ **377 A** ἐκ τῶν δώσ καὶ ἐξ ἐκείνης ὀφθε λάβετε πνευματικὰ ἔφρακα καὶ ἐκ τῆς ἡμιλλας μου. Ἔτσι νὰ ἀναχωρήσητε, καὶ με φόβον καὶ τρόπον καὶ ἰσχύον ἐλάθειαν νὰ προσέλθητε εἰς τὴν ψοβερὰν καὶ φρικτὴν κοινωνίαν.

Σήμερον, ἀγαπητοί, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς παρεδόθη εἰς τοὺς Ἰουδαίους. Διότι τὴν ἑσπέραν ποὺ ἀκολούθησε τὴν παρέλαθον μαζί των καὶ ἔφυγον οἱ Ἰουδαῖοι. Μὴ γίνεσαι ὅμως σκυθρωπὸς ὅταν ἀκούῃς ὅτι παρεδόθη ὁ Ἰησοῦς, ἀλλὰ μάλλον σκυθρωπώσε καὶ κλαυσε πικρῶς δε διὰ τὸν μαρτυρηθέντα Ἰησοῦν, ἀλλὰ διὰ τὸν προδότην Ἰούδον. Διότι ἐκεῖνος με τὴν παράδοσιν του ἔσωσε τὸν κόσμον, ἐνῶ αὐτὸς διὰ τῆς προδοσίας του ἔκαυσε τὴν ψυχὴν του. Καὶ ἐκεῖνος μὲν ὄφρα παρεδόθη κήθηται ἐκ δεξῶν τοῦ Πατρὸς του εἰς τοὺς οὐρανοὺς, αὐτὸς δὲ ὄφρα ἐπρόδοσεν ἐδρίσκειται εἰς τὸν ἄδην **B** ἐν ἀνομοσῇ τῆς ἐπερχομένης τιμωρίας. Δι' αὐτὸν, λοιπὸν, κλαυσε καὶ στένοξε, δι' αὐτὸν κύσε πένθημα δάκρυα, ἐπεὶ καὶ ὁ Κύριός μας ἐδάκρυσε δι' αὐτόν. «Ἰδὼν γὰρ αὐτὸν λέγει ἐταράχθη καὶ εἶπεν· Εἰς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με» (Ἰω. 13, 21). Πόσον μεγάλη εἶναι ἡ ἐσοπλακνία τοῦ Κυρίου! Ἐκεῖνος ποὺ προδίδεται ὑποφέρει διὰ τὸν προδότην του. «Ἰδὼν γὰρ αὐτόν, ἐταράχθη λέγει καὶ εἶπεν· Εἰς ἐξ ἡμῶν παραδώσει με». Διὰ πῶσον λόγον ἐστενωχωρήθη; Διὰ νὰ δεῖξῃ συγχρόνως καὶ τὴν στοργὴν του καὶ νὰ μὴς διδάξῃ δε γενικίως εἶναι σωστὸ νὰ θρηνηῖμεν δε ἐκείνον ποὺ ὀ-

ποφέρει χωρίς αίτιαν. ἄλλ' ἑκείνου ποῦ κάμνει τὸ κακόν. **C** Διότι τοῦτο εἶναι κειρότερον ἀπὸ ἐκεῖνο, καὶ μᾶλλον ἐκεῖνο δὲν εἶναι κακόν, ἠδηλαδὴ ἰδὲν πῶς κάποιος κακόν, ἀλλὰ κακόν εἶναι νὰ διαπράξῃ κανεὶς τὸ κακόν. Διότι τὸ νὰ ὑποφέρωμεν ἀποτελεῖ αἴτιαν διὰ τὴν ἀπάθειαν τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, τὸ νὰ τὸ διαπράξωμεν ὅμως γίνεται αἴτια νὰ πῶμε εἰς τὴν κόλασιν καὶ νὰ τιμωρηθῶμεν. Διότι λέγει «Μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης, ὅτι αὐτῶν ἔστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν» (Ματθ. 5, 10). Βλέπετε πῶς τὸ νὰ ὑποφέρῃς ἔχει ὡς ἀποβῆν καὶ ἔπαυθον τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν; «Ἀκουσε καὶ κατὰ ποῖον τρόπον ἐπιφέρει τὴν τιμωρίαν καὶ τὴν κόλασιν ἡ κακὴ πράξις. Ὅταν ἠδηλαδὴ ὁ Παῦλος λέγει περὶ τῶν Ἰουδαίων, ὅτι «Τὸν Κύριον ἀπέκτειναν, καὶ τοὺς προφῆτας ἐδίωξαν» (Α' Θεσα. 2, 15), προσέθετε: «Ἐν τῷ τέλος ἔσται κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν» (Β' Κορ. 11, 16). Εἶδες πῶς κερδίζουν τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν αὐτοὶ ποῦ διώκονται καὶ πῶς ἐπισύρουν ἐπάνω τιν τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ αὐτοὶ ποῦ διώκουν; **D** Ἐλέχθησαν δὲ αὐτὰ τώρα διὰ τυχαίως, ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ ὀργαζώμεθα κατὰ τῶν ἐχθρῶν, μᾶλλον δὲ νὰ τοὺς λυπηθῶμεν νὰ θρηνηθῶμεν καὶ νὰ συμπάσχωμεν δι' αὐτούς· διότι ἐκεῖνοι εἶναι ποῦ ὑποφέρουν, ἠδηλαδὴ αὐτοὶ ποῦ μᾶς μισοῦν. Ἄν ἔτσι προετοιμαζώμεν τὴν ψυχὴν μας θὰ δυνηθῶμεν νὰ προσευχώμεθα καὶ δι' αὐτούς ἀκόμη. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἀκριβῶς σήμερον διὰ τετάρτην κατὰ σειρὴν ἡμέραν οἱ ἀδελφοὶ ἀναφερόμενοι εἰς τὴν προσευχὴν ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν διὰ νὰ καταστῇ μνημιώτερον τὸ ἀποτέλεσμα τῆς διδασκαλίας καὶ ἐπιβεβῆθαι διὰ τῆς συνεχοῦς προτροπῆς. Διὰ τοῦτο ἐπιμένω εἰς τοὺς λόγους διὰ νὰ κάμω νὰ ὑποκινηθῇ τὸ ἀπόστημα τῆς ὀργῆς καὶ νὰ κατέλθῃ ὁ πυρετός, ὥστε νὰ εἶναι ἀπηλλαγμένος ὁσῆς ἐκεῖνος ποῦ προσέρχεται νὰ προσευχηθῇ. Διότι καὶ ὁ Χριστὸς ἔχει μόνον ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν συνεβούλευσε ταῦτα, ἀλλὰ καὶ δι' ἡμᾶς ποῦ συγκιροῦμεν τὰ ἁμαρτήματα ἐκείνων. Διότι περισσότερο λαμβάνεις ἐξ ἡμῶν βίβεις ὅταν συγκιρῆς εἰς τὸν ἐχθρὸν σου ἢ τὴν ὀργὴν. Θὰ διερωτῶ ὅμως κανεὶς πῶς λαμβάνω περιπόνητα; Ἐάν συγκιρῆς εἰς τὸν ἐχθρὸν σου τὰ ἁμαρτήματά του, ποῦ συγκιροῦνται τὰ ἐναντι τοῦ Κυρίου ποροπατήματά σου. Ἐκεῖνα εἶναι ἀθεράπευτα καὶ ἀσυκώρητα. **278 A** ἐνῶ αὐτὰ παρέκταν πολλές ἐλπίδας παρηγορίας καὶ συγγνώμης. Ἀκουσε ἐπὶ παραδείγματι τὸν Ἡλὶ ποῦ ἔλεγεν εἰς τοὺς υἱούς του: «Ἐάν ἁμαρτάνω ἁμαρτίαν ἀνθρώπου εἰς ἀνθρώπου, καὶ προσέξονται περὶ αὐτοῦ ἔάν δὲ εἰς Θεὸν ἁμαρτή, ἧς προσέξεται περὶ αὐτοῦ;» (Α' Βασ. 2, 25). Συνεπῶς ἐκεῖνο τὸ πρῶτον οὔτε διὰ τῆς προσευχῆς θεραπεύεται

εὐκόλως. Διὰ τῆς προσευχῆς λοιπὸν δὲν θεραπεύεται, ἀλλὰ διὰ τῆς συγκιρῆσεως τῶν ἁμαρτιῶν τοῦ πλησίον ἐξαφανίζεται. Διὰ τοῦτο ὁ Χριστὸς τὰς πρὸς τὸν Θεὸν ἁμαρτίας ἀνόμισε μύρια τάλαντα, ἐνῶ τὰς πρὸς τὸν πλησίον ἑκατὸν δηνάρια. Χάρισε λοιπὸν ἑκατὸν δηνάρια, διὰ νὰ σοῦ χαρισθῶν μύρια τάλαντα.

2. Ἄλλ' ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν προσευχὴν ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν ἀρκετὰ εἴπαμεν. Καὶ ἐάν νομίζητε ὅτι πρέπει, **B** ὡς ἀνανέλωμεν εἰς τὴν περὶ τῆς προδοσίας ἀμύλιαν καὶ ὡς ἴδωμεν πῶς παρεδόθη ὁ Κύριός μας εἰς τοὺς Ἰουδαίους. «Τότε πορευθεὶς εἰς τὴν δάβεκα, Ἰαθάβας ὁ λεγόμενος Ἰσκαριώτης, πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς εἶπε: Τί θέλετέ μοι δοῦναι, καὶ ἔμην παραδώσω αὐτόν;» (Ματθ. 26, 14-15). Καὶ φαίνεται, ὅτι οἱ λόγοι εἶναι σαφεῖς καὶ τίποτε ἄλλο δὲν ὑπονοοῦν. Ἄν ὅμως κάποιος ἐξέτιση ἐπισταρμένως μίαν πρὸς μίαν τὰς λέξεις, θὰ διαπιστώσῃ πολλὰ οὐσιώδη καὶ πολὺ βάθος εἰς τὰ νοήματα. Κατ' ἀρκὰς ὁ κωρὸς. Διότι δὲν τὸν ἀναφέρει τυχαίως ὁ εὐαγγελιστὴς. Ἐπειδὴ δὲν εἶπεν ἁπλῶς «πορευθεὶς» ἀλλὰ προσέθεσε τὸ «Τότε πορευθεὶς». «Τότε;» Πῶς μου, πότε; καὶ διὰ ποῖον λόγον ἐπισταρμένως τὸν κρὸνον; τί θέλει νὰ μοῦ **C** διδάξῃ; διότι τὸ «Τότε» δὲν λέγεται τυχαίως, ἐπειδὴ πράγματι ὁμιλεῖ κατόπιν φωνισμοῦ τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ δὲν ὁμιλεῖ ἁπλῶς καὶ τυχαίως. Τί σημαίνει λοιπὸν τὸ «Τότε;». Πρὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης, πρὸ τῆς ὥρας αὐτῆς, ἐπληρώσε μία πόρνη, ποῦ ἐκράτει δοχεῖον ἐξ ἀλαβάστρου πλήρες μύρου καὶ τὸ ἔχυσεν ἅλο εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ Κυρίου. Ἐπέθεξε ἰδιαιτέραν περιποίησιν, πολλὴν πίστην, πολλὴν ὑποκοὴν καὶ εὐλόγησιν. Ἦλλαξε ζωὴν καὶ ἔγινε καλύτερα καὶ φρονιμώτερα. Καὶ ἀκριβῶς ὅταν ἡ πόρνη μετενόη, ὅταν κατοικήσῃ τὸν Κύριον, τότε ἐπρόδιδε τὸν διδασκαλὸν ὁ μαθητὴς. Διὰ τοῦτο εἶπε: «Τότε», διὰ νὰ μὴ κατηγορήσῃ δι' ἄδυναμίαν **D** τὸν διδασκαλὸν, ὅταν ἔδωκε τὸν μαθητὴν του νὰ τὸν προδίδῃ. Διότι ποῦ μεγάλη ἦταν ἡ δύναμις τοῦ διδασκαλοῦ, ὥστε νὰ πείθῃ νὰ τὸν ἀκολουθῶν ἀκόμη καὶ πόρνοι.

Θὰ ἔλεγεν ὅμως κάποιος, διαπὶ λοιπὸν δὲν ἐπέτυχε νὰ κερδίσῃ τὸν μαθητὴν του, αὐτὸς ποῦ εἶχε τὴν δύναμιν νὰ μετατρέψῃ τὰς πόρναις καὶ νὰ τὰς κάμῃ νὰ τὸν ἀκολουθοῦν; Εἶχε τὴν δύναμιν νὰ κερδίσῃ τὸν μαθητὴν, ἀλλὰ δὲν ἐπέθυρε νὰ τὸν μεταβάλλῃ ἀναγκαστικῶς εἰς καλόν, οὔτε θύοις νὰ τὸν προσελκύσῃ πλησίον του. «Τότε πορευθεὶς». Καὶ τὸ «πορευθεὶς» αὐτὸ δὲν σπερτεῖται κάποιας σημασίας. Διότι δὲν ἐκλήθη ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων, οὔτε ὑπεκρέμαθῃ ἢ ἠναγκάσθη, ἀλλ' ὁ ἴσος ὡς ἑαυτοῦ του καὶ εὐεχθέτως ἐγέννησε τὴν πονηρὰν οὐκ-εἶναι καὶ ἐδῶκε τὴν ἀπόφασιν αὐτῆν, χωρὶς νὰ ἐκρὴ κανένα

σύμβουλον εἰς τὸ πονηρὸν αὐτὸ ἔργον του. «Τότε πορευθεὶς εἰς τῶν δώδεκα». Τί σημαίνει, «εἰς τῶν δώδεκα»; Καὶ τοῦτο ἀποδεικνύει διὰ τῆς ἐκφράσεως «εἰς τῶν δώδεκα» διηγερούμενος μεγάλη κατ' αὐτοῦ κατηγορία. Διότι εἶπεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἄλλους μαθητὰς ἑβδομήκοντα Β συνολικῶς. Ἄλλ' ἐκείνοι ἐβράσαντο εἰς δευτέρην θέσιν, καὶ δὲν ἀπελάμβανον τῆς τιμῆς, οὗτε εἶχαν τὸσην μετὰ τοῦ διδασκάλου ἀκεκρίτητα, οὗτε ἐγνώριζαν τὸσον τὰ μυστικὰ του καθὼς οἱ δώδεκα. Αὐτοὶ μάλιστα ἦσαν οἱ ἐκλεκτοὶ καὶ ἀπετέλειον τὰ γνωστότερα πρόσωπα τοῦ θαυλικοῦ περιβάλλοντος αὐτῆς ἡτοῦ ἢ περὶ τὸν διδασκαλὸν ὅρας καὶ ἐξ αὐτῆς ἐξεπέδησεν ὁ Ἰουδᾶς. Διὰ τὴν ῥῆσιν, λοιπόν, διηγεῖται ἀπλῶς κάποιος μαθητῆς τὸν ἐπρόδωκεν, ἄλλ' εἰς ἐκ τῶν ἐκλεκτῶν του, διὰ τοῦτο λέγει «εἰς τῶν 279 Α δώδεκα». Καὶ δὲν ἐντρέπεται ὁ Ματθαῖος ποῦ τὰ ἔγραψεν αὐτὰ. Ἀλλὰ διὰ ποῖον λόγον νὰ ἐντραπῆ; Διὰ τὴν πληροφορηθῆς, διηγεῖται παντοῦ εἰς τὰς Γραφὰς λέγονται τὰ πάντα καὶ δὲν ἀποκρίπτεται τίποτε, ἀκόμη καὶ αὐτὰ ποῦ θεωροῦνται ἀξιοκατάκριτα. Διότι αὐτὰ ποῦ φαίνονται πῶς εἶναι ἀξιοκατάκριτα, αὐτὰ ἀποδεικνύουν τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου. Ὅτι δηλαδὴ προσέφερε τόσα πολλὰ ἀγαθὰ εἰς τὸν προδότην, τὸν ληστήν, τὸν κλέπτην καὶ συνέκλιε μέχρι τὴν τελευταίαν ὥραν νὰ τὸν ἔχη κοντὰ του. Διότι καὶ τὸν ἐνομιθεῖται καὶ τὸν συνεβούλευε καὶ τὸν ἐφρόντιζε διὰ παντὸς τρόπου. Ἄν δὲ ἐκεῖνος δὲν ἐπρόσεκε, δὲν πταίει ὁ Κύριος. Μάρτυς Β ἡ πόρνη. Αὐτὴ ἡ ὁποία δοῦθη, ἐπειδὴ ἐπρόσεξε. Μὴ λοιπὸν ἀπελιπίκεται θλιπῶν τὴν πόρνην καὶ μὴ ἐνδουσιάζεσαι προσέκων τὸν Ἰουδᾶν. Διότι καὶ τὰ δύο αὐτὰ εἶναι ἀλήθεια, καὶ τὸ θάρρος καὶ ἡ ἀπόγνωση, διότι τὸ μὲν θάρρος κἀμνεὶ νὰ πῆσιν αὐτὸν ποῦ ἴστανται ὀρθῶς ἢ δὲ ἀπόγνωσης ἐμποδίζει νὰ ὀρθωθῆι αὐτός, ποῦ ἔχει πέσει. Διὰ τοῦτο ὁ Παῦλος συνεβούλευε διὰ τῶν λόγων του: «Ὁ δοκῶν ἐπιτάγειν, βλέπω μὴ πῆσιν» (Α' Κορ. 10, 12). Ἐκείνους τὰ παραδείγματα καὶ τῶν δύο πῶς δηλαδὴ ἔπρεσον ὁ μαθητῆς ποῦ ἐνόμιζε πῶς ἴσταντο ὀρθῶς, καὶ κατὰ ποῖον ἐρηκίθη ἡ πόρνη, ποῦ εἶπε πέσει. Ἡ σκέψις μας εὐκόλως παρασύρεται καὶ ἡ θέλησις μας εἶναι εὐμεταβλήτως. Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ διασφαλίζωμεν καὶ ἀκυρώνωμεν ἀπὸ παντοῦ τοὺς ἑαυτοὺς μας.

«Τότε πορευθεὶς εἰς τῶν C δώδεκα, Ἰουδᾶς Ἰσκαριώτης». Βλέπετε ἀπὸ ποῖον ὄμιλον ἀπερκομένη; Βλέπετε ποῖαν διδασκαλίαν περιεφρόνησε; βλέπετε πῶσον μεγάλο κακὸν εἶναι ἡ ἀδιαφορία καὶ ἡ ἀμέλεια; Ἰουδᾶς ὁ λεγόμενος Ἰσκαριώτης. Διὰ τοῦτο ἐπενόμιζε τὸν ἴσον καταγωγῆς του; Ἐὰ προετίμων νὰ μὴ τὸν ἐγνώριζα! «Ἰουδᾶς ὁ λεγόμενος Ἰσκαριώτης». Διὰ ποῖον λόγον ἀναφέρει τὴν πατρίδα

του; Ὑπῆρχε καὶ ἄλλος Ἰουδᾶς ὁ ὀνομαζόμενος ζηλωτῆς. Διὰ τὴν μὴ γίνῃ κάποιος λάθος ἐξ αἰτίας τῆς ὁμοιότητος, δέκρινεν αὐτὸν ἀπ' ἐκείνου, καὶ ἐκείνον μὲν ἐκ τοῦ προτερήματος του ὠνόμασεν, Ἰουδᾶν ζηλωτῆν, αὐτὸν δὲ μὲν τὸν ἰσοκαριώτην ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἁμαρτίας του· διότι δὲν εἶπεν ὁ Ἰουδᾶς ὁ προδότης, Ἄν καὶ ἔπρεπε, καθὼς ἐκείνον ἐκαρτερήσεν ἐκ τοῦ προτερήματος, ἔτσι καὶ αὐτὸν ἐκ τοῦ ἀμνηστῆτος νὰ κατονομάσῃ καὶ νὰ εἴπῃ Ἰουδᾶς ὁ προδότης. Διὰ τὴν οὐκ ἀποδοκιμασίαν ὅμως εἰς τὸ νὰ ἔκρη τὴν γλῶσσαν σου καθαρὸν πῶς κατηγορεῖς, λοιπὸν καὶ τὸν ἴσον τὸν προδότην. Λέγει λοιπὸν «Πορευθεὶς εἰς τῶν δώδεκα, Ἰουδᾶς Ἰσκαριώτης, πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς, εἶπεν αὐτοῖς: «Τί μοι θέλετε δοῦναι, κἀγὼ ἔμην παραδώσω αὐτόν;» Ὡς πῶσον θραυπερὰ ἦτο ἡ φωνὴ ἐκείνη! Καὶ πῶς ἐξήλαθεν ἐκ τοῦ στόματος; πῶς ἐκίνησε τὴν γλῶσσαν; πῶς δὲν ἐνέκρυψε δλον τὸ σῶμα; πῶς δὲν ἐσάλευε τὸ λογικόν;

3. B «Τί θέλετέ μοι δοῦναι, κἀγὼ ἔμην παραδώσω αὐτόν;» Πῶς μοι, αὐτὰ σοῦ ἔμαθεν ὁ Χριστός; Δι' αὐτὸν τὸν λόγον δὲν ἔλεγε, «Μὴ κτήσασθε χρυσόν, μηδὲ ἀργυρὸν, μηδὲ χαλκόν εἰς τὰς ζώνας ὑμῶν» (Ματθ. 10, 9), διὰ τὴν κατασεύχῃ ἐκ τῶν προτέρων τὴν φιλαργυρίαν σου; Αὐτὰ δὲν σοῦ συνεβούλευε διαρκῶς καὶ δὲν σοῦ ἔλεγε συγχρόνως; «Ἐάν τις σὲ ραδίση εἰς τὴν δεξιὴν σιαγόνα, στρέψον αὐτὴν καὶ τὴν ἀλλήν»; (Ματθ. 5, 39). «Τί θέλετέ μοι δοῦναι, κἀγὼ ἔμην παραδώσω αὐτόν;» (Ματθ. 25, 15). Ὡς πῶσον ἀναλογισαί! Πῶς μοι, διὰ ποῖον λόγον; Ποῖαν μικρὰν ἢ μεγάλην ἔχεις αἰτίαν καὶ παραδίδεις τὸν διδάσκαλον; Ἐπειδὴ σοῦ ἔδωκε τὴν ἐξουσίαν νὰ ὑποτάσῃς τὰ 380 Α κακὰ πνεύματα; Ἐπειδὴ σὲ κατέστησε ἰκανὸν νὰ θεραπεύῃς ἀσθενείας, νὰ καθάρῃς ἐκ τῆς λέπρας; Νὰ ἀνίστας νεκρούς; Ἐπειδὴ σὲ ἀπελύτρωσεν ἐκ τῆς τυραννίδος τοῦ θανάτου; Ἄντι ὅλων αὐτῶν τῶν εὐεργεσιῶν τὸν ἀντιμέτωπος διὰ τοῦ «Τί θέλετέ μοι δοῦναι, κἀγὼ ἔμην παραδώσω αὐτόν;» Ὡς πῶσον ἀναλογισαί, ἀλλὰ μᾶλλον πῶς φιλαργυρία! Διότι αὐτὴ ἐγέννησεν ὄλα τὰ κακὰ: αὐτὴ τὴν ἐπεθύμησε καὶ ἐπρόσεξε τὸν διδάσκαλον. Ἐπειδὴ τέτοια εἶναι ἐκείνη ἡ κακὴ αἰτία, μεθῆι κειρότερον τοῦ δαίμονος τῆς ψυχῆς ποῦ ἀικραλοῦται καὶ τὰς κἀμνεὶ νὰ ἀδιαφοροῦν δι' ὄλα καὶ διὰ τὸν ἑαυτὸν τοῦ καὶ τῶν πλησίον καὶ διὰ τοὺς φυσικοὺς νόμους, καὶ τῶς καθιστᾷ ἱελλὰς καὶ παράφρονας. Βλέπετε πῶσον αὐτὴ ἀπερκομένη ἐκ Β τῆς ψυχῆς τοῦ Ἰουδᾶ, τὴν συναναστροφῆν, τὰς καλὰς συνηθείας, τὴν συμμετοκῆν εἰς τὴν κοινὴν γράψαν, τὸ θαῦμα, τὴν διδασκαλίαν, τὰς συμπουλὰς, τὸς νοσηθείας. Ὅλα αὐτὰ τὰ ἔρασαν τότε εἰς τὴν λήθην ἢ φιλαργυρία. Διὰ τοῦ-

το εὐλόγιος ὁ Παῦλος ἔλεγεν, ὅτι «Ῥα πάντων τῶν κακῶν ἐστὶν ἡ φιλαργυρία» (Α΄ Τιμ. 6. 10). «Τι θέλετέ μοι δοῦναι, κἀγὼ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν. Πολλὴ ἡ οὐκλήροτης τῶν λόγων. Προδίδεις, πές μου, τὸν κυρίαρχον τῶν πάντων, τὸν ἐξουσιαστὴν τῶν δαιμόνων, αὐτὸν ποῦ διατάσσει τὴν θάλασσαν καὶ εἶναι ὁ Κύριος πάντων τῶν ἐνὸς τῆς φύσεως ὑπαρκόντων; Διὰ τὴν περιοριστὴν λαοπὴν τὴν σαληρότητα, καὶ διὰ τὴν ἀποδεικτὴν ὅτι ἐὰν δὲν ἤθελε, δὲν θὰ παρεδίδετο, ἄκουσε εἰ κἀναι. Ἀκριβῶς κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς προδοσίας, ὅταν ἦλθεν ἐναντίον του με Εὐλα, λαμπάδας καὶ πυροσῶς, τοὺς λέγει: «Τίνα C ζητεῖτε;» (Ύμ. 18. 4); μάλα τὰ δὲν ἐγνώριζαν, ποῖον ἐπρόκειτο νὰ παραδώσῃ. Τόσον πολὺ ἑστερείτο τὴν δυνάμειος ὁ Ἰούδας διὰ τὴν τὴν παραδῶσιν ὥστε δὲν ἐβλεπεν αὐτὸν ποῦ ἐπρόκειτο νὰ παραδώσῃ, ἐνῶ ἦτο παρὼν, καὶ ὅλα αὐτὸ ἐν μέσῳ ἴσων λαμπάδων καὶ ἰσῆς φωτακυσίας. Ἐπειδὴ ὑπενῆρθη καὶ ταῦτα ὁ εὐαγγελιστὴς διὰ τῶν λόγων εἶχαν λαμπάδας καὶ πυροσῶς καὶ δὲν τὸν ἐβλεπαν. Κάθε ἡμέραν δὲ τοῦ ὑπενῆρθε ἐπρόκειτο καὶ διὰ τῶν λόγων καὶ τοῦ ὑπεδείκνυε ὅτι δὲν θὰ ἠμπορῆσεν τὸν παραδῶσιν κρυφίως. Καὶ δὲν τὸν ἤλεγε οὔτε ἐνώπιον ἄλλων διὰ τὴν μὴ τὸν κάμῃ ἀναιδέστερον, οὔτε ἀπεσκόπευε τὰ σφάλματά του, διὰ τὴν τὴν νομίμῃ ὅτι περνοῖν ἀπαράρητα καὶ ἐπιχείρησιν ὑπόθεσις τὴν προδοσίαν, ἀλλὰ διαρκῶς ἔλεγεν: **D** «Εἰς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με» ἀλλ' ὅμως δὲν τὸν ἀπεκάλυψε.

Πολλὰ εἶπε καὶ διὰ τὴν κόλασιν, πολλὰ καὶ διὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν καὶ ἐπέδειξε τὴν δυνάμιν του καὶ ἐπὶ τῶν δύο, τὴν δυνάμιν εἰς τὸ νὰ τιμῶν αὐτοὺς ποῦ ἁμαρτάνουν καὶ τὴν δυνάμιν εἰς τὸ νὰ τιμῶν ὅσους πράττουν τὴν ἀρετὴν. Ἀλλὰ ἐκεῖνος ὅλα αὐτὰ τὰ περιεφρόνησε, ὁ Θεὸς ὅμως δὲν τὸν ἀνεκάλεσε θιασῶς εἰς τὴν θέσιν του. Ἐπειδὴ λοιπὸν μᾶς ἐδημιούργησεν ἑλευθέρους εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν κακῶν ἢ ἐναρτέων πράξεων, ἐπιθυμεῖ νὰ εἴρηθε κατὰ μὴ τὴν θέλησιν μας. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἐὰν δὲν θέλωμεν, δὲν μᾶς πείζει αὐτὴ μᾶς ἀναγκάζει. Ἐπειδὴ αὐτὸς ποῦ γίνονται διὰ τῆς θείας ἐνάρετος, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι ἐνάρετος. Ἀφοῦ λοιπὸν **E** καὶ ἐκεῖνος ἦτο ἐλεύθερος νὰ ἐκλέξῃ καὶ ἦτο εἰς θέσιν νὰ μὴ ὑποστῆ θίαν διὰ τὴν κλίση πρὸς τὴν φιλαργυρίαν, δι' αὐτὸ ἐτυφώθη ἡ διάνοιός του, ἐπρόδωσε τὴν σωτηρίαν του καὶ εἶπε: «Τι θέλετέ μοι δοῦναι, κἀγὼ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν.» Ἐπεκρίναν λοιπὸν τὴν διανοητικὴν του τύφλωσιν καὶ τὴν ἀνοσιβίστιαν, ὁ εὐαγγελιστὴς λέγει τὴν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ἔκαμαν τὴν ἔραδον διὰ τὴν τὸν ὑλλοθῆσαν, εἰρρίσκετο πλοσίον των ὁ Ἰούδας, ἐκεῖνος ποῦ εἶπε: «Τι θέλετέ μοι δοῦναι, κἀγὼ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν;»

Καὶ οὐκ ἴσως ἐκ τούτου εἶναι δυνατόν νὰ ἴδωμεν τὴν δυνάμιν τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ὅτι μόλις ἀπλῶς ὑψώθησεν **31** Ἄ ἀπεμακρύνθησαν καὶ ἔπεσαν κάτω. Ἐπειδὴ δὲ οὔτε ἔτι ἐσταμάτησαν τὸ ἐπαίσχυτον ἔργον των, παραδίδεται ἀμέσως ὡς νὰ ἔλεγεν: Ἐγὼ ἐπέτελεσα τὸ καθήκον μου, ἀπεκάλυψα τὴν δυνάμιν μου, καὶ ἀπέδειξα ὅτι ἐπαίρειτε πράγματα ἀκατόρθωτα. Ἠθέλησα νὰ περιορίσω τὴν κακίαν σας, ἀλλ' ἐπειδὴ οὐκ ἐδὲν ἠθέλησατε καὶ ἐπέμεινε εἰς τὴν παραφροσύνην σας, παραδίδομαι λοιπὸν.

Ἀνέφερα δὲ αὐτὰ, διὰ τὴν μὴ κατηγορήσουσαν μερικὰ τὸν Χριστὸν, καὶ εἶπον: διὰ τὴν δὲν μετέτρεψε τὸν Ἰούδα; διὰ τὴν δὲν τὸν ἔκαμε σῶφρονον καὶ συνετὸν. Πῶς ὅμως θὰ ἔπρεπε νὰ τὸν συνετίσῃ; διὰ τῆς θείας ἢ διὰ τῆς ἐλευθέρως ἐπιθυμίας ἐκείνου; Ἄν μὲν διὰ τῆς θείας, **B** οὔτε ἔτι ἐπρόκειτο νὰ γίνῃ καλῆτερος, ἀπὸ οὐδὲς δυνατόν νὰ γίνῃ ἀγαθὸς διὰ τῆς θείας. Ἄν ὅμως διὰ τῆς ἐλευθέρως ἐπιθυμίας καὶ ἐκλογῆς, τοῦ προσέφερον ὁ Κύριος καὶ πού θὰ εἶχε τὴν δυνάμιν νὰ διαρθώσῃ τὴν θέλησιν καὶ τὴν ἐκλογὴν. Ἀφοῦ ὅμως δὲν ἠθέλησε νὰ δεχθῆ τὸ φάρμακον, δὲν πταίει ὁ ἰατρός, ἀλλ' ὁ ἴσος ποῦ ἀπέκρουσε τὴν θεραπείαν. Βλέπε λοιπὸν πόσα ἔκαμε διὰ τὸν τὴν κερδίαν καὶ τὸν τὴν διασώσῃ. Τοῦ ἐδίδασκεν ὅλα τὰ περιεχόμενα τῆς πίστεως δι' ἔργων καὶ λόγων, τὸν κατέστησεν ἀνώτερον τῶν δαιμόνων, τὸν προητοίμασε διὰ τὴν ἐπιτέλεσιν πολλὰ θαύματα, τὸν ἐφόδισε **C** διὰ τῆς ἀπειλῆς τῆς κολάσεως καὶ τὸν προέτρεψε διὰ τῶν ἐπαγγελῶν τῆς οὐρανοῦ βασιλείας. Διαρκῶς ἐπέκρινε τὰς ἐνοβόλους ἐπιθυμίας του, ἀλλὰ ἀπέφευγε διμυσίως. Ἐνίψε τοὺς πόδας του μετὰ τῶν ἄλλων μαθητῶν καὶ μετ' αὐτοῦ συνέπραγεν τὴν κακὴν τράπεζαν. Τίποτε δὲν παρέλειψεν, οὔτε μικρὸν οὔτε μεγάλον, ἀλλ' ἐκεῖνος παρέμεινε ἐθελουσίως ἀδιάρθετος. Καὶ διὰ τὴν πληροφωρηθῆς διὰ ἐνῶ ἡδύνατο νὰ μετανοήσῃ δὲν ἠθέλησεν, ἀλλὰ ὅλα ἔγιναν ἐνεκα τῆς ἀδιοφορίας του, ἄκουσε. Ἀφοῦ δηλοῦν τὸν παρέδωκε, ἐπέταξε τὰ τρία κοντὰ ἀργύρια, καὶ εἶπεν: «Ἡμῶν τὸν παραδοῦν αἶμα δίκαιον.» Τί ἔγινεν; Ὅταν τὸν εἶδες νὰ θαυματουργῆ, δὲν ἔλεγε: «Ἡμῶν τὸν παραδοῦν αἶμα ἀθέλον.» ἀλλὰ: «Τι **D** θέλετέ μοι δοῦναι, κἀγὼ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν;» Ἀφοῦ δὲ ἐπρόκειτο εἰς τὸ κακὸν καὶ ἡ προδοσία εἶκεν ἐπιτελεσθῆναι ἢ ἁμαρτία συνετελεσθῆναι, τότε ἀντελήφθη τὴν ἁμαρτίαν.

Τὴν διδασκόμεθα λοιπὸν ἐκ τούτου; Ὅτι ὅταν μὲν ἀδιοφορῶμεν, οὐδὲως μᾶς ὑφελῶν αἱ συμβουλαί, ὅταν ὅμως δεκτικώμεν ἐπιτελεσθῶν δυνάμει καὶ μόνον μᾶς νὰ ἀφηνειώθωμεν. Διὰ καὶ αὐτὸς ὅταν μὲν τὸν συνεβούλευσε ὁ δεδῶκεν, δὲν ἐπρόσκειτο, ὅταν ὅμως δὲν ὑπῆρχε κοντὴ διὰ τὴν

συμβουλεύσει, ἐναντιώθηεν ἢ συνειδήσει του, καὶ ἐνῷ δὲν ὑπῆρχε διδάσκαλος μεταστράφη καὶ κατεδάκασε τὸ ἐγκείμενόν του, καὶ ἔφηνε τὰ τριάκοντα ἀργύρια, «Τὶ θέλετέ μοι δοῦναι, κἀγὼ ὑμῖν παραδώσω Ἐ αὐτόν; Καὶ ἔστησαν» λέγει ἐπιπρὶ τριάκοντα ἀργύρια. Τοῦ ἐπλήρωσαν τὴν ἄξιαν τοῦ αἰματος ποῦ ἦτο ὑπεράνω πάσης ἀξίας. Διὰ τὴν ἰουδαίαν λαμβάνει τριάκοντα ἀργύρια. Ὁ Χριστὸς ἦλθε διὰ νὰ κῆρη δωρεάν τὸ αἷμα του χάριν εἰς σωτηρίας τοῦ κόσμου, αἷμα διὰ τὸ ποῖον οὐ ἔρχεται εἰς συμφωνίας καὶ ἀισχύρας συναλλαγῆς. Διὰ τὴν ποία συναλλαγή δὲ ἤδοντο νὰ εἶναι ἀσικροτέρα ἀπὸ αὐτήν.

4. «Τότε προσήλθον οἱ μαθηταί. Τότε πάτε. Ὅταν ἐπραγματοποιήθησαν αὐτὰ, ἔσαν εἰς προκλήσει ἢ προσδοσί, ἔσαν ἔκαστος τὴν ψυχὴν του ὁ Ἰουδαίος, «Προσήλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ λέγοντες. Ποῦ θέλεις ἐτοιμασμέν σοι φαγεῖν τὸ Πάσχα;» (Ματθ. 26, 17-19). Ἐβλεπε μαθητὴν; εἶπε μαθητάς. Ἐκεῖνος ³⁸² Α προδίκε τὸν Κύριον. αὐτοὶ ἐνδιαφέρονται διὰ τὸ Πάσχα. Ἐκεῖνος ἐρχεται εἰς συμφωνίας, αὐτοὶ ἐτοιμάζονται διὰ νὰ περιποιηθῶν τὸν διδάσκαλον. Κι ἐκεῖνος κι αὐτοὶ ἀπέφρασαν τὰ ἴδια θαύματα, τὴν ἴδιαν διδασκαλίαν, τὴν ἴδιαν ἐξουσίαν. Ἀπὸ ποῦ προσήλθον ἢ μεταβολή; Ἀπὸ τὴν ψυχικὴν διάθεσιν. Αὐτὴ εἰς κάθε τόπον εἶναι αἰτία ἄλων τῶν καλῶν καὶ τῶν κακῶν. «Ποῦ θέλεις ἐτοιμασμέν σοι φαγεῖν τὸ Πάσχα;» Τὸ θράθυ ἐκεῖνο ἦτο ἡ παραμονή. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Κύριος δὲν εἶχε οἰκίαν, διὰ τοῦτο οἱ μαθηταὶ τοῦ λέγουν. «Ποῦ θέλεις ἐτοιμασμέν σοι φαγεῖν τὸ Πάσχα;». Δὲν ἔχομεν ὑπομνηστικὸν κατὰ μέρος, οὔτε σκηνήν, οὔτε οἰκίαν. Ἀς μάθουν οὖν κίβουον τὰς Β λαμπρὰς κατοικίας, καὶ τὰς εὐρυχωρίας οὐραίας καὶ τὰς μεγάλας ἀνάγκας αἱ τοῦ Χριστοῦ δὲν εἶχε τόπον νὰ κατακλιθῆ. Δὲ αὐτὸν τὸν λόγον ἐπιπρὶ οἱ μαθηταί. «Ποῦ θέλεις ἐτοιμασμέν σοι φαγεῖν τὸ Πάσχα;» Ποῖον Πάσχα; Ὅχι αὐτὸ τὸ ἰδικόν μας, ἀλλὰ τὸ προηγούμενον τὸ ἰουδαϊκόν; διότι ἀκριβῶς ἐκεῖνο προητοίμαζον οἱ μαθηταί, ἐνῷ αὐτὸ τὸ ἰδικόν μας προετοίμασαν αὐτοὶ. Καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλο τὸ Πάσχα τοῦτο ἐδημιούργησεν, ἀλλὰ καὶ ὁ ἴδιος ἔγιγε Πάσχα. «Ποῦ θέλεις ἐτοιμασμέν σοι φαγεῖν τὸ Πάσχα;» Τὸ Πάσχα ἐκεῖνο ἦτο ἰουδαϊκόν C καὶ ἔρχισεν εἰς τὴν Αἴγυπτον. Διὰ ποῖον λόγον λοιπὸν ἐπὶ τοῦτο τοῦτο ὁ Χριστὸς; διότι ἐτήρησεν ἅσας τὰς διατάξεις τοῦ μωσαϊκοῦ νόμου. Ἐπειδὴ καὶ ἔσαν ἐξαιρέτικοι ἔλεγεν. Ὅτινα γὰρ πρέσβον ἐστὶν ὑμῖν πληρώσει πᾶσαν δικαιοσύνην» (Ματθ. 3, 15). Ἦμαρ διὰ νὰ ἀπαλλάξω τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὴν κατάραν τοῦ νόμου «Ὁ γὰρ Θεὸς τὸν ἑαυτοῦ Υἱὸν ἔπεμφε γεννόμενον ἐκ γυναικὸς, γενόμενον ὑπὸ νόμον. Ἴνα τοὺς ὑπὸ νόμον ἐξαγοράσῃ» (Γαλαθ. 4, 4-5), καὶ ἀκυρώσῃ τὴν ἰσχύιν τοῦ νόμου. Διὰ νὰ μὴ

λέγει λοιπὸν κανείς, εἴτι διὰ τοῦτο κατήργησε τὸν νόμον, ἐπειδὴ δὲν ἤδοντο νὰ τὸν τηρήσῃ ἀπολύτως, λόγω τοῦ εἶναι ἦτο πειστικός καὶ θαυρὸς καὶ δυσκατόρθωτος, ἀφοῦ πρώτα ἐτήρησεν ἅσας τὰς διατάξεις του, D τότε τὸν κατήργησε. Διὰ τοῦτο καὶ εὔφρασε τὸ Πάσχα, ἐπειδὴ ἦτο ἐντολή τοῦ νόμου ἢ συμμεταχὴ εἰς τὸν ἑορτασμόν τοῦ Πάσχα. Ἀλλὰ, ἴδιον ποῖον αἰτίαν ὁ νόμος ἐπέβαλε νὰ τηροῦν τὸ Πάσχα; Ὅχι Ἰουδαῖοι ἦσαν ἀκάριστοι ἐναντι τοῦ εὐεργέτου των καὶ παρ' ἅσας τὰς εὐεργεσίας ἐληροδύονον τὴν ἐντολήν τοῦ Θεοῦ. Ὅταν δηλαδὴ ἀνεκώρησεν ἐκ τῆς Αἴγυπτου καὶ εἶδαν τὴν θάλασσαν νὰ οὐκίεται καὶ νὰ ἐπανενούται καὶ μύρια ἄλλα θαύματα, ἔλεγεν. «Ποῖωμεν ἑαυτοῖς θεός, εἰ προσηροδύονται ἡμῶν.» (Ἐξ 32, 1). Τί εἶναι αὐτὰ ποῦ λέγει; Τὰ θαύματα εἶναι πρόσφατα ἀκόμη καὶ ἐληροδύοντες τὸν εὐεργέτην; Ἐπειδὴ λοιπὸν ἦσαν ἴσους ἀσυνείδητοι καὶ ἀκάριστοι, διὰ τῆς καθηρέσκουσιν τῶν ἐπὶ τῶν ἔκαστων ἀληροδύοντων τὴν ἀνάμνησιν τῶν εὐεργεσιῶν του ὁ Θεός, καὶ ἀκριβῶς διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἔδωκεν ἐντολήν νὰ προσφέρουν θυσιάς κατὰ τὴν ἐορτὴν τοῦ Πάσχα. «Ἴνα, ἐὰν σὲ ἐρωτήσῃ, λέγει εὐχὸς Ε σου' Τί εἶναι αὐτὸ τὸ Πάσχα; νὰ τοῦ ἀπαντήσῃ, εἴτι κάποτε οἱ πρόγονοί μας εἰς τὴν Αἴγυπτον ἔβωσαν τὰς θύρας τῶν οἰκιῶν των διὰ τὴν ἀνάμνησιν ἡμῶν, διὰ νὰ μὴ γολμηθῇ εἰς τὴν Αἴγυπτον ὁ ἀκαθάρτουτος ἀγγελὸς καὶ κτενίσῃ.» Ἦτο λοιπὸν ἡ ἐορτὴ διαρκῆς ἀνεπὶθύμιστος τῆς σωτηρίας. Ἀλλὰ μάλλον δὲν ὠφελοῦντο τοῦτο μόνον, δηλαδὴ δὲν ἐνεθυμῶντο τὰς παλαιὰς εὐεργεσίας, ἀλλὰ καὶ κάποιον ἄλλο μεγαλύτερον, εἴτι προεκόνει αὐτὰ ποῦ ἐπρόκειτο νὰ συμβῶν. Διότι ὁ ἄμνος ἐκεῖνος ἦτο πρῶτον καὶ ἕως ἄλλου πνευματικοῦ ἡμῶν καὶ τοῦ ὑπὸ τὸν ἄμνον προεκόνει τοῦ πνευματικοῦ προσβάτου. Καὶ τὸ μὲν ἔνα ἦτο οὐκ ἐνῷ τὸ ἄλλο ἀλήθεια. Ὅταν δὲ ἐνεφανίσθη ὁ ἡλιος τῆς δικαιοσύνης, ἐπῆρσεν ἀμέσως νὰ ὑψίσταται ἡ ἀκρίβεια, διότι διὰ τὸ ἡλιος ἀνὰτέλλῃ ἢ καὶ κένεται. Διὰ τοῦτο θεοβόλος ³⁸³ Α καὶ πραγματοποιοῦνται εἰς τὴν ἴδιαν τράπεζαν καὶ τὸ ἔνα καὶ τὸ ἄλλο Πάσχα καὶ τὸ Πάσχα ποῦ ὡσεὶ τὴν προηποῖον καὶ τὸ Πάσχα ποῦ εἶναι ἡ ἀλήθεια. Διότι ὅπως ἀκριβῶς οἱ ζωγράφου εἰς τὸν ἴδιον πίνακα καρδοσοῦν τὰς γραμμὰς καὶ ζωγραφίζου τὴν οὐκίαν. καὶ ἐν συνεχείᾳ ἀπλάνουσι ἐπάνου του τὰ πραγματικὰ χρώματα εἰς ἕκαστον καὶ ὁ Χριστὸς. Ἐπὶ τῆς ἴδιας τράπεζῃς ὑπέγραψε τὸ τυπικὸν καὶ τὸ ἰουδαϊκὸν Πάσχα καὶ τὰ πραγματικὰ προσέθεσε. «Ποῦ θέλεις ἐτοιμασμέν σοι φαγεῖν τὸ Πάσχα;» Τότε ἦτο καιρὸς τοῦ ἰουδαϊκοῦ Πάσχα, ἀλλὰ ἀφοῦ ἦλθεν ὁ ἡλιος ἡς αὐτὴν πλῆν νὰ φέγγῃ ὁ λόγος καὶ ἀφοῦ ἔφθασεν ἡ ἀλήθεια, ἄς σταματήσῃ νὰ ὑψίσταται ἢ οὐκί.

5. Λέγω ταῦτα πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, ἐπειδὴ νομίζουσι ὅτι ἐσθιάζουσιν τὸ Πάσχα, ἐπειδὴ αἰσχρὰς ἔργα ποιοῦντες ἐπιτελοῦν τὸν ἄξιον ἔργον, οὗτοι ποὺ παρέμεινον οὐκ ἐπιτελοῦντες τὸ Πάσχα. Κατεστράφη ἄσχετος ὁ νόμος, ἐκρημνίσθη ὁ νόμος, ἐβεβηλώθησαν τὰ Ἅγια τῶν ἁγίων, καθρηγίθη ἕκαστος τοῦ αὐτοῦ. Λοιπὸν διατί ἐπιτελεῖτε τὰς παρανομίας αὐτὰς πρὸς τοὺς Ἰουδαίους; Ἐκρημνίσθητε κάποτε εἰς τὴν Βαβυλῶνα καὶ οὗτοι ποὺ οὐκ ἠρημνίσαν ἔλεγον· «Ἄσπετε ἡμῖν ἐκ τῶν ὕδων Σιών» (Ψαλμ. 136, 3); καὶ ἠρνήθητε. Καὶ διὰ τὸ δεῖξαι αὐτῷ ὁ Δαυὶδ ἔλεγεν· «Ἐπὶ τῶν ποταμῶν Βαβυλώνας, ἐκεῖ ἐκαθίσαντες» καὶ ἐλαλοῦσαν ἐπὶ ταῖς ἱεταῖς ἐν μέσῳ αὐτῆς ἐκρημνίσαντες τὰ ὄργανα ἡμῶν» (Ψαλμ. 136, 1-2); δηλαδὴ τὸ ψαλιῆριον, C τὴν κιθάραν, τὴν λύραν καὶ τὰ ὑπόλοιπα ὄργανα. Ὅλα αὐτὰ λοιπὸν ἐκρημνίσαντες τὴν παλαιὰν ἐποχὴν καὶ δι' αὐτῶν ἐργάζονται τοὺς ψαλιμῶς τῶν. Καὶ ὅταν ἐκρημνίσθησαν τὰ ὄργανα μαζί τῶν διατὰ τὰ ἐκρημνίσαντες, ἀλλὰ διὰ τὸ ἐκρημνίσαντες τὴν ζωὴν τῆς πατριδος τῶν. Διότι λέγει· «Ἐκεῖ ἐκρημνίσαντες ἡμῶς οἱ αἰχμαλωτισθέντες ἡμῶς λόγους ἁδῶν» (Ψαλμ. 136, 3). Καὶ ἀπηρνήθησαν· «Ἐὶς ὅσοις τὴν ἀδὴν Κυρίου ἐπὶ γῆς ἀλλοτρίας;» Τί λέγετε; Δὲν ψάλλετε εἰς ζήτην χώραν τὸν ὕμνον εἰς τὸν Κύριον, καὶ ἐσθιάζετε εἰς αὐτὴν τὸ Πάσχα τοῦ; Βλέπετε τὴν ἀκαρίστην καὶ τὴν παρονομίαν; Ὅταν τοὺς ἐπίεξαν οἱ ἔκθοροι, δὲν ἐπεκρίβουν αὐτὸ ὕμνον καὶ ψάλλουσιν εἰς τὴν ζήτην χώραν, τώρα ὅμως μόνον τὸν κυριεὶ τὸν ὄνομαζον ἢ τὸν τοὺς πῆξαι κανεῖς, D ἀντιπροσέθενται κατὰ τοῦ Θεοῦ. Βλέπετε πόσην ἀκαρίστην ἀποκρίσθησαν τὰ ὄργανα; Πόσην παρονομίαν περὶ αὐτῆς ἔσθη; Πῶς δὲν εἶναι ἰουδαϊκὴ ἐσθία τὸ Πάσχα; Κάποτε ὑπῆρξεν ἰουδαϊκὸν Πάσχα, ἀλλὰ τώρα καθρηγίθη, καὶ ἀντὶ ἐκείνου ἔκρημον τὸ πνευματικὸν Πάσχα ποὺ μᾶς παρέδωσε ὁ Χριστός. Ἐνθ' λοιπὸν, ἔρωγον καὶ ἐπίνον, λέγει, ἀφοῦ ἔλαθε τὸν ἄξιον ἔργον καὶ ἐπεκρίβουν εἰς τὸν Θεόν· «Τοῦτο ἐστὶ τὸ σῶμα μου τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κλάμενον εἰς ἄφρον ἄκαρίστην» (Ματθ. 26, 28). Αὐτὰ ποὺ ἔχουν μνηθὴ καὶ μετέχουσιν εἰς τὸ μυστήριον γνωρίζουσιν τὰ λεγόμενα. Καὶ κατὰ τὸν ἀφοῦ ἔλαθε τὸ σῶμα μου, εἶπε· «Τοῦτο ἐστὶ τὸ αἷμα μου, τὸ ὑπὲρ πολλῶν ἐκκινούμενον εἰς ἄφρον ἄκαρίστην» (Ματθ. 26, 28). Καὶ ἦτο παρὸν καὶ ὁ Ἰούδας τὴν στιγμήν κατὰ τὴν ὁποῖαν ἔλεγε τοὺς λόγους τοῦτο ὁ Χριστός. Αὐτὸ εἶναι τὸ σῶμα ποὺ ἐπέλασε, Ἰούδα, ἀντὶ τριάκοντα ἀργυρίων. Αὐτὸ εἶναι τὸ αἷμα. E διὰ τὸ ὁποῖον πρὸ δλίγου ἐκρημνίσαντες τὸν αἰσχρὸν συμφωνίαν μετὰ τῶν ἀκαρίστην Φαρισαίων. Ὁ νόμος μὴ εἶναι ἡ φιλευνηρία τοῦ Χριστοῦ, καὶ πόσην

ἀδύλητος ἢ παραφροσύνη καὶ ἡ μανία τοῦ Ἰούδα. Διότι αὐτὸς μὲν ἐπέλασε τὸν Χριστὸν ἀντὶ τριάκοντα ἀργυρίων, ἐνθ' ὁ Χριστός κατόπιν τοῦ γεγονότος τούτου δὲν ἠρνήθη τὸ προσφέρει τὸ αἷμα τοῦτο, ποὺ ἐπέλαθη πρὸς συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν ἐκείνου ποὺ τὸ ἐπέλασε, ἐάν θεαίως τὸ ἐπέλασε. Πράγματι ἦτο παρὸν ὁ Ἰούδας καὶ συμμετείχε εἰς τὴν ἱερὰν ἐκείνην τράπεζαν. Καθὼς λοιπὸν ἐπίνον τοὺς πόδας τοῦ μετὰ τῶν ἄλλων μαθητῶν, ἔτσι καὶ ἐκείνος συμμετείχε εἰς τὴν ἱερὰν τράπεζαν, διὰ τὸ μὴ ἔχει παρὰ δικαιοσύνην, ἦν συνέχευε τὸ ἐκρημνίσαντες τὴν πονηρὰν πράξιν τοῦ. 384 A' Ὁ Χριστός τοῦ ἀφανέρωσε καὶ τοῦ προσέφερεν ἄξιον ἔργον ἀγαθὸν τοῦ, ἀλλ' ἐκείνος ἐπέμεινε τὸ διατηρῆ τὴν κακόβουλον σκέψιν τοῦ.

6. Ἄλλ' εἶναι καιρὸς πλέον τὸ προσέλθωμεν εἰς τὴν φρικτὴν ταύτην τράπεζαν. Ὅλοι λοιπὸν δεκτικοὶ ὡς πλησιάζουσιν μετὰ τὴν ἀκαρίστην πλῆθος καθὼς ὁ Ἰούδας. Κανεῖς τὸ μὴ ἔχει πονηρίαν, κανεῖς δηλητηριώδη εἰς τοὺς λόγους τοῦ, ὅτε ἄλλα τὰ λέγει διὰ τοῦ στόματος καὶ ἄλλα τὰ ἔχει εἰς τὴν σκέψιν τοῦ. Ἐνθ' ἡμῶν μας κύριος καὶ ὁ Χριστός, ἐκείνος ποὺ ἐπέλασε τὴν τράπεζαν ἐκείνην ὁ Ἰούδας καὶ τὰρα τὴν στολίζει. Διότι δὲν εἶναι ἀνθρώπος αὐτὸς ποὺ μεταβάλλει τὰ B προσφερόμενα ὄργανα εἰς ὄργανα καὶ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ἀλλ' ὁ ἴδιος ὁ Χριστός καὶ ἐκρημνίσθη δι' ἡμῶς. Ἰσταίος ὁ λεγόμενος συμφώνως πρὸς τὸν ἴδιον καὶ ἀπαγγέλλει ἐκείνη τὰ λόγια, ἐνθ' τὴν μετοβολὴν ἐκρημνίσθη ἢ δόνημα καὶ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ. «Τοῦτο μου ἐστὶ τὸ σῶμα», λέγει. Αὐτὰ τὰ λόγια μεταβάλλουσιν τὰ προσφερόμενα ὄργανα καὶ ὅπως ἡ φωνὴ ἐκείνη ποὺ λέγει· «Ἀδῶνυθε, καὶ πληθύνετε, καὶ πληρώσατε τὴν γῆν» (Γεν. 1, 28). Ἐλέγη διὰ μίαν μόνον φορὰν, ἀλλὰ διαρκῶς πραγματοποιεῖται μετὰ τὸ τὸν δόνημα εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος καὶ ἀποκτὴ τέκνα, ἔτσι καὶ οἱ λόγοι αὐτοῦ, ἐνθ' μίαν φορὰν ἐλέγησαν, εἰς ἐκάστην θέσαν εὐκαριστίαν εἰς τοὺς ναοὺς τοῦ ἴδιου ἐποχῆς τοῦ μέχρι σήμερον καὶ μέχρι τὴν δευτέραν C κυριασίαν τοῦ, πραγματοποιοῦν τὴν ὁλοκλήρωσιν τῆς θυσίας.

Κανεῖς λοιπὸν ἀντὶ μὴ εἶναι ὄργανα καὶ πληρῶς νοσηρῶς, ὅτε τὸ ἔχει εἰς τὴν σκέψιν τοῦ δηλητηριώδη, διὰ τὸ μὴ μεταλαμβάνη ἀναξίως εἰς τὴν τράπεζαν. Διότι ἴσθη, μετὰ τὴν μεταβολὴν, ἐκυριεύουσιν τὸν Ἰούδον ὁ διάβολος, διὰ τὸ μὴ περιφρονηθῆ τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου. ἀλλὰ διὰ τὸ περιφρονηθῆ τὸν Ἰούδον διὰ τὴν ἀναξίωσιν τοῦ, διὰ τὸ μῆθης ὅτι ὁ διάβολος εἰσέρχεται καὶ ἐξουσιάζει, καθὼς ἴσθη τὸν Ἰούδα, αὐτὸς ποὺ ἀναξίως μετέχουσιν τῶν θεῶν μυστηρίων. Διότι οἱ υἱοὶ ἀποδίδονται εἰς ἐκείνους ποὺ εἶναι ἄξιοι, ἐκείνους

ήμας πού τός ἀπελαμβάνουν **Β** ἀνάξιας ὀδηγοῦν εἰς μεγάλην πηγάριον. Καί δὲν τὰ λέγει αὐτὰ διὰ τὸ σὺ φοβῆσαι, ἀλλὰ διὰ τὸ σὺ προσφύλαξαι. Κανείς λοιπὸν ἄς μὴ γίνῃ Ἰούδας, κανείς ἄς μὴ προσέλθῃ μετ' ὁ δὲλητήριος τῆς πονηρίας ἐντός σου. Διότι ἡ θεοῦ εὐκαριστία εἶναι πνευματικὴ τροφή καὶ ὅπως ἀκριβῶς ἡ σωματικὴ τροφή ὀφείναι περισσότερον τὴν ἀσθενεῖαν, ὅταν εἰσελθῇ εἰς στήμακον πλήρη θλασθερῶν ὑγρῶν, οὕτως εὐκαριστία ἀκαταλληλότητος τῆς τροφῆς, ἀλλ' ἔνεκα τῆς σωματικῆς ἀσθενείας, εἶσι συνήθως συμβαίνει καὶ εἰς τὰ πνευματικὰ μυστήρια. Διότι καὶ αὐτὰ ὅταν εἰσελθῶν εἰς μίαν ψυχὴν, πού εἶναι πλήρη κακίας τὴν καταστρέφου καὶ τὴν διαφθείρου ἀκόμη περισσότερον, ὅχι ἔνεκα ἀκαταλληλότητος των, ἀλλ' ἔνεκα ἀσθενείας **Ε** τῆς ψυχῆς πού τὰ ἐδέχθη. Κανείς λοιπὸν ἄς μὴ ἐκῆ ἐντός σου πονηρὸς σκέψεις, ἀλλὰ ἴθι ἄς καθαρῶσαι τὴν διάνοιά σου, διότι προσερχόμεθα διὰ τὸ συμμετάσκειν εἰς καθαρὰν θυσίαν. Ἄς κόρμυμεν ἅγιαν τὴν ψυχὴν μας διότι τοῦτο εἶναι δυνατόν νὰ πραγματοποιηθῇ καὶ ἐντός μιᾶς μόνης ἡμέρας. Πῶς καὶ μετ' ὅσον τρόπον, Ἐάν ἐχῆς κάτι κατὰ τοῦ ἐκθροῦ σου, ἐκράκωσε τὴν ὀργήν, θεράπευσε τὴν πληγὴν, διάλυσε τὴν ἐκθρότητα διὰ τὸ θεραπευθῆς ἀπὸ τὴν θεῶν εὐκαριστίαν, ἐπειδὴ προσεγγίζεις εἰς φρικτὴν καὶ ἅγιαν θυσίαν. Νὰ σεβάσθῃς τὴν σημασίαν τῆς προσφορᾶς αὐτῆς. Ἐνώπιόν σου εὐρίσκειται ἐσφαγμένος ὁ Χριστός. Καὶ διὰ ποῖον ἐσφάγη, καὶ διατί; Διὰ τὸ προσφέρει τὴν εἰρήνην εἰς τὸ σῶμα καὶ ἐπίγεια πλάσματά σου, διὰ τὸ σὲ κἀμὴ φίλον τῶν ἀγγέλων, νὰ σὲ συμφιλίωσῃ μετὰ τοῦ παντοκράτορος Θεοῦ, διὰ τὸ νὰ σὲ καταστήτῃ φίλον σου ἐνώπιόν σου ἐκθροῦ **285** **Α** καὶ ἀντίπαλός σου. Ἐκεῖνος προσέφερε τὴν ψυχὴν κἀμιν αὐτῶν πού τὸν ἠμίανον, καὶ σὺ ἐφαλοκοῦσθεις νὰ μοῖσῃ τὸν συνάνθρωπόν σου; Πῶς λοιπὸν δύνῃσαι νὰ βαδίσῃς πρὸς τὴν τράπεζαν τῆς εἰρήνης; Διότι ἐνὸς ἐκείνου δὲν ἠρηγήθῃ νὰ ἀποβῆναι δι' ἐσέ, σὸ ἀρνείσαι νὰ παύσῃς νὰ μοῖσῃ τὸν συνάνθρωπόν σου; Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ σοῦ συγχωρηθῶν ὅλα αὐτά; Μὴ ἐληπίσθῃς, λέγει, καὶ μετ' ἐξεμεταλλεύθῃ ὑπερβολικῶς. Καὶ ἴθι εἶναι αὐτό; Ἰσχυρὸν πάντως ἡ ἕρημία, διότι ποτὲ δὲν σὲ ἔβλαπεν ὅπως ἀκριβῶς τὸν Χριστὸν ὁ Ἰούδας, ἀλλ' ἔμωσ καὶ τὸ ἴδιον τὸ σῆμα πού ἔχουσε τὸ προσέφερε διὰ τὴν σωτηρίαν ἐκεῖνου πού ἔγινεν αἰτία νὰ καθῆ. Τί ἔχεις νὰ εἴπῃς ἴσως ἄξιας πρὸς αὐτό;

Ἐάν δὲν συγχωρήσῃς τὸν ἐκθρόν σου, δὲν **Β** διαπραγματοῖ κατ' αὐτοῦ ὀδίκημα, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἑαυτοῦ σου. Διότι ἐνώπιόν ἐκείνου ὀδίκαιες πολλαῖαι εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν, εἰς τὸν ἑαυτὸν σου ἐπιέρηκε τὴν δυνατότητα συγχωρήσεως κατὰ τὴν ἀπολογία εἰς τὴν μέλλουσαν κρίσιν. Ὁ Θεὸς τίποτε

δὲν μοῖσει τόσο, ὅσον τὸν μνηστικὸν ἄνθρωπον, τὴν καρδίαν πού μοῖσει καὶ τὴν ψυχὴν πού φλέγεται ἀπὸ πάση. Ἄκουσε λοιπὸν τί λέγει: «Ὅταν προσφέρῃς τὸ δῶρον σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, κἀκεῖ μνησθῆς ἂντι παροστίας ἐπὶ τῷ θυσιαστηρίῳ, ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ σοῦ, ἄφες τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἀπελθὼν διαλλάγηθαι τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τότε προσέφερε τὸ δῶρόν σου» (Ματθ. 5, 23-24). Τί λέγεις νὰ ἀφῆσαι τὸ δῶρόν μου; Καὶ λέγει, Διότι κἀμιν τῆς εἰρήνης μετ' ὁ δὲλφόν σου ἔγινεν ἡ θυσία αὐτή. Ἐάν λοιπὸν διὰ τὴν εἰρήνην μετ' ὁ δὲλφόν σου ἔγινεν ἡ θυσία καὶ σὺ δὲν εἰρηνεύεις, κακῶς συμμετέχεις εἰς τὴν θυσίαν. Διότι εἰς τίποτε δὲν ἀφελεῖ ἡ συμμετοχὴ σου. Κατ' ἄρχην λοιπὸν κἀμιν ἐκεῖνο διὰ τὸ ὅποιον ἐπραγματοποιήθη ἡ θυσία καὶ ἴσως θὰ συμμετάσχεις ἄξιας εἰς αὐτήν. Δι' αὐτὸ κατέθη εἰς τὴν γῆν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, διὰ τὸ συμφιλίωσῃ τὸ ἄνθρωπινον γένος μετὰ τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὅχι ἁπλῶς δι' αὐτὸ καὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ καταστήτῃ μετόκου τοῦ ἀνθρώπου σου, δούου ἐξ ἡμῶν πράττων ταῦτα. Διότι λέγει: «Μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί, ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ Θεοῦ κληθήσονται» (Ματθ. 5, 9).

Αὐτὸ λοιπὸν πού ἔκαμιν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὁ μονογενῆς, κἀμιν καὶ σὺ ἄνθρωπινος καὶ προσέφερε εἰς τὸν ἑαυτὸν σου καὶ τὸς ἄλλους εἰρήνην. Διὰ **Δ** τοῦτο καὶ σὲ ὀνομάζει υἱόν τοῦ Θεοῦ ἐσὲ τὸν εἰρηνοποιόν, διὰ τοῦτο καὶ κατὰ τὴν ἄραν τῆς θυσίας δὲν ὑπενθυμίζει οὐδεμίαν ἄλλην ἐντολήν, παρὰ τὴν ἐντολήν τῆς συμφιλίωσης μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ, ἐπιθυμῶν ὅτι τοῦτο εἶναι τὸ σπουδαιότερον πάντων. Θὰ ἤθελα νὰ συνεχίσω τὴν ὁμιλίαν, ἀλλ' εἶναι ἀρκετὰ, ὅσα ἐλέχθησαν, δι' ἐκείνου πού προσέκουν, ἐάν δὲν τὰ λησιμονοῦν. Νὰ ἐνθυμοῖσθε λοιπὸν πάντως τὰ λόγια αὐτά, ἀγαπητοί, καὶ τοὺς ἀγνοοῦς ἐναγκαλισμοῦ καὶ τὸν φοβερόν ὄπισθόν πού ἀνταλλάσσωμεν μετὰ σοῦ. Διότι τὸτο συμβέει τὸς σκέψεις μας καὶ μᾶς μεταβάλλει ὅλους ἐν σώμα, ἀκριβῶς ἐπειδὴ μετέχομεν ὅλοι εἰς ἓν σῶμα. Εἰς ἓν σῶμα λοιπὸν ἄς ἐνωθώμεν, ὅχι θεβῶναι σωματικῶς, ἀλλὰ ψυχικῶς **Ε** διὰ τοῦ συνδέσμου τῆς ἀγάπης. Ἐτοί θὰ ἠμπορούσμεν ἄξιας νὰ συμμετάσκειν εἰς τὴν τράπεζαν πού εὐρίσκειται ἐνώπιόν μας. Διότι ἐάν ἔκαμιν κιλῶδες ἀγαθῆς πράξεως καὶ εἰμεθα μνηστικαὶ, ὅλα ἀποβῶναι ὄπισθόν καὶ μάταια, καὶ τίποτε ἐκ τούτων δὲν θὰ δυναθῶμεν νὰ χρησιμοποιώμεν προκειμένου νὰ σωθῶμεν. Ἰνυρόντες λοιπὸν ταῦτα, ἄς ἀφίσωμεν νὰ διυλισθῇ παντὸς εἶδους ὀργήν, καὶ φρεσὶ καθαρῶσαι τὰς συνειδήσεις μας, μετ' ὀρθότητα καὶ πλήρη ἀγάπῃ, ἄς προσέλθωμεν εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ Χριστοῦ, μετὰ τοῦ ὅποιον εἰς τὸν Πατέρα καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἀνίκει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ δόξα, τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΟΔΟΣΙΑΝ ΤΟΥ ΙΟΥΔΑ Β'

ΕΙΣ ΤΟ ΘΕΙΟΝ ΚΑΙ ΜΥΣΤΙΚΟΝ ΛΕΙΠΗΘΟΝ ΤΟΥ ΕΣΤΗΡΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΡΟΔΟΣΙΑΣ ΤΟΥ ΙΟΥΔΑ, ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ, ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ ΤΩΝ ΘΕΙΩΝ ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΟΤΙ ΔΕΝ ΠΡΕΠΗ ΝΑ ΕΙΜΕΘΑ ΜΗΝΣΙΚΑΚΟΙ. ΕΞΕΦΩΘΗΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΓΙΑΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΝΗΜΙΤΗΝ.

Ι. 366 Α 'Εσκέφθη, αγαπητοί, να αναηλεφθώ και πάλιν τὰ γεγονότα ποὺ ἀναφέρονται εἰς τὸν Πατριάρχην Ἀβραάμ, καὶ ἐξ ἀφορμῆς τούτων νὰ σὺς προσφέρω πνευματικὴν τράπεζαν, ἀλλ' ἡ ἀγνωμοσύνη τοῦ προδότου ὄδηγεῖ τὴν γλώσσαν μου πρὸς τὰ γεγονότα ποὺ ἀναφέρονται εἰς αὐτὸν καὶ ἡ ἐπικαιρότης τῆς σημερινῆς ἡμέρας μὲς ἐξῴθει νὰ ἀμειλίχσωμεν διὰ τὴν παραφροσύνην καὶ τὴν τολμῆν του. Διότι σήμερον ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς παρεδόθη ὑπὸ τοῦ μαθητοῦ του εἰς χεῖρας τῶν Ἰουδαίων. Σὺ ποὺ ἀκούεις τοῦτο, αγαπητέ, μὴ σκαθρωπάσῃς, μήτε νὰ λυπηθῆς, ἐπειδὴ παρεδόθη ὁ Κύριος, ἀλλὰ μᾶλλον νὰ ἀναστενάξῃς καὶ νὰ σακρύσῃς, ἅ ὅτι θεσπιάς διὰ τὸν Ἰησοῦν ποὺ παρεδόθη, ἀλλὰ διὰ τὸν Ἰούδαν ποὺ τὸν παρέδωκε. Ἐπειδὴ ὁ μὲν Ἰησοῦς ἐνῷ ἐπροδόθη ἔσωσε τὴν οἰκομένην, ὁ δὲ προδότης Ἰούδας ἔκασε τὴν ψυχὴν του. Καὶ ὁ μὲν Ἰησοῦς ποὺ ἐπροδόθη εὐρίσκειτο εἰς τοὺς οὐρανοὺς εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ Πατρὸς του, ὁ δὲ προδότης Ἰούδας εὐρίσκειτο εἰς τὴν δόξαν καὶ ἀναμένει τὴν ἀναστροφήν του καὶ αἰώνιον τιμωρίαν. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον ἀναστέναξε καὶ δάκρυσε, αγαπητέ, ἐπειδὴ καὶ ὁ ὁῖος ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐδάκρυσε καὶ ἐταράχθη διὰ τὴν ἀντήκρυσεν τὸν Ἰούδα: «Ἰδὼν γὰρ αὐτόν», λέγει, «ἐταράχθη καὶ εἶπεν: Εἰς ἕξ ἡμῶν παραδίσει με» (Ἰω. 13, 21) καὶ διὰ τοῦτον λόγον ἐταράχθη; Διότι ἐσκέπτετο ὅτι μετὰ τοῦτον μεγάλῃ διδασκαλίᾳ, μετὰ τῆς ἰσῆας πολλῆς συμβουλῆς, εἰς ποῖον κρημνὸν κατιμῦθεν νὰ πῆσῃ ὁ Ἰούδας καὶ δὲν τὸ ἀντελαβάνετο. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἐβλέπεν ὁ Κύριος τὴν παραφροσύνην C τοῦ μαθητοῦ του καὶ τὸν ἐλυπήθη, ἐταράχθη καὶ ἐδάκρυεν. Αὐτὸ λοιπὸν εἰ εὐαγγελιστὰς μνημονεύουν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ διὰ νὰ πραγματοποιήσουν τὴν ἐλπίθειαν τῆς θείας οικονομίας.

Ἐταράχθη λοιπὸν ὁ Κύριος διὰ τὴν ὑπερβολικὴν

ἀγνωμοσύνην τοῦ μαθητοῦ του καὶ μὲς διδάσκει νὰ θρηνώμεν ἐκείνους ποὺ πράττουν τὸ κακὸν καὶ οὐ ἐκείνους ποὺ πᾶσχουν ἐκ τούτου. Διότι αὐτοὶ ποὺ πᾶσχουν ὀδίκως ἐκ τοῦ κακοῦ, εἶναι μᾶλλον ὄντι μακαριστοί. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς ἔλεγε: «Μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης, ὅτι αὐτῶν ἔστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν» (Ματθ. 5, 10). Εἶσε κατὰ ποῖον τρόπον ἐβείβεν ὅτι εἶναι μέγα τὸ κάρθος αὐτῶν ποὺ πᾶσχουν κακῶς. Πρόσεξε εἰς ἄλλο σημεῖον πάλιν τὴν ἀναστροφικὴν τιμωρίαν αὐτῶν B ποὺ διαπράττουν τὸ κακόν: ἔκασε τοὺς λόγους τοῦ μακαρίου Παύλου: «Υγεῖς δέ, ἀδελφοί, μηδικαί ἐγενήθητε τῶν Ἐκκλησιῶν τοῦ Θεοῦ τῶν οὐρῶν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, ὅτι τὰ αὐτὰ ἐπέθετε καὶ ὑμεῖς ὑπὸ τῶν ἰδίων συμφουλιῶν, καθὼς καὶ αὐτοὶ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, τῶν καὶ τῶν Κυρίων ἀποκτεινάντων Ἰησοῦν, καὶ τοὺς ἰδίους προφήτας, καὶ κωλυόντων ἡμᾶς, λέγει, «τοῖς ἔθνεσι λαλήσαι, ἵνα σωθῶσιν, εἰς τὸ ἀναηλεφθῶσιν αὐτῶν τὰς ἁμαρτίας: ἔσθασε δὲ ἐπ' αὐτοὺς ἡ ὄργη τοῦ Θεοῦ εἰς τέλος» (Α' Θεσσα. 2, 14-16). Εἶθε, ὅτι εἶναι ὁρθὸν νὰ θρηνώμεν καὶ νὰ οὐδυνώμεθα E περισσότερο δὲ ἐκείνους ποὺ διαπράττουν τὸ κακόν; Διὰ τοῦτο καὶ ὁ φιλόνητος Κύριος διὰ τὴν τολμηρὰν ἐνέργειαν τοῦ μαθητοῦ, ἐταράχθη καὶ ἐδάκρυεν, ἐπιδοκνῶναι δι' αὐτὸν τοῦ τρόπου 367 Α τὴν συμπάθειαν πρὸς τὸν μαθητὴν του. Καὶ ἀπέδειξε τὸ μέγεθος τῆς φιλανθρωπίας του, ὅτι καὶ μέχρι τῆς στιγμῆς τῆς προδοσίας δὲν ἔπαυσε νὰ σκεπτεται ἰσχυρῶς διὰ τὴν διάρθρωσιν τοῦ μαθητοῦ του. Διὰ τοῦτο λοιπὸν πρέπει νὰ σακρύσῃς πικρῶς καὶ νὰ ἀναστενάξῃς περισσότερο, ἐπειδὴ καὶ ὁ Κύριος ἐστενοκωρήθη δι' αὐτόν διότι λέγει: «Ἐταράχθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν: Εἰς ἕξ ἡμῶν παραδίσει με» (Ἰω. 13, 21). Ὡς, πόσον μεγάλη εἶναι ἡ εὐσπλαχνία, καὶ πόσον ὀνειδος ἡ φιλανθρωπία τοῦ Κυρίου! Αὐτὸς ποὺ ἐπροδόθη ὑπέφερε διὰ τὸν προδότην του. Διότι διὰ τὸν εἶδε νὰ ἐμμένῃ εἰς τὴν πονηρὰν πράξιν του, «Ἐταράχθη καὶ εἶπεν: Εἰς ἕξ ἡμῶν παραδίσει με». Σκέψου, πόση εἶναι ἡ ἀνοχή! πόση ἡ φιλανθρωπία! Ἰδὼν λοιπὸν διὰ τὸν ἐκρίστη, καὶ δὲν ἐπαύει νὰ ἀποδεῖξῃ ὅτι εἶναι ἀδιάντροπος, ἀλλὰ διὰ νὰ τοῦ προσφέρῃ κόποιαν ἀφορμὴν νὰ μετανοήσῃ διὰ τὴν παραφροσύνην του κάμει ὅστε νὰ αἰσθανθῆν ὅτι B οἱ μαθηταὶ δειλιᾶν καὶ ἀγνῶναι! Ὅταν ἦμας ἡ ψυχὴ γίνῃ ἀσυγκίνητος, ἀρνείται νὰ δεχθῆ τὸν σπῆρον τῆς τύπείας καὶ προτροπῆς ἢ συμβουλῆς, ἀλλὰ τυφλῆ ἐκ τῶν μαθῶν ἀπομακρύνεται πρὸς τὸν κρημνόν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἰούδας οὐδὲν ὀφελήθη ἐκ τῆς ἐκείρας μακροθυμίας τοῦ Κυρίου. «Εἰς ἕξ ἡμῶν παραδίσει με» λέγει. Διὰ τὴν ἐταράχθη καὶ ἐστενοκωρήθη; Διὰ νὰ ἠποδείξῃ συγχρόνως τὴν μεγάλην

του στοργήν και διά να μᾶς διδάξῃ δι περισσότερον πρέπει να θρηνηῶμεν ἐκείνους που διαπράττουν τὸ κακὸν κατὰ τοῦ πλησίον των. Ἐπειδὴ αὐτοὶ προκαλοῦν ἐναντίον των τὴν θεῖαν ὀργήν. Καὶ εἶναι ὀρθὸν γενικῶς νὰ θρηνηῶμεν δια αὐτὸν που ὑποφέρει ἀδικίαν ἀλλ' ἐκεῖνον που C διαπράττει τὸ κακόν. Διότι τὸ νὰ ὑποφέρωμεν ἀδικίαν γίνεται αἰτία νὰ ἀπολαύσωμεν τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἐνῶ τὸ νὰ διαπράξωμεν εἰς κάποιον τὸ κακὸν ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τὴν τιωρίαν εἰς τὴν κόλασιν. Διότι λέγει: «Μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης» (Ματθ. 5, 10). Ἠλέειτε, πῶς τὸ νὰ ὑποφέρωμεν ἔχει ὡς μισθὸν καὶ ὁμοίη τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν; Ἄκουσε ἰσάρα κατὰ ποῖον τρόπον καὶ ἡ κακὴ πράξις ἐπιφέρει τὴν κόλασιν καὶ τὴν τιωρίαν εἰς αὐτήν. Διότι ὅταν ὁ Παῦλος εἶπεν διὰ τοῦς Ἰουδαίους δι' ἐθανάτωσαν τὸν Κύριον καὶ κατέδωκαν τοὺς προφήτας, προσέθεσεν: «Ὡς τὸ τέλος ἐστὶ D κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν» (Β' Κορ. 12, 15). Εἶδες πᾶς ἐκεῖνοι που δικάζονται λαμβάνουν ὡς ὁμοίη τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἐνῶ οἱ δικάζται ἐπιούρου ἐπάνω τους τὴν θεῖαν ὀργήν;

Ἀπευθύνεις αὐτὰ πρὸς τὴν ἀγάπην σας δικὴ χωρὶς λόγον, ἀλλὰ διὰ νὰ διακρίνωμεν νὰ μὴ ὀργίζωμεθα κατὰ τῶν ἐχθρῶν μας, καὶ μᾶλλον νὰ τοὺς εὐεργετοῦμεν καὶ νὰ κλαίωμεν καὶ νὰ πονῶμεν δι' αὐτούς, διότι ἐκεῖνοι εἶναι που ὑποφέρουν, ὁπλοῦθ αὐτοὶ που μᾶς μισοῦν ἀδικῶς. Ἄν κατ' αὐτῶν τὸν τρόπον προετοιμάσωμεν τὴν ψυχὴν μας, νὰ μὴ ὀργίζεται, ἀλλὰ νὰ ὑποφέρῃ δι' αὐτούς, θὰ δυναθῶμεν συμφώνως πρὸς τὴν ἐντολὴν τοῦ Κυρίου νὰ προσευχώμεθα δι' αὐτούς καὶ νὰ ἐλκώμεν ἐξ αἰτίας τοῦ γεγονότος πλουσίαν ἡν ἐξ οὐρανοῦ εὐνοίαν. Δε' αὐτῶν τὸν λόγον εἶναι ἡ τετάρτη κατὰ σειρὰν ἡμέρα που οὗς ὁμιλῶ E περὶ προσευχῆς χάριν τῶν ἐχθρῶν, ὥστε διὰ τῆς συνεκκολλημένης προτροπῆς νὰ ἐπιβρωθῇ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς διδασκαλίαις καὶ νὰ ριζώσῃ εἰς τὰς ψυχὰς σας. Διὰ ταῦτα συνεχῶς σας ἀπευθύνω λόγους, διὰ νὰ ὑποχωρήσῃ τὸ ἀπόστημα τῆς ὀργῆς, νὰ κατέλθῃ ὁ πυρετὸς καὶ νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὴν ὀργὴν αὐτὸς που προσέρχεται διὰ νὰ προσευχηθῇ. Διότι ὁ Χριστὸς δὲν προτρέπει ταῦτα μόνον χάριν τῶν ἐχθρῶν, ἀλλὰ καὶ χάριν ἡμῶν τῶν ἰδίων που συγκυροῦμεν τὰς ἀμαρτίας ἐκείνων. Ἐπειδὴ λαμβάνετε 388 Α πλὴν περισσότερα ἀπ' ἄσα ζημιώνετε, ὅταν συγκυρῆς τὴν ὀργὴν εἰς τὸν ἐχθρὸν. Θὰ διερωτῶτο ὅμως κάποιος κατὰ ποῖον τρόπον λαμβάνω περισσότερα; Πρόσθετε ἰδιαίτερος. Ἐάν συγκυρῆς εἰς τὸν ἐχθρὸν σου τὰ ἀμαρτήματα, θὰ σοῦ συγκυρῆθουν καὶ τὰ ἀμαρτήματα που ἔκαμες εἰς τὸν Κύριον. Ἐκεῖνα εἶναι ἀθεράπευτα καὶ ἀσυγχώρητα, ἐνῶ αὐτὰ περιέχουν πολλὰς ἐλ-

πίδας καὶ συγχώρησιν. Ἄκουσε λοιπὸν τί λέγει ὁ Ἥλι εἰς τοὺς υἱοὺς του: «Ἐάν ἀμαρτῶν ἀμάτη ἄνθρωπος εἰς ἄνθρωπον, ὁ ἱερεὺς προσεύξεται περὶ αὐτοῦ· ἔάν δὲ εἰς τὸν Θεὸν ἀμάτη, τίς προσεύξεται περὶ αὐτοῦ;» (Α' Βασ. 2, 25). Ἡ ἀμαρτία συνεπῶς ἀποτελεῖ μέγα τρῶμα, που δὲν θεραπεύεται ὅτε μὲ προσευχῆν. Καὶ ἐνῶ τὸ ἀμάρτημα τοῦτο δὲν θεραπεύεται μὲ προσευχῆν συγκυρῆται ὁμοίως μόλις κάποιος συγκυρῆσαι τὰς ἀμαρτίας B τοῦ ἐχθροῦ του. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς τὰς κατὰ τοῦ Κυρίου ἀμαρτίας ἐνόησε μύρια τάλαντα, ἐνῶ τὰς κατὰ τοῦ πλησίον δηρῶμα ἐκατόν, που εἰς χάριτος θὰ σοῦ χαρισθῶν τὰ μύρια τάλαντα.

2. Περί τῆς προσευχῆς λοιπὸν εἶπαμεν ἀρκετὰ. Ἐάν ὅμως ἠροτιμῶτε, ἄς ἀπαντήσωμεν εἰς τὰ σκεπτικὰ μὲ τὴν προδοσίαν, που προηγουμένως ἐν ὀλίγοις ἀναφέραμεν καὶ ἄς ἴδωμεν κατὰ ποῖον τρόπον παρεδόθη ὁ Κύριός μας. Διὰ νὰ ἔκαμεν δὲ ὀλοκληρωμένην ἀντιληψὴν τῆς ὅλης παραφροσύνης τοῦ ἠηθῆτος, καὶ νὰ γνωρίσωμεν τὴν ἀκαρίστην τοῦ μαθητοῦ καὶ τὴν ἀσύλληπτον φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου, ἄς ἀκούσωμεν κατὰ ποῖον τρόπον μᾶς διηγείται ὁ εὐαγγελιστὴς C τὴν ἠρομηρὰν ἐνέργειαν: «Τότε, λέγει, ἐπορευθεὶς εἰς τὴν δώδεκα, Ἰσάρας ὁ λεγόμενος Ἰοκαρῶτης, πρὸς τοὺς ὀρχιμετῆς εἶπεν αὐτοῖς: Τί θέλετε μοι δοῦναι, γὰρ ἡμῖν παραδοῖμι αὐτόν;» (Ματθ. 26, 14-15). Τὰ λόγια αὐτὰ φαίνεται δι' εἶναι ἀπολύτως σαφῆ καὶ δὲν ὑποκρύπτουν τίποτε. Ἄλλ' ἂν ἐξετάσῃ κάποιος μετὰ προσοχῆς ἕν ἕκαστον τῶν λεχθέντων, θὰ διαπισπῶσῃ πολλὰ ἀποδοῖα καὶ θαύματα νοήματα. Καὶ κατ' ἀρχὴν ὁ καιρὸς, διότι δὲν τὸν ἐπισημαίνει ὁ εὐαγγελιστὴς χωρὶς λόγον· ἐπειδὴ δὲν εἶπεν ἄλλως ἐπορευθεὶς· ἀλλὰ προσέθεσε, «τότε πορευθεὶς». Τότε ἴστε; Καὶ διὰ ποῖον λόγον ἐπισημαίνει τὸν χρόνον; Ἀλλὰ τὸ γεγονός τῆς ὑμνήσεως τοῦ χρόνου ἐκ μέρους τοῦ εὐαγγελιστοῦ δὲν στερηθεὶς σημασίας, ἀφοῦ ὁμιλεῖ κατὰ τὴν φωνὴν τοῦ ἁγίου D Πνεύματος, ἐπ' ὅσον δὲ ὁμιλεῖ ἔτσι, δὲν ὁμιλεῖ τυχαίως καὶ ἀκόσμως.

Τί σημαίνει λοιπὸν τὸ «τότε»; Πρὸ τοῦ χρόνου ἐκείνου, πρὸ τῆς συγκεκριμένης ὥρας ἐπληρώσεως κάποια κόρη, που ἐκράτει δοσεῖον ἐξ ἀλασάστρου πλήρες μύρον καὶ ἔκλυσε τὸ μύρον ἐκεῖνο εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ Κυρίου. Ἐπέθετε μεγάλην πίστιν ἢ γυναικὸς ἐκείνης καὶ πολλὴν περιποίησιν. Ἐπέθετε πολλὴν ταπεινότητα καὶ εὐλάβειαν. Μετεστράφη ἐκ τῆς προηγουμένης τῆς ζωῆς καὶ κατέστη καλύτερα καὶ πλέον σφύμων. Ὅταν δὲ ἡ πόρνη μετενόησεν, ὅταν ἐπίστευσεν εἰς τὸν Κύριον, τότε ὁ μαθητὴς παρέδωσε τὸν διδάσκαλον. «Τότε ἴστε; Ὅταν ἐπληρώσεν ἡ πόρνη καὶ ἔκλυσε τὸ μύρον εἰς

τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ καὶ τοὺς ἑκοκόμοις μετὰ τὰς τρίκας **Ε** τῆς κεφαλῆς τῆς, καὶ ἐξεδήλωσε πολλὴν φροντίδα, ὅταν διὰ τῆς ἑξομολογήσεώς τῆς ἐκείνης ἐξηγήσῃ τὰ ἁμαρτήματα, ποὺ διέπρωθε καθ' ἑαυτὴν τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς τῆς. Τότε λοιπὸν, ὅταν εἶδεν ἐκείνην νὰ ἐπιεικνῆται ἴσους (καρπὸν ἐνδιαφέρον διὰ τὸν διδασκαλὸν, τότε ἐκρηθῶς ἐσπευσεν αὐτὸς νὰ διαπράξῃ τὴν παράνομον προδοσίαν. Καὶ ἐκείνη μὲν ἀπὸ τὰ πάθη τῆς ἁμαρτίας ἀνῆλθεν εἰς τὰ ὕψη τοῦ οὐρανοῦ, ἐνῶ αὐτὴς μετὰ τῶσα θαύματα καὶ ἀποδείξεις, μετὰ τὴν ἰσοσταθίαν, μετὰ τὴν ἀνεκφραστον ἐπιείκειαν κατέπεσεν εἰς τὰ κατὰβῆα τοῦ Τριτάτου.³⁹⁹ Τόσον μεγάλο κακὸν εἶναι ἡ ἀδιαφορία καὶ ἡ διεφθαρμένη ³⁹⁹ **Α** ἐπιθυμία. Διὰ τοῦτο ἔλεγε καὶ ὁ Παῦλος: «Ὁ δοκῶν ἐστάναι, ἐλεπτεύη μὴ πέσῃ» (**Α**' Κορ. 10, 12) καὶ ὁ προφήτης παλαιότερον διεκήρυττε: «Μὴ ὁ πῦπων οὐκ ἀνίσταται; ἢ ὁ ἀποστρέφων οὐκ ἐπιστρέφει;» (**Ἰερ.** 8, 4), διὰ νὰ μὴ ἐκῆ ὑπερβολικὸν θάρρος αὐτὸς ποὺ ἴσταιται ὀρθός, ἀλλὰ διαρκῆ ἀγωνίαν, καὶ νὰ μὴ πέσῃ εἰς τὴν ἀπὸγνῶσιν αὐτὸς ποὺ ἤδη ἔχει πέσει. Ἐπειδὴ ἡ δύναμις τοῦ διδασκάλου εἶναι τόσον μεγάλη, ὥστε νὰ προσελκῆται πλῆθυσίον του καὶ πόρνος καὶ τελώνιας. Πῶς λοιπὸν, δὲν ἐπέτυχε νὰ προσελκύσῃ τὸν μαθητὴν του, αὐτὸς ποὺ προσελκίσει τὰς πόρνας, θὰ ἰσχυρίζετο κάποιος; Βεβαίως ἐπέτυχε νὰ προσελκύσῃ καὶ τὸν μαθητὴν, ἀλλὰ δὲν ἠθέλησε νὰ μεταβάλῃ αὐτὸν εἰς καλὸν ἀναγκαστικῶς, οὕτε πλησίον του νὰ τὸν ἐλύσει διὰ τῆς θύρας. Διὰ τοῦτο ὁ εὐαγγελιστὴς **Β** ἐνῶ μᾶς διηγείται τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὸν ὑπερῆστον μαθητὴν λέγει: «Τότε πορευθεὶς, δηλαδὴ, δὲν ἐκλήθη ὑπὸ ἄλλων, οὐτε ἐπιέσθη ὑπὸ κάποιου, οὕτε τὸν πρότρέψε κανεὶς νὰ δεχθῆ καὶ ἐδέχθη, ἀλλ' ἀφ' ἑαυτοῦ του ἀπεφασίσε καὶ ἐξεκίνησε: καὶ ἀπέδειξεν ὅτι ἀποδοῦλας καὶ ἐξ ἰδικῆς του πρωτοβουλίας ἐκινήθη πρὸς τὸ σκοτεινὸν τοῦτο ἐγκλημα, ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐξωτερικῆς πίστεως, ἀλλ' ἐκ τῆς κακίας ποὺ πηγάζει ἐκ τῆς ψυχῆς ἐκινήθη πρὸς τὴν προδοσίαν τοῦ Κυρίου. ἘΤότε πορευθεὶς εἰς τὴν δώδεκα». Καὶ τοῦτο, δηλαδὴ τὸ ὅτι λέγει ὁ εὐαγγελιστὴς: «Ἐξ τῶν δώδεκα» δὲν ἀποτελεῖ μικρὰν κατηγορίαν. Ἐπειδὴ ἦσαν καὶ ἄλλοι **С** ἐβδωμόηκοντα μαθηταί, διὰ τοῦτο εἶπεν, «Ἐξ τῶν δώδεκα», δηλαδὴ ἕνας τῶν ἐκλεκτῶν, ποὺ καθημερινῶς ἦσαν μαζί του, ἐξ ἐκείνων ποὺ ἀπελάμβανον μεγάλην οικειότητα. Διὰ νὰ πληροφρηθῆς λοιπὸν διὰ ἡτο μαθητῆ ἐκ τῶν ἐκλεκτῶν λέγει: «Ἐξ τῶν δώδεκα». Καὶ δὲν ἀποκρύπτει τοῦτο ὁ εὐαγγελιστὴς καθὼς γρά-

3. Ἄλλοτε σκοτεινὴ, καθυπέρτα τοῦ Ἄδου, ὅπου κατὰ τὰς ἐθνικὰς ἀντιλήψεις: ἀκαταίτητος πρὸς τιμωρίαν μετὰ θάνατον οἱ Ἰουδαῖοι ἀσέβεις.

φει, διὰ νὰ πεισθῆς καὶ σὸ ὅτι αὐτὰ ποὺ φαίνονται ὅτι εἶναι ἀσκηρὰ ἀποδεικνύουν τὴν πρὸς ἡμᾶς φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου, ἐπειδὴ προσέφερε τόσα ἀγαθὰ εἰς τὸν προδότην καὶ τὸν κλέπτην καὶ τὸν συνεβοῦλασε μέχρι τὸ τελευταῖον ὄραδον. Εἶδες μὲ ποῖον τρόπον ἐσώθη; ἢ πόρνη; ἐπειδὴ μετενόησε. Καὶ ὁ μαθητῆς, ἐπειδὴ ἠδιαφόρησε **Д** ἐκηρηνίσθη εἰς τὴν ἄβυσσον.

Μὴ ἔλθῃς λοιπὸν εἰς ἀπὸγνῶσιν βλέπων τὴν πόρνην, μήτε πάλιν νὰ λάθῃς ὑπερβολικὸν θάρρος προσέκων τὸ θάρρος τοῦ μαθητοῦ, διὰ καὶ τὰ δύο ὁδηγοῦν εἰς τὴν καταστροφὴν. Ἐπειδὴ ἡ κρίσις μας εὐκόλως παρουσιάζεται καὶ ἡ διάθεσις μας μεταβάλλεται, διὰ τοῦτο πρέπει νὰ προφυλάσσωμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας ἐξ ὧων τῶν πλευρῶν. ἘΤότε πορευθεὶς εἰς τὸν δώδεκα, Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης. Βλέπεις ἀπὸ ποῖον ὄμιλον ἀπεμακρύνθη; βλέπεις ἀπὸ ποῖαν διδασκαλίαν ἐκίτησε τὸν ἑαυτὸν του; βλέπεις πόσον μέγαν κακὸν εἶναι ἡ ἀδιαφορία; Λέγει «Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης» ἐπειδὴ ὕπνυχε καὶ ἄλλος μὲ τὸ ἴδιον ὄνομα, ποὺ ἐλέγετο Ἰούδας ὁ υἱὸς τοῦ Ἰακώβου. Βλέπεις τὴν οὐσίαν τοῦ εὐαγγελιστοῦ, ὁ ὅποιος δὲν μᾶς τὸν καθιστᾷ γνωστὸν ἐκ τῆς φανερᾶς πράξεώς του, **Ε** ἌΛΛ' ἐκ τοῦ τόπου τῆς καταγωγῆς του, ἐνῶ τὸν ἄλλον γνωστοποιεῖ διὰ ἐκ τοῦ τόπου τῆς καταγωγῆς, ἀλλ' ἐκ τῆς πατριωτικῆς αὐτοῦ. Ἄν καὶ ἦτο φυσικὸν νὰ τὸν ὀνομάσῃ προδότην Ἰούδαν, ἀλλὰ διὰ νὰ μᾶς διδάξῃ νὰ ἔχωμεν καθαρὰν τὴν γλῶσσαν ἀπὸ κατηγορίας, ἀποφεύγει νὰ χρησιμοποίησῃ ἀκόμη καὶ τὴν λέξιν προδότης. Διδασκαλίαι λοιπὸν νὰ μὴ ἔχωμεν κακίαν εἰς οὐδένα ἐκ τῶν ἐκθῶν μας. Διότι ἐάν ὁ μακρῖος ἐκείνος ἀπέφυγε νὰ κατηγορήσῃ τὸν προδότην, ἐνῶ μᾶς διηγείται τὸ φανερὸν τοῦτο ἐγκλημα καὶ αὐτὸ μὲν τὸ ἀπεσιώπησε, ἐκείνο δὲ μᾶς τὸ ἐγνώρισεν τοῦ ἴσου τῆς καταγωγῆς του, ποῖα συγκρίσις θὰ ἤρκοιεν εἰς ἡμᾶς οἱ ὅποιοι κατηγοροῦμεν τοὺς συνανθρώπους μας; Καὶ συγκρίσει ἐκὶ μόνον ἐπιθυμοῦμεθα ³⁹⁹ **Α** τοὺς ἐκθῶς μας μὲ βδέρεα, ἀλλὰ καὶ ἐκείνους ποὺ φαίνονται ὅτι ἔχουν πρὸς ἡμᾶς καλὰς διαθέσεις. Μὴ, οὐκ παρρησιᾶ. Αὐτὸ προτρέπει καὶ ὁ Παῦλος: διὰ τῶν λόγων των «Ἰῆς λόγος σαπρὸς ἐκ τοῦ στόματος ὕμῶν μὴ ἐμπορευέσθαι» (**Ἐφ.** 4, 29). Διὰ τοῦτο καὶ ὁ μακρῖος Ματθαῖος, ἔλεγε: «Τότε πορευθεὶς εἰς τὸν δώδεκα, ὁ λεγόμενος Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης, πρὸς τοὺς ἄρκαρεὶς εἶπε: Τί θέλετέ μοι εἶναι, κγὼ ὕμῖν παραδώσω αὐτόν;». Ἐφ' ὧν φωνῆ μεμολοσμένη! Ὁ τόλμη παράλογος! Συγκλονίζομαι, ἀγαπητοί μου, ὅταν ἐνθυμῶμαι πῶς ἐξῆλθον ἐκ τοῦ στόματός σου λέξεις, πῶς ἐκίνησαν τὴν γλῶσσαν, πῶς **В**

δὲν ἐγκατέλειψεν ἡ ψυχὴ τὸ σῶμα, πῶς δὲν παρέλυσαν τὰ κελιά, πῶς δὲν ἐσαλεύθη τὸ λογικόν.

3. «Τί θέλετέ μοι δοῦναι, κἀγὼ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν;». Πέες μου, Ἰουδα, αὐτὰ σὲ ἐδίδασκεν ἐπὶ τόσον χρόνον ὁ διδάσκαλος; Τόσον γρήγορα ἐλαομένησθε τὰς συνεκεῖς παρανοήσεις; διὰ τοῦτο δὲν ἔλεγεν: «Μὴ κτήσθε χρυσόν, μήτε ἀργυρὸν» (Ματθ. 10, 9), ἐπιθυμῶν νὰ συγκρατήσῃ τὴν υπερβολικὴν μανίαν σου διὰ τὰ χρήματα: Δὲν ἐσυμβούλευε λέγων: «Ἐάν τις σε ρωπήσῃ εἰς τὴν δεξιὴν σπαγῶνα, στρέφον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην;» (Ματθ. 5, 39). Πέες μου, διὰτὶ προσέδεκε τὸν διδάσκαλον; Ἐπειδὴ σοῦ ἔδωκε τὴν ἐξουσίαν νὰ διατάσσῃ τοὺς δαίμονας, C νὰ θεραπεύῃς ὀσθενεῖας, νὰ καθάρῃς ἐκ τῆς λέπρας λεπρούς καὶ νὰ πραγματοποιήσῃς πολλὰ ἄλλα θαύματα; Ἀντὶ λοιπὸν τῶν εὐσεργειῶν ἐκείνων, αὐτὰς τὰς ἀναποδόσεις τοῦ προσφέρεις; «Πὸ πόσον μεγάλη εἶναι ἡ μανία, ἢ καλλίτερον ἡ φιλαργυρία σου! Διότι ἡ φιλαργυρία ἐπροξένησεν ὄλας αὐτάς τὰς ἀμαρτίας, αὐτὴ ἡ ρίζα τῶν κακῶν, ποὺ ἐπαφέρει σκότος εἰς τὰς ψυχὰς μας καὶ τοὺς φυσικοὺς νόμους, καὶ μᾶς σαλεύει τὰ λογικὰ καὶ δὲν ἐπιτρέπει νὰ ἐνθυμούμεθα οὕτε φιλίαν, οὕτε συγγένεον, οὕτε ἄλλο π. Ἄλλ' ἀφοῦ μᾶς τυφλώσῃ τὸ λογικόν, εἶται μᾶς κάμνει νὰ δοδίζωμεν εἰς τὸ σκότος. Καὶ διὰ νὰ ἀντιληφθῆς τὴν πραγματικότητα, ἄλεπε τί ἀκριβῶς ἀπεμαρτύρουν τότε ἐκ τῆς ψυχῆς τοῦ Ἰουδα. Εἰσῆλθεν ἡ φιλαργυρία αὐτῆ ἐν τῷ καὶ ἐγένεν αἴτια νὰ ἀποσησθῶν ἡ συναναστροφή, ἡ γνωριμία, ἡ κοινωνία μεταξὺ τῶν, D ἡ ὑπέροχος διδασκαλία. Πολὺ ὀρθῶς ἔλεγεν ὁ Παῦλος ὅτι: «Ρίζα πάντων τῶν κακῶν ἐστὶν ἡ φιλαργυρία» (Α' Τιμ. 8, 10).

«Τί θέλετέ μοι δοῦναι κἀγὼ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν;» Παραδίσεις, Ἰουδα, ἐκείνων ποὺ συγκρατεῖ τὰ πάντα διὰ μόνου τοῦ λόγου του; πωλεῖς ἐκείνον ποὺ εἶναι ἀδύνατον νὰ συλλάβῃ ἢ ἀνθρωπίνῃ λογικῇ, τὸν κτιστὴν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, τὸν δημιουργὸν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, αὐτόν ποὺ διὰ τοῦ λόγου καὶ τοῦ νεύματός του ἐδημιούργησε τὸ σύμπαν; Ἀλλὰ διὰ νὰ δεῖξῃ ὅτι παρεδόθη ἐβελουσίως ἄκουσε τί κάμνει: Τὴν στιγμὴν ὀκράδως τῆς προδοσίας, ὅταν ἤλθον ἐναντίον του μὲ μακαρίας καὶ ἔϋλα, λαμπάδας καὶ πυρσούς, τοὺς λέγει E «Τίνα ζητεῖτε;» (Ἰω. 18, 4). Δὲν ἐγνώριζον οὕτε ποῖον ἐπρόκειτο νὰ συλλάβουν. Τόσον ἀνίσχυρος ἦτο ἐκεῖνος νὰ ἐπιτύχῃ τὴν προδοσίαν, ἀφοῦ αὐτὸν ποὺ θὰ ἐπρόδιδεν ἐνῶ ἦτο ἐνώπιόν του δὲν ἠδύνατο νὰ τὸν διακρίνῃ, ἂν καὶ ὑπῆρκαν λαμπάδες καὶ τόσον πολλὸ φῶς. Ὅτι βεβαίως τοῦτο ὑπαινίσσεται ὅταν ἔλγυν, ὅτι εἶκον λαμπάδας καὶ πυρσούς καὶ παρὰ ταῦτα οὕτε εἶται δὲν τὸν εὐρισκαν. λέγει «Καὶ

Ἰουδας εἰσῆλθε μετ' αὐτῶν, διότι ἐκεῖνος εἶπεν: Ἐγὼ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν». Ἐπειδὴ ἤθελε νὰ φανερώσῃ τὴν δύναμίν του ὁ Κύριος, διέστρεψε τὸ λογικόν των, διὰ νὰ μάθουν ὅτι ἐπιχειροῦν νὰ φέρουν εἰς πέρας ἔργον ἀκατόρθωτον. Ἐπειτα ὅταν ἤκουσαν 391 A τὴν φωνὴν τοῦ ἀπειτραθήχθουσαν σκῆπτου καὶ ἔβλεπον κατὰ γῆς, εἶδες πῶς οὕτε τὴν φωνὴν ἠμπόρουν νὰ ἀνθέξουν, ἀλλὰ μὲ τὴν πτώσιν των ἀπέδειξαν δημοσίως τὴν ἀδυναμίαν των; Κύτταζε τὸ μέγεθος τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου. Ἐπειδὴ λοιπὸν οὕτε εἶται ἐκτόνησε τὴν ἀνασκουσίαν τοῦ προδότου, καὶ τὴν ἀκαρσίαν τῶν Ἰουδαίων, παραδίεται ὁ Κύριος καὶ λέγει: Ὅταν τοὺς ὑπέδειξε ὅτι ἐπιχειροῦν ἀκατόρθωτον ἔργον ἤθελε νὰ ἀνακόψῃ τὴν παραφροσύνην των. Δὲν θέλουν, ἀλλ' ἐπιμένουν ἀκόμη καὶ τώρα εἰς τὴν πονηρὰν σκέψιν των: νὰ λοιπὸν παραδίδωμαι!

Ἐὰν τὰ λέγω αὐτὰ, διὰ νὰ μὴ κατηγορήσουν μερικὸν τὸν Χριστὸν καὶ εἶπουν: διὰτὶ δὲν μετέστρεψεν τὸν χαρακτήρα τοῦ Ἰουδα; διὰτὶ δὲν τὸν ἔκαμε B καλλίτερον; Ἀλλὰ κατὰ ποῖον τρόπον θὰ ἠμποροῦσε νὰ κάμῃ τὸν Ἰουδαν φρόνιμον καὶ καλόν; ἀναγκαστικῶς ἢ διὰ τῆς θελήσεώς του; Διότι ἐάν μὲν ἀναγκαστικῶς, οὕτε εἶται ἐπρόκειτο νὰ γίνῃ καλλίτερος, ἐπειδὴ οὐδεὶς γίνεται καλλίτερος ἀναγκαστικῶς: ἐάν δὲ διὰ τῆς θελήσεώς του καὶ τῆς ἐλευθέρως ἐκλογῆς, προσέφερε τὰ πάντα ποὺ θὰ ἠδύνατο νὰ τὸν μεταστρέψουν. Καὶ ἐάν ἠρνήθη ἐκεῖνος νὰ δεχθῆ τὰ φάρμακα, ἦεν κατεῖ ὁ ἰατρός, ἀλλὰ ὁ ἴσος ποὺ ἀπέκρουσε τὴν θεραπείαν. Θέλεκε νὰ μάθῃ πόσα ἔκαμε διὰ νὰ τὸν κερδίσῃ; Ἐνώπιόν του ἐπετέλεσε θαύματα, τοῦ προανήγγελε τὴν προδοσίαν, τίποτε δὲν παρέλειψεν ἐξ ὅσων ἔπρεπε νὰ ἐπιδείξῃ C εἰς τὸν μαθητὴν του. Καὶ διὰ νὰ πληροφορηθῆς, ὅτι δὲν ἠθέλησεν ἂν καὶ ἠδύνατο νὰ μετανοήσῃ ἄλλ' ἔνεκα τῆς ἀθαρσίας του ἐγένον ὄλα, ὅταν παρέδωκε τὸν Κύριον καὶ ἐπέρτασε τὴν παραφροσύνην του, «Ἐρριψε τὰ τριάκοντα ἀργύρια, λέγων: ἤμαρτον παραδὸς αἶμα ἀθῶνον» (Ματθ. 27, 3-4). Προηγουμένως ἔλεγεν: «Τί θέλετέ μοι δοῦναι, κἀγὼ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν;». Μόλις συντελέσθη ἡ ἀμαρτία, τότε ἀντελήφθη τὴν ἀμαρτίαν.

Ἐκ τούτων διδασκόμεθα ὅτι, ὅταν ἀδιαφοροῦμεν, δὲν μᾶς ἀφελεί οὕτε συμβουλή, οὕτε νουθεσία, ἐνῶ ὅταν προσέκωμεν καὶ μόνοι μας ἠμποροῦμεν νὰ σωθῶμεν. Πρῶτον ἔε διὰ νὰ καταλάβῃς, ὅταν τὸν συνειθούλεκε καὶ προσεπέθει νὰ τὸν συγκρατήσῃ ἐκ D τῆς ἀμαρτωλῆς πράξεως, δὲν ἐπρόσδεξεν ἐκεῖνος, οὕτε ἐδέχθη τὴν νουθεσίαν: ὅταν ὅμως δὲν ὀνήρηκε κανεὶς διὰ νὰ νουθετήσῃ ἀφυπνίσθη ἢ συνειδησίς του καὶ κυρίως νὰ εἶναι κανεὶς διὰ νὰ τὸν δόξῃ μετενόησε καὶ

ἐπέταξε τὰ τριάκοντα ἀργύρια. Διότι λέγει «Ἔστησαν αὐτῷ τριάκοντα ἀργύρια» (Μαθ. 26, 15). Ἐπλήρωσαν τὴν ἄξιαν αἵματος, τοῦ ὁποίου ἡ ἀξία δὲν ἠδύνατο νὰ ἐκτιμηθῇ. Διότι, Ἰούδα, λαμβάνεις τριάκοντα ἀργύρια; Ὁ Χριστὸς ἦλθε διὰ νὰ κρίσῃ δωρεὰν τὸ αἷμα τοῦ κόσμου διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ἀνθρωπότητος. Διὰ τὸ αἷμα τοῦτο, σὺ τώρα διαπραγματεύεσαι συμφωνίας. Τί θὰ ἠδύνατο νὰ εἶναι αἰσχροτέρων τῆς συναλλαγῆς αὐτῆς; Ποῖος εἶδε καὶ ποῖος ἴσχυσε ποτὲ καὶ ἀνάλογον;

4. Εἰ ἄλλὰ διὰ τὴν ἀντιληφθεῖσαν τὴν διαφορὰν μεταξὺ προδότη καὶ μαθητῶν, ἂς ἀκούσασιν. Διότι ὁ εὐαγγελιστὴς μᾶλλον διηγείται τὰ πάντα λεπτομερῶς. Ὅταν λέγῃ, ἐγένοντο αὐτὰ, ὅταν ἡ προδοσία ἦτο πρὸς τὸ τέλος, ὅταν ὁ Ἰούδας ἔκρινε τὴν ψυχὴν του, ὅταν διαπραγματεύετο τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἐκείνας συμφωνίας καὶ ἀνελάμβανε, λέγει, εὐκαιρίαν διὰ νὰ παραδώσῃ τὸν Κύριον, «Τότε προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ λέγοντες· Πῶς θέλεις ἐτοιμασθῆναι σὺ φαγεῖν τὸ Πάσχα;» (Μαθ. 26, 17). Εἶδες μαθητάς, εἶδες μαθητὴν; Ἐκεῖνος διαπραγματεύετο συμφωνίας καὶ προσεπάθει νὰ λάβῃ ἀμοιβὴν ἐκ τῆς πωλήσεως τοῦ αἵματος τοῦ Κυρίου, αὐτὸν προσηγορεύοντο διὰ τὸ 392 Α προσφέρων ὑπερησάν. Εἶδαν τὸ ἴδιον θαύματα καὶ αὐτοὶ καὶ ἐκεῖνοι, ἴσχυσαν τὴν ἴδιαν διδασκαλίαν· πῶς λοιπὸν ἀρετέλειο ἡ διαφορὰ; Εἰς τὴν προαίρεσιν. Αὐτὴ εἶναι ἡ αἰτία τῶν κακῶν καὶ τῶν καλῶν.

Τὸ θράθυ αὐτὸ ἦτο ἐκεῖνο κατὰ τὸ ὅποιον οἱ μαθηταὶ ἔλεγον αὐτὰ. Ἄλλὰ τί σημαίνει τὸ «Πῶς θέλεις ἐτοιμασθῆναι σὺ φαγεῖν τὸ Πάσχα;». Ἐξ αὐτοῦ πληροφοροῦμεθα, ὅτι ὁ Χριστὸς δὲν εἶχε ἑκακιστὴν ἰδικὴν του οἰκίαν. Ἄς τὸ ἀκούουν ἐκεῖνοι πῶς κατασκευάζουν περιδέρητους οὐκίας καὶ μακρὰ περιτεκτόματα, ὅτι ὁ θεάνθρωπος δὲν ἔχει τόπον διὰ νὰ ἀναπαύσῃ τὴν κεφαλὴν του. Διὰ τοῦτο ἐρωτοῦν οἱ μαθηταὶ· «Πῶς θέλεις ἐτοιμασθῆναι σὺ φαγεῖν τὸ Πάσχα;» Ποῖον Πάσχα; Τὸ Ἰουδαϊκόν; αὐτὸ πῶς ἔλαβε τὴν ἀρχὴν του εἰς τὴν Αἴγυπτον διότι ἐκεῖ ἐμαρτύρηθη Ἡ διὰ πρώτην φοράν. Καὶ διὰ ποῖον λόγον ἐρωτᾷτε ἡμεῖς τὸν Χριστὸν; Καθὼς ἐτήρησεν ὅλας τὰς διατάξεις τοῦ μαωσαϊκοῦ νόμου, εἶτι τρεῖς καὶ αὐτὸ. Διὰ τοῦτο ἔλεγε καὶ πρὸς τὸν Ἰωάννην· «Ὅστις γὰρ πρέπον ἡμῖν ἐστὶ πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην» (Μαθ. 3, 15). Ὅχι λοιπὸν τὸ ἰδικόν μας Πάσχα, ἀλλὰ τὸ Ἰουδαϊκόν ἤθελεν νὰ ἐτοιμασθῶν οἱ μαθηταὶ. Διότι αὐτοὶ μὲν ἠτοίμαζον αὐτὸ, ἐνῶ ὁ Κύριος παρεσκεύαζεν τὸ ἰδικόν μας, καὶ ὁ ἴδιος ἔγινε Πάσχα διὰ τοῦ τιμίου πάθους του. Διὰ ποῖον ὅμως λόγον ὑφίσταται τὸ πάθος, διὰ νὰ μᾶς λυτρώσῃ ἐκ τῆς κατάρσεως τοῦ νόμου. Διὰ τοῦτο διεκρίνυτε καὶ ὁ Παῦλος· «Ἐξαιρέσειτε

ὁ θεὸς τὸν νόμον αὐτοῦ γενόμενον ἐκ γυναικός, γενόμενον ὑπὸ νόμον, ἰνα Ἡ C τοὺς ὑπὸ νόμον εξαγοράσῃ» (Γαλ. 4, 4-5). Διὰ νὰ μὴ ἰσχυρίζεται λοιπὸν κανεὶς, ὅτι διὰ τοῦτο κατήργησε τὸν νόμον, ἐπειδὴ δὲν ἠδύνατο νὰ τὸν τηρήσῃ ἀπολύτως λόγῳ τοῦ ὅτι ἦτο πνευματικὸς, θεορὸς καὶ δικαιοκτόμος, διὰ τοῦτο ἀφοῦ ἐτήρησεν ὅλας τὰς διατάξεις του, τότε τὸν κατήργησε. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἐρώτασε καὶ τὸ Πάσχα· ἐπειδὴ ὁ μαωσαϊκὸς νόμος εἰτάσσειν εἰς τοὺς Ἰουδαίους τὴν συμπεισὴν εἰς τὴν ἐορτὴν τοῦ Πάσχα. Ἄκουσε λοιπὸν ἦσαν ἀκάριαι πρὸς τὸν εὐεργέτην των οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ συντήμας ἐληφθόντων τὰς εὐεργεσίας του. Καὶ διὰ νὰ γνωρίζῃ ἀκαρίαι, ἔφωγον ἐκ τῆς Αἴγυπτου, διετέρασαν τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν, τὴν εἶδαν νὰ σκίζεται καὶ νὰ συνενώνεται πάλιν, καὶ μετ' ὀλίγον λέγουσιν εἰς τὸν Ἀερῶν· «Ποίησον ἡμῖν θεοὺς ὡς προτιποῦσάντων ἡμῶν» (Ἐξοδ. 32, 1). Τί λέγει, Ὁ ἀκάριστε Ἰουδαῖοι, εἶδες τέτοια θαύματα, καὶ ἐληφθόντες τὸν θεὸν πῶς σὲ ἐξέθρεψεν εἰς τὴν ἔρημον, καὶ δὲν ἐνθυμῆσαι πλέον τὸν εὐεργέτην σου; Ἐπειδὴ λοιπὸν ἐληφθόντων τὰς εὐεργεσίας του, διὰ τῆς καθεύσεως τῶν ὀφθαλμῶν συνέθεσεν ὁ θεὸς τὰς ἀναμνήσεις τῶν εὐεργεσιῶν, διὰ νὰ ἔκουν ζωηρὴν τὴν ἀνάμνησιν εἰς τὸν ἔθνον σου. Καὶ ἐκεῖνος συμμορφώθησεν εἰς τοῦτο διὰ ποῖον λόγον; «Ἐν», ὅταν ἐπερωτήσῃ σε ὁ υἱὸς σου, τί σημαίνει τοῦτο, νὰ τοῦ εἴπῃς ὅτι τοῦτο ἀναφέρεται εἰς τὸ γεγονός τῆς ἐπιφορέσεως τῶν ἀνωφθαλμῶν ἐκ αἵματος προδότη διὰ τοῦ ὁποῖου καὶ διέφυγον τὸν θάνατον καὶ ἔφερε εἰς ἄλλους τοὺς κατοικοῦντας τῆς Αἴγυπτου τὸν ἐξολοθρευτὴν ἀγγελὸν. Ἐξ αἰτίας τοῦ αἵματος τοῦτου ὁ ἀγγελὸς δὲν ἠδύνατο νὰ εἰσελθῇ εἰς τὰς οὐκίας καὶ νὰ διασειρῇ τὸν θάνατον. Ἐ Οἱ ἄμνοι λοιπὸν ἐκεῖνοι ἐσφάγησαν παρὰ τὴν θέλησιν των, ἐνῶ αὐτοὶ ἐδῶ ὁ Χριστὸς θυσιάζεται ἐθελοούτως. Αἰετὶ; Ἐπειδὴ τὸ Πάσχα ἐκεῖνο ἦτο προτύπωσις τοῦ πνευματικοῦ. Καὶ διὰ νὰ πληροφορηθῆς, πρόσθεε πόση συγγένεια ὑπάρχει μεταξὺ τῶν δύο. Ἄμνος εἰς τὸ ἔν Πάσχα, ἄμνος καὶ εἰς τὸ ἄλλον, ἀλλ' ὁ μὲν πρῶτος εἶναι ἄλογος, ὁ δὲ δεύτερος λογικὸς. Ἄμνος εἰς τὸ ἔν, ἄμνος καὶ εἰς τὸ ἄλλον, ἀλλ' ὁ μὲν εἶναι σκιά, ὁ δὲ πραγματικότης. Ἄλλ' ὀνέτειλεν ὁ ἄλλος τῆς δικαιοσύνης, ἀληφάνισθη ἡ σκιά. Διότι ὅταν ὑπάρξῃ ἡλιος ἡ σκιά κἀνεται. Διὰ τοῦτο καὶ εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ μιστηρίου ὑπάρχει ἄμνος διὰ νὰ καθορθωθῆται διὰ τοῦ αἵματος του. Διὰ τοῦτο ἀφοῦ ἦλθεν ὁ ἄλλος δὲν ὑπάρχει πλέον λόγος νὰ φατίζῃ ὁ λόγικος, ἐπειδὴ ἔλα ὅσα ἔγιναν ἦσαν προτυπώσεις αὐτῶν πῶς ἐπρόκειτο νὰ συμβῶν εἰς τὸ μέλλον.

5. Λέγου ταῦτα πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, διὰ νὰ μὴ ἐκστασιάζονται καὶ νομίζουν ὅτι ἐφορίζουν τὸ Πάσχα, ἐπειδὴ αἰσχρο-

τατο ³⁹³ Α προβάλλουν ως επίχειρημα την έορτήν τών άζύμων και ίσχυρίζονται δια την έορτήζον, αύται ποδ παρέμειναν διά παντός σκληρόκαρδοι και τελείως κωφοί. Πές μου, Ιουδαίε, πώς έορτάζεις τὸ Πάσχα; Ὁ ναός κατεστράφη ὀλοοκαρῶς, ἐκρημνίσθη ὁ θωμός, τὰ Ἅγια τῶν ἁγίων δεθεθλώθησαν και καταργήθη κάθε εἶδους θυσία. Λουπόν, ποια ἡ αἰτία διά τήν ὀπίαν ἐπιχειρεῖς τήν ἀσεβή ταύτην πράξιν; Ἐκμυλωσίθης κάποτε εἰς τήν Βαβυλώνα, και ἀσωγες αὐτοῦς ποδ οἱς ἠκμυλώσισαν νά λέγουν: « Ἄσπε Β τήν ὁδὴν ἡμῶν τοῦ Κυρίου» (Ψαλμ. 136, 3) και ἠρηθής. Και διατί έορτάζεις τὸ Πάσχα μακράν τῶν Ἱερουσαλήμων; Σὺ δὲν εἶπες: « Πῶς ὄσμεν τήν ὁδὴν τοῦ Κυρίου ἐπὶ γῆς ἄλλοτρίος;» (Ψαλμ. 136, 3) Εἰς μίαν προσάθειαν νά καταδείξῃ τὰ γεγονότα ταῦτα ὁ Δαυῖδ, ἔλεγεν: « Ἐπὶ τῶν ποταμῶν Βαβυλώνας, ἐκεῖ ἐκαθίσασμεν και ἐκλήροσμεν: ἐπὶ ταῖς ἰτέαις ἐν μέσῳ αὐτῆς ἐκρεμάσαμεν και ἔφραγα ἡμῶν» (Ψαλμ. 136, 1-2), δηλαδή τὸ ψαλτήριον, τὴν κιθάραν, τὴν λύραν: ἐπειδὴ εἶδα αὐτὸ ἐκρομοποιούγτο τὴν παλαιὰν ἔρακην και δὲ αὐτῶν ἔπαλλον τοὺς ψαλμούς τῶν. « Ἐκεῖ γάρ», λέγει, « ἐπαράμισαν ἡμεῖς οἱ αἰκμυλωτέουσιντες ἡμεῖς λόγους ὡδῶν» (Ψαλμ. 136, 3) και ἀπαντήσαμεν: « Πῶς ὄσμεν τήν ὁδὴν Κυρίου ἐπὶ γῆς ἄλλοτρίος;» Πές μου, τί λέγεις; δὲν ψάλλεις εἰς αὐτὴν τὸ Πάσχα τῶν; Βλέπεις πόσον ἀναίσθητοι εἶναι οἱ Ἰουδαῖοι; Ὅταν τοὺς ἔπείζαν C οἱ ἔκθοροι, δὲν ἐπεχειροῦν οὔτε θῆνον νά ψάλλουν εἰς τήν ἔξην κώραν, τώρα θῆμας ἄνοος τῶν και κωρὸς νά τοὺς ἀναγκάζῃ κανεὶς ἀντιστρατεύονται κατὰ τοῦ Θεοῦ. Διὰ τοῦτο και ὁ μακάριος Στέφανος τοὺς ἔλεγεν: « Τρεῖς αἶ τῷ Πνεύματι τῷ ἁγίῳ ἀντιπίτετε» (Πραξ. 7, 51). Βλέπτε: πόσον ἁμαρτίαν κρύπτουν τὰ ἄζυμα; Πόσον παρηγορίαν περρέκει ἡ Ἰουδαϊκή ἑορτή; Υπάρχει κάποτε Ιουδαϊκῶν Πάσχα, ἀλλὰ κατηργήθη.

Τότε λέγει: « Ὁ Ἰησοῦς, ἐσθιόντων αὐτῶν και πίνοντων, λαθὼν ἄρτον ἐπὶ τῶν ἁγίων και ἀκράντων αὐτοῦ χειρῶν, εὐχαριστήσας και κλάσας εἶπε τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς: Λάθετε, φάγετε: τοῦτό μου ἐστὶ τὸ σῶμα τὸ ὑπὲρ ἡμῶν και πολλῶν κλάσμενος εἰς ὄφραον D ἁμαρτιῶν» (Ματθ. 26, 26). «Και τὸ ποτήριον πάλιν λαθὼν, εἶδους αὐτοῖς λέγων: Ταῦτό ἐστὶ τὸ αἷμά μου τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκκυκνύμενος εἰς ὄφραον ἁμαρτιῶν» (Ματθ. 26, 28). Καὶ ἦτο παρὼν και ὁ Ἰουδας ὅταν ἔλεγεν αὐτὸ ὁ Κύριος. Αὐτὸ εἶναι τὸ αἷμα, Ἰουδα, ποῦ ἐπάλησες εἰς τὴν τμηὴν τῶν τριάκοντα δραγμῶν: αὐτὸ εἶναι τὸ αἷμα διὰ τὸ ὅποιον πρὸ ἁλίου διεπραγματεύθης τὰς αἰσχρὰς συμφωνίας μετὰ τῶν ἀκαρίστων Φαρισαίων. Ἡ πόσον μεγάλη εἶναι ἡ

φιλανθρωπία τοῦ Χριστοῦ και πόσον αἰσχρὰ ἡ ἀκαριότητα τοῦ Ἰουδα! Ὁ Κύριος προσέφερεν και ὁ δοῦλος ἐπάλει. Καὶ ὁ μὲν δοῦλος τὸν ἐπάλησεν ἀποῦ ἔλαβε τριάκοντα ἀργύρια, ὁ δὲ Χριστὸς ἔκωσε τὸ αἷμά του κάριν ἡμῶν και τὸ ἔχει προσφέρει και δι' αὐτὸν ποῦ τὸν ἐπάλησεν, ἐάν δεδαίως τὸ ἤθελε και ὁ ἴσιος. Ἐ Διότι ἦτο παρὼν και ὁ Ἰουδας πρὸ τῆς προδοσίας και παρεκάθησεν εἰς τὴν ἱερὰν τράπεζαν και ἀπάλασε τὸν μυστικὸν δειπνον. Διότι καθώς ἔπλυνε τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν, ἔτσι παρεκάθησε και εἰς τὴν ἱερὰν τράπεζαν ὁ Ἰουδας ὡστε νά μὴ ἔχη καμμίαν δικαιολογίαν. ὅταν λάβῃ τὴν καταδίκην. Ἐπεκὴ ἐπέμεινε εἰς τὴν διεστραμμένην σέφραν του και ἀποῦ ἔφυγεν ἐπραγματοποίησε διὰ φιλήματος τὴν προδοσίαν, κωρὸς νά ἀναλογισθῇ τὰς εὐεργεσίας ἐκεῖνου, και μετὰ τὴν προδοσίαν ἐπέταξεν τὰ τριάκοντα ἀργύρια και εἶπεν: « Ἡμῶν παραδός εἶμα ³⁹⁴ Α ὄθισον» (Ματθ. 27, 3). Ἡ πόσον μεγάλη ἦτο ἡ τύφλωσις! Παρεκάθησες εἰς τὸ δεῖνον και παρέδωκες τὸν εὐεργέτην σου; Καὶ ὁ Κύριος ἐκουσίως ἐξεπλήρωσεν ἐκεῖνο ποῦ ἔλεγεν ἡ ἁγία Γραφή: « Ὅσαι δὲ δι' αὐτὸ τὸ σκάνδαλον ἦλθεν» (Ματθ. 18, 7).

6. Ἄλλ' εἶναι καιρὸς πλέον νά πλησιάζομεν εἰς τὴν φρικτὴν και φοβεράν αὐτὴν τράπεζαν. Ὅλοι λοιπόν δε προσέλθομεν με καθαράν συνειδήσιν, και πόθεις δε μὴ εὐρεθῇ Ἰουδας ἐπὶ με δολιότητα κατὰ τῶν συνανθρώπων του, οὐδεὶς δε μὴ ἔχη πονηρίαν, οὐδεὶς κερμηνίονον δηλητήριον εἰς τὴν καρδίαν του. Εἶναι και τώρα ὁ Χριστὸς παρὼν και στοδίξει τὴν τράπεζαν: ἐπειδὴ δὲν εἶναι ἀνθρώπος αὐτός ποῦ μεταβάλλει εἰς σῶμα και αἷμα τοῦ Χριστοῦ: τὰ προσφερόμενα δῶρα. Ἰσταται ὁ ἱερεὺς συμφώνως πρὸς τὸν τύπον και παρακαλεῖ ἡ χάρις δε και ἡ δόνασις τοῦ Θεοῦ πραγματοποιοῦν τὰ πάντα. Β «Τοῦτό μου ἐστὶ τὸ αἷμα» (Ματθ. 26, 28) λέγει. Αἱ λέξεις οὗτοι μετουσιῶνουν τὰ προσφερόμενα δῶρα. Και καθώς τὰ λόγια ἐκεῖνα ποῦ ἔλεγον: « Ἄθιδένεσθε, και πληθύνεσθε, και πληρώσατε τὴν γῆν» (Γέν. 1, 28) ἦσαν λόγια, και ἔγιναν ἔργον ποῦ ἐνδυναμῶμεν τὸ ἀνθρώπινον γένος νά ἀποκτῇ τέκνα, ἔτσι και τὰ λόγια αὐτά, ποῦ ἀνεφέραμεν, διαρκῶς ἐνδυναμῶνουν διὰ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, ἐκεῖνο ποῦ ὄλως μεταλαμβάνουν. Κανεὶς λοιπὸν νά μὴ εἶναι ἵπουλος, κανεὶς πονηρός, κανεὶς ἄρπαξ, κανεὶς συκοφάντης, κανεὶς μισόδελφος, κανεὶς φιλοκρήματος, κανεὶς μέθισος, κανεὶς πλεονέκτης, κανεὶς ὄφρασεκοκότης, κανεὶς ζηλόφθονος, κανεὶς πόρνης, κανεὶς κλέπτης, κανεὶς ραδιοῦργος διὰ νά μὴ ἐπιπέσῃ C ἐπ' αὐτοῦ ἡ ἰσχυρία τοῦ Θεοῦ. Ἐπειδὴ τότε και ὁ Ἰουδα παρεκάθησεν ὀναξίως εἰς τὸν μυστικὸν δειπνον, και ἀποῦ ἔφυγε παρέδωκε τὸν Κύριον, ἡ δὲ νά πληροφορηθῆς δι' εἰς

ἐκείνους πού μεταλαμβάνουν ἀνάξιας τῶν μυστηρίων, ἰδιαιτέρως εἰς αὐτοὺς εἰσέρχεται ὁ διάβολος καὶ καταλήγουν εἰς τὴν μεγαλύτεραν τιμωρίαν.

Λέγεις αὐτὰ διὰ τὴν ἐπιθυμίαν ἡμῶν ἢ ἀδική τρωφὴν καὶ τὴν ἀκαταλληλίαν τῶν ἰδιαιτέρως ἐπιτελούντων τὴν ἀσθένειαν, ἔστι καὶ ἡ πνευματικὴ τρωφὴ, ὅταν λαμβάνεται ἀνάξιας γίνεται πρόξενος μεγαλύτερων ἀμαρτιῶν εἰς τὸν ἄνθρωπον. Κανέκας λοιπὸν νὰ μὴ διατηρῆ ἐνὸς τοῦ **Θ** πονηρὰς σκέψεις, οὕς παρακαλῶ, ἀλλ' ὡς καθαρῶσμεν τὰς καρδίας μας, διότι ἐταν εἴμεθα ἀγνοοὶ εἴμεθα καὶ τοῦ Θεοῦ. Ἄς καταστήσωμεν τὴν ψυχὴν μας ἀγνήν ὡροῦ τοῦτο εἶναι δυνατόν νὰ πραγματοποιηθῆ ἐν τῷ μίᾳ ἡμέρᾳ. Πῶς καὶ διὰ ποίου τρόπου; Ἐάν ἔχῃς κάτι ἐναντίον τοῦ ἑαυτοῦ σου, ἐκρίνωσε τὴν ὀργὴν, διάλυσε τὴν ἐχθρότητα διὰ τὸ λόγιον ἐκ τῆς ἱερᾶς τραπέζης τὴν θεραπείαν τῆς συγκωλύσεως. Προσέρχεται εἰς φρικτὴν καὶ ἁγίαν θυσίαν. Ἐνώπιόν σου εὐρίσκειται ἐσφαγμένος ὁ Χριστός. Σκέψου ὅμως διὰ ποῖον ἐσφαγίασθη. Ὡς τὴ μυστήρια ἔκαστος, Ἰούδα!

Ὁ Χριστὸς ἔπαθεν ἔκουσας, διὰ τὸ κρημνίσαι «τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ» (Ἐφεσ. 2, 14) καὶ νὰ συνενώσῃ τὴν γῆν μὲ τὸν οὐρανόν, νὰ σὲ κάμῃ σύντροφον τῶν ἀγγέλων ἐνώ ἦσουν ἐχθροὶ **Ε** καὶ ἀντίπαλοι αὐτῶν. Καὶ ὁ μὲν Χριστὸς προσέφερε τὴν ζωὴν πρὸς χάριν σου, σὺ δὲ ἐπιμένεις νὰ διατηρῆς μίσησιν κατὰ τοῦ συνανθρώπου σου; Πῶς θὰ δυνηθῆ νὰ πλησιάσῃς τὴν τραπέζαν τῆς εἰρήνης; Ὁ Κύριός σου δὲν ἀπέφυγε νὰ υπομένῃ ἰὰ πάντα δι' ἐσὲ καὶ σὺ δὲν ἐδέξαι ὅτε τὴν ὀργὴν σου νὰ ἀφῆσῃς; Πῶς μου, διὰ ποῖον λόγον; Ἡ ἁγάπη εἶναι μίση καὶ πηγὴ καὶ μητέρα ἄλλων τῶν ἀγαθῶν. Μοῦ ἐφέρθη, λέγει, ἀίσχρῆστα, ποικιλοτρόπως μὲ ἡδύκασι καὶ ἠμῆλασε τὴν ἴδιαν ζωὴν μου. Ἀλλὰ τί εἶναι τοῦτο; **Ἦ** Ἄ οὐτε σὲ ὑπαύρῃσε ποτὲ κατὰ τὸν Κύριον οἱ Ἰουδαῖοι. Ἐάν δὲν συγκωλύσῃς τὰς ἀδικίας σου δὲν θὰ συγκωλύσῃς καὶ εἰς ἑσὲ τὸ ἁμαρτήματά σου ὁ οὐρανὸς Πατὴρ σου. Μὲ ἰσὺν δὲ συνείδησιν θὰ εἴπῃς: «Πᾶτερ ἡμῶν ὃ ἐν τῷ οὐρανῷ, ἀγαπήσῃς τὸ ὄνομά σου» (Ματθ. 6, 9) καὶ τὰ ὑπόλοιπα; Καθ' ὅμοιον τρόπον καὶ ὁ Χριστὸς προσέφερε καὶ τὸ αἷμα τοῦ διὰ τὴν σωτηρίαν ἐκείνων πού ἔγινον αἷμα τὴν σταυρωθῆ. Τί δύνασαι νὰ κάμῃς ἵσως πρὸς αὐτὸ αἷμα; Ἐάν δὲν συγκωλύσῃς τὴν ἐχθρότην, δὲν ἀδικεῖς ἐκείνον, ἀλλὰ τὴν ἑαυτοῦ σου; ἐπειδὴ ἐκείνον μὲν πολλὰς φορὰς ἠδίκησες εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν, ἀλλὰ διὰ τὸν ἑαυτοῦ σου ἔσμεν ἀσυγκώρητον τὴν

τιμωρίαν κατὰ τὴν μέλλουσαν κρίσιν. Διότι οὐδένα ἀπεκθάνεται καὶ ἀποστρέφεται ὁ Θεὸς τόσον ὅσον ἐκείνον πού **Ἦ** νηροσκαεῖ, ὅσον τὴν καρδίαν πού ἔχει καρκινώματα καὶ τὴν ψυχὴν πού φλέγεται ἀπὸ τὰ πάθη. Ἄκουσε λοιπὸν τί λέγει ὁ Κύριος: «Ἐάν προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, κακεὶ μνησθήσῃ, ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ σοῦ, ἄφες ἐκεῖ τὸ δῶρόν σου ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἀπέλθε πρῶτον καὶ διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου; καὶ τότε ἐλθέθαι πρόσφερε τὸ δῶρόν σου» (Ματθ. 5, 23-24). Τί λέγεις; Νὰ ἀφῆσω ἐκεῖ τὸ δῶρόν, δηλοῶ αὐτὸ πού σκέπτομαι νὰ θυσιάσω εἰς τὸν Θεόν; Ναί, λέγει; διότι καὶ αὐτὴ ἡ θυσία χάριν τῆς εἰρήνης πρὸς τὸν ἀδελφόν σου καθιερώθη. Ἐάν λοιπὸν γίνεται ἡ θυσία αὐτὴ διὰ τὴν εἰρήνευσιν μὲ τὸν συνάνθρωπόν σου καὶ σὺ ἐνώπιον συμμετέχεις εἰς τὴν θυσίαν δὲν κατορθώνεις νὰ συμφιλιώθῃς καὶ ἄποικιανεῖς εἰς τὴν συμφιλίωσιν, **Σ** τότε σοῦ εἶναι ἀνωφελεὶς ἡ μετάληψις. Πραγματοποιεῖς λοιπὸν ἐκεῖνο κατ' ἀρχὴν, ἐνόησ' τὴν εἰρήνην, διὰ τὸ ὅποιον καὶ ἔχει προσφερθῆ ἡ θυσία καὶ τότε θὰ ἀφελήθῃς πολὺ ἐξ αὐτῆς. Ἐπειδὴ ἐκρίνωσε διὰ τοῦτο ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, διὰ τὴν συμφιλίωσιν τὸ ἄνθρωπον γενέσθαι μὲ τὸν Πατέρα καθὼς λέγει καὶ ὁ Παῦλος: «Νυνὶ δὲ ἀποκατήλλαξεν ἑαυτὸν τὰ πάντα» (Κολ. 1, 22). «Ὡς σταυμὸ ἀποκατείνεαι τὴν ἐχθρότην ἐν αὐτῷ» (Ἐφεσ. 2, 16). Διὰ τοῦτο αὐτὸς δὲν ἦλθεν ἀπὸ τῆς οὐραεῖας διὰ νὰ προσφέρῃ τὴν εἰρήνην, ἀλλὰ μακαρίζῃ καὶ ἡμᾶς δὲν κάμωμεν τὸ ἴδιον, καὶ μᾶς ὀνομάζει τὸ ὄνομά του. Διότι: «Μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί, ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ Θεοῦ κληθήσονται» (Ματθ. 5, 9).

Αὐτὸ λοιπὸν τὸ ὅποιον ἔκαμην ὁ Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, αὐτὸ κάμει καὶ σὺ μὲ τὴν ἄνθρωπίνην δυνάμιν σου καὶ γίνε εἰρηνοποιὸς διὰ τὸν ἑαυτοῦ σου **Δ** καὶ τὸν συνάνθρωπον. Διὰ τοῦτο καὶ ἀποκαλεῖται ὁ εἰρηνοποιὸς υἱὸς τοῦ Θεοῦ, διὰ τοῦτο καὶ κατὰ τὴν στιγμήν τῆς θυσίας κομίζαν ἄλλην ἀρετὴν δὲν ἐνεθυμῆθη παρὰ μόνον τὴν συμφιλίωσιν μετὰ τοῦ συνανθρώπου, ἐπιπέρωσιν νὰ καταδείξῃ ὅτι ἐξ ὅλων τῶν ἀρετῶν μεγαλύτερα εἶναι ἡ ἀγάπη. Θὰ ἔπεθῆρουν λοιπὸν, ἀγαπητοί, νὰ συνεχίωσι τὴν ὁμιλίαν μου: ἐπ' ἀρετῶν, ἀλλὰ ὅσα ἐλάκησαν εἶναι ἀρετὰ δι' ἐκείνους πού δέχονται μὲ προσοχὴν καὶ σύνεσιν τὸν σπέρμα τῆς εὐαγγελίας καὶ ἐπιθυροῦν νὰ ἀκούσιν μετὰ προσοχῆς ὅσα λέγονται. Νὰ ἐθυμώμεθα λοιπὸν, οὕς παρακαλῶ, πάντοτε τὰ λόγια αὐτὰ καὶ τὸν μεταξὺ μας ἀσπασμόν. Διότι ὁ ἀσπασμὸς αὐτὸς συνδέει τὰς καρδίας καὶ μᾶς κηθεῖ νὰ γίνωμεν ὅλα ἐν σῶμα, **Ε** καὶ μέλη τοῦ Χριστοῦ. ἐπειδὴ ὅλοι ἀνηκομεν εἰς ἓν σῶμα. Γινώμεθα λοιπὸν εἰς τὴν πραγματικότητα ἐν σῶμα, καρὶς νὰ ἐνώσω-

μεν τὰ σώματά μας, ἀλλ' ἀφοῦ συνδέσωμεν τὰς ψυχὰς μας διὰ τοῦ δεσμοῦ τῆς ἀγάπης. Διότι μόνον ἐφ' ἧσων συμπεριφεροῦμεν ἔτσι θὰ δυναθῶμεν νὰ ἀπολαύσωμεν αἰῶμα τὰ ἀγαθὰ τῆς προπυθεμένης τραπέζης καὶ νὰ γίνωμεν εἰς τὸ τέλος τῆς ζωῆς μας σκευὴ τῆς εἰρήνης καὶ διδοί ὡς ἐπιδράθεισιν ὁ Χριστὸς. Διότι καὶ ἂν ἀκόμη ἐπιτύχωμεν πολλά, παραμένοντες δὲ μνηστεικάκι, ραγιαπονοῦμεν.³⁹⁶ Α καὶ ἀγωνιζόμεθα ἀδίκα καὶ δὲν θὰ ἡμιπορεύωμεν τίποτε νὰ ἐπιτύχωμεν ἐξ αὐτῶν διὰ τὴν σωτηρίαν μας. Ὅταν λοιπὸν ὁ Σωτὴρ ἐπρόκειτο νὰ ἀνέβῃ εἰς τὸν οὐρανὸν διὰ νὰ καθῆται ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς του, ἀντὶ προσωρινῆς δόξης καὶ μεγάλου πλοῦτου, αὐτὴν τὴν κληρονομίαν ὤφειλεν εἰς τοὺς μαθητὰς του, λέγων· «Εἰρήνην τὴν ἑμὴν δίδωμι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἑμὴν ἀφήμι ὑμῖν» (Ἰω. 14, 27). Διότι ποῖος πλοῦτος καὶ πόση χρηματικὴ περιουσία θὰ ἤδύνατο νὰ θεωρηθῆ πολυτιμότερα τῆς εἰρήνης τοῦ Χριστοῦ, καὶ εἶναι ὑπερῶνα πάσης διασώσεως καὶ λογικῆς. Αὐτὸ λοιπὸν καὶ ὁ προφήτης Μαλακίας, ἐπειδὴ ἐγγνώριζεν ὅτι εἶναι φοβερὸν καὶ θαρρὸν ὁμάρτημα, ἔλεγεν ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Θεοῦ· «Λαὸς μου, λαλεῖτε ἀλήθειαν ἕκαστος μετὰ τοῦ πλησίον αὐτοῦ, καὶ ἕκαστος κοικίαν ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ πλησίον αὐτοῦ μὴ μνηστειάζεσθε, καὶ ὅρα ἢ βρωδῆ μὴ ἀγαπήτε· καὶ οὐ μὴ ἀποθαρσίνετε, οἶκος τοῦ Ἰσραὴλ λέγει Κύριος (Ζαχ. 8, 16-17). Ὡς νὰ λέγῃ ἐάν γίνηται ψεύδεται, μνηστειάζει, ἠπόρκοι καὶ λημονήσατε τὰς ἐντολάς μου θὰ ἀποθάνητε. Ἀφοῦ λοιπὸν γνωρίζομεν ὅλα αὐτὰ, ἀγαπήτω, δε διαλύσωμεν παντὸς εἴδους ὀργὴν καὶ δε συμφιλιώσωμεν μετὰ ὁμοῦς, καὶ ἀφοῦ ἐκρίζωσωμεν τὰς ρίζας τῆς κακίας, καὶ καθάρσωμεν τὴν συνειδήσιν μας, δε προσέλθωμεν διὰ νὰ μεταλάβωμεν τὴν φρικτὴν καὶ φοβερὴν αὐτῶν μυστηρίων μετὰ τὸν ἄλλον καὶ καλωσύνην καὶ πολλὴν εὐλάβειαν, χωρὶς λακτισμοῦ καὶ θαιότητος, ἢ κτυπήματα καὶ κρουγὰς, ἀλλὰ μετὰ φόβου καὶ τρόμου πλὴν, μετὰ δόκου C καὶ κατανύξιν, διὰ νὰ μᾶς ἀξιώσῃ ὁ φιλανθρωπὸς Κύριος καὶ δάξῃ ἐξ οὐρανοῦ τὴν μετὰ ἡμᾶς εἰρήνην καὶ τὴν ἀνυπόκριτον ἀγάπην καὶ τὴν ἀδελφικὴν κοινωνίαν, νὰ ἀπολαύσωμεν ὅλα αὐτὰ τὰ ἀγαθὰ, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνα ποῦ ὑπεσκέθη, διὰ τῆς χάριτος καὶ τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ ὁποῖου εἰς τὸν Πατέρα καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἀνήκει πᾶσι δόξα, τιμὴ καὶ δόξαμεν τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

Εἰς τὴν προδοσίαν τοῦ Ἰούδα Γ'

⁷²¹ Α Τώρα ἡ Δάφνη⁴ εἶναι εὐχάριστος καὶ ἀγαπητὴ εἰς τὸν Θεόν, δε μόνον διότι ἐξ αὐτῆς παρῶν καθαρίζεται πηγάδι, δε μόνον διότι εἰς τὸ ἔδαφος τῆς φυτρώουσι πικνὸν-φυλλὰ δένδρα, ἀλλὰ διότι ἀπέκτησεν ἕνα παράδειμον φυτὸν, τὸν σταυρὸν. Τώρα ἡ πηγὴ εἶναι ἀληθὺς φρόνιμος καὶ προκαλεῖ φόβον εἰς τὸν Θεόν Ἀπόλλωνα. Δὲν προσφέρει πλέον τὸ ἔδαφος τῆς εἰς τοὺς εἰδωλολότραις, ἀλλὰ παρακαρεῖ εἰς ἑσὰς τοὺς εὐσεβεῖς τὸ ἄλσος, καὶ ἀποτελεῖ πολυπόθητον εἰκόνα τοῦ τόπου ἐκείνου, ἐννοῦ τὸν κήπον εἰς τὸν ὁποῖον ἀπεταλμῆθη ἡ προδοσία τοῦ Σωτήρος καὶ ἔθεμελιώθη τὸ οὐκοδόμημα τῆς σωτηρίας μας. Δὲν ἔχω ὅμως τί νὰ εἶπω διὰ τὴν σημερινὴν ἑορτήν, διότι ἡ ἑορτὴ παρακινεῖ τὴν γλώσσαν μου νὰ κατηγορήσω τὸν Ἰούδαν, ἐνῶ ἡ B φιλανθρωπία τοῦ Κυρίου μετὰ ὁποικρύνει νὰ ἀμύλησῃ δι' αὐτὴν. Καὶ διακατέχομαι ἐξ αὐτῶν τῶν δύο, ἐκ τοῦ μίσους κατὰ τοῦ προδότου καὶ ἐκ τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν Κύριον. Ἀλλ' ἡ ἀγάπη νικᾷ τὸ μῖσος διότι εἶναι μεγαλύτερα καὶ δυνατώτερα αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο ὠφείλω τὸν προδότην καὶ ἡμῶν τὸν εὐεργέτην, καὶ θεδαίως ἦσαν πρέμει, ἀλλ' ἦσαν δόξαμεν νὰ ἐξυμνήσω.

Διὰ τὴν ἑορτὴν τὸν οὐρανὸν καὶ κατέβῃ εἰς τὴν γῆν· Πῶς ἤλθε πλησίον μου αὐτός, καὶ γένηται διὰ τῆς παρουσίας του τὸ σῶμα καὶ ἐγεννήθη ὡς ἀνθρώπος διὰ νὰ με σώσῃ; πῶς ἔλασεν ὡς μαθητὴν ἐκεῖνον ποῦ ἐγγνώριζεν ὅτι θὰ τὸν προδώσῃ καὶ τὸν ἐκθρόνισον τοῦ ὡς φίλον προσκλήσων εἰς τὴν ἀκολουθίαν του; Πῶς δὲν ἐνδιεφέρετο διὰ τὴν προδοσίαν, ἀλλ' ἐφρόνιζεν διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ προδότου του; Διότι λέγει «C» μῖας γενόμενης, ὠνεκεν ὁ Ἰησοῦς μετὰ τῶν δώδεκα μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ ἐπιθόντων αὐτῶν εἶπεν· C Ἀμήν, ἀμήν λέγω ὑμῖν, ὅτι εἰς ἐξ ὑμῶν παραδώσει μετὰ (Ματθ. 26, 20-21). Προεῖπε τὴν προδοσίαν, διὰ νὰ ἀναστειλῇ τὴν φοβερὴν πρό-

⁴ Ἐπιφανὴς προδοσίαν τῆς Ἀντιοχείας, ὅπου ὑπὸ τοῦ Σαλευκου πατρὸς τοῦ Ἀντιόχου ἐπίσης πρὸς τὴν τὸν λαμπρὸν Ἀπόλλωνα. Εἰς τὴν Δάφνην Ἰάβλιος ὁ ἀδελφὸς Ἰουλιανὸς τοῦ Πατριάρχου ὄνημα πικρὴν καὶ ἔνθα μετακινήσθη τὰ λείψανα τοῦ ἁγίου Μαξιμιανῶν μαρτυροῦντος πατριάρχου Ἀντιοχείας Βασιλέα. Ἐπὶ Ἰουλιανῶν τοῦ Πατριάρχου διετέθη ἡ ἀπομάκρυνσις τοῦ ἱεροῦ λαϊκοῦ ἐκ τῆς Δάφνης καὶ ἡ ἀπαλειψιστογία τοῦ πικρῶν τοῦ Ἀπόλλωνος, ὁ ὁποῖος ὅμως δὲν ἐλειτοδόγηται λόγῳ μὴ προσελπίσθαι πιστῶν ὅτι νὰ εἶναι ἐκτὸς ἀπὸ τῆς κατὰ τὸν Πατριᾶν ἐπισκοπίας τοῦ Ἰουλιανῶν. Παισιανὸς δὲ θεολογικῶν Ἐκκλησιαστικῆ Ἱστορίας 111, 10 PG 82, 1104-111, 10 PG 82, 1112-1121.

ἐν. Προεῖπε κυρίως νὰ ἀναφέρῃ τὸ πρόσωπον τοῦ προσδότη, ἀλλὰ δὲν ἠδυνάθη νὰ ἐμποδίσῃ τὴν παράνομον πρᾶξιν τοῦ μαθητοῦ ποῦ ἀγνωστοῦσαν αἱ καθήμενοι εἰς τὴν ἴδιαν τράπεζαν μαθηταί. Ποῖος εἶδεν εἰς ἄλλον Κύριον ἴσως μεγάλην φιλοφροσύνην. Προβιβάται καὶ περιβάλλει μετ' ἀγάπην τὸν προσδότην του. Ποῖος ἔχει τὴν δύναμιν νὰ ἐβεργετῆ ἐνῶ περιφρονεῖται; Ποῖος ἔχει τὴν δύναμιν ὡς ἀνεκείνηνον λαμβάνει πλησίον του ὡς ἀμοιραίων ἐκείνον ποῦ τὸν ἐπέλησε, καὶ φροντίζει δι' ἐκεῖνον ποῦ τοῦ συμπεριφερόντος μετ' ἠμελίαν; «Καὶ ἐσθόντων αὐτῶν εἶπεν Ἄμην, ὡμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἰς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με». Ἐτραγεν ὡς ἄνθρωπος καὶ ὠμίλει διὰ τὸ μέλλον ὡς Θεός. Διὰ τὴν σωτηρίαν μου κἀμνη αὐτὰ ποῦ ἀρκάζουν Ἰ' εἰς τὴν ἀνθρώπινην φύσιν. Καὶ ἐνῶ οἱ αἰ μαθηταὶ συνεκλονίζοντο ἐκ τῶν λόγων, καὶ ἠλέγοντο αἱ συνειδήσεις των ἐντόκως καὶ τὴν ἕραν τοῦ δεῖν του μετέβαλαν εἰς ὄραν ἀγωνίας, ἐπειδὴ ἔλεγεν ἑκάστος· «Μήτι ἐγὼ εἰμι, Κύριε;» (Ματθ. 26, 22)· καὶ ἀπεθύμουν μετ' ἐρώτησιν νὰ γαληνεύσουν ἐκ τῆς ὑπονοίας, θέλων ὁ Κύριος νὰ ἡρεμήσῃ τὰς ψυχὰς των, αἱ ὁποῖαι ἀδικῶς ἐταράσσοντο, ὑποδεικνύει διὰ τῆς ἀπαντήσεώς του ἐκείνον ποῦ ἦτο ἀγνωστος· «Ὁ ἐμβάψας μετ' ἐμοῦ, λέγει, ἐτὴν κείρου ἐν τῷ τρυβλίῳ, οὕτως με παραδώσει καὶ ὁ μὲν Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει, καθὼς γεγραπταὶ περὶ αὐτοῦ. Ὁδοὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκεῖνον, Εἰ δ' οὐ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοῖται, καλὸν ἦν αὐτῷ εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἀνθρώπος ἐκεῖνος» (Ματθ. 26, 23 - 24). Εὐεργετῆ ἐκεῖνον ποῦ ἀρνείται νὰ εὐεργετήσῃ τὸν ἑαυτὸν του, φροντίζει δι' ἐκεῖνον ποῦ δὲν ἐσκέφθη νὰ φροντίζῃ διὰ τὴν ψυχὴν του. Ἡρνήθη νὰ ἀφήσῃ ἀπροσῆτατον ἐκεῖνον ⁷²² Α ποῦ ἠσιαφόρησε νὰ κριστατεύσῃ τὸν ἑαυτὸν του, καὶ ἀφοῦ τοῦ προσέφερεν εὐκαιρίαν διὰ τὴν μετανοήσῃ, ἤρθεσε τὰς τεταραγμένους καρδίας των ὑπολόπιον μαθητῶν. Ἄλλ' ὁ προσδότης εἰς οὐδὲν ἐδελαιώθη ἐξ ὧτων αὐτῶν. Ἐπηρεσε λοιπὸν καὶ τὸν φανερόν ἐκείνον λόγων νὰ ἀποκορήσῃ ἀμέσως ἐκ τοῦ δεῖν του, ἔπρεπε νὰ ζητήσῃ τὴν συνδρομήν των συμμαθητῶν του, ἔπρεπε νὰ πείθῃ καὶ νὰ ἐναγκαλισθῇ τὰ γόνατα τοῦ Σωτῆρος καὶ μετ' ἐκείνου λόγους νὰ τὸν ἐκλιπαρήσῃ. — Συγγνώμην φιλόφρονε, ἡμετέρας, ἐπέπρακα παρανομίαν, ἐπέλησα εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὸν πλοῦτον μαργαρίτην εἰς ἀσημένιον ἄψιν. Διέπραξα παρανομίαν ποῦ ἠσιαφόρησα ἐναντι ὀλίγων χρημάτων διὰ τὸν πλοῦτον ἀδαπάνητον θησαυρόν. Συγκώρησέ με, ποῦ ἔγνων, ἐμπορὰς ζημίαι καὶ καταστροφῆς, συγκώρησέ με, Β ποῦ ὁ κρυπτός ἔκλεψε τὸ λογικόν μου, δεῖξέ τὴν ἀσινάθειάν σου, πρὸς ἐμὲ ποῦ ἐξηπατήθην ἀετρίως ἀπὸ τῶν Φαρισαίων. — Ἐκ τῶν λόγων τούτων ἀφ' ἑνὸς μὲν

δὲν ἀνέφερεν τίποτε, οὐτε καὶ ἐσκέφθη καὶ ἀνάλογον, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐπεδείκνυε τὴν ψυχικὴν του ἰαμότητα, φωνάζων ἐντόκως· «Μήτι ἐγὼ εἰμι, Κύριε;» (Ματθ. 26, 25). Ὡ γλώσσα αἰσχυρὰ ὡ ψυχὴ αἰσχυρὰ Ἐρωτῶ ὡς νὰ μὴ ἐγνώριζε δι' αὐτὰ ποῦ ὁ Υἱὸς ἐσκέδασε καὶ ἐνώμην ὅτι διαφεύγει τὴν προσοκίην τοῦ ἀκομήτου ὀφθαλμοῦ. Ἐκράτει τὴν πονηρίαν εἰς τὴν ψυχὴν του καὶ διὰ τοῦ στόματος προσηγορεύει ὅτι δὲν γνωρίζει τίποτε. Διὰ τῆς ἀσέβειας προσηγορεύει τὴν προσοκίαν καὶ διὰ τοῦ στόματος, καθὼς ἐνώμην, ἀπέκρυπτε τὴν ἀμαρτίαν. Τὰ ἴδια λόγια καθὼς αἱ ἄλλαι μαθηταὶ ἐκρηγοροῦσιν, κυρίως ἀνάλογον συμπεριφορῶν. Ἐνῶ εἶπε πρὸς τὸν C Λόκον, ἀπεκρίθη μετ' ὠμῶν προσδότη. Καὶ τὶ ἀπήντησεν εἰς αὐτὸν ὁ Σωτῆρ; «Σὺ εἶπας;». Μετ' ὠμῶν πλήρη μακροθυμίας ἠλεγχε τὴν προσοκίην τοῦ πονητοῦ. Διὰ τὴν ἠδύνατον νὰ ἀπαντήσῃ εἰς αὐτὸν Τὶ λέγεις, ἀκριε καὶ πονηρῆ; τί λέγεις, δοῦλε τῶν χρημάτων καὶ γνήσιος συνεργάτα τοῦ διαβόλου; Τολμᾷς νὰ ἀποκρίνεσαι ὅτι δὲν γνωρίζεις τίποτε; τολμᾷς νὰ ἀποκρίνηται αὐτὰ ποῦ εἶναι ἀδύνατον νὰ κρυβῶν; Μήπως δηλαδὴ δὲν ὁ ἐγνώριζα θύαν ἐνήργεις τὴν πονηρίαν κατὰ τοῦ Θεοῦ πρᾶξιν; μήπως δηλαδὴ δὲν σε εἶδα διὰ τοῦ Θεοῦ μου ὀφθαλμοῦ νὰ προσέφευγες εἰς τὸν ἀκριε; μήπως δηλαδὴ μολοῦναι ἤμουν ἀπὸν δὲν σε ἤκουα νὰ λέγης; «Τὶ θέλετέ μοι δοῦναι, κἀγὼ ὑμῖν παραδώσω αὐτὸν;» (Ματθ. 26, 15). Μήπως δηλαδὴ δὲν γνωρίζω καὶ πόσον με ἐπέλησες; Λοιπὸν, εἴσαι συνεχίζεις νὰ μὴ ἐντρέπῃσαι μετὰ ταῦτα; Τὶ προσπαθεῖς νὰ καλύψῃς Ἰ' αὐτὰ ποῦ σκέπτεσαι νὰ πραγματοποιήσῃς; Εἰς ἐμὲ τὰ πάντα εἶναι φανερά.

Ἄν καὶ ἠδύνατον νὰ ἀπαντήσῃ καὶ αὐτὸν τὸν τρόπον ὁ Χριστός, δὲν ἀπήντησεν, ἀλλὰ μετ' ἀπλότητα, ἀνεξικακίαν καὶ πραότητα· «Σὺ εἶπας»· προσέβαλλεν εἰς ἡμᾶς ὑπέροχον διδάγμα ὅτι εἶτι πρέπει νὰ φερόμεθα εἰς τοὺς ἐσθέρους μας. Ὁμοίως καὶ ὅσπερ ἀπὸ τὴν θεραπείαν ὁ Ἰούδας παρέμεινεν ἐσθόντης, θεβαίως οὐκ ἐξ αἰτίας τῆς ἀμελείας τοῦ ἱατροῦ, ἀλλ' ἐξ αἰτίας τῆς ἰδικῆς του ἀδικίας. Διότι ἐκεῖνος μὲν τοῦ προσέφερεν ὅλα τὰ φάρμακα διὰ τὸν πόση αὐτὸς ἄριστος δὲν ἠθέλησε νὰ τὰ δεχθῆ, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐγνώριζε μόνον τὴν φιλαργυρίαν, ἠγάπησεν τὸν κρυπτόν περιποιούμενον τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐγένεν εὐκάριστος καὶ συνετῆς εἰς ἐκεῖνους ποῦ τὸν ἐπὶ στήθεσιν. Καὶ ἀφοῦ προσήλθεν ὁ Ἰούδας εἶπεν εἰς τὸν Χριστόν· Ε· Χαίρε. Ραββί, καὶ κατεφιλήμεν αὐτὸν» (Ματθ. 26, 49). Παράδειγμα ὁ τρόπος αὐτὸς τῆς προσδοσίας ποῦ τὸν ἀκολουθεῖ προσμένοντας καὶ φίλημα. «Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ Ἐταρε ὅψ' ἢ ἠάρει;» (Ματθ. 26, 50)· Διὰ τοῦ λέγεις νὰ κείρω, ἀφοῦ ἐπρότιμους; νὰ με λυθήσῃ; διὰ τοῦ με περιποι-

είσαι με λόγους, ἀφοῦ με ἔργα με κτυπᾷς. Μὲ ὀνομάζεις διδάσκαλον, ἐνῶ δὲν εἶσαι πιστὸς μαθητῆς; διὰ τὴν παραβιάζειν τὰ σύμβολα τῆς ἀγάπης; διὰ τὴν μεταβάλλειν τὸ σύμβολον τῆς εἰρήνης; 723 Α εἰς σύμβολον προδοσίας; Ποῖον ἐπιμήθης καὶ ἔκαμες αὐτό; Ἔτσι εἶδες νὰ ἀσπάζεται προηγουμένως ἡ πόρνη τοὺς πόδας μου; ἔτσι ἀνέγκρυσες τὸν ἑκατόνταρον νὰ γονατίσῃ ἐμπρὸς μου; ἔτσι εἶδες τοὺς δαίμονας νὰ ὑποτάσσονται; Γνωρίζω ποῖος σοὺ ἔμαθε τὸν τρόπον τοῦ δολίου ἀσπασμοῦ· ὁ διάβολος σοὺ ἐπέβαλε τὸν τρόπον αὐτοῦ τοῦ ἐναγκαλισμοῦ, καὶ σὺ ἀφοῦ ἐπέσιθες εἰς τὰς ὑποβεβείας τοῦ κακοῦ συμβόλου, ἐτελεεῖς τὴν ἐπιθυμίαν του.

Ἐταίρε, ἐπ' ᾧ πάρει;· Ἐκπλήρωσε τὴς πονηρὰς συμφωνίας τοῦ συνημιολόγησας μετὰ τῶν Φαρισαίων. Φρόντισε νὰ ἐτελεσθῇ τὸ σύμβολον τῆς πωλήσεως. Ὑπόγραψε αὐτὸ ποῦ προηγουμένως ὑπηγόρευτες. Παράβασε αὐτὸν ποῦ θέλει νὰ παραδοθῇ. Β Κάμε λαμπρὸν ἴδιόν σου μαζί με τὸ θαλάστιον τῶν ἀργυρίων καὶ τὸ θαλάστιον τῆς δικίας. Παρακώρησε τὴν θέσιν σου εἰς τὸν ληστὴν ποῦ πρόκειται διὰ τῆς ἀπολογίας του νὰ λάθῃ τὴν θέσιν ποῦ διὰ τῆς προδοσίας σὺ ἔχασες. «Τότε προσελθόντες ἐπέβαλλον τὰς χεῖρας ἐπὶ τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐκράτησαν αὐτόν». Καὶ ἐπραγματοποιήθησαν οἱ προφητικαὶ ἐκεῖνοι λόγοι· «Ἐκύκλωσάν με ὡσεὶ μέλισσαι κηρίον, καὶ ἐξεκαύθησαν ὡς πῦρ ἐν ἀκάνθαις» (Ψαλμ. 117, 12)· καὶ εἰς ἄλλον σημείον· «Ἐκύκλωσάν με κόνες πολλαί, ταῦτα οἱ πόντοι περιέσχον με» (Ματθ. 21, 17-13). Ἦν πῶπο μεγάλη εἶναι ἡ ἀνεγκαιρία του ποῦ μόνον εἰς αὐτὸν ἀρμόζει. Εἰς τοὺς οὐρανούς τὴν Χερουβὶμ καὶ τὴν Σεραφὶμ διὰ τῶν πτερόγων ὡς ἐάν εἶχαν χεῖρας σκεπέζων τὰ πρόσωπα των ἐπειδὴ δὲν τολμοῦν νὰ ἀνεύσων τὴν δούλληπτον δόξαν, ἐνῶ εἰς τὴν γῆν C καταδέχεται νὰ συλληφθῇ ὁ ἴδιος ὑπὸ χειρῶν ἀμαρτωλοῦν ἀνθρώπων. Βλέπετε ποῖου μακροθύμου καὶ φιλανθρώπου Κυρίου ἔχετε γίνεαι δοῦλοι; Συμπεριφερέτετε λοιπὸν εἰς πρὸς τοὺς ἐχθρούς ποῦ εἶναι σύνδουλοι ὡς καθὰς εἶδετε τὸν Κύριον νὰ συμπεριφέρεται πρὸς τοὺς ἐχθρούς. Διότι καὶ σεῖς πρόκειται νὰ κληθῆτε εἰς πνευματικὸν δεῖπνον, πρόκειται νὰ παρακαθῆτε εἰς τράπεζαν μετὰ τοῦ Κυρίου. Δὲν πρέπει νὰ ἐυρεθῆ κανεὶς μετὰ τὴν συμπεριφορὰν τοῦ Ἰούδα. Νὰ προσέλθετε ὅλοι μετὰ γαλήνην καὶ εἰρήνην, ὅλοι νὰ πλησιάζομεν μετὰ καθαρὰν συνείδησιν τὸν Σωτῆρα. Διότι αὐτὸς εἶναι ἡ υἱοθεσία καὶ ἡ τράπεζα τῶν πιστῶν. Αὐτὸς μᾶς τρέφει καὶ εἶναι συγχρόνως ἡ τραφί. Αὐτὸς εἶναι συγχρόνως πατὴρ καὶ πρόβατον. Εἰς αὐτὸν ἀνήκει ἡ δοξολογία εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ κοιμητηρίου
καὶ εἰς τὸν σταυρὸν τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ
καὶ εἰς τὴν ἰσθμὸν ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ

1. Α Πολλὰκις διερωτήθη διὰ ποῖον λόγον οἱ πρόγονοί μας παρέβλεψαν τὴν ὑπαρξίν των ναῦν των πόλεων καὶ καθέρωσαν τὸν σημερινὸν ἐκκλησιασμὸν ἐδῶ ἔξω. Διότι δὲν νομίζω ὅτι ἀπλῶς καὶ χωρὶς λόγων ἔκαμαν τοῦτο. Δι' αὐτὸ καὶ ἀνεζήτησα τὸν λόγον καὶ διὰ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ ἀνεκάλυψα ὅτι εἶναι ὀρθὸς καὶ δικαίος καὶ ἀρμόζει εἰς τὴν σημερινὴν ἐκκλησίαν. Ποῖος λοιπὸν εἶναι ὁ λόγος; Ἐορτάζομεν τὴν μνήμην τοῦ Σταυροῦ. Καὶ ὁ Κόσμος ἐσταυρώθη ἔξω τῆς πόλεως, διὰ τοῦτο καὶ μᾶς ἀδήγησαν ἔξω τῆς πόλεως. Διότι, λέγει, τὸ πρόβατον ἀκαλοφθοῦν τὸν ποιμένα. Ὅπου εἶναι ὁ θασιλεύς ἐκεῖ καὶ οἱ στρατιῶται, καὶ ἔπου τὸ πῦγμα ἐκεῖ πλησίον καὶ οἱ ἄσπι. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν Β εὐρισκόμεθα ἔξω των πόλεων. Ἄλλ' ἢς ἀποδείξωμεν καλύτερον τοῦτο καὶ ἐκ των ἁγίων Γραφῶν. Διὰ νὰ μὴ νομιζομε λοιπὸν ὅτι εἶναι ἰδικά μου σκέψεις ὡς φέρω μάρτυρα τὸν Παῦλον. Τὶ λοιπὸν λέγει ἐκεῖνος ὡς φέρω μάρτυρα τὸν Παῦλον; Ἐν γὰρ εἰσφέρεται ὡς τὸ αἷμα περὶ ἁμαρτίας εἰς τὰ Ἅγια διὰ τοῦ ἀρχιερέως τούτου τὸ σῶμα ἔξω τῆς παρεμβολῆς κατακαίεται» (Ἔβρ. 13, 11). Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἰησοῦς διὰ νὰ ἐξαγνίσῃ τὸν κόσμον διὰ τοῦ αἵματος τοῦ ἐσταυρωθῆ ἔξω των πυλῶν τῆς πόλεως. Ἐξερκόμεθα λοιπὸν πρὸς αὐτὸν ἔξω των πόλεων φέροντες μετ' ἡμῶν τὴν ἐντροπὴν ποῦ ἐκεῖνος ἐδέχθη. Εἶπεν ὁ Παῦλος, μᾶς προέτρεψεν, ὑπακούσαμεν εἰς αὐτὸν καὶ ἐξήλαθμεν των πόλεων. Διὰ τοῦτο λοιπὸν συγκεντρώμεθα C ἔξω. Ἄλλὰ ἔσθ ποῖον λόγον εἰς τὸ μαρτύριον; τοῦτο καὶ ὄχι εἰς ἄλλο; Διότι ἡ πόλις μας μετὰ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ πανταχόθεν προστατεύεται μετὰ τὰ λείψανα των ἁγίων. Διὰ τὸ λοιπὸν ἐδῶ καὶ ὄχι εἰς ἄλλο μαρτύριον οἱ πρόγονοί μας καθιέρωσαν νὰ ἐρχώμεθα; Διότι ἐδῶ ἀναπαύονται πολλοὶ νεκροί. Ἐπειδὴ λοιπὸν σήμερον κατέβη 398 Α ὁ Χριστὸς εἰς τοὺς νεκρούς, διὰ τοῦτο συγκεντρώμεθα ἐδῶ. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ τόπος αὐτὸς ὀνομάσθη κοιμητήριον διὰ νὰ πληροφορηθῇ ὅτι αὐτὸ ποῦ ἀπέθαναν καὶ εὐρισκονται ἐδῶ, δὲν ἀπέθαναν εἰς τὴν πραγματικότητα, ἀλλὰ κοιμῶνται καὶ ἀναπαύονται. Διότι ὁ θάνατος, ὀνομάζεται

Ἡ Μαρτυρία ἀναφέρεται ὁ ἐπὶ τοῦ τόπου μάρτυρας κτιζόμενος καὶ ἔκ των ἁρχαιότερων μαρτυρίων περίφημος εἶναι τὸ καλλιπὲς οἰκοδόμημα ἐπὶ τοῦ Παναγίου Ἱεροῦ τοῦ Κυρίου, ἀνεγερθὲν ἐπὶ δεσπότης Κωνσταντῖνος τοῦ Μεγάλου. Κατασκευαστὸν των μαρτυρίων ἕσται τὸ παρεπίπτον, ἢ καλλιπὲρον ἢ σπουδαίον ἔργον. Ἡ. Κ. Κολοκωρῆ, Εἰσαγωγή εἰς τὴν Χριστιανικὴν καὶ Ἡζουαντικὴν ἀρχαιολογίαν, Θεσσαλονίκη 1970, σ. 53-54

θάνατος πρὸ τῆς ἐλευθέρωσης τοῦ Χριστοῦ: «Ἡ δὲ ἡμέρα φάγητε ἀπὸ τοῦ ξύλου», λέγει, «θανάτω ἀποθανεῖσθε» (Γεν. 2, 17) καὶ εἰς ἄλλον σημείον: «Ψυχὴ ἡ ἀμαρτανόουσα αὐτῆ καὶ ἀποθάνεται» (Γεζ. 18, 20). Καὶ ὁ Δαυὶδ λέγει: «Θάνατος ἀμαρτωλῶν πονηρὸς» (Ψαλμ. 33, 22): καὶ ἑπίτιμος ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος τῶν ὁσίων αὐτοῦ» (Ψαλμ. 115, 15). Καὶ ὁ Ἰωβ: «Θάνατος ἄνδρι ἀνάπαυσις» (Ἰωβ 3, 23 καὶ 17, 18). Καὶ δὲν ἀνομιάζεται μόνον θάνατος ἀλλὰ καὶ ὄδῃς. Ἄκουσε τί λέγει **Β** ὁ Δαυὶδ: «Πλὴν ὁ Θεὸς λυτρώσεται τὴν ψυχὴν μου ἐκ χειρὸς ἄδου, ὅταν λυθῶν με» (Ψαλμ. 48, 16), καὶ ὁ Ἰακώβ: «Κατέβητε τὸ γῆρας μου μετὰ λύτης εἰς ὄδον» (Γεν. 42, 38). Αὐτὰ τὰ ὄνοματι εἶχε τὸ τέλος τῆς ζωῆς μας πρὸ τῆς ἐλευθέρωσός του. Ἄλλ' ὅταν ἦλθεν ὁ Χριστὸς καὶ ἀπέθανεν διὰ τὴν ἡμῶν ὁ κόσμος, ἔπαυσε ὁ θάνατος νὰ ὀνομάζεται θάνατος, ἀλλὰ ὕπνος καὶ κοίμησις. Καὶ ὅτι ὀνομάζεται κοίμησις ἀποδεικνύεται ἐξ ὅσων λέγει ὁ Χριστὸς: «Λόγος ὁ φέλος ἡμῶν κεκοίμηται» (Ἰω. 11, 11). Ἐπειδὴ δὲν εἶπεν ἀπέθανε, μολονότι θεαίως εἶπεν ἀπέθανε. Καὶ διὰ τὴν μάθησιν ὅτι ἡ λέξις κοίμησις εἶχε ἕξῃ πρὸς τὸν θάνατον σημασίαν, πρόσθετε διὰ τὴν μαθητῶν ταρασσόντων καθὼς ἤκουσαν τοῦτο, **Γ** καὶ λέγουσι: «Κύριε, εἰ κεκοίμηται, σωθήσεται» (Ἰω. 11, 12). Τόσων ἠγνοῦσαν τὴν σημασίαν τῶν λόγων του. Καὶ ὁ Παῦλος πάλιν λέγει εἰς φερμένους: «Ἄρα οἱ κοιμηθέντες ἀπάλοντο;» (Α' Κορ. 15, 18). Καὶ πάλιν ἀναφερόμενος εἰς τοὺς νεκροὺς ἐπιναλαρβάνει: «Ἡμεῖς οἱ ζῶντες οὐ μὴ φθάσωμεν τοὺς κοιμηθέντας» (Α' Θεσα. 4, 15). Καὶ πάλιν: «Ἐγειρε, ὁ καθύδου» (Ἐφεσ. 5, 14), καὶ διὰ τὴν ἀποδείξιν ὅτι λέγει τοῦτο διὰ τὸν νεκρὸν, προσθέτει: «Καὶ ἀνάστα ἐκ νεκρῶν. Πρόσθετε ὅτι ὁ θάνατος πανταῶν ὀνομάζεται ὕπνος. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ τόπος ὀνομάζεται κοιμητήριον. Ἐπειδὴ ἔχει μεγάλην σημασίαν δι' ἡμᾶς ἡ λέξις καὶ εἶναι πλήρης νοήματος. Ὅταν λοιπὸν συνοδεύσῃς ἐπιπροσφιλῶς νεκρὸν, μὴ ὀδύρασαι, διότι δὲν τὸν συνοδεύεις εἰς τὸν θάνατον ἀλλὰ εἰς τὸν ὕπνον. Εἶναι ἀρετὴ ἢ **Δ** λέξῃ αὐτὴ διὰ τὴν οὐ παρενοχλήσῃ εἰς τὴν συμβουλήν σου. Μάθε πῶς τὸν συνοδεύεις εἰς τὸ κοιμητήριον καὶ πότε τὸν συνοδεύεις μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Χριστοῦ, ἀφοῦ ἐκόπησαν ἤδη τὰ νεῦρα τοῦ θανάτου. Ὅποτε εἶναι δυνατόν νὰ κερδίσῃς ἀπὸ τὸν τόπον καὶ τὸν χρόνον πολλὴν παρηγορίαν. Ἰδιαιτέρως ἀρμόζουσι οἱ λόγοι αὗτοι εἰς γυναῖκας, ἐπειδὴ εἶναι περισσότερον εὐπαθεῖς καὶ κλίνουσι ἰδιαιτέρως πρὸς τὴν θλίψιν. Ἀλλὰ ἔχεις πολλὴν ἰκονομητικὴν φάρμακον διὰ τὴν θλίψιν, τὸ ὄνομα τοῦ τόπου. Διὰ τοῦτο συγκεντρινώμεθα ἐδῶ.

2. Σήμερον λοιπὸν ὁ Κύριός **Β** μας περιδεύει εἰς τὸν Ἄδην. Σήμερον ἔθραυσε τὰς καλκίνας πόλεις καὶ τοὺς σι-

δηροῦς μακροῦς του. Πρόσθετε τὴν ἀκριβολογίαν. Δὲν εἶπε, Ἄνοιξε τὰς καλκίνας πόλεις, ἀλλὰ, «Συνέθλασε πόλεις καλκίνας» (Ψαλμ. 106, 18: Ἦο. 45, 2), διὰ τὴν ἀκρηστεύσῃ τὸ δεσμητήριον. Δὲν ἔφρασε τοὺς μακροῦς, ἀλλὰ τοὺς συνέτριψε, διὰ τὴν ἀκρηστεύσῃ τὴν φυλακίαν. Ὅπου θεαίως δὲν ὑπάρκει πλέον οὔτε θῆρα, οὔτε μακροῦς, καὶ ἂν κάποιος εἰσέλθῃ δὲν ἐμποδίζεται νὰ ἐξέλθῃ. Ὅταν λοιπὸν συντρέξῃ ὁ Χριστός, πῶς ἄλλος εἶναι δυνατόν νὰ διορθώσῃ; Αὐτὸ λοιπὸν πῶς θὰ καταστρέφῃ ὁ Θεός, πῶς θὰ διορθώσῃ; Οἱ θαλασπεῖς ὅταν πρόκειται νὰ ἀπολώσῃ τοὺς φυλακισμένους δὲν ἐνεργῶν συμφώνως πρὸς τὰ ἀνταρτίαι, ἀλλ' ἀποστέλλουσι ἐγγράφους διαταγὰς καὶ ἐφήγουσι ὡς ἔχουν τοὺς φύλακας καὶ τὰς θύρας, ἐπιθυμῶντες νὰ καταστήσουν σωφῆς. Ἄ δὲ ὑπάρκει περίπτωσης νὰ ἐπανέλθουν οἱ ἀπολύμενοι, ἢ φερμένοι ἄλλοι εἰς τὴν θέσιν των. Ἄλλ' ὁ Χριστὸς δὲν ἐνεργεῖ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον. Ἐπιθυμῶν νὰ δεῖξῃ ὅτι πατηγῆθη ὁ θάνατος, ἔθραυσε τὰς καλκίνας πόλεις του. Καὶ τὰς ὠνόμασεν καλκίνας, ὅχι ἐπειδὴ ἦσαν ἐκ καλοῦ, ἀλλὰ διὰ τὴν δηλώσῃ τὴν σκληρότητα καὶ τὴν ἀδιαλλαξίαν τοῦ θανάτου. Καὶ διὰ τὴν μάθησιν ὅτι ὁ καλκὸς καὶ ὁ σιδηρὸς ἐκφράζουσι τὴν ἀκαμψίαν καὶ τὴν σκληρότητα, ἄκουσε τί λέγει εἰς κάποιον ἐλεεινόν: «Τὸ νεῦρόν σου σιδηρὸν, ὁ τράχηλός σου καὶ τὸ μέτωπόν σου καλκοῦν» (Ἦο. 48, 4). Καὶ ἐξεφράσθη ἔτσι ὅχι διότι εἶχε σιδηρὰ νεῦρα, ἢ μέτωπον κάλιον, ἀλλ' ἐπειδὴ εἶπεν ἐκφρασοῖν αὐτοπρὸν **Β** ἀδιάντροπον καὶ σκληρὸν. Ἐπιθυμῶν νὰ μάθησιν ὅσον αὐστηρὸς καὶ ἀκαμψὸς καὶ ἀδάμαστος ἦτο ὁ θάνατος. Οὐδεὶς ἐπέτυχε νὰ τὸν πείσῃ εἰς τὸσον διάστημα νὰ ἐλευθερώσῃ κάποιον ἀπὸ τοῦ ἀιμαλισμοῦ του, μέχρις οὔτου κατῆλθεν ἐξ οὐρανῶν καὶ τὸν ἐξηπάτησεν ὁ Κύριος τῶν ἀγγέλων. Διότι κατ' ὄρκυς συνέλαβε καὶ ἐφυλάκισεν ἐκεῖνον, πῶς ἦτο πανίσχυρος, καὶ ἀκαλοῦστος τοῦ ἐπιπρὸς ὅτι τοῦ ἀνῆκε. Διὰ τοῦτο προσθέτει: «Θησαυροὺς σκοτεινοῦ, ἀράτους» (Ἦο. 45, 3). Ἄν καὶ ἀναφέρεται εἰς ἕν πράγμα, ἢ σημασία εἶναι διπλῆ. Ὑπάρχουν θεαίως κύρια σκοτεινοῦ, οἱ ὁποῖοι εἶναι δυνατόν νὰ φωτισθῶσι πολλὰκις, ἐφ' ὅσον τοποθετήσωμεν ἐντός των λυχνίων καὶ φῶς. Οἱ κῆποι ὅμως τοῦ ἄδου ἦσαν θεοσκοτεινοὶ καὶ θλιβεροὶ καὶ ποτὲ δὲν εἰσῆλθαν ἐντός των ἀκτίνων φωτός, διὰ τοῦτο τοὺς ἐκαρρακτηρίσεν σκοτεινοὺς καὶ ἀράτους. Ἐπειδὴ **Γ** ἦσαν εἰς τὴν πραγματικότητα σκοτεινοὶ μέχρι τῆς στιγμῆς τῆς καθόδου εἰς αὐτοὺς τοῦ ἡλίου τῆς δικαιοσύνης καὶ τοὺς καταλάμπουσε μὲ φῶς καὶ ἔκαμεν οὐρανὸν τὸν ἄδην. Διότι ὅπου εὐρίσκεται ὁ Χριστός, ὁ τόπος μεταβάλλεται εἰς οὐρανόν. Εὐλόγος δὲ ὀνομάζει τὸν ἄδην σκοτεινὸν θησαυροφυλάκιον διότι πολλὸς πλοῦτος ἐναπέκειτο ἐ-

κεί. Πράγματι όλον τὸ ἀνθρώπινον γένος ποῦ ἀποτελεῖ πλοῦτον τοῦ Θεοῦ ἐληστεύθη ὑπὸ τοῦ διαβόλου ποῦ ἐληπάτησε τὸν πρῶτον ἄνθρωπον καὶ ὑπεδουλώθη εἰς τὸν θάνατον. Τὸ ὅτι ἀποτελεῖ πλοῦτον τοῦ Θεοῦ ὅλον τὸ ἀνθρώπινον γένος τὸ ἀποδεικνύει καὶ ὁ Παῦλος διὰ τῶν λόγων του: «Πλουτῶν εἰς πάντας καὶ ἐπὶ πάντα τοὺς ἐπικαλουμένους αὐτόν» (Ρωμ. 10, 12). «Ὅπως λοιπὸν κάποιος βασιλεὺς διὰν συλλάβῃ κάποιον ληστὴν, ποῦ περιέρχεται τὰς πόλεις καὶ παντοῦ ἀρπάζει ὅ,τι συναντήσει, καὶ **D** κρύπτεται εἰς σπήλαια ὅπου ἔχει ἀποθηκάζει τὰ πλοῦτά του, ὅπου φυλακίζει τὸν ληστὴν, ἐκείνον μὲν παραδίδει εἰς τιμωρίαν, τοὺς δὲ θησαυροὺς του μεταφέρει εἰς βασιλικά ταμεῖα, ἔτσι ἔκαμε καὶ ὁ Χριστὸς, τὸν ἀρχιληστὴν καὶ τὸν δεσποφύλακα, δηλαδὴ τὸν διάβολον καὶ τὸν θάνατον μὲν ἄφου διὰ τοῦ θανάτου του εἰς φυλακὴν περικύρισε, ὅλα τὰ πλοῦτα, ἔνωσεν τὸ ἀνθρώπινον γένος, μετέφερε εἰς τὰ βασιλικά ταμεῖα. Τοῦτο δηλώνει καὶ ὁ Παῦλος διὰ τῶν λόγων του: «Ἐλυτρώσατο **E** ἡμᾶς ἐκ τῆς ἐξουσίας τοῦ σκότους, καὶ μετέστησεν εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ τῆς ἀγάπης» (Κολ. 1, 13). Καὶ τὸ πλεόν ἀξιοθαύμαστον, ἠκολούθη μὲ ποῖπο ὁ ἴδιος ὁ βασιλεὺς, ἂν καὶ οὐδεὶς βασιλεὺς κατεδέχθη νὰ κάμῃ ποτὲ ἀνάλογόν τι, ἀλλὰ δι' ἐπιτολῆς πρὸς τοὺς ὑπηρέτας ἐλευθερῶναι τοὺς φυλακισμένους. Ἐδῶ ὅμως δὲν συνέβη ἔτσι, ἀλλὰ ἦλθεν ὁ ἴδιος ὁ βασιλεὺς πρὸς τοὺς φυλακισμένους καὶ δὲν ἐνετράπη οὔτε τὴν φυλακὴν οὔτε τοὺς φυλακισμένους. Διότι ἦτο ἄδύνατον νὰ ἐντραπῆ τὸ πλῆθος του. Καὶ ἔβραυσε τὰς θύρας καὶ κατέσπασε τοὺς μοχλοὺς καὶ ἐκυριάρχησεν εἰς τὸν ὄθον καὶ ἔξηφάνισεν **400 A** ἄλλην τὴν φρουρὰν καὶ ἄφου συνέλαβε δέσμιον τὸν δεσποφύλακα ἔτσι ἐπανήλθε πρὸς ἡμᾶς. Μετεφέρετο αἰχμάλωτος ὁ τύραννος, ἦτο δεμένος ὁ ἰσχυρὸς ὁ ἴδιος ὁ θάνατος ἄφου ἔρριψε τὰ ὄπλα του ἔτραβεν ἄσπλος καὶ ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ θαυμάσιου.

Εἶδες ἀξιοθαύμαστον νίκην; Εἶδες τὰ κατορθώματα τοῦ σταυροῦ; Νὰ σοῦ εἴπω καὶ ἄλλο πλεόν ἀξιοθαύμαστον; φρόντισε νὰ πληροφορηθῆς τὸν τρόπον διὰ τοῦ ὁποίου ἐνίκησε καὶ τότε θὰ ἀκπλαγῆς περισσότερο. Μὲ τὰ ὄπλα δηλαδὴ ποῦ ἐνίκησεν ὁ διάβολος, μὲ τὰ ἴδια τὸν ὑπέταξεν ὁ Χριστός. Ἀφου ἔλαβε τὰ ὄπλα ἐκείνου μὲ ἐκείνα τὸν κατενίκησε. Καὶ ἄκουσε πῶς, Παρθένος, ἔζλον καὶ θάνατος ἦσαν τὰ σύμβολα τῆς ἡττης μας, **B** Παρθένος ἦτο ἡ Ἐῤῥα, ὅσῳ δὲν εἶκν ἀκόμη γνωρίζεις τὸν ἄνδρα τῆς. Ἐζλον ἦτο τὸ δένδρον καὶ θάνατος ἡ τιμωρία τοῦ Ἀδάμ. Ἄλλ' ἴδου καὶ πάλιν παρθένος καὶ ἔζλον καὶ θάνατος αὐτὰ τὰ σύμβολα τῆς ἡττης ἔγιναν νίκης σύμβολα. Διότι ἀντὶ τῆς Ἐῤῥας ἔκομεν τὴν Μαρίαν, ἀντὶ τοῦ

ἔζλου τῆς γνώσεως τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, τὸ ἔζλον τοῦ σταυροῦ καὶ ἀντὶ τοῦ θανάτου τοῦ Ἀδάμ τὸν θάνατον τοῦ Χριστοῦ. Εἶδες ὅτι ὁ διάβολος ἐνίκηθη μὲ τὰ ὄπλα ποῦ ἐνίκησεν ἄλλοτε; Τὸν Ἀδάμ ἐπολέμησεν ὁ διάβολος καὶ τὸν ἐνίκησε πλησίον τοῦ δένδρου, τὸν διάβολον ἐνίκησεν ὁ Χριστός ἐπὶ τοῦ σταυροῦ. Καὶ ἔζλον τὴν πρώτην φοράν ἀώγησεν εἰς τὸν ὄθον, ἀλλὰ ἔζλον καὶ τὴν δευτέραν τοὺς μεταβάτας ἐκεῖ ἀνέκαλεσε. Τὸ ἔζλο ἐπίσης τὴν πρώτην φοράν ἔκρυψε τὴν **C** γυμνότητα τοῦ αἰχμαλωτοῦ καὶ τὴν δευτέραν ἐπέδειξεν εἰς δλους ἐκ τοῦ ὅπου τοῦ γυμνῶν τὸν νικητήν. Καὶ ἀπ' ἐνὸς μὲν ὁ θάνατος τοῦ Ἀδάμ κατεδίκασεν δλους ἐκείνους ποῦ ἐγεννήθησαν μετὰ τὸν Ἀδάμ, ἀπ' ἑτέρου ὁ θάνατος τοῦ Χριστοῦ ἀνέστησεν δλους ὅσοι ἐγεννήθησαν πρὸ αὐτοῦ. «Τῆς λαλήσει τὰς δυναστείας τοῦ Κυρίου.» (Ψαλμ. 106, 2). Ἀπὸ τῆς καταστάσεως τοῦ θανάτου ἀφθάσαμεν εἰς κατάστασιν ἀθανασίας. Αὐτὰ εἶναι τὰ κατορθώματα τοῦ σταυροῦ. Ἐπληροφόρηθες διὰ τὴν νίκην, ἔμαθες κατὰ ποῖον τρόπον ἐπετεύχθη ἔνευ κόπῃ. Δὲν ἐθάψαμεν τὰ ὄπλα μας εἰς τὸ ἄμυ, δὲν παρητάκημεν εἰς στάσιν μάχης, δὲν ἐτραυματίσθημεν, οὔτε εἴδαμεν πόλεμον, καὶ ὅμως ἐνίκησαμεν. Ἠγωνισθῆ ὁ Κύριος καὶ ἡμεῖς ἐσοφρονώσαμεν. Ἐπειδὴ λοιπὸν εἶναι καὶ ἰδική μας ἡ νίκη, ὡς φάλαμεν **D** ὅλοι σήμερον ὡς στρατιῶται ὄθων ἐπνικίον «Κατεπόθη ὁ θάνατος εἰς νίκας» ποῦ σου, θάνατε, τὸ νίκος, ποῦ σου, ἄση, τὸ κέντρον.» (Ψαλμ. 13, 14' Α' Κορ. 15, 54 - 55).

Αὐτὸ ἐπέτυχε δι' ἡμᾶς ὁ σταυρός. Ὁ σταυρὸς ποῦ εἶναι σύμβολον νίκης κατὰ τὸν δαιμόνιον, μάκαρα κατὰ τῆς ἀμαρτίας, ἔλεος διὰ τοῦ ὁποίου ἐτρόπισσε τὸ φεῖδι ὁ Χριστός. Ὁ σταυρὸς εἶναι τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς, ἡ δόξα τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ, ἡ καρὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, τὸ κόσμημα τῶν ἀγγέλων, ἡ ἀσφάλεια τῆς Ἐκκλησίας, τὸ καύχημα τοῦ Παύλου, ἡ προστασία τῶν ἁγίων, τὸ φῶς ὀλοκλήρου τῆς οἰκουμένης. Διότι ὅπως εἰς σκοτεινὴν οἰκίαν, ἂν κάποιος ἀνάγῃ λαμπάδα **E** καὶ τὴν κρατήσῃ ὑψηλὰ διαλύεται τὸ σκότος, ἔτσι καὶ ἡ οἰκουμένη ἐπειδὴ κατεῖκετο ὑπὸ ζοφεροῦ σκότους, ὡς κάποιον λαμπάδα ἄφου ἦναψε ἰὸν σταυρὸν ὁ Χριστός καὶ τὸν ἔστησεν ὀρθόν, διέλυσε τὸ ζοφερὸν σκότος ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ ὅπως ὁ κριθὸς ἡ λαμπάδα ἔχει τὸ φῶς ὑψηλὰ εἰς τὴν κορυφήν, ἔτσι καὶ ὁ οικουμὴς εἶχεν ὑψηλὰ εἰς τὴν κορυφήν λαμπρὸν τὸν ἦλιον τῆς δικαιοσύνης. Ὁ κόσμος ἐφρίξεν διὰ τὸν εἶδε καρφωμένον ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, ἐδείχθη ἡ γῆ, ἐφράδιον αἱ πέτραι. Ἄλλ' ἦν καὶ ἐργάσιον αἱ πέτραι, ἡ ἀνασῆσις τῶν Τουδαίων οὐδόλιος ἠνοκλήθη. Ἐσκήθη τὸ καταπέτασμα τοῦ

ναός, αλλά δεν διελύθη ⁴⁰¹ Α ή ανήλικος συμφωνία εκείνων. Διὰτι ἐσκήθη τὸ παραπέτασμα; Ἐπειδὴ ἔδεν ἠδύνατο νὰ βλέπῃ ὁ ναὸς τὸν Κύριον νὰ σταυρώνεται. Δι' ἑλμν δὲ αὐτῶν ποὺ ἔγιναν εἰς τὸ καταπέτασμα τοῦ, κατὰ κόποιον τρόπον μὴς συνεβούλευσε λέγων· αὐτοὺς ποὺ ἐπαυρμεὶ δύνανται εἰς τὸ ἔλξῃ ἐλευθέρως νὰ εἰσέρχεται εἰς τὰ Ἅγια τῶν ἁγίων. Διὰτι τί ἀφελούμαι ἐξ αὐτῶν; ἄφοῦ τέτοια θυσία προσεφέρῃ ἔξω. τί ἀφελούμαι πλέον ἐκ τῆς διαθήκης; ποῖον ἀφελος δύνανται νὰ μοῦ προσφέρῃ ὁ νόμος; Ἀσκόπιος καὶ μοιαίως τοὺς ἐβί- δασκα τόσο χρονόν. Τοῦτο ἐβίδασκε καὶ ὁ προφήτης, ὅταν ἔλεγε· Ἐνκαὶ ἐφρούσαν ἔθνη καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν κενά; (Ψαλμ. 2, 1). Καὶ ἄκουσαν· Ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγῆν ἤχη, καὶ ὡς ἄμνος ἐναντίον τοῦ κείραντος αὐτὸν ὄρνικος (Ἠσ. 53, 7). Καὶ ἐνῶ ἐμελέτουν ἐπὶ τούτους αἰῶνας τὴν προφη- τεῖαν, Β ὅταν αὕτη ἐπραγματοποιήθη, ἐκείνοι δὲν ἐπίστευσαν. Εἶδες πῶς ἐμελέτην ἀσκόπιος; Διὰ τοῦτο ἐσκήθη ὁ ναὸς, ἄφοῦ προειδοποίησε διὰ τὴν αἰώνιον ἐρήμισίν του ποὺ θὰ ἠκολούθη αὐτὸ γεγονός.

3. Ἐπειδὴ λοιπὸν πρόκειται καὶ ἡμεῖς νὰ ἴδωμεν τὴν ἐ- σπέραν αὐτὴν τὸ ἐπαυρωμένον πρόβατον ὡς ἐσφαγμένον καὶ προσφερόμενον πρὸς θυσίαν, ὅς πλησιάζομεν με φόδον, παρακαλῶ, μὲ σεβασμὸν πολλὸν καὶ εὐσεβείαν. Δὲν γνωρίζετε πῶς οἱ ἄγγελοι παριστάνου εἰς τὸν C τόφον ἐνῶ δὲν ὑπῆρχε οὐρα, καὶ ἴτω κενά; Ἄλλ' ἐπειδὴ καὶ μόνον ἐδέχθη τὸ σῶ- μα τοῦ Κυρίου, τοῦ ἀπέθανεν πολλὸν σεβασμὸν. Οἱ ἄγγελοι ποὺ εἶναι ἀνώτεροι μᾶς ἐπιτάθησαν με τούτον σεβασμὸν καὶ εὐλάβειαν ἔμπροσ ἐκ τὸν τόφον, καὶ ἡμεῖς ποὺ δὲν πρόκειται νὰ παρασταθῶμεν ἔμπροσ ἐκ τῆς θείου τόφον, ἀλλ' ἐκ αὐτὴν τὴν τράπεζαν ποὺ ἔχει ἐπάνω της τὸν ἄμνον, προσερχόμεθα με φόδον καὶ ταραχήν; Πῶς λοιπὸν εἶναι δυνατόν νὰ λά- θωμεν συγκρίρησιν; Δὲν ἀναφέρομαι εἰς αὐτὰ χωρὶς οἰτίαν, ἀλλ' ἐπειδὴ βλέπω πολλοὺς τὰ θρόνα τούτου νὰ προκαλοῦν θόρυβον, νὰ φωνάζουν καὶ νὰ ὀνειδιζοῦνται μεταξὺ τωκ, νὰ πηδοῦν, νὰ ὀβριζοῦν καὶ νὰ ἐπιστάνουν μάλλον ἐπάνω των τὴν τιμωρίαν παρὰ τὴν σωτηρίαν. Ἐξ αἰτίας τούτου καὶ διὰ τὴν σωτηρίαν των κἀνω αὐτὴν τὴν πιαροπήν.

Τὶ κἀνω αὐτὴν τὴν πιαροπήν; Ὅταν ἴσταται ἐνώπιον τῆς ὀ- γίας τραπέζης ὁ ἱερεὺς καὶ ὕψανει τὰς χεῖρας του εἰς τὸν οὐρανόν; ἐπικαλοῦμενος τὸ ἅγιον Πνεῦμα νὰ κατέλθῃ καὶ νὰ ἐγγίσῃ τὰ προσφερόμενα δῶρα, πολλὴν ἡσυχίαν καὶ πολ- λὴν σιγὴν. Ὅταν προσφέρῃ τὴν χάριν τὸ ἅγιον Πνεῦμα κατὰ τὴν κάθοδον καὶ ἐγγίσῃ τὰ προσφερόμενα δῶρα, καὶ ὅταν ἴ- δῃς τὸν ἄμνον Β ἐσφαγμένον καὶ τερακισμένον, τότε προκα- λεῖς θόρυβον, ταραχήν, φιλονικίας καὶ ὕβρεις; Πῶς ὁμοῦ θὰ

δυνήθη νὰ ἀπολαύσῃ τὴν θυσίαν αὐτὴν ἂν προσέλθῃς εἰς τὴν τράπεζαν με τούτον μεγάλην ταραχήν; Δὲν πῶς εἶναι ἄρ- κητὸν ὅτι πλησιάζομεν ἐνῶ εἰμεθα ἁμαρτωλοὶ, ἀλλὰ καὶ τὴν ἴδιαν τὴν στιγμὴν τῆς προσελεύσεως δὲν θέλομεν νὰ ἀπαλλογώμεν ἐκ τῶν ἁμαρτημάτων; Διὰτι πῶς θὰ ἀπαλλογώμεν ἐκ τῶν ἁμαρτιῶν, ὅταν φιλονικώμεν, ὅταν προκαλοῦμεν θό- ρυβον, ὅταν μεταξὺ μᾶς δοικώμεθα; Διὰτι σπεύδεις με θίαν, πῆς μου; διὰτι εἶσαι θεαστικὸς ὅταν βλέπῃς σφαγιασμένον τὸ πρόβατον; Διὰτι ἐὰν καθ' ἑλμν τὴν διάρκειαν τῆς νυκτὸς ἦ- οισιν ἀπασχολημένος με τὴν τήρησιν τῆς νηστειᾶς, πῆς μου, θὰ σὲ ἐκούραζε τὸ γεγονός; ⁴⁰² Α Ὅλην τὴν ἡμέραν ἀνε- μενες με ὑπομονήν, καὶ τὸ μέγιστον τῆς νυκτὸς διήλθες, καὶ πόσην κόρασιν εἰς μίαν στιγμὴν ἀκρηστεύεις καὶ διαλύεις; Πρέπει νὰ ἀισθανθῆς, τέλος πάντων, τί εἶναι αὐτὸ ποὺ εὐρί- σκεται ἔμπροσ σου καὶ διὰ ποῖον λόγον ἔγινε. Διὰ ὅ ἐσφά- γῃ καὶ σὺ τὸν ἐγκαταλείπεις ἐνῶ τὸν βλέπῃς σφαγιασμένον. Ὅπου τὸ πῶμα λέγει, ἐκεῖ καὶ οἱ ἀετοὶ (Ματθ. 24, 28). Καὶ ἡμεῖς δὲν προσερχόμεθα ὡς ἀετοὶ, ἀλλ' ὡς σκύλοι. Τόσον μεγάλη εἶναι ἡ ἀισχρότης μας! Πρέπει νὰ ἀισθανθῆς θεοθό- ρα τί εἶναι αὐτὸ ποὺ ἐκούθη. Εἶναι αἷμα, αἷμα ποὺ ἐξηφά- νισε τὰς ἁμαρτίας ποὺ περιεῖχε τὸ χειρόγραφο· αἷμα ποὺ ἐ- καθάρωσε τὴν ψυχὴν σου, ποὺ ἐπλυσε τὴν μαύρην κηλῖδα, ποὺ ἐβρίωμβευσεν διὰ τῆς νίκης ἐπὶ τῶν πονηρῶν ἀρχῶν καὶ ἐξουσιῶν. Διὰτι λέγει· Ἀπεκδυόμενος τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας ἐδειγμάτισεν ἐν παρορησῇ θριαμβεύσας ἐν τῷ σταυ- ρῷ (Κολ. 2, 15). Πολλά, Β λέγει, ἔχει σύμβολα τὸ πρόσωπον τῆς νίκης. Τὰ λόφιοι κρέμονται ὀπάνω εἰς τὸ ὑψηλότερον σημεῖον τοῦ σταυροῦ. Διὰτι καθὼς κάποτε γενναῖος βασιλεὺς ποὺ ἐνίκησεν εἰς δυσκολώτατον πόλεμον, τοποθετεῖ πάντα εἰς ὑψηλὸν τόπον τὸν θόρυβον, τὴν ὄψιν καὶ τὰ ἔπλα τοῦ ἀντιπάλου καὶ τῶν στρατιωτῶν του ποὺ ἐνίκησεν, ἔτσι καὶ ὁ Χριστὸς ἄφοῦ ἐνίκησεν εἰς τὸν πόλεμον κατὰ τοῦ διαβόλου, ἐκρέμασεν ὑψηλὰ εἰς τὸν σταυρὸν ὡς εἰς κόποιον τόπον, τὰ ἔπλα ἐκείνου, δηλαδὴ τὸν θάνατον καὶ τὴν κατάραν, διὰ νὰ βλέπουν τὸ πρόσωπον ὅλοι καὶ αἱ ἄγγελικαὶ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν καὶ οἱ ἄνθρωποι ποὺ εὐρίσκονται εἰς τὴν γῆν καὶ αὐτοὶ οἱ πονηροὶ δαίμονες ποὺ ἐνίκησεν.

Ἐπειδὴ λοιπὸν ἀπαλαύσαμεν τούτον μεγάλην εὐεργεσίαν, ἂς ἐπιβεβαιώμεν, ὅσον μᾶς εἶναι δυνατόν, ὅτι εἰμεθα ἄξιοι διὰ τὸ ἀγαθὸ ποὺ μᾶς προσέφερε, διὰ νὰ κερδίσομεν καὶ τὴν αἰ- ριανὸν βασιλείαν διὰ τῆς χάριτος καὶ τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ διὰ τοῦ ὁποῖου καὶ μετὰ τοῦ ὀ- ποῖου ἀνήκει δόξα τιμὴ καὶ κράτος εἰς τὸν Πατέρα καὶ τὸ ἅ- γιον Πνεῦμα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΣΤΑΥΡΟΝ ΚΑΙ ΤΟΝ ΑΙΣΘΗΝ Α'

ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΚΑΙ ΠΩΣ ΤΗ ΣΥΝΕΚΟΤΕ ΓΙΝΕΤΑΙ ΤΩΝ ΕΥΦΩΝ ΠΡΟΣΕΥΧΗ.

1. ⁴⁰³ **A** Σήμερον ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς εὐρόσκειται ἐπὶ τοῦ σταυροῦ καὶ ἡμεῖς ἑορτάζομεν, διὰ τὴν πληροφορηθῆς, ὅτι ὁ σταυρὸς εἶναι ἑορτὴ καὶ πανήγυρις πνευματικῆ. Διότι παλαιότερον ὁ σταυρὸς ἦτο σύμβολον καταδικῆς ἐνῷ τώρα ἔχει γίνῃ ἀντικείμενον τιμῆς. Παλαιότερον ἦτο σύμβολον καταδικῆς ἐνῷ τώρα εἶναι προτύπωμα σωτηρίας. Διότι αὐτὸς ἔγινε δι' ἡμᾶς ποθένονος μωρῶν ἀγαθῶν. Αὐτὸς μᾶς ἀπέλαθεν ἐκ τῆς πλάνης, αὐτὸς μᾶς ἐφώτισεν ἐνῷ εὐροσκόμεθα εἰς τὸ ἀκόσμος, αὐτὸς μᾶς συνηφίλωσεν μετὰ τοῦ Θεοῦ ἐνῷ ἡμεῖς μαζὶ τοῦ εἰς ἐπιπόλεμον κατάστασιν, ἐνῷ ἡμεῖς ὡς ζῆνοι μᾶς ἔκαμεν οικείους του, ἐνῷ εὐροσκόμεθα μακρὰν μᾶς ἔφερε πλησῶν του. Αὐτὸς κατέστη αἵτιος ἁφανισμοῦ τῆς ἐκθρόσπιτος, αὐτὸς ἡ **B** ἀσφάλεια τῆς εἰρήνης, αὐτὸς ἡ πηγὴ μυρίων ἀγαθῶν εἰς ἡμᾶς. Χάρις εἰς αὐτὸν δὲν περιπλαυόμεθα πλέον εἰς τὰς ἐρήμους, διότι εὐρόσκαμεν τὴν ἀληθινὴν ὁδόν. Δὲν εἰρεθα πλέον ἐκτὸς τῆς βασιλείας, διότι ἀνεκαλύψαμεν τὴν εἰσοδὸν αὐτῆς. Δὲν φοβοῦμεθα τὰ πόρινα θῆλα τοῦ διαβόλου, διότι εἰδομεν τὴν πηγὴν. Χάρις εἰς αὐτὸν δὲν εἰρεθα πλέον εἰς κατάστασιν χρείας, ἐπειδὴ ἀνεύρομεν τὸν γαιθρόν. Δὲν φοβοῦμεθα τὸν λύκον, ἐπειδὴ ἔκαμεν τὸν καλὸν ποιμένα, διότι λέγει: «Ἐγὼ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς» (Ἰω. 10, 11) Χάρις εἰς αὐτὸν δὲν φοβοῦμεθα τὸν διάβολον, ἐπειδὴ εἰρεθα πλησῶν τοῦ βασιλείας. Δι' ὅλα αὐτὰ ἑορτάζομεν καὶ μνημονεύομεν τὸν σταυρόν. Καὶ ὁ **C** Παῦλος; ἔτσι ὡρισε τὸν ἑορτάζομεν τὸν σταυρόν, διότι λέγει: «ἑορτάζομεν μὴ ἐν ζῆμῃ παλαιᾷ, ἀλλ' ἐν ἀζύμους εὐλοκρινέας καὶ ἀληθείας» (Α' Κορ. 5, 8). «Ἐπειτα ἄφου προσέθεσε τὴν αἴτιαν, συνέκισε: «Ὅτι τὸ Πάσχα ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν ἐτόθη Χριστὸς» (Α' Κορ. 5, 7). Βλέπετε διὰ ποῖον λόγον μᾶς προτρέπει νὰ ἑορτάζομεν τὸν σταυρόν; Ἐπειδὴ ὁ Χριστὸς θῆσασῆθαι εἰς τὸν σταυρόν. Καὶ θῆου γίνεταί θῆσα, ἐκεῖ ἀπαλείφονται τὰ ἁμαρτήματα, ἐκεῖ πραγματοποιεῖται ἡ συμφιλίωσις μετὰ τοῦ Κυρίου, ἐκεῖ γίνεταί ἑορτὴ καὶ καρὰ. «Τὸ Πάσχα ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν ἐτόθη Χριστὸς. Καὶ

III

ΕΙΣ ΤΟΝ ΣΤΑΥΡΟΝ ΚΑΙ ΤΟΝ ΑΙΣΘΗΝ Α'

μου, εἰς ποῖον τόπον ἐθυσάσῃ; Ἐἰς ὑψηλὸν ἰκρίμα. Νέον εἶναι τὸ θυσαστήριον τῆς θυσίας αὐτῆς, ἐπειδὴ εἶναι πρόσφατος καὶ ἀξιοθαύμαστος ἡ θυσία. Ἐπειδὴ **D** ὁ Ἰησοῦς ἦτο θῆσα καὶ ἱερεὺς. Θῆσα μὲν κατὰ τὴν σαρκικὴν ὑπόστασιν του ἱερεὺς δὲ κατὰ τὴν πνευματικὴν φύσιν του. Ὁ Ἰησοῦς προσέφερετο καὶ προσέφερε τὴν σαρκικὴν φύσιν του ὡς θῆσαν. «Ἄκουσε λοιπὸν πῶς ὁ Παῦλος καθιστὰ γνωστὰ καὶ τὰ δύο» Ἰἱς ἀρχιερεὺς», λέγει, «ἐξ ἀνθρώπων λαμβανόμενος, ὑπὲρ ἀνθρώπων καθίσταται; ἄθεν ἀναγκάσιον ἔχειν τι καὶ τοῦτον ὁ προσεγγέκη. Ἰδοὺ αὐτὸς προσφέρει ἑαυτὸν» (Ἐβρ. 5, 1-8, 5). Καὶ εἰς ἄλλο σημεῖον λέγει ὅτι «Χριστὸς ἄσας προσενηθείς εἰς τὸ ⁴⁰⁴ **A** πολλῶν ἀνενεγκεῖν ἁμαρτίας, ὀρθῆσεται τοῖς αὐτὸν ἀπεκδοκόμενος εἰς σωτηρίαν» (Ἐβρ. 9, 28). Νὰ λοιπὸν, ἐδῶ προσεφέρθη, ἐνῷ ἐκεῖ προσέφερε τὸν ἑαυτὸν του. Εἶδες κατὰ ποῖον τρόπον ὑπῆρξε θῆσα καὶ θῆτης, καὶ πῶς ἦτο θυσαστήριον ὁ σταυρὸς; Καὶ διὰ ποῖον λόγον, λέγει, δὲν προσεφέρθη ἡ θυσία εἰς τὸν ναὸν ἀλλ' ἔξω τῆς πόλεως καὶ τῶν τακτικῶν; Διὰ τὴν ἐπαληθεύσῃ ἡ προφητεία ποῦ ἔλεγε: «Ἐν τοῖς ἀνόμοις ἐλογίσθη» (Ἠσ. 56, 12). Ἄλλα διὰ τί ἐθανατώθη ἐπὶ τοῦ ὑψηλοῦ σταυροῦ εἰς τὸ ὑπαθρον καὶ οὐκ εἰς ἐσπερασμένον κῆρον; Διὰ τὴν καθαρὴν τὴν ἀτμόσφαιραν, δι' αὐτὸ εἰς τὸ ἴσως τοῦ σταυροῦ ἐθυσάσῃ καὶ ὑπεράνω αὐτοῦ δὲν ὤνησεν ἄλλη στέγη πλην τοῦ οὐρανοῦ. Ἐκαθαρίσθη λοιπὸν ἡ ἀτμόσφαιρα διὰ τῆς θυσίας τοῦ ἁγίου ὁ ὁποῖος ἐσφῆγη εἰς τὸ ἴσως, ἀλλ' ἔκαθαρίσθη καὶ ἡ γῆ, ἐπειδὴ ἔσταζεν ἐκ τῆς πλευρῆς του τὸ αἷμα ἐπ' αὐτῆς. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον δὲν ἔσταυρώθη ὑποκάτω στέγῃ, ἀλλ' ἔκωθεν τοῦ ναοῦ τῶν Ἰουδαίων, διὰ τὴν μὴ ἐκμεταλλεῦσθαι οἱ Ἰουδαῖοι **B** τὴν θῆσαν μῆτε νὰ νομίσῃ ὅτι προσφέρεται αὐτῇ μόνον χάριν τοῦ Ἰουδαϊκοῦ ἔθους. Διὰ τοῦτο ἐσταυρώθη ἔξω τῆς πόλεως καὶ τῶν τακτικῶν, διὰ τὴν πληροφορηθῆς ὅτι ἡ θυσία ἐνέκει πανκόσμιον καρικτήρα, ὅτι προσεφέρθη δι' ἀκόκληρον τὴν γῆν, καὶ διὰ τὴν κατανόησῃ ὅτι ὁ καθαρὸς ποῦ ἀπορρέει ἐξ αὐτῆς εἶναι οὐκ μερικὸς καθὼς συμβαίνει εἰς τοὺς Ἰουδαίους, ἀλλὰ γενικὸς. Διὰ τούτου, προέτρεψεν ὁ Θεὸς τοὺς Ἰουδαίους νὰ ἐγκαταλείψωσιν ὅλην τὴν γῆν καὶ νὰ περιορισθῶσιν εἰς ἕνα ἴσων νὰ προσφέρωσιν θυσίας καὶ νὰ προσευκηθῶσιν, ἐπειδὴ ἡ γῆ δλόκληρος ἦτο μολυμένη ἀπὸ τοὺς κληνοὺς καὶ τὰς ὀσπῆς κρεάτων καὶ παντὸς εἶδους ἀκαθαρσίας ἐκ τῶν εἰδωλολατρικῶν θυσιῶν ποῦ ἐτελευτοῦ ἐπ' αὐτῆς. Δι' ἡμᾶς θῆως, ἄφου ἦλθεν ὁ Χριστὸς καὶ ἔκαθαρίσεν δλόκληρον τὴν αἰκουμένην, ἔγινεν ἕκαστον τμήμα τῆς γῆς τόπος **C** προσευχῆς. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος πλήρης ἐνθουσιασμοῦ συνεβούλευε νὰ προσευκόμεθα ἀφῶδως ἀπουδῆποτε, λέγων τὰ ἔξῃ: «Θεῶ-

λομαι προσεύχεσθαι τοῦς ἄνδρας ἐν παντί τότῳ ἐπιφρονέας ὁσίους κείρας» (Α' Τιμ. 2, 8). Εἶδες κατὰ ποῖον τρόπον ἐκαστοῦ ἡ οἰκουμένη; Χάρις εἰς τὸν τόπον τῆς θυσίας λοιπὸν, δυνάμεθα νὰ προσευξώμεθα ὁπουδήποτε, ἐπειδὴ ἐξηγησάθη ὁλόκληρος ἡ γῆ καὶ ἐγένεν ἄνωγέτρο ἀπὸ τὰ ἅγια ποῦ εἶναι μέσοι εἰς τὸ θυσιαστήριον. Διότι ἐκεῖ μὲν προσεφέρθη ὡς θυσία, ὄλοντο πρόβατοι, ἐνθὺ ἐδοῦ πνευματικῶν. Καὶ ὅσον μεγαλύτερα εἶναι ἡ θυσία τόσο μεγαλύτεροι εἶναι καὶ ὁ ἅγιος ἀγός. Διὰ τοῦτο καὶ τιμῶμεν τὸν σταυρὸν συμμετέχοντας εἰς τὴν εὐχήν του.

2. Ἐπιθυμοῦμε νὰ πληροφορηθῆς καὶ ἄλλο κατόρθωμα τοῦ σταυροῦ; Σήμερον ἤνοιξε δι' ἡμῶς τὸν παράδεισον ποῦ ἦτο κλεισμένος κατὰ τὴν διάρκειαν μιᾶς περιόδου ἡνία τῶν πέντε κλισιάων ἐπιών.* Κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν **D** καὶ τὴν ὕψαν ἤνοιξεν ὁ Θεὸς τὰς πύλας καὶ εἰς τὸν λησιτῆν, καὶ ἐπραγματοποίησε δύο κατορθώματα τὸ πρῶτον ὅτι ἤνοιξε τὰς πύλας τοῦ παραδείσου, καὶ τὸ δεύτερον ὅτι ὠδήγησεν εἰς αὐτὸν τὸν λησιτῆν. Σήμερον μᾶς ἐναντιώθηκεν τὴν παλαιὰν πατρίδα, σήμερον μᾶς ἐπανέφερον εἰς τὴν πόλιν τῶν προγόνων μας καὶ προσέφερε κατοικίαν εἰς ὄλον τὸ ἀνθρώπινον γένος. Διότι λέγει: «Σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ» (Λουκ. 23, 43). Τί λέγεις; Ἐστιαυρώθηκε καὶ ἐκαρφώθηκε καὶ ὑπόσχεσαι παράδεισον; Καί, ἀπαντᾷ, διὰ νὰ γνωρίσης τὴν δυνάμιν μου καὶ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ. Ἐπειδὴ λατῶν εἶναι λιπρῶν τὸ γεγονός, καὶ διὰ νὰ μὴ σιρῆψῃς τὴν προσοχὴν σου εἰς τὴν σταύρωσιν, ἀλλὰ νὰ γνωρίσης τὴν δυνάμιν τοῦ σταυρωμένου, τὸ θαῦμα τοῦτο ἐπατελεῖ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, γεγονός ποῦ ἰδιαιτέρως ἀποδεικνύει τὴν δυνάμιν του. Βεβαίως ὅστε μὲ ὄντοσιν νεκρῶν, ὅστε μὲ τὴν ἐπιτήμησιν τῆς θαλάσσης καὶ τῶν πονηρῶν πνευμάτων, ὅστε μὲ τὴν ἐκδίωξιν τῶν δαιμόνων, ἀλλὰ μὲ τὴν σταύρωσιν καὶ τὴν προσήλωσιν εἰς τὸν σταυρὸν, μὲ τὰς ὕβρεις καὶ τοὺς ἐπιτιμωδὲς καὶ τοὺς χλευασμοὺς καὶ τὰς κακολογίας ἐναντίον του ἐπέτυχεν νὰ μεταβάλλῃ τὰς πονηρὰς σκέψεις τοῦ λησιτοῦ, διὰ νὰ ἴσῃε καὶ ἐκ τῶν δύο πλευρῶν τὴν δυνάμιν του. Διότι καὶ συνεκλόνησε τὴν ὄλην δημιουργίαν καὶ ⁴⁰⁵ **A** ἐράργησε τὸ πέταρ, καὶ τὴν ψυχὴν τοῦ λησιτοῦ ποῦ ἦτο σκληροτέραν τῆς πέτρας συνετίναξε καὶ ἀντήμησε. Διότι εἶπε: «Σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ». Ἐφροσύνη τὸν Παράδεισον τὸ Χερουβίμ, ἀλλ' αὐτὸς εἶναι Κύριος καὶ τῶν Χερουβίμ. Ἐκεῖ περιστρέφονται πύ-

6. Κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἡμερολόγιον τὸ ὅποιον ἐδόθη ἀρχικῶς καὶ ἡ Ἐκκλησία, ἴσχυε 36 καὶ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Χριστοῦ, ἡ δημιουργία τοῦ κόσμου ἐποσθετατο εἰς τὸ ἔτος 6.100 π. Χ.

μινα ἔσῃ, ἀλλ' αὐτὸς εἶναι ἐξουσιοστής τοῦ πυρὸς καὶ τῆς κολάσεως, τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου. Ἄν καὶ οὐδεὶς θουλιεὺς θὰ ἤδύνατο νὰ ἀνεχθῆ ποτὲ κάποιον λησιτῆν, ἢ κάποιον ἄλλον ὑπὲρ τὸν ποῦ νὰ καθίσῃ πλησίον του καὶ δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου νὰ εἰσέλθῃ μετ' αὐτοῦ εἰς κάποια πόλιν, ὁ Χριστὸς ὅμως ἔκοψε τοῦτο καὶ εἰσερχόμενος εἰς τὴν ἱερὰν πατρίδα **B** συνεσάγει μετ' αὐτοῦ καὶ τὸν λησιτῆν εἰς αὐτήν. Ὅχι διὰ νὰ πεσοφρονήσῃ τὸν παράδεισον, ὅστε νὰ τὸν προσβάλλῃ διὰ τῆς καταστάσεώς του ὑπὸ τοῦ λησιτοῦ, ἀλλὰ μᾶλλον διὰ νὰ τὸν τιμῇ. Διότι τιμῆ διὰ τὸν παράδεισον ἦτο νὰ ἔκῃ τέτοιον Κύριον, ποῦ ἤξισσε καὶ τὸν λησιτῆν νὰ ἀπολαύσῃ τὴν καρπὸν τοῦ παραδείσου. Πράγματι ὅταν εἰσῆγαγε τελώνας καὶ πόρνας εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν δὲν ἔκοψε τοῦτο ἐκ προθέσεως περιφρονησεως, ἀλλὰ μᾶλλον ὑπερβολικῆς τιμῆς, ἀποδεικνύων ὅτι πέποιθε εἶναι ὁ Κύριος τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ὥστε νὰ καθιστῆ ἰσὸς ἱκανοδὸς τοὺς τελώνας καὶ τὰς πόρνας, διὰ νὰ φανοῦν ἀντίθεσι τῆς τιμῆς καὶ εὐεργεσίας ποῦ προεπέρετο ἐκ μέρους του. Καθὼς λοιπὸν θαυμάζομεν τότε ἰδιαιτέρως τὸν ἱατρὸν, ὅταν ἴσομεν νὰ ἀπαλλάσῃ ἐκ τῆς ἀσθενείας καὶ νὰ ἐπαναφέρῃ **C** τὴν ὑγείαν εἰς ἀνθρώπους ποῦ πάσχουν ἐξ ἀνάτων ὁσθενειῶν, ἔτσι εἶναι δίκαιον νὰ θαυμάζομεν καὶ τὸν Χριστὸν, ὅταν θεραπεύῃ ἀνάτων πηγῶν, ὅταν ἐπαναφέρῃ εἰς ταπεινὴν ψυχικὴν ὑγείαν τὸν τελώνην καὶ τὴν πόρνην, ὥστε νὰ θεωρηθῶν ὄλιγο τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. Θὰ διερωτῶτο ὅμως κάποιος τί τὸ σπουδαῖον ἔκαμεν ὁ λησιτῆς διὰ νὰ κερδίσῃ μετὰ τὴν σταύρωσιν τὸν παράδεισον; Θέλει νὰ σοῦ εἶπω ἐν συντομίᾳ τὴν ἀνδρῆσαν πρᾶξιν του;

Ὅταν ὁ Πέτρος ἠρνήθη κάποτεν τοῦ σταυροῦ, ἐκεῖνος ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ἐπίστευσε. Καὶ ἀναφέρω ταῦτα ὅχι διὰ νὰ κατηγορήσω τὸν Πέτρον, πρὸς Θεοῦ, ἀλλὰ μὲ πρόθεσιν νὰ καταδείξω τὴν μεγαλοψυχίαν τοῦ λησιτοῦ. Ὁ μαθητὴς ἐκάμφθη εἰς τὴν ἀπειλήν μικρῆς κάρως, ἐνθὺ ὁ λησιτῆς δὲν ἐβλήθη **D** πλῆθος λαοῦ μαινομένου καὶ φωνασκοῦντος, λαοῦ ποῦ ἐξετέλεσε βλασφημίαν καὶ ἐπιταγήν, ὅν ἐκόμφθη ὅςτι καὶ ἐληρέασθη ἐκ τῆς φαινομενικῆς ὀδυνώματις τοῦ σταυρωμένου, ἀλλ' ἀπὸ παρῆλθερε ὅλα ταῦτα διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς πίστεως ὑπερβίβασε τὰ ἀσημαντὰ ἐπιπόδια, ἐπίσπειρεν εἰς τὸν Κύριον τῶν οὐρανῶν καὶ ἔφου ἐστράφη πρὸς αὐτὸν μὲ συντριβὴν. Ἐλεγε: «Μνήσθητί μου, Κύριε, ὅταν ἔβηθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου» (Λουκ. 23, 42). Ἄς μὴ περιφρανῶμεν ἐπιπολαιῶς τὸν λησιτῆν καὶ ἔς μὴ ὀντραπῶμεν νὰ θεωρηθῶμεν δασκαλὸν μας, αὐτὸν ποῦ δὲν ἐντρέπῃ ὁ Κύριός μας νὰ εἰσαγάγῃ πρῶτον εἰς τὸν παράδεισον. Ἄς μὴ

ὄντραπῶμεν νὰ λάβωμεν ὡς διδασκαλοὺν τὸν ἄνθρωπον, ποὺ ἠδύωθη, πρῶτος ἐξ ἄλλων τῶν ἀνθρώπων, τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ὡς ἐξετάσωμεν μὲ ἀκριβοῦσαν τῆς λεπτομερείας, **Ε** διὰ τὰ μάθωμεν τὴν δύναμιν τοῦ σταυροῦ. Δὲν εἶπεν εἰς αὐτόν, ὡς εἰς τὸν Πέτρον: «Δεῦρο ὀπίσω μου, καὶ ποιῶ σε ἀλίαν ἀνθρώπων» (Ματθ. 4, 19)· ὅπου, ὡς εἰς τοὺς δώδεκα μαθητὰς, ὅτι «Καθίσεσθε ἐπὶ δώδεκα θρόνους κρίνοντες τῆς δώδεκα φυλῆς τοῦ Ἰσραὴλ» (Ματθ. 19, 28)· καὶ μάλιστα δὲν τοῦ ἀπηύθυνεν οὐτε μίαν λέξιν. Ὅπου ἐπέδειξεν εἰς αὐτὸν τὴν δύναμιν τοῦ διὰ θαύματος, οὐτε ὁ Ἰησοῦς εἶπε κάποιον νεκρὸν νὰ ἀνίσταται, οὐτε θαύματα νὰ ἐκδηλοῦνται, οὐτε βάλασαν νὰ ὑπακούῃ. Τίποτε δὲν τοῦ εἶπε περὶ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἢ περὶ τῆς κολάσεως, ἀλλ' ἐν τοῖς ἐνόμοις πάντων ὑπολόγησεν αὐτὸν καὶ μάλιστα τὴν στιγμήν ποὺ ὁ ἄλλος Ἰησοῦς ἐκλείσθη τὸν Χριστὸν. Ἐπειδὴ ὑπῆρχε καὶ ἄλλος Ἰησοῦς ἐσταυρωμένος μετ' αὐτοῦ διὰ τὴν ἀπαληθεύσῃ ἢ προφητεία ποὺ ἔλεγεν: «Ἐν 406 **Α** τοῖς ἄνομοις ἐλογίσθη» (Ἠσ. 53, 12). Ἐπειδὴ ἐκπέπντο ὁ Ἰουδαῖος νὰ διαοῦρον τὴν δόξαν καὶ διὰ παντὸς τρόπου ἐξέβριζαν τὰ γινόμενα, ἀλλ' ἡ ἀλήθεια ἔλαμπε πανταχοῦθεν καὶ ἐνεδυναμοῦτο ἐκ τῶν ἀντιδράσεων των. Τὸν ἐκλείσθη λοιπὸν ὁ ἄλλος Ἰησοῦς. Εἶδες, Ἰησοῦς καὶ ὁ μὲν, Ἰησοῦς καὶ ὁ δέ. Καὶ οἱ δύο εἰς τὸν σταυρὸν, καὶ οἱ δύο ἔνοχοι Ἰησοῦς, καὶ οἱ δύο κακῆς διαγωγῆς· ἀλλ' ὅτι τοῦ ἴδιου τέλους. Ὁ μὲν ἐκληρονόμησε τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ὁ δὲ ἀπεστέλλετο εἰς τὴν κόλπον. Ἔτσι ἔγινε καὶ ἐκείνος μαθητὰς οἱ μὲν, μαθητῆς ὁ δέ, ὁ Ἰουδαῖος δηλαδὴ καὶ ὁ Ἰνδουκός. Ἐκεῖνος ὅμως ἔλεγεν: «Ποῦ θέλεις ἐτοιμάσωμέν σοι **Β** φαγεῖν τὸ Πάσχα;» ἐνῶ αὐτὸς προσηύδα τὴν προδοσίαν καὶ ἔλεγεν: «Τὶ θέλωτε μοι δοῦναι, κἀγὼ ὅμην παραδώσω αὐτόν;» (Ματθ. 26, 17). Καὶ ἐκεῖνοι μὲν ἠτοιμάζοντο διὰ τὴν περιποίησίν τὸν διδασκαλοῦν καὶ νὰ λάβουν μέρος εἰς τὴν θείαν μυσταγωγίαν, αὐτὸς δὲ ἔπρεξε διὰ τὴν προδοσίαν. Ἔτσι καὶ ἐδῶ, Ἰησοῦς ὁ μὲν, Ἰησοῦς καὶ ὁ δέ· ἀλλ' ὁ μὲν κλεινός, ὁ δὲ προσκυνεῖ καὶ ὁ μὲν ἐκτομίζει ἰσοφορίαν, ὁ δὲ ἀναπέμπει εὐκαριστίας καὶ κλείει τὸ στόμα τοῦ βλασφημοῦ λέγων: «Ὅδὲ φοβῆ σὺ τὸν Θεόν; ἄξι γὰρ ὢν ἐπράξαμεν ἀπολαμβάνομεν» (Λουκ. 23, 40-41).

3. Εἶδες παρησίαν εἰς Ἰησοῦν; παρησίαν νὰ ἐκδηλοῦται ἐπὶ **С** τοῦ σταυροῦ; Εἶδες πίστιν εἰς στιγμήν τιμωρίας καὶ ἐυλαθείαν εἰς στιγμήν θανατοῦ; Ποῖος δὲν θὰ ἐξεπλήρωσε διὰ τὸ ὅτι ἦτο κύριος τοῦ ἑαυτοῦ τοῦ καὶ εἶχε σῶμα τῆς φρένας, ἐνῶ ἦτο ἰμνημένος μὲ τὴν καρφίαν; Καὶ αὐτὸς δὲν ἦτο ἀπλὸς εἰς τὰ λογικά του, ἀλλ' ἀταφορῶν διὰ τὸν ἐ-

αὐτὸν τοῦ ἐφρόντιζε διὰ τὰ προβλήματα τῶν ἄλλων καὶ ἐγένετο εἰς τὸν σταυρὸν διδασκαλὸς καὶ ἐπέληψε τὸν ἄλλον λέγων: «Ὅδὲ φοβῆ σὺ τὸν Θεόν;». Μὴ δίδεις προσοχὴν, λέγει, εἰς τὸ ἐπίγειον δικαστήριον· ὑπάρχει ἄλλος κριτὴς ποὺ δὲν βλέπει καὶ δικαστήριον ἀμερόληπτον. Μὴ δώσης λοιπὸν σημασίαν, ἐπειδὴ κατεδικάσθη εἰς τὸ ἐπίγειον δικαστήριον, διότι δὲν συμβαίνουν τέτοια εἰς τὸν οὐρανόν. Ἐπειδὴ ἐδῶ μὲν εἰς τὸ ἐπίγειον δικαστήριον **В** καταδικάζονται καὶ δίκαια, καὶ δίκαιοι διαφεύγουν τὴν τιμωρίαν καὶ ἀπεύθυνον ἀθωώνονται καὶ ἀνεύθυνον τιμωροῦνται. Διότι θέλοντες καὶ μὴ οὐ δικαιοὶ διαπράττουν πολλὰ σφάλματα, εἴτε ἐπειδὴ δὲν γνωρίζουν ποῦ εὐρίσκεται τὸ δίκαιον καὶ ἐξαπατῶνται, εἴτε διότι γνωρίζουν μὲν, ἀλλ' ἐπειδὴ διεφάθησαν διὰ κρημάτων ἠπάλησαν πάλαις τὴν ἀπόφασίν των. Εἰς τὸν οὐρανὸν ὁμοῦ δὲν συμβαίνει τίποτε ἀνόλογον· ἐπειδὴ δίκαιος κριτὴς εἶναι ὁ Θεὸς καὶ ἡ ἀπόφασίς του ἀνατέλλει ὡς φῶς ποὺ δὲν ἀποδέκεται σκοτὸς ἢ ἀμφισβήτησιν. Διὰ τὴν μὴ λέγει λοιπὸν ὁ ἄλλος ὅτι ὁ Χριστὸς κατεδικάσθη καὶ ἐπρωρήθη εἰς τὴν γῆν, τοῦ ἀνέφερε τὸ οὐρανὸν δικαστήριον καὶ τοῦ ὑπενόησε τὸ φανερόν ἐκεῖνο βῆμα λέγων τὰ εἴης περίπου· Κύριος ἐκεῖ, καὶ δὲν θὰ πῆγῃ καταδικαστικὴν ψῆφον, οὐτε θὰ ἀποδεχθῆς τὴν ἀπόφασιν τῶν διεφασμένων ἐλαγίων κριτῶν, **Ε** ἀλλὰ θὰ συμφωνήσῃ πρὸς τὴν οὐρανίαν ἀπόφασιν. Εἶδες φιλοσοφίαν εἰς Ἰησοῦν; Εἶδες σύνεσιν καὶ διδασκαλίαν; Διὰ μᾶς ἀπὸ τοῦ σταυροῦ ἐπέταξεν εἰς τὸν οὐρανόν. Ἔπειτα δὲ ἀπιστομένων ἐκεῖνον ἐπὶ πλέον τοῦ λέγει: «Ὅ δὲ δοῖσας ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ κρίματι ἔσμεν;». Τὶ σημαίνει, «Ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ κρίματι ἔσμεν;» (Λουκ. 23, 40). Εἰς τὴν ἴδιαν τιμωρίαν, Μήπως δηλαδὴ καὶ σὺ δὲν εἶσαι ἐπὶ τοῦ σταυροῦ; Ὑβρίζων λοιπὸν ἐκεῖνον, τὸν ἑαυτοῦ σου ἀντ' ἐκεῖνου προσβάλλεις. Διότι καθὼς ὁ ἁματωλὸς ποὺ κατηγορεῖ ἄλλον πρωτίστως κατηγορεῖ τὸν ἑαυτοῦν τοῦ καὶ οὐ τὸν ἄλλον, ἔτσι καὶ αὐτὸς ποὺ ὑποφέρει καὶ κλεινός ἄλλον διὰ τὴν συμφωνίαν του, πρωτίστως 407 **Α** τὸν ἑαυτοῦν τοῦ κλεινός καὶ οὐ τὸν ἄλλον. «Ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ κρίματι ἔσμεν». Τοῦ διαβάσει ἀποστολικὸν νόμον, λόγους τοῦ Εὐαγγελίου, ποὺ λέγουν: «Μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῆτε» (Ματθ. 7, 1). «Ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ κρίματι ἔσμεν». Τὶ κάμει δὲ Ἰησοῦς, εἰς τὴν προσθήκην σου νὰ ἀπολαγθῆς δι' αὐτόν, τὸν ἕκαμες σύντροφον τοῦ Ἰησοῦ; «Ὅτι λέγει θὰ διώξῃ τὴν ὀψίαν αὐτὴν μὲ τὰ ἀκόλουθα, διὰ τὴν μὴ νομίμην. Ἐπὶ ἐξ αἰτίας τῆς αὐτῆς τιμωρίας ἐθεώρησε τὸν Χριστὸν ὑπεύθυνον τοῦ ἴδιου παραπτώματος, προσέθεσε τὴν διαβολὴν, λέγων: «Καὶ ἡμεῖς μὲν δίκαιοι· ἄξι γὰρ ὢν ἐπράξαμεν πεπνθόμεν» (Λουκ. 23, 41). Εἶδες τελείαν ἐχομολό-

γην· είδες κατά ποῖον τρόπον ἀπέβαλε τὰ Β ἁμαρτήματα εἰς τὸν σταυρὸν; Διότι λέγει ὁ προφῆτης· «Λέγε οὐ τὰς ἁμαρτίας σου πρῶτος, ἵνα δικαιωθῆς» (Ψα. 43, 26). Οὐδέεις τὸν ἠνάγκασεν, οὐδέεις τὸν ἐπίσειεν, ἀλλ' αὐτοκατηγορήθη λέγων· «Καὶ ἡμεῖς μὲν δίκαιος· ὄψα γὰρ ὡν ἐποιήσαμεν πεπόνθημεν· οὗτος δὲ οὐδὲν ποιηρὸν ἐποίησε» (Λουκ. 23, 41-42). Καὶ μετὰ ταῦτα λέγει· «Μνήσθητί μου, Κύριε, ἐν τῇ βασιλείᾳ σου». Δὲν ἐτόλμησε προηγουμένης νὰ εἴπῃ «Μνήσθητί μου ἐν τῇ βασιλείᾳ σου», μέχρι τὴν στιγμὴν ποῦ διὰ τῆς ἐξομολογήσεως ἀπέριψε τὸ βάρος τῶν ἁμαρτιῶν.

Βλέπει τὴν ἀξίαν τῆς ἐξομολογήσεως· Ἐξομολογήθη καὶ ἠνοιξεν ὁ παράδεισος· ἐξομολογήθη καὶ ἔλαβε τόσην ἐνθάρρυνσιν ὥστε, ἐνῶ ἦτο λοιπὸς, εἰκόητος τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Βλέπει πόσον ἀνορθῶν πρόξενος μᾶς ἔχει γίνεαι ὁ σταυρὸς· C Ἀναλογίζεσθαι τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν· Βλέπει λοιπὸν κατὰ τέτοιο, πῶς μου; Αὐτὰ ποῦ βλέπει εἶναι καρφὰ καὶ σταυρὸς· ἀλλ' ἀκριβῶς ὁ σταυρὸς αὐτὸς λέγεται σὺμβολον τῆς βασιλείας. Καὶ διὰ τοῦτο τὸν ἀποκαλῶ βασιλεῦ, ἐπειδὴ τὸν βλέπω νὰ σταυρώνεται· ἐπειδὴ εἶναι καρκαριστικὸν τοῦ βασιλεῦς νὰ ἀποθνήσκῃ χάριν τῆς σωτηρίας τῶν ὑπηκόων του. Ὁ ἴδιος ἀνέφερε διὰ τὸν αὐτὸν του· «Ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων» (Ψα. 10, 11). Καὶ ὁ καλὸς ὁ βασιλεὺς λοιπὸν θυσιάζει τὴν ζωὴν του χάριν τῶν ὑπηκόων του. Ἐπειδὴ δηλαδὴ θυσίασε τὴν ζωὴν του, διὰ τοῦτο τὸν ἀποκαλῶ βασιλεῦ. «Μνήσθητί μου, Κύριε, ἐν τῇ βασιλείᾳ σου».

4. Εἶδες καὶ διὰ ποῖον λόγον ὁ σταυρὸς εἶναι σὺμβολον τῆς βασιλείας; Θέλεις δι' αὐτὸ καὶ ἄλλην ἀποδείξαι; Δὲν τὸν ἄφρην εἰς τὴν γῆν ἀλλὰ τὸν ἔλαβε μαζί του καὶ τὸν ἔφερον D εἰς τοὺς οὐρανοὺς. Ἀπὸ ποῦ γίνεται φανερόν; Ἐκ τοῦ γεγονότος διὰ πρόκειται μετ' αὐτοῦ νὰ ἔλθῃ κατὰ τὴν δευτέραν καὶ ἔνδοξον παρουσίαν του. Καὶ διὰ νὰ μῆθης πόσον ἀξιοσημειώσαν πράγμα εἶναι ὁ σταυρὸς, διὰ τοῦτο καὶ τὸν ἀνόμασε ὄψα. Ἀς ἴδωμεν ὅπως πῶς θὰ ἔλθῃ μετὰ τοῦ σταυροῦ, διότι καὶ τοῦτο ὀφείλω νὰ ἀποδείξω. «Ἐάν εἴπωσιν» λέγει· «ἰδοὺ ἐν τοῖς ταμίαις ἐστὶν ὁ Χριστός, ἰδοὺ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστὶ, μὴ ἀπέλθῃτε» (Ματθ. 24, 26), ἀναφέρεται εἰς τὴν δευτέραν αὐτοῦ ἔνδοξον παρουσίαν καὶ ὁμιλεῖ διὰ τοὺς ψευδοπροφήτας, τοὺς ψευδοκριτούς καὶ τὸν Ἀντίχριστον, διὰ νὰ μὴ πλανηθῇ κανεὶς καὶ πέσῃ εἰς τὴν παγίδα τοῦ Ἀντιχριστοῦ. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἔρχεται ὁ Ἀντίχριστος πρὸ τοῦ Χριστοῦ καὶ διὰ νὰ μὴ πέσῃ κανεὶς εἰς τὸ σῶμα τοῦ λύκου ἐνῶ E ἀναζητεῖ τὸν ποιμένα, διὰ τοῦτο σοὶ καθιστῶ γνωστὸν ἕνα σημεῖον τῆς παρουσίας τοῦ ποιμένος. Ἐπειδὴ δηλαδὴ ἡ πρώτη

παρουσία του ἔγινε κατὰ τρόπον συγκεκαλυμμένον, καὶ διὰ νὰ μὴ νομίσησθε διὰ καθ' ἑμῶν τρόπον θὰ πραγματοποιηθῇ καὶ ἡ δευτέρα, μᾶς εἶδασθε τὸ σημεῖον τοῦτο. Διότι αὐτὴ ποῦ ἐπραγματοποιήθη κατὰ τρόπον συγκεκαλυμμένον πολλὸ ὁρόδος ἔγινε· ἔτσι, ἐπειδὴ ἦλθε διὰ νὰ ἀναζητηθῇ τὸ ἀπολωλὸς πρόβατον, ἀλλ' ἡ δευτέρα δὲν θὰ γίνῃ ἔτσι. Πῶς ὁμοίως, πῶς μου; «Ὅπως γὰρ ἐξέρχεται ἡ ἀστρατὴ ἀπὸ ἀνατολῶν, καὶ φαίνεται ἕως δυσμῶν, οὕτως ἔσται καὶ ἡ παρουσία τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου» (Ματθ. 24, 27). Εἰς ὅλους μαζί θὰ φανῇ ἀφηνιδίως καὶ δὲν θὰ κρυφθῇ οὐδέεις νὰ ἐρωτήσῃ εἴαν εἶναι ἐδῶ ἢ ἐκεῖ *A ὁ Χριστός, διότι καθὼς ἐταν φανῇ μία ἀστρατὴ δὲν χρειάζεται νὰ ἐρευνηθῶμεν εἴαν συνέβῃ· ἔτσι καὶ ἐταν ἔλθῃ ὁ Χριστός δὲν θὰ παραστῇ ἀνάγκη νὰ ἐξετάσωμεν εἴαν ἦλθῃ.

Ἄλλὰ αὐτὸ ποῦ θέλωμεν νὰ ἀποδείξωμεν εἶναι, εἴαν δηλαδὴ θὰ ἔλθῃ μετὰ τοῦ σταυροῦ. Δὲν πρέπει νὰ λησμονήσωμεν τὴν ὑπόθεσιν. Ἄκουσε λοιπὸν τὰ ἔλεγε· «Τότε, λέγει ἴσπε, τότε;» Ὅταν ἔρχεται ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ἥλιος σκοπισθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς· ἐπειδὴ θὰ εἶναι τόσο ὑπερβολικὴ τότε ἡ λάμψις τοῦ φωτός, ποῦ θὰ κρυθῶν καὶ τὰ πᾶσον λαμπρὰ ἄστρα. «Τότε καὶ αἱ ἀστέρες πτασύνται, τότε τὸ σημεῖον φανθήσεται τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ οὐρανῷ» (Ματθ. 24, 30). B Εἶδες τὴν δύναμιν τοῦ σημείου τοῦ σταυροῦ; Ὁ ἥλιος θὰ σκοπισθῇ καὶ ἡ σελήνη θὰ παύσῃ νὰ φαίνεται, μᾶλλον δὲ ὅτι ὁ σταυρὸς λάμπει καὶ φωτίζει ἰσχυρότερον τοῦ ἡλίου καὶ τῆς σελήνης. Καὶ καθὼς διὰν εἰσέρχεται βασιλεὺς εἰς μίαν πόλιν, οἱ προπορευόμενοι στρατιῶται διψῶσιν εἰς τοὺς ὄμιλους τῶν τὰ κοινῶς λεγόμενα σίγνα' καὶ προαναγγέλλουν τὴν εἰσοδὸν του, ἔτσι καὶ διὰν ὁ Κύριος θὰ κατέρχεται ἐκ τῶν οὐρανῶν αἱ στρατιαὶ τῶν ἀγγέλων καὶ τῶν ἀρχαγγέλων θὰ φέρουν εἰς τοὺς ὄμιλους τῶν τὸν σταυρὸν ἕκαστον ἀναγγέλοντες εἰς ἡμᾶς τὴν ἔνδοξον βασιλικὴν εἰσοδὸν του. «Τότε σαλευθήσονται αἱ δυναμεῖς τῶν οὐρανῶν» (Ματθ. 24, 29) ἐνοεῖ τοὺς ἀγγέλους. Θὰ τοὺς καταλάβῃ φόβος παλὺς καὶ ἰσχυρὸς. C Ἄλλὰ, πῶς μου, διὰ ποῖον λόγον; Εἶναι φανερόν τὸ δικαστήριον ἐκεῖνο, ἐπειδὴ πρόκειται νὰ κριθῇ καὶ νὰ δώσῃ λόγον εἰς τὸν φερόν κριτὴν ὅσον τὸ ἀνθρώπινον γένος. Διὰ ποῖον λόγον λοιπὸν φησὶν αὐτὸν καὶ φέρουσι αἱ ἀγγελοὶ; Διότι δὲν πρόκειται νὰ δι-

7. Σίγνα ὀνομαζόμενα αἱ σημαίαι ἢ τὰ λάβρα τοῦ ρωμαϊκοῦ στρατοῦ, τὰ ὅποια ἔφερον αἱ κοινὸς κατόνιν νίκης τῶν ρωμαϊκῶν λεγεῶνων. Ἐπισημειώθη ἱερὰ σύμβολα καὶ ἀπαλλοτριωτοῦ μεγίστου σεβασμοῦ. Ἐν περιπτώσει ἐκστρατιῶν ἐνεπηγηθῶντο ἔρχετο πᾶρὰ τῆς σκηνῆς τοῦ ἀποστόλου ἢ τοῦ ἀρχιερατῆτος καὶ διαφελοῦσαντο κατὰ τὸν ἑκαστὸν ἐπὶ εἰδικῆς φρουρᾶς.

καθόν οι ίδιοι. Ἐπειδὴ ὅπως ἔστιν δικαίη κάποιος ἄρκων, οὕτως ἔστιν ἡ ἀνομιὰ καὶ ἡ ἀνομία, ἀλλὰ καὶ οἱ φρουροί, ποὺ δὲν ἐλέγχονται ἀπὸ τῆς συνειδήσεώς των, ἀποβάλλονται φοβίαν καὶ τρέμον ἐνώπιον τοῦ δικαστοῦ. Ἔστι ἀκριβὴς ἡ συμβαδία καὶ τότε, ὅταν θὰ κριθῆ τὸ ἀνθρώπινον γένος καὶ οἱ ἄγγελοι ποὺ δὲν ἔχουν τίποτε νὰ φοβηθοῦν, θὰ φοβηθοῦν ὑπὲρ τοῦ δέοντος **D** ἐνώπιον τοῦ δικαστοῦ. Ἀλλὰ διατί τότε θὰ ἐμφανισθῆ ὁ σταυρὸς καὶ διατί θὰ ἔλθῃ μετ' αὐτοῦ ὁ Κύριος; Διὰ τὸ νὰ συλλάβουν ἐκεῖνοι ποὺ τὸν ἐσταύρωσαν τὸ μέγεθος τῆς ἀκαριστίας, διὰ τοῦτο θὰ τοὺς ἐπιδειξῆ αὐτὸ τοῦτο τὸ σύμβολον τῆς αἰσχύνῃς των. Καὶ διὰ τὸ νὰ πεισθῆς ὅτι θὰ τὸ φέρῃ μαζί του, ἴκουσε τοὺς λόγους τοῦ προφήτου ποὺ λέγει: «Τότε κόβονται αἱ φυλαὶ τῆς γῆς» (Ματθ. 24, 30· Ἀββ. 1, 8), ὅτι θὰ ἴδουν τὸν κατηγορῶν των καὶ θὰ συναισθανθοῦν τὸ σφάλμα των. Διατί ὅμως ἐκπλήττεσαι ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι θὰ ἔλθῃ μετὰ τοῦ σταυροῦ, πράγμα ποὺ συνεπάγεται τότε καὶ ἀποκάλυψιν τῶν πληγῶν τῆς σταυρώσεως; Ὁμοῦν γάρ, λέγει, «εἰς ἃν ἐξεκέντησαν» (Ζακ. 12, 10). Ἐπειδὴ ὅπως ἀκριβὴς καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ Θεοῦ ἐνήργησεν ἐπιθυμίαν νὰ ἀπομακρύνῃ τὴν ἁμαρτίαν τοῦ καθήτου, καὶ ἄφωσ ἐσηκώθη τοῦ ἐπέδειξε τὰ τραύματα τῶν καρφίων, λέγων: «Βάλε τὴν χειρὰ σου, καὶ βλέπε. **E** ὅτι πνεύμα, σάρκα καὶ ὀστέον οὐκ ἔχει» (Ίω. 20, 27· Λουκ. 24, 39). Ἔστι καὶ τότε θὰ δεῖξῃ τὰς πληγὰς καὶ τὸν σταυρὸν, διὰ τὸ νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ἦτο ὁ ἴδιος ἐκεῖνος ποὺ ἐσταυρώθη.

5. Ἄλλ' εἶναι δυνατόν νὰ διαπιστώσωμεν τὴν ὑπερβολικὴν ἀγάπην του διὰ τὸν ἄνθρωπον οὐκ ἀλλὰ καὶ μόνον ἐκ τοῦ σταυροῦ, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἰδίων τῶν λόγων ποὺ εἶπεν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ. Διότι ἀκόμη καὶ τὴν στιγμὴν ποὺ ἦτο ἐσταυρωμένος καὶ ὤφιστο τοὺς κλεισιστοὺς, τοὺς γέλωτας καὶ τοὺς ἔμπροσθεν, ἔλεγε: «Πάτερ ἄφες αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν· οὐ γὰρ οἴδασι τί ποιοῦσι» (Λουκ. 23, 34). Ἐνθ' σταυρώνεται προσεύχεται εἰς τὸν Πατέρα του χάριν τῶν σταυρωτῶν του· ἂν καὶ ἐκεῖνοι ἔλεγον τὰ ἀντίθετα· «Εἰ Υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, κατὰθεὶ ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, καὶ πιστεύσομεν σοι» (Ματθ. 4, 40-42). Καὶ ὅμως ⁴⁰⁹ **A** διὰ τοῦτο δὲν καταβαίνει ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, ἐπειδὴ εἶναι Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ διὰ τοῦτο ἤλθε διὰ τὸ σταυρωθῆ χάριν ἡμῶν. «Κατὰθεὶ ἀπὸ τοῦ σταυροῦ», λέγει, «καὶ πιστεύσομεν σοι. Λόγια ἦσαν αὐτὰ καὶ προφάσεις τῆς ἁπιστίας των. Διότι τὸ νὰ ἀνασηθῆ τὴν στιγμὴν ποὺ ὁ τόφος ἦτο σφραγισμένος μετὰ τῶν λίθων, ἦτο ἔργον πολὺ μεγαλύτερον ἀπὸ τοῦ νὰ καταβῆ ἀπὸ τὸν σταυρὸν. Καὶ τὸ νὰ σγέλη ἀπὸ τὸ μνημεῖον τῶν Ἀδάρων ποὺ ἦτο τέσσαρας ἡμέρας νεκρὸς καὶ δεξιμένος μετὰ νεκρὰ ὀστέον ἦτο ἔργον μεγαλύτερον ἀπὸ τοῦ νὰ καταβῆ ἀπὸ τὸν σταυρὸν». Ἐκεῖνοι λοιπὸν ἔλεγον:

«Εἰ Υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, σῶσον σεαυτὸν»· ἐνθ' αὐτὸς ἔκαμε τὸ πᾶν διὰ τὸ σῶσαι τοὺς ὑδριστάς του καὶ ἔλεγε: «Ἄφες αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν· οὐ γὰρ οἴδασι τί ποιοῦσι» (Λουκ. 23, 34). Τὶ λοιπὸν συνέβη; Ἐσυγκώρησε τὴν ἁμαρτίαν; Τὴν ἐσυγκώρησεν, ἔφ' ὅσον ἠθέλησαν νὰ μετανοήσουν. Διότι ἂν δὲν τοὺς συνεκίρει τὴν ἁμαρτίαν δὲν θὰ ἐγένετο ὁ Παῦλος ἀπόστολος. Ἄν δὲν τοὺς συνεκίρει τὴν ἁμαρτίαν δὲν θὰ ἐπίστευαν ἡμεῖς τρεῖς καλιόδες καὶ ἀργότερον πέντε καὶ ἄλλαι πολλοὶ μυριάδες. Ἐπειδὴ ἐπίστευσαν πολλοὶ μυριάδες Ἰουδαίων, ἴκουσε ἵ λέγουν εἰς τὸν Παῦλον οἱ ἄλλοι ἀπόστολοι: «Ἐμμερεῖς ἀδελφε, πόσοι μυριάδες εἰσὶν Ἰουδαίων τῶν πεπιστευκότων;» (Πράξ. 21, 20).

Ἄς μνηθῶμεν λοιπὸν τὸν Κύριον καὶ ἃς εὐχρησάμεν χάριν τῶν ἐκθρῶν μας. Ἐπανέρχομαι λοιπὸν εἰς τὴν συμβουλίην αὐτήν. Πέντε ἡμέραι συμπληροῦνται σήμερον ἀφ' ἧμερις νὰ σὰς ὁμιλῶ διὰ τὸ θέμα τοῦτο καὶ οὐκ ἀπολείψω μετὰ ἡμῶν νὰ σὰς καταλογίσω παρακοήν, πρὸς Θεοῦ, **C** ἀλλ' ἐπειδὴ ἐλπίζω ἰδιαιτέρως ὅτι θὰ πεισθῆτε. Ἄν ὅμως μερικὸι εἴητε σκληροὶ καὶ κακοὶ καὶ δόστοροι, ὥστε νὰ ἀγνοήσουν ὅσα εἴπαμεν περὶ τῆς προσευχῆς, ἴως ἄφωσ ἐντραποῦν τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν κατὰ τὴν διάκρισιν τῶν ὁσίων οὐκ ὁμιλῶ, ἀπομακρύνουσι κάποιε τὴν ἐκθρότητα καὶ τὴν μικροψυκίαν.

Ἄς μνηθῶμεν λοιπὸν τὸν Κύριον. Ἐσταυρώνεται καὶ συνομιλεῖ μετὰ τοῦ Πατρὸς διὰ τοὺς σταυρωτάς. Θὰ διερωτά ὅμως κανεὶς πῶς εἶναι δυνατόν νὰ μιμηθῆ τὸν Κύριον; Ἠμπορεῖ ἂν βέλῃ; Διότι ἂν δὲν ἠμποροῦσε πῶς θὰ ἔλεγε, «Μίθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πρῶτος εἰμι καὶ ταπεινός· ἢ καρδίας» (Ματθ. 11, 29); Ἄν ἦτο ἀδύνατος ἡ μίμησις δὲν θὰ ἔλεγε ὁ Παῦλος: «Μιμηταὶ μου γίνεσθε, καθὼς καὶ γὰρ Χριστοῦ» (Α' Κορ. 11, 1). **D** Παρὰ ταῦτα δὲν ἐπιθυμῶ νὰ μιμηθῆ τὸν Κύριον; Μιμήσου τὸν συνάνθρωπόν σου, ἔνωσ τὸν ἀπόστολον (δικάκωνον). Στάφρανον· ἐπειδὴ καὶ ἐκεῖνος ἐμιμήθη τὸν Κύριον. Καὶ ὅπως ἀκριβὴς ὁ Χριστὸς ἐν μέσῳ τῶν σταυρωτῶν τῶν καὶ ἀδιαφορῶν διὰ τὴν σταύρωσιν καὶ τὸν ἑαυτὸν του παρεκάλει τὸν Πατέρα νὰ συγκαρῆσῃ τοὺς σταυρωτάς, ἔτσι καὶ ὁ Στέφανος ἐν μέσῳ ἐκείνων ποὺ τὸν ἐλιθοβόλουν καὶ ἐνθ' ἐκτυπῶτο ὑπὸ πάντων, καὶ ἐδέκετο τοὺς καταγινομένους τῶν λίθων, ἄφωσ ἠδιαφόρησε διὰ τοὺς πόνους ποὺ παρεκάλει τὸν Πατέρα, ἔλεγε: «Κύριε, μὴ στήρῃς αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην» (Πράξ. 7, 59). Εἶδες πῶς συνομιλεῖ ὁ Υἱὸς καὶ πῶς παρεκάλει ὁ ἄνθρωπος; Ἐκεῖνος λέγει: «Πάτερ ἄφες αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην· **E** οὐ γὰρ οἴδασι τί ποιοῦσι» (Λουκ. 23, 34) ἐνθ' αὐτὸς: «Κύριε, μὴ στήρῃς αὐτοῖς τὴν

ἀμαρτίαν ταύτην» (Πρόξ. 7, 50). Καὶ διὰ τὴν πληροφορηθῆς ὅτι προσεύχεται εὐκρινῶς, δὲν καταταί και προσεύχεται τὴν αἰτησὴν τοῦ λιθοβολισμοῦ, ἀλλ' ἄρρωθ' ἐγονάτισε προσευχθεῖσθ' με κατανύξιν και παλλήν ἀγάπην. Θέλεις νὰ σοῦ δείξω και ἄλλον συνάνθρωπον, ποῦ ἔπαθε περισσότερο ἐκείνου; Λέγει ὁ Παῦλος: «Υπὸ Τουδαίων τρεῖς ἐραροβίσθη, ἀπὰς ἐλιθάσθη, νυχθημερόν ἐν τῷ θυρῷ πεποιθῆς» (Β' Κορ. 11, 24-25). Καὶ μετὰ ταῦτα, τί λέγει λοιπὸν; Λέγει «Ἠκόχημιν αὐτὸς ἀνάθεμα εἶναι ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν μου, τῶν συγγενῶν μου κατὰ σάρκα» (Ρωμ. 9, 3). Θέλεις νὰ 410 Α ἴδῃς και ἄλλον, διὰ τῆς Καινῆς ἀλλὰ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης; Τοῦτο θεθαίκα εἶναι ἰδιαίτερος ἀξιοθαύμαστον, εἰς ἐποχὴν ἔσου δὲν ὑπῆρχε προσητὴ ἀγάπης ὑπὲρ τῶν ἐκθρῶν, ἀλλὰ τὸν ὀφθαλμῶν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ και δόδοντα ἀντὶ δόδοντος, και ἡ ἀνταπόδοσε τῶν ἰσων εἰς τοὺς ἐκθρούς, νὰ φθάσουν οἱ ἄνθρωποι τὴν ἀποστολικὴν συμπεριφορὰν. Ἄκουσε τί λέγει ὁ Μωυσοῦς ποῦ τὸν ἐλιθοβόλησαν πολλῶκα οἱ Ἰουδαῖοι και τὸν περιεφρόνησαν: «Εἰ μὲν ἀφίης αὐτοῖς τὴν ἀμαρτίαν, ἄφεσι εἰ δὲ μὴ, καμὲ ἐξάλειψον ἐκ τῆς βίβλου ἡς ἔγραψας» (*Ἐξοδ. 32, 31-32). Βλέπετε πῶς θέτει ἕκαστος τὴν ἀσφάλειαν τῶν ἄλλων ὑπερῶν τῆς ἰδικῆς του σωτηρίας; Εἰς τίποτε δὲν ἡμάρτησε: και διὰτὶ ἐπαθυμείε νὰ πημαρῆθῃς μετὰ τῶν ἄλλων; Διότι, λέγει, Β δὲν εἶναι δυνατόν νὰ αἰσθανθῷ τὴν ἀπάλυτον εὐτυχίαν, διὰν οἱ ἄλλοι ὑποφέρουν. Θὰ πῶς ἦσαν ἀρκετὰ λοιπὸν τὰ παραδείγματα αὐτὰ, ἀλλὰ διὰ τὴν διαρηθῶμεν ἐκ τοῦ πλήθους αὐτῶν, θὰ ἀναφέρω και ἄλλον ποῦ φιλοσοφεῖ διὰ τὰ ἴδια πράγματα. Ἐπειθὶ και ὁ Δαυῖδ, ὁ μακάριος ἐκεῖνος και εἰρηνικός ἄνθρωπος, διὰν ἐπανεισείησε κατ' αὐτοῦ ὄλο τὸ στράτευμα τοῦ με ἀρχηγὸν τὸν υἱὸν του Ἀβεσσαλῶμ νὰ καταλάβῃ τὴν βασιλικὴν ἐξουσίαν και ἤθελε νὰ κατασφῆ τὸν βασιλεῖα, και ὠργισθῆ ἀκολούθως ὁ Θεὸς (διότι ποῖα εἶναι ἡ σημασία τοῦ γεγονότος ἀν ἐξημερῆθη ἄλλη πρόφασις διὰ τὴν ὁραγίαν;) ἀρῶθ' ἐπέτιλε τὸν ἀγγελοῦ του με γυμνὸν σπαθὶ και ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐκτίησε, φλέπαν ὁ Δαυῖδ νὰ ἀφανίζονται ὄλοι, C τί λέγει; «Ἐγὼ ὁ ποιητὴ ἡμῶν, κτῆν ὁ ποιητὴ ἑκακοποιῶσα. Γενέσθω ἐπ' ἐμὲ ἡ κεῖρ σου, και ἐπὶ τὸν ὄκνον τοῦ πατρός μου» (Β' Βασ. 24, 17). Βλέπετε πάλιν παρόμοια καταρῶματα; Θέλεις νὰ σοῦ δείξω και ἄλλον; Διότι δὲν θὰ παραξενευθῶμεν, ἐάν ἴδωμεν και ἄλλον νὰ σκέπεται κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον. Τὸν προφήτην ἐκείνον, ποῦ ἐλέγετο Σαμουὴλ ὄρκισαν οἱ Ἰουδαῖοι, καθήρεσαν και προσέβαλαν ἔτσι, ποῦ ἠθέλησεν ὁ Θεὸς νὰ τὸν παρηγορήσῃ και νὰ τοῦ εἴπῃ: «Ὁὐ σὲ ἐξονθενήκασι, ἀλλ' ἐμὲ» (Α' Βασ. 8, 7). Καὶ τί ἀπήνησεν ἐκεῖνος ποῦ περιεφρονῆθῃ και καθυ-

βρίσθη; «Ἐμοὶ δὲ μὴ γένοισθε», λέγει, «ἁμαρτεῖν οὕτως, ὡς διαλιπεῖν προσευκόμενον ὑπὲρ ἡμῶν τῷ Κυρίῳ» (Α' Βασ. 12, 23). Ἐθεώρησεν ὅτι εἶναι ἀμαρτία νὰ μὴ προσεύχεται ὑπὲρ τῶν ἐκθρῶν. Νὰ μὴ ἐξωθῶθ', λοιπὸν, D νὰ διαπράξῃ τέτοιο ἀμάρτημα, ὥστε νὰ μὴ προσεύχεται διὰ σοῦ. Ὁ Χριστὸς λέγει: «Πότερ ἄφεσι αὐτοῖς τὴν ἀμαρτίαν» οὐ γὰρ ὄδοσι τί ποιοῦσιν» (Λουκ. 23, 34). Ὁ Στέφανος λέγει: «Κύριε μὴ στήσης αὐτοῖς τὴν ἀμαρτίαν ταύτην» (Πρόξ. 7, 59). Ὁ Παῦλος λέγει: «Ἠκόχημιν ἀνάθεμα εἶναι ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν μου, τῶν συγγενῶν κατὰ σάρκα» (Ρωμ. 9, 3). Ὁ Μωυσοῦς λέγει: «Ἐἰ μὲν ἀφίης αὐτοῖς τὴν ἀμαρτίαν ἄφεσι: εἰ δὲ μὴ, καμὲ ἐξάλειψον ἐκ τῆς βίβλου ἡς ἔγραψας» (*Ἐξοδ. 32, 31-32). Ὁ Δαυῖδ λέγει: «Γενέσθω ἡ κεῖρ σου ἐπ' ἐμὲ και ἐπὶ τὸν ὄκνον τοῦ πατρός μου» (Β' Βασ. 24, 17). Ὁ Σαμουὴλ λέγει: «Ἐμοὶ δὲ μὴ γένοισθε ἁμαρτεῖν τοῦ διαλιπεῖν προσευκόμενον ὑπὲρ ἡμῶν τῷ Κυρίῳ» (Α' Βασ. 12, 23). Πῶς μου λοιπὸν πῶς θὰ συγκληθῶμεν ἀπὸ τὸν Κύριον, διὰν οἱ συνάνθρωποι μετὰ τῆς Παλαιᾶς και τῆς Καινῆς Διαθήκης, E ὄλοι μετὰ προτρέπον νὰ προσευκόμεθα διὰ τοὺς ἐκθρούς και οἱ ἴδιοι κἀνομεν τὸ ἀντίθετον προσευκόμενοι διὰ τὸν κακὸν τῶν ἐκθρῶν; Μὴ διαπράττετε ἀβελροῦ τέτοιο ἀμάρτημα, μὴ! Διότι ὄσον περισσότερο παραδείγματα ἔχομεν, ὄσον μεγαλύτερα εἶναι ἡ τιμωρία ἀν δὲν μιμηθῶμεν αὐτὰ. Εἶναι σπουδαιότερον νὰ προσεύχεται κανεὶς ὑπὲρ τῶν ἐκθρῶν παρὰ ὑπὲρ τῶν φίλων. Διότι ἡ ὑπὲρ τῶν φίλων προσευχὴ δὲν ἀφραεῖ ὄσον ἡ ὑπὲρ τῶν ἐκθρῶν. «Ἐάν γὰρ φιλῆτε τοὺς φιλοῦντας ὑμᾶς, οὐδὲν μέγα ποιεῖτε» λέγει: «και γὰρ οἱ τελευτοῖ τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν» (Ματθ. 5, 46). Ἔποτε ἀν προσευκόμενον ὑπὲρ τῶν φίλων, δὲν θὰ γίνωμεν εἰς τίποτε καλῶτεροι τῶν εἰσβολατρῶν ἢ τῶν τελευτιῶν, διὰν ὄμως ἀγαπήσωμεν τοὺς ἐκθρούς, κατὰ τὸ ἀνθρωπίνως δυνατόν, 411 Α θὰ ὄμοιοῦμεν πρὸς τὸν Θεόν, διότι «τὸν ἡλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροῦς και ἀγαθούς, και ἔρκει ἐπὶ δικαιοῦς και ὀδίκους» (Ματθ. 5, 45). Ἄς γίνωμεν λοιπὸν ὄμοιοι πρὸς τὸν Πατέρα, διότι λέγει: «Γίνεσθε ὄμοιοι τοῦ Πατρός ὑμῶν τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, διὰ νὰ γίνωμεν ὄδοι τῆς οὐρανόου βασιλείας διὰ τῆς χάριτος και τῆς ὑπὲρ ἡμῶν ἀγάπης τοῦ Κυρίου και Θεοῦ και Σωτήρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὄποιον ἀνήκει ἡ δόξα και ἡ δόναμις εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.